

RICHTLIJN 2014/65/EU VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD**van 15 mei 2014****betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van Richtlijn 2002/92/EG en Richtlijn 2011/61/EU****(herschikking)****(Voor de EER relevante tekst)**

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 53, lid 1,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van de Europese Centrale Bank ⁽¹⁾,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité ⁽²⁾,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure ⁽³⁾,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽⁴⁾ is herhaaldelijk en ingrijpend gewijzigd ⁽⁵⁾. Aangezien nieuwe wijzigingen nodig zijn, dient ter wille van de duidelijkheid tot herschikking van deze richtlijn te worden overgegaan.
- (2) Met Richtlijn 93/22/EEG van de Raad ⁽⁶⁾ werd ernaar gestreefd de voorwaarden te scheppen waaronder vergunninghoudende beleggingsondernemingen en banken in andere lidstaten specifieke diensten konden verlenen of bijkantoren konden vestigen op grond van een vergunning en onder het toezicht van de lidstaat van herkomst. Te dien einde beoogde de richtlijn de voorschriften voor de initiële vergunningverlening aan en de bedrijfsuitoefening van beleggingsondernemingen, met inbegrip van de gedragsregels, te harmoniseren. Zij harmoniseerde tevens een aantal voorwaarden betreffende de werking van gereglementeerde markten.
- (3) De afgelopen jaren zijn op de financiële markten steeds meer beleggers actief geworden, aan wie een ruim gamma alsmat complexer wordende diensten en instrumenten wordt aangeboden. In het licht van deze ontwikkelingen is het van belang dat het wettelijk kader van de Unie het gehele gamma aan op de beleggers gerichte werkzaamheden bestrijkt. Om deze doelstelling te bereiken, moet een zodanige harmonisatie worden bewerkstelligd dat beleggers een hoog niveau van bescherming wordt geboden en dat beleggingsondernemingen in staat zijn overal in de Unie, die een interne markt vormt, diensten te verlenen, op basis van toezicht door de lidstaat van herkomst. Richtlijn 93/22/EEG is derhalve vervangen door Richtlijn 2004/39/EG.
- (4) De financiële crisis heeft tekortkomingen blootgelegd in de werking en de transparantie van financiële markten. De ontwikkeling van de financiële markten heeft duidelijk gemaakt dat het toezicht- en regelgevingskader voor markten in financiële instrumenten moet worden versterkt, inclusief voor de onderhandse handel op deze markten, teneinde een grotere transparantie te bewerkstelligen, beleggers beter te beschermen, het vertrouwen te bevorderen, niet-gereglementeerde terreinen aan te pakken en ervoor te zorgen dat toezichthouders over de nodige bevoegdheden beschikken om hun taken te vervullen.

⁽¹⁾ PB C 161 van 7.6.2012, blz. 3.

⁽²⁾ PB C 191 van 29.6.2012, blz. 80.

⁽³⁾ Standpunt van het Europees Parlement van 15 april 2014 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad) en besluit van de Raad van 13 mei 2014.

⁽⁴⁾ Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 betreffende markten voor financiële instrumenten, tot wijziging van de Richtlijnen 85/611/EEG en 93/6/EEG van de Raad en van Richtlijn 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 3/22/EEG van de Raad (PB L 145 van 30.4.2004, blz. 1).

⁽⁵⁾ Zie bijlage III, deel A.

⁽⁶⁾ Richtlijn 93/22/EEG van de Raad van 10 mei 1993 betreffende het verrichten van diensten op het gebied van beleggingen in effecten (PB L 141 van 11.6.1993, blz. 7).

- (5) Regelgevende instanties op internationaal niveau zijn het erover eens dat tekortkomingen in de corporate governance van een aantal financiële instellingen, zoals onder meer het ontbreken van doeltreffende interne controlemechanismen, een factor vormen die tot het ontstaan van de financiële crisis heeft bijgedragen. Het nemen van buitensporige en onverantwoorde risico's kan tot de ondergang van individuele instellingen leiden en niet alleen in de lidstaten maar in de hele wereld systeemproblemen veroorzaken. Incorrect gedrag van ondernemingen die diensten aan cliënten verlenen, kan beleggers schade berokkenen en het beleggersvertrouwen aantasten. Om het potentieel schadelijke effect van deze tekortkomingen in corporate-governanceregelingen aan te pakken, dient Richtlijn 2004/39/EG met gedetailleerder beginselen en minimumnormen te worden aangevuld. Bij de toepassing van deze beginselen en normen dient rekening te worden gehouden met de aard, de schaal en de complexiteit van beleggingsondernemingen.
- (6) De Groep op hoog niveau financieel toezicht in de EU de Unie verzocht een beter geharmoniseerde financiële regelgeving te ontwikkelen. Ook de Europese Raad van 18 en 19 juni 2009 heeft in de context van de toekomstige Europese toezichtarchitectuur benadrukt dat het noodzakelijk is één Europees „rulebook” op te stellen dat op alle financiële instellingen in de interne markt van toepassing is.
- (7) Richtlijn 2004/39/EG moet derhalve deels herschikt worden in de vorm van deze richtlijn en deels vervangen worden door Verordening (EU) nr. 600/2014 van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾. De twee rechtsinstrumenten zouden samen het rechtskader moeten vormen voor de vereisten die gelden voor beleggingsondernemingen, gereglementeerde markten, aanbieders van datarapporteringsdiensten en ondernemingen van derde landen die in de Unie beleggingsdiensten verlenen of beleggingsactiviteiten verrichten. De richtlijn dient derhalve samen met die verordening te worden gelezen. Deze richtlijn bevat de voorschriften betreffende de verlening van de vergunning tot bedrijfsuitoefening, de verwerving van gekwalificeerde deelnemingen, de uitoefening van de vrijheid van vestiging en van het recht tot het vrij verrichten van diensten, de aan de bedrijfsuitoefening van beleggingsondernemingen gestelde voorwaarden ter bescherming van de beleggers, de bevoegdheden van toezichthoudende autoriteiten van de lidstaat van herkomst en de lidstaat van ontvangst, en het regime voor het opleggen van sancties. Aangezien het voornaamste doel en onderwerp van deze richtlijn de harmonisatie van de nationale voorschriften op de genoemde terreinen is, dient zij te worden gebaseerd op artikel 53, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU). Het werd passend geacht de vorm van een richtlijn te hanteren, zodat uitvoeringsbepalingen op de onder deze richtlijn vallende gebieden, indien nodig, aan eventuele specifieke kenmerken van de markt en het rechtstelsel in elke lidstaat kunnen worden aangepast.
- (8) Het is aangewezen in de lijst van financiële instrumenten ook van grondstoffen afgeleide instrumenten op te nemen alsmede andere instrumenten die zodanig zijn ontworpen en zodanig worden verhandeld dat zij regelgevingskwesties doen rijzen die vergelijkbaar zijn met die welke zich voordoen in verband met traditionele financiële instrumenten.
- (9) Het toepassingsgebied van financiële instrumenten omvat door materiële levering afgewikkelde energiecontracten die op een georganiseerde handelsfaciliteit (OTF) worden verhandeld, behalve die welke reeds bij Verordening (EU) nr. 1227/2011 van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾ zijn gereglementeerd. Er zijn verscheidene maatregelen genomen om het effect van dit toepassingsgebied op ondernemingen die deze producten verhandelen, te beperken. Deze ondernemingen zijn thans vrijgesteld van de eigenvermogenvereisten van Verordening (EU) nr. 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad ⁽³⁾ en deze vrijstelling zal opnieuw worden bekeken overeenkomstig artikel 493, lid 1, van die verordening voor het einde van de geldigheidsperiode ervan uiterlijk eind 2017. Aangezien deze contracten financiële instrumenten zijn, zullen de vereisten van de wetgeving inzake de financiële markten van meet af aan van toepassing zijn, en zullen de vereisten inzake positielimieten, melding van transacties en markt-misbruik dus van toepassing vanaf de datum van inwerkingtreding van deze richtlijn en van Verordening (EU) nr. 600/2014. Voor de toepassing van de clearingverplichting en de marginvereisten van Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad ⁽⁴⁾ is evenwel in een overgangperiode van 42 maanden voorzien.
- (10) De beperking van het toepassingsgebied wat betreft door materiële levering afgewikkelde grondstoffenderivaten die op een OTF worden verhandeld, moet beperkt blijven opdat het geen lacune wordt die tot regelgevingsarbitrage zou kunnen leiden. Daarom moet worden voorzien in een gedelegeerde handeling waarin nader wordt bepaald wat met de uitdrukking „moeten worden afgewikkeld door middel van materiële levering” wordt bedoeld, waarbij er ten minste een afdwingbare en bindende verplichting moet worden opgelegd om fysiek te leveren, die niet ongedaan kan worden gemaakt, en zonder recht op afrekening in contanten of compensatietransacties, behalve in geval van overmacht, wanbetaling of een andere bona fide reden waarom de verplichtingen niet kunnen worden nagekomen.

⁽¹⁾ Verordening (EU) nr. 600/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten in financiële instrumenten en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 (zie bladzijde 84 van dit Publicatieblad).

⁽²⁾ Verordening (EG) nr. 1227/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende de integriteit en transparantie van de groothandelsmarkt voor energie (PB L 326 van 8.12.2011, blz. 1).

⁽³⁾ Verordening (EU) nr. 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende prudentiële vereisten voor kredietinstellingen en beleggingsondernemingen en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 (PB L 176 van 27.6.2013, blz. 1).

⁽⁴⁾ Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende otc-derivaten, centrale tegenpartijen en transactieregisters (PB L 201 van 27.7.2012, blz. 1).

- (11) Op secundaire spotmarkten voor EU-emissierechten is een reeks frauduleuze praktijken vastgesteld die het vertrouwen kunnen ondermijnen in het bij Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ opgezette emissiehandelssysteem. Er wordt dan ook gewerkt aan maatregelen om het systeem van registers van EU-emissierechten te versterken en de voorwaarden voor het openen van een rekening voor het verhandelen van EU-emissierechten aan te scherpen. Ter bevordering van de integriteit van deze markten en ter vrijwaring van de efficiënte werking ervan, onder meer door een alomvattend toezicht op de handelsactiviteit te waarborgen, is het raadzaam de uit hoofde van Richtlijn 2003/87/EG genomen maatregelen aan te vullen door emissierechten volledig onder het toepassingsgebied van deze richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014 van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾ te brengen door hen als financiële instrumenten te classificeren.
- (12) Deze richtlijn dient te gelden voor ondernemingen waarvan het gewone beroep of bedrijf bestaat in het beroepsmatig verlenen van beleggingsdiensten en/of verrichten van beleggingsactiviteiten. Bijgevolg moeten alle personen met een andere beroepsactiviteit van het toepassingsgebied van de richtlijn worden uitgesloten.
- (13) Er dient een alomvattend regelgevingskader voor de uitvoering van transacties in financiële instrumenten — ongeacht de voor de uitvoering van deze transacties gehanteerde verhandelingsmethode — te worden vastgesteld om te garanderen dat de uitvoering van transacties van beleggers aan de hoogste normen beantwoordt en dat de integriteit en algemene efficiëntie van het financiële stelsel gehandhaafd blijft. Er moet een samenhangend en op de risico's afgestemd regelgevingskader tot stand worden gebracht voor de voornaamste soorten systemen die momenteel op de Europese financiële markt bestaan voor de uitvoering van orders. Er moet rekening mee worden gehouden dat er zich parallel met de gereglementeerde markten een nieuwe generatie georganiseerde handelssystemen aan het ontwikkelen is die moeten worden onderworpen aan verplichtingen waarmee wordt beoogd de goede en ordelijke werking van de financiële markten te waarborgen en er moet worden gewaarborgd dat dergelijke georganiseerde handelssystemen niet profiteren van lacunes in de regelgeving.
- (14) Alle handelsplatformen, namelijk gereglementeerde markten, multilaterale handelsfaciliteiten (MTF's) en OTF's, dienen transparante en niet-discriminerende regels voor de toegang tot de faciliteit vast te stellen. Anders dan gereglementeerde markten en MTF's, waarvoor vergelijkbare vereisten moeten blijven gelden ten aanzien van degenen die zij als leden of deelnemers toelaten, moeten OTF's echter in staat zijn de toegang te bepalen en te beperken op grond van onder meer hun rol en verplichtingen jegens hun cliënten. In dit verband moeten handelsplatformen parameters kunnen vaststellen die het systeem regelen, zoals minimale latentie, mits dit op een open en transparante manier gebeurt en geen discriminatie door de exploitant van het handelsplatform inhoudt.
- (15) Een centrale tegenpartij (CTP) wordt in Verordening (EU) nr. 648/2012 gedefinieerd als een rechtspersoon die zich tussen de partijen bij de contracten die worden verhandeld binnen één of meer financiële markten plaatst en de koper voor elke verkoper en de verkoper voor elke koper wordt. CTP's vallen niet onder de term OTF als gedefinieerd in deze richtlijn.
- (16) Personen die toegang hebben tot gereglementeerde markten of MTF's worden leden of deelnemers genoemd. Beide termen kunnen door elkaar worden gebruikt. Deze termen omvatten niet, gebruikers die uitsluitend langs directe elektronische weg toegang hebben tot handelsplatformen.
- (17) Beleggingsondernemingen met systematische interne afhandeling moeten worden gedefinieerd als beleggingsondernemingen die op georganiseerde basis, regelmatig, systematisch en in aanzienlijke mate voor eigen rekening handelen bij het uitvoeren van orders van cliënten buiten een gereglementeerde markt, een MTF of een OTF. Om de objectieve en effectieve toepassing van deze definitie op beleggingsondernemingen te garanderen, moet elke bilaterale handel die wordt uitgevoerd met cliënten relevant zijn en moeten er criteria worden ontwikkeld voor de identificatie van beleggingsondernemingen die zich moeten registreren als beleggingsondernemingen met systematische interne afhandeling. Handelsplatformen zijn faciliteiten waarbinnen een interactie tussen meerdere koop- en verkoopintenties van derden plaatsvindt, terwijl het een beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling niet toegestaan mag zijn koop- en verkoopintenties van derden op functioneel dezelfde wijze als een handelsplatform samen te brengen.
- (18) Personen die hun eigen vermogen en ondernemingen beheren en geen beleggingsdiensten verlenen noch beleggingsactiviteiten verrichten, anders dan handelen voor eigen rekening in financiële instrumenten die geen grondstoffederivaten, emissierechten of derivaten daarvan zijn, dienen niet onder deze richtlijn te vallen, tenzij zij market makers of leden of deelnemers van een gereglementeerde markt of een MTF zijn, directe elektronische toegang tot een handelsplatform hebben, een techniek voor hoogfrequentie algoritmische handel (high-frequency algorithmic trading) toepassen of voor eigen rekening handelen door orders van cliënten uit te voeren.

⁽¹⁾ Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 2003 tot vaststelling van een regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap en tot wijziging van Richtlijn 96/61/EG van de Raad (PB L 275 van 25.10.2003, blz. 32).

⁽²⁾ Verordening (EU) nr. 596/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende marktmisbruik (verordening marktmisbruik) en houdende intrekking van Richtlijn 2003/6/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijnen 2003/124, 2003/125/EG en 2004/72/EG van de Commissie (zie bladzijde 1 van dit Publicatieblad).

- (19) In het communiqué van de ministers van Financiën en de presidenten van de centrale banken van de G20 van 15 april 2011 staat dat deelnemers aan grondstoffenderivatenmarkten aan adequaat toezicht en passende regelgeving onderworpen moeten zijn en dat daarom een aantal vrijstellingen van Richtlijn 2004/39/EG moeten worden aangepast.
- (20) Personen die voor eigen rekening handelen, met inbegrip van market makers met betrekking tot grondstoffenderivaten, emissierechten of derivaten daarvan, met uitzondering van personen die voor eigen rekening handelen wanneer zij orders van cliënten uitvoeren, of die beleggingsdiensten in grondstoffenderivaten, emissierechten of derivaten daarvan verlenen voor de cliënten of leveranciers van hun hoofdbedrijf, dienen niet onder deze richtlijn te vallen, mits deze activiteit een nevenactiviteit is van hun hoofdbedrijf op groepsniveau, en die hoofdactiviteit niet bestaat in het verlenen van beleggingsdiensten in de zin van deze richtlijn of bankactiviteiten in de zin van Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾, noch in market making in grondstoffenderivaten, en deze personen geen techniek voor hoogfrequentie algoritmische handel toepassen. De technische criteria om uit te maken of een activiteit een nevenactiviteit is van een dergelijk hoofdbedrijf, dienen door middel van technische reguleringsnormen te worden verduidelijkt, rekening houdend met de in deze richtlijn vastgestelde criteria.

Die criteria moeten ervoor zorgen dat niet-financiële ondernemingen die in financiële instrumenten handelen in een mate die niet in verhouding staat tot de omvang van de investeringen in het hoofdbedrijf, onder deze richtlijn vallen. Daartoe moet in de criteria ten minste rekening worden gehouden met het feit dat de nevenactiviteiten een minderheid van de activiteiten moeten vormen op groepsniveau en met de omvang van hun handelsactiviteit ten opzichte van de totale markthandelsactiviteit in die categorie activa. Indien de verplichting een handelsplatform van liquiditeit te voorzien, is opgelegd door de regelgevende autoriteiten overeenkomstig Uniale of nationale wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen of door handelsplatformen, dienen de transacties die worden aangegaan om aan een die verplichting te voldoen, niet mee te tellen wanneer wordt beoordeeld of de activiteit een nevenactiviteit is.

- (21) Voor de toepassing van deze richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014, die zowel otc-derivaten als op de beurs verhandelde derivaten reguleren in de zin van Verordening (EU) nr. 600/2014, moeten activiteiten waarvan objectief kan worden vastgesteld dat zij risico's verminderen die rechtstreeks verband houden met de commerciële activiteiten of de activiteiten betreffende kasbeheer en intragroeptransacties, worden bezien op een wijze die coherent is met Verordening (EU) nr. 648/2012.
- (22) Personen die in grondstoffenderivaten, emissierechten en derivaten daarvan handelen, mogen in het kader van bedrijfsmatig risicobeheer met betrekking tot de kasmiddelen, ook in andere financiële instrumenten handelen om zich te beschermen tegen risico's, zoals het wisselkoersrisico. Het is daarom belangrijk duidelijk te bepalen dat vrijstellingen cumulatief van toepassing zijn. Zo kunnen de vrijstellingen die in de punten j) en d) van artikel 2, lid 1, zijn bepaald, worden gecombineerd.
- (23) Om echter te vermijden dat van vrijstellingen misbruik kan worden gemaakt, moet deze richtlijn van toepassing zijn op andere market makers in financiële instrumenten dan market makers in grondstoffenderivaten, emissierechten en derivaten daarvan, mits deze market making-activiteit een nevenactiviteit is van hun hoofdbedrijf op groepsniveau, en mits zij geen techniek voor hoogfrequentie algoritmische handel toepassen; zij mogen geen gebruik kunnen maken van vrijstellingen. Deze richtlijn dient ook van toepassing te zijn op personen die voor eigen rekening handelen bij het uitvoeren van orders van cliënten en op personen die een techniek voor hoogfrequentie algoritmische handel; zij mogen geen gebruik kunnen maken van vrijstellingen.
- (24) Handelen voor eigen rekening bij het uitvoeren van orders van cliënten dient ook te slaan op ondernemingen die orders van verschillende cliënten uitvoeren door deze te matchen op matched principal-basis (back-to-backhandel); dergelijke ondernemingen moeten worden geacht als opdrachtgever op te treden en daarom moeten zij zowel aan de bepalingen van deze richtlijn betreffende het uitvoeren van orders voor rekening van cliënten als aan de bepalingen betreffende het handelen voor eigen rekening worden onderworpen.
- (25) Het uitvoeren van orders met betrekking tot financiële instrumenten als een nevenactiviteit tussen twee personen wier hoofdbedrijf op groepsniveau noch in het verlenen van beleggingsdiensten in de zin van deze richtlijn noch in het verlenen van bankdiensten in de zin van Richtlijn 2013/36/EU bestaat, dient niet als handelen voor eigen rekening bij het uitvoeren van orders van cliënten te worden aangemerkt.

⁽¹⁾ Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende toegang tot het bedrijf van kredietinstellingen en het prudentieel toezicht op kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, tot wijziging van Richtlijn 2002/87/EG en tot intrekking van de Richtlijnen 2006/48/EG en 2006/49/EG (PB L 176 van 27.6.2013, blz. 338).

- (26) Waar in de tekst sprake is van personen moeten daaronder zowel natuurlijke als rechtspersonen worden begrepen.
- (27) Verzekeringsondernemingen waarvan de werkzaamheden onder passend toezicht staan van voor de uitoefening van het bedrijfseconomisch toezicht bevoegde autoriteiten en die onderworpen zijn aan Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ dienen buiten het toepassingsgebied van de onderhavige richtlijn te worden gelaten wanneer zij de in eerstgenoemde richtlijn bedoelde activiteiten verrichten.
- (28) Personen die geen diensten aan derden verlenen, maar waarvan de activiteit bestaat uit het uitsluitend aan hun moedermaatschappijen, hun dochterondernemingen of andere dochterondernemingen van hun moedermaatschappijen verlenen van beleggingsdiensten, dienen niet door deze richtlijn te worden bestreken.
- (29) Sommige plaatselijke energienutsbedrijven en sommige exploitanten van industriële installaties die onder de EU-regeling voor de emissiehandel vallen, bundelen hun handelsactiviteiten voor het afdekken van commerciële risico's en besteden ze uit aan niet-geconsolideerde dochterondernemingen. Die joint ventures verrichten geen andere diensten en vervullen exact dezelfde functie als de personen bedoeld in overweging 28. Om gelijke spelregels te waarborgen, moet het ook mogelijk zijn joint ventures van het toepassingsgebied van deze richtlijn uit te sluiten, mits zij in het gezamenlijke bezit zijn van plaatselijke energienutsbedrijven of exploitanten die onder artikel 3, punt f), van Richtlijn 2003/87/EG vallen, en zij geen andere diensten dan beleggingsdiensten verlenen voor plaatselijke energienutsbedrijven of exploitanten die onder artikel 3, punt f), van Richtlijn 2003/87/EG vallen, en mits die plaatselijke energienutsbedrijven of exploitanten uit hoofde van artikel 2, lid 1, onder j), zullen worden vrijgesteld mochten zij die beleggingsdiensten zelf verlenen. Opdat echter passende waarborgen worden geboden en opdat beleggers voldoende worden beschermd, moeten lidstaten die ervoor kiezen dergelijke joint ventures vrij te stellen, aan die joint ventures eisen stellen die ten minste analoog zijn aan die welke in deze richtlijn worden gesteld, met name bij de vergunningverlening, bij de beoordeling van hun reputatie en ervaring en van de geschiktheid van enige aandeelhouders, bij de toetsing van de voorwaarden die in het kader van de initiële vergunningverlening en het permanente toezicht worden gesteld, alsook in de gedragsregels.
- (30) Personen die slechts incidenteel beleggingsdiensten verlenen in het kader van een beroepsactiviteit, dienen eveneens buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn te worden gelaten voor zover die beroepsactiviteit aan regels is onderworpen en het incidenteel verlenen van beleggingsdiensten op grond van die regels niet is uitgesloten.
- (31) Personen die beleggingsdiensten verlenen welke uitsluitend in het beheer van een werknemersparticipatieplan bestaan en die derhalve geen beleggingsdiensten voor derden verlenen, dienen niet onder deze richtlijn te vallen.
- (32) Centrale banken en andere instellingen met een soortgelijke functie, alsmede overheidsinstellingen die belast zijn met het beheer van de overheidsschuld (waarmee ook de plaatsing ervan bedoeld wordt) of bij dat beheer betrokken zijn, dienen buiten het toepassingsgebied van de richtlijn te worden gelaten, met uitzondering van instellingen die geheel of gedeeltelijk in het bezit van de staat zijn en die een commerciële opdracht hebben of waarvan de opdracht verband houdt met het verwerven van deelnemingen.
- (33) Ter bevordering van de helderheid van de vrijstellingsregeling voor het Europees Stelsel van centrale banken (ESCB), andere nationale instellingen met een soortgelijke functie en instellingen die bij het beheer van de overheidsschuld betrokken zijn, is het raadzaam deze vrijstellingen te beperken tot de instellingen die hun functies in overeenstemming met het recht van één lidstaat of in overeenstemming met de wetgeving van de Unie uitoefenen, alsook tot internationale instellingen waarvan twee of meer lidstaten lid zijn en die ten doel hebben middelen bijeen te brengen en financiële bijstand te verlenen ten behoeve van hun leden die te maken hebben met of de dreiging ondergaan van ernstige financiële problemen, zoals het Europees Stabieliteitsmechanisme.
- (34) Deze richtlijn dient evenmin van toepassing te zijn op instellingen voor collectieve belegging en pensioenfondsen, ongeacht of deze al dan niet op het niveau van de Unie gecoördineerd zijn, en op de bewaarders en beheerders van zulke instellingen mits zij onderworpen zijn aan een specifieke regelgeving die direct op hun werkzaamheden is toegespitst.

⁽¹⁾ Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (Solvabiliteit II) (PB L 335 van 17.12.2009, blz. 1).

- (35) Transmissiesysteembeheerders als omschreven in artikel 2, punt 4, van Richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement ⁽¹⁾ en de Raad of artikel 2, punt 4, van Richtlijn 2009/73/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾ moeten van het toepassingsgebied van de onderhavige richtlijn worden uitgesloten wanneer zij hun taken uit hoofde van de genoemde richtlijnen, uit hoofde van Verordening (EG) nr. 714/2009 van het Europees Parlement en de Raad ⁽³⁾, uit hoofde van Verordening (EG) nr. 715/2009 van het Europees Parlement en de Raad ⁽⁴⁾ of uit hoofde van overeenkomstig die wetgevingshandelingen vastgestelde netwerkcodes of richtsnoeren uitvoeren. Overeenkomstig deze wetgevingshandelingen hebben transmissiesysteembeheerders specifieke verplichtingen en verantwoordelijkheden, moeten zij een specifieke certificeringsprocedure doorlopen en staan zij onder controle van sectorspecifieke bevoegde instanties. Transmissiesysteembeheerders moeten deze vrijstelling ook genieten wanneer zij een beroep doen op andere personen die in hun naam als dienstverlener optreden teneinde hun taken uit hoofde van die wetgevingshandelingen of overeenkomstig deze verordeningen vastgestelde netwerkcodes of richtsnoeren uit te voeren. Transmissiesysteembeheerders mogen niet voor deze vrijstelling in aanmerking komen wanneer zij beleggingsdiensten verlenen of activiteiten in financiële instrumenten verrichten, of wanneer zij een platform voor secundaire handel in financiële transmissierechten exploiteren.
- (36) Om voor de in deze richtlijn neergelegde vrijstellingen in aanmerking te komen, dient de betrokken persoon de voor die vrijstellingen gestelde voorwaarden doorlopend na te komen. Meer bepaald dient een persoon die beleggingsdiensten verleent of beleggingsactiviteiten verricht en voor vrijstelling van deze richtlijn in aanmerking komt omdat die diensten of activiteiten, op groepsbasis beschouwd, een nevenactiviteit van hun hoofdbedrijf vormen, niet meer onder de vrijstelling in verband met nevenactiviteiten te vallen indien het verlenen van die diensten of het verrichten van die activiteiten niet langer een nevenactiviteit van hun hoofdbedrijf vormt.
- (37) De personen die door deze richtlijn bestreken beleggingsdiensten verlenen en/of beleggingsactiviteiten verrichten, moeten aan een door hun lidstaat van herkomst verleende vergunning onderworpen zijn ter bescherming van de beleggers en de stabiliteit van het financieel stelsel.
- (38) Kredietinstellingen waaraan overeenkomstig Richtlijn 2013/36/EU vergunning is verleend moeten krachtens deze richtlijn geen andere vergunning nodig hebben om beleggingsdiensten te verlenen of beleggingsactiviteiten te verrichten. Wanneer een kredietinstelling besluit om beleggingsdiensten te verlenen of beleggingsactiviteiten te verrichten dienen de bevoegde autoriteiten alvorens een vergunning uit hoofde van Richtlijn 2013/36/EU te verlenen zich ervan te vergewissen dat de kredietinstelling voldoet aan de relevante bepalingen van deze richtlijn.
- (39) Gestructureerde deposito's maken opgang als beleggingsproduct maar op het niveau van de Unie vallen dergelijke deposito's nog onder geen enkele wetgevingshandeling ter bescherming van de beleggers, terwijl voor andere gestructureerde beleggingen wel dergelijke wetgevingshandelingen gelden. Het verdient daarom aanbeveling het beleggersvertrouwen te versterken en voor een eenvormiger wettelijke behandeling van de distributie van verschillende pakketproducten voor retailbeleggingen te zorgen, teneinde overal in de Unie een adequaat niveau van beleggersbescherming tot stand te brengen. Om die reden is het raadzaam het toepassingsgebied van deze richtlijn tot gestructureerde deposito's uit te breiden. In dat verband moet worden verduidelijkt dat aangezien gestructureerde deposito's een beleggingsproduct zijn, zij geen deposito's omvatten die enkel aan rentetarieven, zoals Euribor of Libor, gekoppeld zijn, waarbij het niet uitmaakt of de rentetarieven van tevoren zijn vastgesteld, dan wel vast of variabel zijn. Dergelijke deposito's moeten dan ook buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn vallen.
- (40) De toepassing van deze richtlijn op beleggingsondernemingen en kredietinstellingen wanneer deze verkopen verichten of advies verstrekken aan cliënten in verband met gestructureerde deposito's moet worden begrepen als wanneer zij als tussenpersoon optreden voor deze producten welke zijn uitgegeven door kredietinstellingen die deposito's in ontvangst kunnen nemen overeenkomstig Richtlijn 2013/36/EU.
- (41) Centrale effectenbewaarinstanties (Central securities depositories — CSD's) zijn systeemrelevante instanties voor financiële markten die zorgen voor de initiële registratie van effecten, het bijhouden van de rekeningen met de uitgegeven effecten en de afwikkeling van nagenoeg alle effectentransacties. CSD's dienen specifiek door Unierecht gereguleerd te worden en dienen met name onderworpen te worden aan vergunningverlening en bepaalde voorwaarden voor de bedrijfsuitoefening. Naast de kerndiensten als bedoeld in ander Unierecht kunnen CSD's evenwel ook beleggingsdiensten verlenen en beleggingsactiviteiten verrichten die krachtens deze richtlijn worden gereguleerd.

⁽¹⁾ Richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en houdende intrekking van Richtlijn 96/92/EG (PB L 211 van 14.8.2009, blz. 55).

⁽²⁾ Richtlijn 2009/73/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en houdende intrekking van Richtlijn 96/92/EG (PB L 211 van 14.8.2009, blz. 94).

⁽³⁾ Verordening (EG) nr. 714/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende de voorwaarden voor toegang tot het net voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1228/2003 (PB L 211 van 14.8.2009, blz. 15).

⁽⁴⁾ Verordening (EG) nr. 715/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende de voorwaarden voor de toegang tot aardgastransmissienetten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1775/2005 (PB L 211 van 14.8.2009, blz. 36).

Om te waarborgen dat alle entiteiten die beleggingsdiensten verlenen en beleggingsactiviteiten verrichten onder hetzelfde regelgevingskader vallen, moet ervoor worden gezorgd dat de vereisten van deze richtlijn betreffende de vergunningverlening en bepaalde voorwaarden voor de bedrijfsuitoefening niet van toepassing zijn op dergelijke CSD's, maar dat in het Unierecht waarmee CSD's als zodanig gereguleerd worden wordt verzekerd dat de bepalingen van deze richtlijn op die CSD's van toepassing zijn wanneer zij beleggingsdiensten verlenen of beleggingsactiviteiten verrichten naast de diensten als bedoeld in dat Unierecht.

- (42) Om beleggers in de Unie een betere bescherming te bieden, is het raadzaam strikte voorwaarden vast te stellen waaronder het de lidstaten is toegestaan deze richtlijn niet toe te passen op personen die beleggingsdiensten aan cliënten verlenen, waardoor deze cliënten dus geen bescherming uit hoofde van deze richtlijn genieten. Het verdient met name aanbeveling van de lidstaten te verlangen dat zij eisen stellen die ten minste analoog zijn aan die welke in deze richtlijn aan dergelijke personen worden gesteld, met name bij de vergunningverlening, bij de beoordeling van hun reputatie en ervaring en van de geschiktheid van enige aandeelhouders, bij de toetsing van de voorwaarden die in het kader van de initiële vergunningverlening en het permanente toezicht worden gesteld, alsook in de gedragsregels.

Voorts moeten buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn gelaten personen onder een beleggerscompensatiestelsel vallen dat is erkend overeenkomstig Richtlijn 97/9/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ of onder een beroepsaansprakelijkheidsverzekering die hun cliënten in de onder die richtlijn vallende situaties een gelijkwaardige bescherming biedt.

- (43) Wanneer een beleggingsonderneming op niet-regelmatige basis een of meer beleggingsdiensten verleent of een of meer beleggingsactiviteiten verricht die niet door haar vergunning worden bestreken, dient zij geen bijkomende, krachtens deze richtlijn verleende vergunning nodig te hebben.
- (44) Het ontvangen en doorgeven van orders behelst voor de toepassing van deze richtlijn ook het met elkaar in contact brengen van twee of meer beleggers waardoor tussen deze beleggers een transactie tot stand kan komen.
- (45) Beleggingsondernemingen en kredietinstellingen die door henzelf uitgegeven financiële instrumenten verhandelen, dienen aan deze richtlijn onderworpen te zijn wanneer zij beleggingsadvies aan hun cliënten verstrekken. Om onzekerheid uit te sluiten en beleggers beter te beschermen, verdient het aanbeveling in de toepassing van deze richtlijn te voorzien wanneer beleggingsondernemingen en kredietinstellingen op de primaire markt door henzelf uitgegeven financiële instrumenten verhandelen zonder enig advies te verstrekken. Daartoe dient de definitie van de dienst „uitvoering van orders voor rekening van cliënten” te worden uitgebreid.
- (46) De beginselen van wederzijdse erkenning en van toezicht door de lidstaat van herkomst vereisen dat de bevoegde autoriteiten van elke lidstaat een vergunning weigeren of intrekken wanneer uit bepaalde gegevens, zoals de inhoud van het programma van werkzaamheden, de geografische spreiding of de feitelijk uitgeoefende werkzaamheden, op ondubbelzinnige wijze blijkt dat een beleggingsonderneming het rechtsstelsel van een lidstaat heeft gekozen om zich te onttrekken aan de strengere normen van een andere lidstaat, waar zij het grootste deel van haar werkzaamheden uitoefent of voornemens is uit te oefenen. Aan een beleggingsonderneming die een rechtspersoon is, moet vergunning worden verleend in de lidstaat waar haar statutaire zetel is gelegen. Aan een beleggingsonderneming die geen rechtspersoon is, moet vergunning worden verleend in de lidstaat waar haar hoofdkantoor is gelegen. De lidstaten moeten tevens eisen dat het hoofdkantoor van een beleggingsonderneming zich steeds bevindt in haar lidstaat van herkomst en dat zij daar feitelijk werkzaam is.
- (47) In Richtlijn 2007/44/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾ zijn gedetailleerde criteria vastgelegd voor de prudentiële beoordeling van voorgenomen verwervingen van deelnemingen in een beleggingsonderneming en wordt tevens voorzien in een procedure voor de toepassing van deze criteria. Om te zorgen voor de nodige rechtszekerheid, duidelijkheid en voorspelbaarheid met betrekking tot het beoordelingsproces en het resultaat ervan dienen de criteria en het proces van prudentiële beoordeling die in die richtlijn zijn vastgelegd, te worden bevestigd.

⁽¹⁾ Richtlijn 97/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 maart 1997 inzake de beleggerscompensatiestelsels (PB L 84 van 26.3.1997, blz. 22).

⁽²⁾ Richtlijn 2007/44/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 september 2007 tot wijziging van Richtlijn 92/49/EEG van de Raad en de Richtlijnen 2002/83/EG, 2004/39/EG, 2005/68/EG en 2006/48/EG wat betreft procedureregels en evaluatiecriteria voor de prudentiële beoordeling van verwervingen en vergrotingen van deelnemingen in de financiële sector (PB L 247 van 21.9.2007, blz. 1).

De bevoegde autoriteiten dienen meer in het bijzonder de geschiktheid van de kandidaat-verwerver en de financiële soliditeit van de voorgenomen verwerving te toetsen aan alle volgende criteria: de reputatie van de kandidaat-verwerver; de reputatie en ervaring van de personen die het bedrijf van de beleggingsonderneming als gevolg van de voorgenomen verwerving feitelijk gaan leiden; de financiële soliditeit van de kandidaat-verwerver, of de beleggingsonderneming zal kunnen voldoen aan de prudentiële voorschriften die zijn vastgesteld op grond van deze richtlijn en op grond van andere richtlijnen, met name Richtlijn 2002/87/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ en Richtlijn 2013/36/EU, en of er goede redenen zijn om te vermoeden dat in verband met de voorgenomen verwerving geld wordt of werd witgewassen of terrorisme wordt of werd gefinancierd, dat gepoogd wordt of werd geld wit te wassen of terrorisme te financieren in de zin van artikel 1 van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾, of dat de voorgenomen verwerving het risico op dergelijk gedrag zou kunnen vergroten.

- (48) Een beleggingsonderneming waaraan in haar lidstaat van herkomst vergunning is verleend, mag in de gehele Unie beleggingsdiensten verlenen of beleggingsactiviteiten verrichten zonder te moeten verzoeken om een afzonderlijke vergunning van de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar zij die diensten wil verlenen of activiteiten wil verrichten.
- (49) Sommige beleggingsondernemingen die van bepaalde verplichtingen van Richtlijn 2013/36/EU vrijgesteld zijn moeten ertoe worden verplicht in het bezit te zijn van een minimumbedrag aan aanvangskapitaal, een beroepsaansprakelijkheidsverzekering of een combinatie van beide. Bij de aanpassingen van de bedragen van die verzekering moet rekening worden gehouden met de aanpassingen die in het kader van Richtlijn 2002/92/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽³⁾ worden aangebracht. Deze bijzondere behandeling op het gebied van de kapitaaltoereikendheid mag geen gevolgen hebben voor eventuele beslissingen betreffende de passende behandeling van deze ondernemingen bij toekomstige wijzigingen in het recht van de Unie inzake kapitaaltoereikendheid.
- (50) Aangezien de reikwijdte van de prudentiële regelgeving moet worden beperkt tot de entiteiten die beroepsmatig een handelsportefeuille beheren en daardoor een bron van een tegenpartijrisico voor andere marktdeelnemers vormen, dienen entiteiten die voor eigen rekening handelen in andere financiële instrumenten dan grondstoffen-derivaten, emissierechten of derivaten daarvan, buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn te worden gelaten, mits zij geen market makers zijn, niet voor eigen rekening handelen bij het uitvoeren van orders van cliënten, geen leden van of deelnemers aan een gereglementeerde markt of MTF zijn of geen directe elektronische toegang tot een handelsplatform hebben, of geen techniek voor algoritmische handel toepassen.
- (51) Ter bescherming van de eigendomsrechten en andere soortgelijke rechten van de belegger op de waardepapieren, alsmede van zijn rechten op de aan een onderneming toevertrouwde gelden, moeten deze rechten van de rechten van de onderneming worden onderscheiden. Dit beginsel mag de onderneming evenwel niet beletten in eigen naam, maar voor rekening van de belegger, transacties uit te voeren indien de aard van de transactie zulks vereist en de belegger daarmee instemt, bijvoorbeeld in het geval van effectenleningen.
- (52) De voorschriften op het gebied van de bescherming van activa van cliënten zijn van cruciaal belang voor de bescherming van cliënten bij het verlenen van diensten en verrichten van activiteiten. Deze voorschriften kunnen buiten werking worden gesteld wanneer de eigendom van gelden en financiële instrumenten volledig aan een beleggingsonderneming wordt overgedragen ter dekking van huidige of toekomstige, dan wel feitelijke of voorwaardelijke verplichtingen. Deze algemene mogelijkheid kan tot onzekerheid leiden en afbreuk doen aan de doeltreffendheid van de voorschriften betreffende de vrijwaring van de activa van cliënten. Bijgevolg is het raadzaam, althans wanneer het activa van particuliere cliënten betreft, om de mogelijkheid te beperken voor beleggingsondernemingen om financiëlezekerheidsovereenkomsten die leiden tot overdracht van eigendom/gerechtigdheid, als omschreven in Richtlijn 2002/47/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽⁴⁾, te sluiten met de bedoeling hun verplichtingen te waarborgen of anderszins af te dekken.
- (53) De rol van de leidinggevende organen van beleggingsondernemingen, gereglementeerde markten en aanbieders van datarapporteringsdiensten moet worden versterkt op het gebied van het waarborgen van een gezonde en prudente bedrijfsvoering van de ondernemingen en het bevorderen van de integriteit van de markt en de belangen van de beleggers. Het leidinggevend orgaan van beleggingsondernemingen, gereglementeerde markten en aanbieders van datarapporteringsdiensten zou steeds genoeg tijd moeten uittrekken en over voldoende collectieve vaardigheden,

⁽¹⁾ Richtlijn 2002/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2002 betreffende het aanvullende toezicht op kredietinstellingen, verzekeringsondernemingen en beleggingsondernemingen in een financieel conglomeraat en tot wijziging van de Richtlijnen 73/239/EEG, 79/267/EEG, 92/49/EEG, 92/96/EEG, 93/6/EEG en 93/22/EEG van de Raad en van de Richtlijnen 98/78/EG en 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 35 van 11.2.2003, blz. 1).

⁽²⁾ Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2005 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (PB L 309 van 25.11.2005, blz. 15).

⁽³⁾ Richtlijn 2002/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling (PB L 9 van 15.1.2003, blz. 3).

⁽⁴⁾ Richtlijn 2002/47/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 juni 2002 betreffende financiële zekerheidsovereenkomsten (PB L 168 van 27.6.2002, blz. 43).

kennis en ervaring moeten beschikken om inzicht te hebben in de activiteiten van de onderneming en in de voornaamste risico's waaraan zij is blootgesteld. Om groepsdenken te vermijden en onafhankelijke meningen en een kritische ingesteldheid te bevorderen, dienen leidinggevende organen daarom te worden gekenmerkt door voldoende diversiteit wat leeftijd, geslacht, geografische herkomst, opleiding en professionele achtergrond betreft, zodat daarin een grote verscheidenheid aan standpunten en ervaringen is vertegenwoordigd. Werknemersvertegenwoordiging in leidinggevende organen kan ook worden beschouwd als een positieve manier om tot meer diversiteit te komen, aangezien dergelijke vertegenwoordiging zorgt voor een bijkomend belangrijk perspectief en een echte kennis van de interne werking van de ondernemingen. Diversiteit dient bijgevolg een van de criteria te zijn die een rol speelt in de samenstelling van leidinggevende organen. Diversiteit dient ook aan bod te komen in het aanwervingsbeleid van ondernemingen in meer algemene zin. Dat beleid zou de instellingen er bijvoorbeeld toe moeten aanmoedigen kandidaten te selecteren uit shortlists met zowel mannen als vrouwen. Om met betrekking tot corporate governance tot een coherente aanpak te komen, moeten de vereisten voor beleggingsondernemingen zoveel mogelijk overeenkomen met die van Richtlijn 2013/36/EU.

- (54) Met het oog op een doeltreffend toezicht op en een effectieve controle van de activiteiten van beleggingsondernemingen, gereguleerde markten en aanbieders van datarapporteringdiensten dient het leidinggevend orgaan verantwoordelijk te zijn en verantwoording af te leggen voor de algemene strategie van de onderneming, rekening houdend met de bedrijfsactiviteiten en het risicoprofiel van de onderneming. Het leidinggevend orgaan dient over de gehele activiteitscyclus van de onderneming duidelijke verantwoordelijkheden op zich te nemen op de volgende terreinen: de vaststelling en omschrijving van de strategische doelstellingen, de risicostrategie en de interne governance van de onderneming, de goedkeuring van de interne organisatie van de onderneming (met inbegrip van criteria voor de selectie en opleiding van het personeel), doeltreffend toezicht op de directie en de vaststelling van het algemene beleid op het gebied van het verlenen van diensten en het verrichten van activiteiten (met inbegrip van de beloning van verkoop personeel en de goedkeuring van nieuwe producten voor distributie aan cliënten). Door de strategische doelstellingen van de onderneming, haar interne organisatie en haar beleid voor het verlenen van diensten en verrichten van activiteiten periodiek te monitoren en te beoordelen, moeten zij in staat zijn steeds een gezonde en prudente bedrijfsvoering te garanderen in het belang van de integriteit van de markten en de bescherming van de beleggers. Het combineren van een te groot aantal bestuursfuncties zou een lid van het leidinggevend orgaan kunnen beletten genoeg tijd te besteden aan het vervullen van die toezichthoudende rol.

Daarom is het noodzakelijk het aantal bestuursfuncties dat een lid van het leidinggevend orgaan van een instelling tegelijkertijd in verschillende entiteiten kan vervullen, te beperken. Bestuursfuncties in organisaties die niet hoofdzakelijk commerciële doelen nastreven, zoals organisaties zonder winstoogmerk of liefdadigheidsorganisaties, dienen bij het toepassen van die beperking evenwel buiten beschouwing te blijven.

- (55) Door de lidstaten heen worden verschillende governancestructuren gebruikt. In de meeste gevallen wordt een monistisch of een dualistisch bestuursmodel gebruikt. De in deze richtlijn gebruikte definities beogen betrekking te hebben op alle bestaande modellen, zonder een bepaald model te bepleiten. Zij zijn louter functioneel voor de vaststelling van voorschriften waarmee een bepaald resultaat wordt beoogd, ongeacht het nationale vennootschapsrecht dat in een lidstaat op een instelling van toepassing is. De definities dienen daarom de algemene bevoegdheidsverdeling overeenkomstig het nationale vennootschapsrecht onverlet te laten.
- (56) Doordat tal van beleggingsondernemingen almaar meer verschillende werkzaamheden gelijktijdig uitoefenen, neemt de kans toe dat belangenconflicten ontstaan tussen deze verschillende werkzaamheden en de belangen van hun cliënten. Daarom is het noodzakelijk regels vast te stellen om te voorkomen dat dergelijke conflicten de belangen van hun cliënten schaden. Ondernemingen hebben de plicht daadwerkelijke stappen te ondernemen om belangenconflicten te onderkennen, te voorkomen en te beheren en de mogelijke gevolgen van die risico's zoveel mogelijk te beperken. Indien er toch een restrisico blijft bestaan dat de belangen van de cliënt schaadt, dan moeten de algemene aard en/of de bronnen van belangenconflicten alsmede de stappen die zijn ondernomen om die risico's te beperken, op heldere wijze aan de cliënt bekend worden gemaakt alvorens voor zijn rekening zaken worden gedaan.
- (57) Krachtens Richtlijn 2006/73/EG van de Commissie⁽¹⁾ mogen lidstaten, in de context van de voor beleggingsondernemingen geldende organisatorische eisen, verplichtingen opleggen die betrekking hebben op het opnemen of opslaan van telefoongesprekken of elektronische mededelingen die met orders van cliënten verband houden. Het opnemen of opslaan van telefoongesprekken of elektronische mededelingen die met orders van cliënten verband houden, is verenigbaar met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (het Handvest) en is gerechtvaardigd om een betere beleggersbescherming, een beter markttoezicht en een grotere rechtszekerheid te waarborgen in het belang van beleggingsondernemingen en hun cliënten. Ook in het technische advies dat op 29 juli 2010 door het Comité van Europese effectenregelgevers aan de Commissie is uitgebracht, wordt op het belang van dergelijke opnames of opslag gewezen. Met die gegevens moet voor bewijs worden gezorgd met betrekking tot de voorwaarden van de door cliënten gegeven orders en de overeenstemming met transacties die door de beleggingsondernemingen zijn verricht, en moet gedrag kunnen worden opgespoord dat relevant kan zijn uit het oogpunt van marktmisbruik, ook wanneer ondernemingen voor eigen rekening handelen.

⁽¹⁾ Richtlijn 2006/73/EG van de Commissie van 10 augustus 2006 tot uitvoering van Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de door beleggingsondernemingen in acht te nemen organisatorische eisen en voorwaarden voor de bedrijfsuitoefening en wat betreft de definitie van begrippen voor de toepassing van genoemde richtlijn (PB L 241 van 2.9.2006, blz. 26).

Daarom zijn er gegevens nodig van alle gesprekken met vertegenwoordigers van een onderneming bij handel, of beoogde handel, voor eigen rekening. Indien cliënten hun orders via andere kanalen plaatsen dan per telefoon, moet dit gebeuren met gebruikmaking van duurzame dragers, zoals brieven, faxen, e-mails, of documentatie betreffende orders die tijdens bijeenkomsten door de betrokken cliënten zijn geplaatst. De inhoud van relevante rechtstreekse gesprekken met een cliënt kan bijvoorbeeld worden geregistreerd door middel van notulen of notities. Aldus geplaatste orders moeten worden gelijkgesteld met telefonisch ontvangen orders. Indien er notulen worden gemaakt van rechtstreekse gesprekken met cliënten, moeten de lidstaten er zorg voor dragen dat er passende waarborgen worden geboden om te voorkomen dat de cliënt de dupe is als de communicatie tussen de partijen onjuist is opgetekend in de notulen. Deze waarborgen mogen niet inhouden dat de cliënt de aansprakelijkheid op zich neemt.

Om rechtszekerheid te scheppen ten aanzien van het toepassingsgebied van de verplichting, moet deze worden toegepast op alle uitrusting die door de onderneming wordt verstrekt of die de beleggingsonderneming mag gebruiken, en moet van de beleggingsondernemingen worden verlangd dat zij alle redelijke maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat er geen privé-uitrusting wordt gebruikt in verband met transacties. Die gegevens dienen ter beschikking van de bevoegde autoriteiten te worden gesteld bij de uitvoering van hun toezichtstaken en van handhavingsacties uit hoofde van deze richtlijn, Verordening (EU) nr. 600/2014, Verordening (EU) nr. 596/2014 en Richtlijn 2014/57/EU van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾, om hen te helpen gedragingen op te sporen die niet stroken met het rechtskader voor de activiteit van beleggingsondernemingen. Ze dienen ook ter beschikking worden gesteld van beleggingsondernemingen en cliënten gesteld om de ontwikkeling van hun relatie aan te tonen wat betreft de door cliënten doorgegeven orders en de door ondernemingen verrichte transacties. Om die redenen verdient het aanbeveling in deze richtlijn de beginselen vast te leggen voor een algemene regeling betreffende het opnemen of opslaan van telefoongesprekken of elektronische mededelingen die met orders van cliënten verband houden.

- (58) In overeenstemming met de conclusies van de Raad van juni 2009 over de versterking van het Europese financiële toezicht en om tot de totstandkoming van één enkel rulebook voor de financiële markten van de Unie bij te dragen, de verdere totstandbrenging van een gelijk speelveld voor lidstaten en marktdeelnemers in de hand te werken, voor een betere beleggersbescherming te zorgen en het toezicht en de handhaving te verbeteren, streeft de Unie ernaar om, waar mogelijk, de keuzemogelijkheden die overal in de financiële dienstenwetgeving van de Unie aan de lidstaten worden geboden, tot een minimum te beperken. Naast de invoering in het kader van deze richtlijn van een gemeenschappelijke regeling voor het opnemen of opslaan van telefoongesprekken of elektronische mededelingen die met orders van cliënten verband houden, verdient het aanbeveling over te gaan tot het terugschroeven van de aan de bevoegde autoriteiten geboden mogelijkheid om in bepaalde gevallen toezichttaken te delegeren, alsook tot het beperken van de manoeuvreerruimte wat de vereisten voor verbonden agenten en de rapportage van bijkantoren betreft.
- (59) De technologie op het gebied van de effectenhandel heeft de afgelopen tien jaar een sterke ontwikkeling doorgemaakt en wordt thans op grote schaal door marktdeelnemers gebruikt. Momenteel maken veel marktdeelnemers gebruik van algoritmische handel, waarbij een geautomatiseerd algoritme automatisch aspecten van orders bepaalt met weinig of geen menselijk ingrijpen. Risico's die voortvloeien uit algoritmische handel moeten worden gereguleerd. Het gebruik van algoritmen bij de verwerking achteraf van uitgevoerde transacties is evenwel geen algoritmische handel. Een beleggingsonderneming die algoritmische handel aanwendt ter uitvoering van een marktmakingstrategie dient gedurende een gespecificeerd deel van de handelstijden van het handelsplatform doorlopend met dit onderhouden van de markt bezig te zijn. Met technische reguleringsnormen moet worden verduidelijkt waarin een gespecificeerd deel van de handelstijden van het handelsplatform bestaat, door ervoor te zorgen dat dit gespecificeerde deel significant is in verhouding tot de totale handelstijden, rekening houdend met de liquiditeit, de schaal en de aard van de specifieke markt en met de kenmerken van de verhandelde instrumenten.
- (60) Beleggingsondernemingen die algoritmische handel aanwenden met het oog op de uitvoering van een marktmakingstrategie moeten over passende systemen en controles voor die activiteit beschikken. Een dergelijke activiteit moet binnen de specifieke context en doelstelling ervan worden verstaan. De definitie van een dergelijke activiteit staat derhalve los van definities zoals die van „activiteiten van marketmakers” in Verordening (EU) nr. 236/2012 van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾.
- (61) Een specifieke subcategorie van algoritmische handel is hoogfrequentie algoritmische handel, waarbij een handelsstelsel met hoge snelheid marktgegevens of -signalen analyseert en vervolgens binnen een zeer korte tijdsspanne grote aantallen orders doorzendt of aanpast in reactie op deze analyse. Meer bepaald kan hoogfrequentie algoritmische handel elementen omvatten zoals initiëren, genereren, geleiden en uitvoeren, die zonder menselijke interventie door het stelsel worden bepaald voor iedere afzonderlijke transactie of order, een korte tijdsspanne voor het bepalen en liquideren van posities, een hoge dagelijkse omloopsnelheid van de portefeuille, een hoge order-tot-transactie ratio binnen de handelsdag en het afsluiten van de handelsdag op of dichtbij hetzelfde niveau als de dag voordien. Hoogfrequentie algoritmische handel wordt onder meer gekenmerkt door een groot aantal berichten binnen de handelsdag die orders, noteringen of annuleringen vormen. Bij het bepalen van wat wordt

⁽¹⁾ Richtlijn 2014/57/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende strafrechtelijke sancties voor marktmisbruik (richtlijn marktmisbruik) (zie bladzijde 179 van dit Publicatieblad).

⁽²⁾ Verordening (EU) nr. 236/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2012 betreffende short selling en bepaalde aspecten van kredietverzuimswaps (PB L 86 van 24.3.2012, blz. 1).

verstaan onder hoge berichtenfrequenties per dag, moet rekening worden gehouden met de identiteit van de cliënt die uiteindelijk achter de activiteit schuilgaat, de duur van de waarnemingsperiode, de vergelijking met de totale marktactiviteit gedurende die periode en de relatieve concentratie of fragmentatie van de activiteit. Hoogfrequentie algoritmische handel wordt doorgaans aangewend door handelaren die met eigen kapitaal handelen en is doorgaans geen strategie op zich maar het gevolg van het gebruik van geavanceerde technologie waarmee meer traditionele handelsstrategieën, zoals market making of arbitrage, worden uitgevoerd.

- (62) Door de technische vooruitgang is hoogfrequentiehandel mogelijk geworden en hebben de bedrijfsmodellen zich ontwikkeld. Hoogfrequentiehandel wordt gefaciliteerd door de colocatie van de voorzieningen van marktdeelnemers in dichte fysieke nabijheid van de matchingmachine van een handelsplatform. Om ordelijke en billijke handelsvoorwaarden te garanderen is het van essentieel belang handelsplatformen te verplichten de colocatiediensten te verstrekken op niet-discriminerende, billijke en transparante wijze. Het gebruik van handelstechnologie heeft de handel van beleggers aan snelheid, capaciteit en complexiteit doen winnen. Tevens heeft het marktdeelnemers in staat gesteld de elektronische toegang van hun cliënten tot de markten te faciliteren via het gebruik van hun handelsfaciliteiten, via directe markttoegang of via gesponsorde toegang. De technologie voor hoogfrequentiehandel heeft voordelen voor de markt en voor de marktdeelnemers in het algemeen opgeleverd, zoals een ruimere marktdeelneming, een toegenomen liquiditeit, kleinere spreads, minder volatiliteit op korte termijn en een betere uitvoering van orders van cliënten. Deze handelstechnologie brengt echter ook een aantal potentiële risico's met zich mee, zoals een groter risico op overbelasting van de systemen van handelsplatformen als gevolg van grote hoeveelheden orders en het risico dat algoritmische handel tot dubbele of foutieve orders leidt of anderszins een zodanige storing teweegbrengt dat een chaotische markt het gevolg kan zijn.

Daarnaast bestaat het risico dat systemen voor algoritmische handel buitenproportioneel reageren op andere marktgebeurtenissen, wat in het geval van een reeds bestaand marktprobleem de volatiliteit nog kan vergroten. Ten slotte kunnen algoritmische handel of hoogfrequentie algoritmische handelstechnieken zich, net als elke andere handelsvorm, lenen voor bepaalde misbruiken, die moeten worden verboden uit hoofde van Verordening (EU) nr. 596/2014. Vanwege het informatievoordeel dat hoogfrequentiehandel hoogfrequentiehandelaren biedt, kan deze handel beleggers er eveneens toe aanzetten ervoor te kiezen handel te drijven op platformen waar zij interactie met hoogfrequentiehandelaren kunnen vermijden. Het is passend hoogfrequentie algoritmische handelstechnieken die bepaalde gespecificeerde kenmerken hebben, te onderwerpen aan bijzonder toezicht door regelgevers. Terwijl het hier hoofdzakelijk gaat om technieken die uitgaan van handelen voor eigen rekening, moet dit toezicht eveneens worden toegepast wanneer de uitvoering van de handelstechniek zodanig is gestructureerd dat wordt vermeden dat de uitvoering voor eigen rekening geschiedt.

- (63) Deze potentiële risico's die aan een toegenomen gebruik van technologie verbonden zijn, kunnen het best worden verminderd met behulp van een combinatie van maatregelen en specifieke risicocontroles toegespitst op ondernemingen die algoritmische of hoogfrequentie algoritmische handelstechnieken aanwenden, ondernemingen die rechtstreekse elektronische toegang aanbieden, en andere maatregelen toegespitst op exploitanten van handelsplatformen waarop dergelijke ondernemingen actief zijn. Teneinde het vermogen van de markten te versterken om rekening te houden met technologische ontwikkelingen, moeten deze maatregelen een weerspiegeling en een voortzetting vormen van de door de bij Verordening (EU) nr. 1095/2010 het Europees Parlement en de Raad⁽¹⁾ opgerichte Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor effecten en markten) („ESMA”) in februari 2012 gepubliceerde richtlijnen over interne beheersing in een geautomatiseerde handelsomgeving voor handelsplatformen, beleggingsondernemingen en bevoegde autoriteiten (ESMA/2012/122). Tevens is het wenselijk alle ondernemingen die hoogfrequentie algoritmische handel aanwenden, vergunningsplichtig te maken. Een dergelijke vergunningsplicht dient te garanderen dat deze ondernemingen aan de organisatorische eisen van deze richtlijn onderworpen zijn en onder deugdelijk toezicht staan. Entiteiten die uit hoofde van het Unierecht voor de financiële sector een vergunning hebben gekregen en onder toezicht staan en van het bepaalde in deze richtlijn zijn vrijgesteld, maar die technieken inzake algoritmische handel of inzake hoogfrequentie algoritmische handel aanwenden, dienen evenwel geen bijkomende, krachtens deze richtlijn verleende vergunning nodig te hebben en dienen slechts te worden onderworpen aan de maatregelen en controles die gericht zijn op het aanpakken van het specifieke, uit deze vormen van handel voortvloeiende risico. In dit verband komt ESMA een belangrijke coördinerende rol toe bij de vaststelling van passende minimale noteringseenheden, teneinde de ordelijke werking van de markt op het niveau van de Unie te waarborgen.
- (64) Zowel beleggingsondernemingen als handelsplatformen dienen robuuste maatregelen te treffen om te voorkomen dat algoritmische handel of hoogfrequentie algoritmische handelstechnieken tot een onordelijke markt leiden en kunnen worden misbruikt. Handelsplatformen moeten er ook op toezien dat hun handelssystemen veerkrachtig zijn en naar behoren zijn getest om aan grotere orderstromen of marktspanningen het hoofd te kunnen bieden, en dat de handelsplatformen met handelonderbrekers zijn toegerust om de handel tijdelijk te kunnen stilleggen of te beperken ingeval er zich plotse, onverwachte koersschommelingen voordoen.
- (65) Er moet ook voor worden gezorgd dat de vergoedingsstructuren van de handelsplatformen transparant, niet-discriminerend en billijk zijn en dat de structuur ervan geen handelsvoorwaarden bevordert die de

⁽¹⁾ Verordening (EU) nr. 1095/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor effecten en markten), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/77/EG van de Commissie (PB L 331 van 15.12.2010, blz. 84).

ordelijke werking van de markt verstoren. Daarom moet handelsplatformen worden toegestaan hun vergoedingen voor geannuleerde orders aan te passen aan de tijdspanne tijdens welke de order gold en de vergoedingen aan te passen aan elk financieel instrument waarvoor zij gelden. De lidstaten moeten handelsplatformen ook kunnen toestaan een hogere vergoeding aan te rekenen voor het plaatsen van orders die vervolgens worden geannuleerd, aan deelnemers met een hoge ratio geannuleerde orders, en aan deelnemers die een hoogfrequentie algoritmische handelstechniek aanwenden, omdat zij de systeemcapaciteit zwaarder belasten zonder dat dit andere marktdeelnemers noodzakelijkerwijze ten goede komt.

- (66) Het is raadzaam om, afgezien van het treffen van maatregelen in verband met de techniek van algoritmische handel en hoogfrequentie algoritmische handel, beleggingsondernemingen te verbieden hun cliënten directe elektronische markttoegang te bieden indien dergelijke toegang niet aan de nodige systemen en controles onderworpen is. Ongeacht de vorm van de geboden directe toegang moeten ondernemingen die dergelijke toegang bieden, de geschiktheid van cliënten die van deze dienst gebruikmaken, toetsen en beoordelen en ervoor zorgen dat het gebruik van de dienst aan risicocontroles wordt onderworpen is en dat die ondernemingen verantwoordelijk blijven voor transacties die door hun cliënten zijn ingegeven met gebruikmaking van hun systemen of hun handelscodes. Het verdient aanbeveling dat aan deze nieuwe handelsvormen gedetailleerde organisatorische eisen worden gesteld, die nader moeten worden uitgewerkt in technische reguleringsnormen. Dit moet garanderen dat de eisen indien nodig kunnen worden aangepast om op verdere innovatie en ontwikkelingen op dit terrein te kunnen inspelen.
- (67) Om effectief toezicht te waarborgen en de bevoegde autoriteiten in staat te stellen tijdig passende maatregelen te nemen tegen gebrekkige of op hol geslagen algoritme strategieën moeten alle via algoritmische handel gegenereerde orders worden gemarkeerd. Door markering moeten de bevoegde autoriteiten in de mogelijkheid gesteld worden orders die van verschillende algoritmes afkomstig zijn, te identificeren en te onderscheiden en de door algoritme-handelaren gebruikte strategieën efficiënt te reconstrueren en te beoordelen. Daardoor moet het risico worden beperkt dat orders niet ondubbelzinnig aan een algoritme strategie en een handelaar worden toegewezen. Het markeren stelt de bevoegde autoriteiten in staat doeltreffend en doelmatig op te treden tegen algoritme-handelsstrategieën die zich voor misbruikpraktijken lenen of risico's voor de ordelijke werking van de markt meebrengen.
- (68) Om ervoor te zorgen dat de marktintegriteit gehandhaafd blijft in het licht van technologische ontwikkelingen op de financiële markten, moet ESMA nationale deskundigen regelmatig om input vragen over handelstechnologie, waaronder hoogfrequentiehandel en nieuwe werkwijzen die marktmisbruik zouden kunnen vormen, teneinde doeltreffende strategieën vast te stellen en te bevorderen om dergelijk misbruik te voorkomen en tegen te gaan.
- (69) Momenteel is er in de Unie een veelheid aan handelsplatformen actief en op een aantal daarvan worden identieke instrumenten verhandeld. Om potentiële risico's voor de belangen van de beleggers aan te pakken, is het noodzakelijk over te gaan tot een formalisatie en verdere coördinatie van de processen die op de gevolgen voor de handel op andere handelsplatformen betrekking hebben indien een beleggingsonderneming of een marktdeelnemer die een handelsplatform exploiteert, besluit de handel in een financieel instrument op te schorten of een financieel instrument van de handel uit te sluiten. In het belang van de rechtszekerheid en met het oog op een adequate aanpak van belangenconflicten wanneer wordt besloten de handel in een financieel instrument op te schorten of een financieel instrument van de handel uit te sluiten, dient te worden gewaarborgd dat als een beleggingsonderneming of een marktdeelnemer die een handelsplatform exploiteert, de handel stopzet omdat niet aan hun voorwaarden wordt voldaan, de overige handelsplatformen zich bij dat besluit aansluiten als hun bevoegde autoriteiten daartoe besluiten, tenzij voortzetting van de handel onder uitzonderlijke omstandigheden gerechtvaardigd kan zijn. Bovendien is het noodzakelijk de gegevensuitwisseling en de samenwerking tussen de bevoegde autoriteiten met betrekking tot de opschorting van de handel in een financieel instrument en de uitsluiting van een financieel instrument van de handel op een handelsplatform te formaliseren en te verbeteren. Deze regelingen moeten op dergelijke wijze worden toegepast dat wordt voorkomen dat handelsplatformen gebruikmaken van informatie verstrekt in het kader van een opschorting van de handel in een instrument of de uitsluiting van een financieel instrument van de handel voor commerciële doeleinden.
- (70) Alsmear meer beleggers zijn op de financiële markten actief en zij krijgen een alsmear complexer en uiteenlopendere scala aan diensten en instrumenten aangeboden. In het licht van deze ontwikkelingen is het dan ook noodzakelijk een zekere mate van harmonisatie tot stand te brengen om beleggers overal in de Unie een hoog niveau van bescherming te bieden. Bij de vaststelling van Richtlijn 2004/39/EG noopte de steeds grotere afhankelijkheid van beleggers van persoonlijke aanbevelingen tot de opneming van de verstrekking van beleggingsadvies als een beleggingsdienst waarvoor een vergunning is vereist en waarvoor specifieke gedragsregels gelden. Aangezien persoonlijke aanbevelingen voor cliënten van belang blijven en diensten en instrumenten steeds complexer worden, dienen de gedragsregels te worden aangescherpt om beleggers beter te beschermen.
- (71) De lidstaten moeten ervoor zorgen dat beleggingsondernemingen overeenkomstig de belangen van hun cliënten handelen en in staat zijn hun verplichtingen krachtens deze richtlijn na te komen. Beleggingsondernemingen moeten dienovereenkomstig de kenmerken van de aangeboden of aanbevolen financiële instrumenten begrijpen en effectieve gedragsregels en regelingen vaststellen en herzien om vast te stellen aan welke categorie cliënten

producten en diensten mogen worden aangeboden. De lidstaten moeten erop toezien dat de beleggingsondernemingen die financiële instrumenten ontwikkelen, ervoor zorgen dat die producten worden ontwikkeld om te beantwoorden aan de behoeften van een geïdentificeerde doelmarkt van eindcliënten binnen de relevante categorie cliënten, redelijke stappen ondernemen om ervoor te zorgen dat de financiële instrumenten worden verdeeld op de geïdentificeerde doelmarkt en de identificatie van de doelmarkt en de prestaties van de producten die zij aanbieden, periodiek opnieuw bekijken. Beleggingsondernemingen die hun cliënten financiële instrumenten aanbieden of aanbevelen die zij niet zelf hebben ontwikkeld, moeten de nodige regelingen treffen om de relevante informatie over de procedure voor de goedkeuring van het product te verkrijgen en te begrijpen, met inbegrip van de geïdentificeerde doelmarkt en de kenmerken van het product dat zij aanbieden of aanbevelen. Deze verplichting moet van toepassing zijn onverminderd een beoordeling van de adequatie of geschiktheid die de beleggingsonderneming eventueel later verricht bij de verlening van beleggingsdiensten aan individuele cliënten op basis van hun persoonlijke behoeften, kenmerken en doelstellingen.

Om ervoor te zorgen dat financiële instrumenten slechts worden aangeboden of aangeraden als dat in het belang van de cliënt is, moeten beleggingsondernemingen die een product aanbieden of aanbevelen dat is ontwikkeld door ondernemingen die niet aan de productgovernancevoorschriften van deze richtlijn hoeven te voldoen of door ondernemingen van derde landen, ook de nodige regelingen treffen om voldoende informatie over de financiële instrumenten te verkrijgen.

- (72) Opdat aan beleggers alle relevante informatie wordt meegedeeld, moet van beleggingsondernemingen die beleggingsadvies verstrekken worden verlangd dat zij bekendmaken hoeveel hun advies kost, verduidelijken waarop zij hun advies baseren, en met name aangeven welk productengamma zij in aanmerking nemen bij het doen van gepersonaliseerde aanbevelingen aan cliënten, of zij beleggingsadvies op onafhankelijke basis verstrekken, en of zij cliënten een periodieke beoordeling verstrekken van de geschiktheid van de financiële instrumenten die zij hun hebben aanbevolen. Tevens is het raadzaam van beleggingsondernemingen te verlangen dat zij hun cliënten uitleggen waarom zij hun een bepaald advies hebben verstrekt.
- (73) Teneinde het toezicht- en regelgevingskader voor de verstrekking van beleggingsadvies verder vorm te geven en tegelijkertijd de keuze aan beleggingsondernemingen en cliënten te laten, verdient het aanbeveling de voorwaarden voor het verlenen van deze dienst vast te stellen wanneer ondernemingen cliënten meedelen dat de dienst op onafhankelijke basis wordt verleend. Wanneer op onafhankelijke basis advies wordt verstrekt, moet een toereikende verscheidenheid van producten van productaanbieders worden beoordeeld vooraleer een persoonlijke aanbeveling wordt gedaan. Het is niet nodig dat de adviesverstrekker de op de markt beschikbare beleggingsproducten van alle productaanbieders of emittenten beoordeelt, maar het gamma financiële instrumenten mag niet worden beperkt tot financiële instrumenten die worden geëmitteerd of aangeboden door entiteiten die nauwe banden hebben met de beleggingsonderneming of er in een ander nauw juridisch of economisch verband mee staan, zoals in contractueel verband, dat zo nauw is dat het de onafhankelijke basis van het verstrekte advies in gevaar kan brengen.
- (74) Om beleggers beter te beschermen en cliënten meer duidelijkheid te verschaffen omtrent de dienst die zij ontvangen, is het ook passend de mogelijkheid te beperken voor ondernemingen die diensten op het vlak van onafhankelijk beleggingsadvies en vermogensbeheer verlenen, om vergoedingen, commissies en geldelijke of niet-geldelijke voordelen te aanvaarden of te ontvangen van derden, zoals met name emittenten of aanbieders van producten. Dit houdt in dat alle provisies, commissies of geldelijke tegemoetkomingen die door een derde partij of persoon worden betaald of verstrekt, zo spoedig mogelijk nadat de onderneming deze betalingen ontvangt, volledig aan de cliënt moeten worden overgedragen en dat de onderneming betalingen van derden niet mag verrekenen met de vergoedingen die de cliënt de onderneming verschuldigd is. De cliënt moet correct en zo nodig periodiek worden geïnformeerd over alle provisies, commissies en tegemoetkomingen die de onderneming in verband met de beleggingsdienst heeft ontvangen en aan de cliënt heeft overgedragen. Ondernemingen die onafhankelijk advies verstrekken of vermogensbeheer aanbieden, moeten in het kader van hun organisatorische eisen ook gedragsregels hebben om ervoor te zorgen dat betalingen die zij van derden ontvangen, aan de cliënten worden toegewezen en overgedragen. Alleen kleine niet-geldelijke voordelen worden toegestaan, op voorwaarde dat dergelijke voordelen duidelijk worden bekendgemaakt aan de cliënt, dat zij de kwaliteit van de verleende dienst kunnen verbeteren en dat zij niet kunnen worden geacht afbreuk te doen aan het vermogen van beleggingsondernemingen om optimaal in het belang van hun cliënten te handelen.
- (75) Wanneer diensten op het vlak van onafhankelijk beleggingsadvies en vermogensbeheer worden verleend, zijn provisies, commissies of geldelijke tegemoetkomingen die door een persoon namens de cliënt worden betaald of verstrekt, slechts toegestaan indien de persoon er zich van bewust is dat deze betalingen namens hem zijn verricht en dat het bedrag en de frequentie van de betalingen zijn overeengekomen tussen de cliënt en de beleggingsonderneming, en niet door een derde partij zijn vastgesteld. Aan dit vereiste wordt bijvoorbeeld voldaan indien de factuur van de onderneming rechtstreeks door de cliënt wordt betaald of wordt betaald door een derde die geen banden met de beleggingsonderneming heeft wat de aan de cliënt verleende beleggingsdienst betreft en slechts op instructie van de cliënt handelt, of indien de cliënt over een provisie voor een door een beleggingsonderneming verleende dienst onderhandelt en die provisie betaalt. Dit is meestal het geval wanneer accountants of advocaten op duidelijke instructie van de cliënt betalen of wanneer een persoon louter als betalingskanaal optreedt.

- (76) Deze richtlijn voorziet in voorwaarden en procedures die de lidstaten in acht moeten nemen wanneer zij aanvullende eisen willen opleggen. Die eisen kunnen onder meer bestaan in het verbieden of verder beperken van het aanbieden of aanvaarden van provisies, commissies en geldelijke en niet-geldelijke tegemoetkomingen die worden betaald of verstrekt door een derde partij of een persoon die in verband met de dienstverlening aan cliënten voor rekening van een derde partij handelt.
- (77) Om de consument verder te beschermen dient er ook voor te worden gezorgd dat beleggingsondernemingen de prestaties van hun personeel niet belonen of beoordelen op een wijze die strijdig is met de verplichting van de ondernemingen om in het belang van hun cliënten te handelen, bijvoorbeeld door beloning, verkoopdoelstellingen of andere stimulansen om een bepaald financieel instrument bij voorkeur aan te bevelen of te verkopen, ook als een ander instrument mogelijk beter aan de behoeften van de cliënt voldoet.
- (78) Indien er overeenkomstig ander Unierecht voldoende informatie wordt verstrekt over de kosten en bijbehorende lasten of over de risico's die aan het financiële instrument verbonden zijn, moet die informatie worden beschouwd als passend voor de informatieverstrekking aan cliënten krachtens deze richtlijn. Beleggingsondernemingen die dat financiële instrument verdelen, moeten hun cliënten evenwel aanvullende informatie verstrekken over alle overige kosten en bijbehorende lasten die verbonden zijn aan hun verlening van beleggingsdiensten in verband met dat financiële instrument.
- (79) Vanwege de complexiteit van beleggingsproducten en de voortdurende vernieuwingen waaraan zij zijn onderworpen is het ook belangrijk te waarborgen dat werknemers die aan niet-professionele cliënten adviezen over beleggingsproducten verstrekken of deze verkopen, over voldoende kennis en bekwaamheid beschikken met betrekking tot de aangeboden producten. Beleggingsondernemingen dienen hun personeel voldoende tijd en middelen te geven om deze kennis en bekwaamheid te verwerven en deze te gebruiken bij de dienstverstrekking aan cliënten.
- (80) Het is beleggingsondernemingen toegestaan beleggingsdiensten te verlenen die uitsluitend bestaan in het uitvoeren en/of het ontvangen en doorgeven van orders van cliënten, zonder dat informatie hoeft te worden ingewonnen over de kennis en ervaring van de cliënt om de geschiktheid van de dienst of het financieel instrument voor de cliënt te beoordelen. Aangezien dergelijke diensten een belangrijke vermindering van de bescherming van cliënten met zich brengen, is het raadzaam de voorwaarden voor het verlenen ervan te verbeteren. Het verdient met name aanbeveling de mogelijkheid uit te sluiten dat deze diensten worden verleend in combinatie met de nevendienst van het verstrekken van kredieten of leningen aan beleggers om deze in staat te stellen een transactie te sluiten waarbij de beleggingsonderneming als partij optreedt, omdat dit de transactie complexer maakt en het begrijpen van het gelopen risico bemoeilijkt. Ook dient een betere beschrijving te worden gegeven van de criteria voor de selectie van de financiële instrumenten waarop deze diensten betrekking moeten hebben, teneinde bepaalde financiële instrumenten uit te sluiten, met inbegrip van die welke een derivaat of een structuur behelzen die het moeilijk maakt voor de cliënt om het gelopen risico te begrijpen, aandelen in instellingen die geen instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's) (andere instellingen voor collectieve belegging dan icbe's) zijn en gestructureerde icbe's als bedoeld in artikel 36, lid 1, tweede alinea, van Verordening (EU) nr. 583/2010 van de Commissie ⁽¹⁾. De behandeling van bepaalde icbe's als complexe producten mag geen afbreuk doen aan toekomstig Unierecht waarin het toepassingsgebied en de regels voor die producten worden vastgesteld.
- (81) Cross-selling is een gebruikelijke strategie die door aanbieders van financiële diensten voor consumenten in de hele Unie wordt toegepast. Een dergelijke strategie kan weliswaar voordelen voor niet-professionele cliënten opleveren, maar hij kan ook de vorm aannemen van praktijken waarbij onvoldoende met de belangen van de cliënt rekening wordt gehouden. Zo kunnen bepaalde vormen van koppelverkoop, namelijk koppelpraktijken waarbij twee of meer financiële diensten samen als één pakket worden verkocht en ten minste een van deze diensten niet afzonderlijk verkrijgbaar is, de concurrentie verstoren en een negatief effect sorteren op de mobiliteit van cliënten en hun vermogen om met kennis van zaken te kiezen. Als voorbeeld van koppelpraktijken kan de verplichte opening van een rekening-courant worden genoemd wanneer een beleggingsdienst voor een niet-professionele cliënt wordt verstrekt. Bundelingspraktijken, waarbij twee of meer financiële diensten samen als één pakket worden verkocht, maar elk van de diensten ook afzonderlijk kan worden gekocht, kunnen weliswaar ook de concurrentie verstoren en een negatief effect sorteren op de mobiliteit van cliënten en hun vermogen om met kennis van zaken te kiezen, maar zij laten de keuze ten minste over aan de cliënt en houden daarom wellicht minder risico in voor de nakoming door beleggingsondernemingen van hun verplichtingen uit hoofde van deze richtlijn. De toepassing van dergelijke praktijken moet nauwlettend worden gevolgd teneinde de concurrentie te bevorderen en de consument meer keuze te bieden.
- (82) Bij het verstrekken van beleggingsadvies moet de beleggingsonderneming in een schriftelijke geschiktheidsverklaring specificeren hoe het verstrekte advies aan de voorkeuren, behoeften en andere kenmerken van de particuliere

⁽¹⁾ Verordening (EU) nr. 583/2010 van de Commissie van 1 juli 2010 tot uitvoering van Richtlijn 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad wat betreft essentiële beleggersinformatie en de voorwaarden waaraan moet worden voldaan als de essentiële beleggersinformatie of het prospectus op een andere duurzame drager dan papier of via een website wordt verstrekt (PB L 176 van 10.7.2010, blz. 1).

cliënt beantwoordt. De verklaring moet op een duurzame drager en in elektronische vorm worden verstrekt. De verantwoordelijkheid voor het verrichten van de beoordeling van de geschiktheid en het verschaffen van een correct geschiktheidsrapport aan de cliënt moet bij de beleggingsonderneming berusten, en er moeten passende waarborgen worden geboden opdat de cliënt geen verlies lijdt als in het rapport een onjuiste of oneerlijke voorstelling van de persoonlijke aanbeveling wordt gegeven, bijvoorbeeld of de aanbeveling wel geschikt is voor de cliënt en wat de nadelen van de aanbevolen werkwijze zijn.

- (83) Bij het bepalen van wat het verstrekken van informatie geruime tijd voor een in deze richtlijn genoemd tijdstip is, moet een beleggingsonderneming er, met inachtneming van de urgentie van de situatie, rekening mee houden dat de cliënt voldoende tijd moet hebben om deze te lezen en te begrijpen alvorens hij een beleggingsbeslissing neemt. Cliënten zullen informatie over ingewikkelde of hun onbekende producten of diensten, of producten of diensten waarmee zij geen ervaring hebben, minder snel kunnen doornemen dan cliënten die eenvoudigere of meer bekende producten of diensten, of producten of diensten waarmee zij relevante eerdere ervaringen hebben, overwegen.
- (84) Deze richtlijn mag niet voorschrijven dat beleggingsondernemingen alle vereiste informatie over de beleggingsonderneming, financiële instrumenten, kosten en bijbehorende lasten of over de vrijwaring van financiële instrumenten of gelden van cliënten onmiddellijk en gelijktijdig moeten verstrekken, mits zij voldoen aan de algemene verplichting om de relevante informatie geruime tijd voor het in deze richtlijn genoemde tijdstip te verstrekken. Als de informatie geruime tijd voor het verlenen van de dienst aan de cliënt wordt verstrekt, schrijft deze richtlijn niet voor dat de ondernemingen de informatie hetzij apart moeten verschaffen, hetzij in het contract moeten opnemen.
- (85) Een dienst wordt geacht verleend te zijn op initiatief van een cliënt, tenzij de cliënt om de dienst vraagt in antwoord op een gepersonaliseerde tot die bewuste cliënt gerichte mededeling van of namens de onderneming, die een uitnodiging behelst of bedoeld is om de cliënt te beïnvloeden met betrekking tot een specifiek financieel instrument of een specifieke transactie. Een dienst kan worden beschouwd als verleend op initiatief van de cliënt niettegenstaande dat de cliënt daarom vraagt op grond van enigerlei mededeling bevattende een promotie of aanbieding van financiële instrumenten met enig middel dat van algemene aard en tot het publiek of tot een brede groep of categorie cliënten of potentiële cliënten gericht is.
- (86) Deze richtlijn strekt onder meer tot bescherming van de beleggers. Maatregelen ter bescherming van de belegger dienen daarom te worden aangepast aan de bijzondere kenmerken van elke beleggerscategorie (particuliere beleggers, professionele beleggers en tegenpartijen). Ter versterking van het op het verlenen van diensten toepasselijke toezicht- en regelgevingskader, ongeacht de betrokken categorie cliënten, is het raadzaam duidelijk te stellen dat het beginsel om op loyale, billijke en professionele wijze te handelen en de verplichting om correct, duidelijk en niet misleidend te zijn, voor de betrekkingen met alle cliënten gelden.
- (87) Vaak worden investeringen via verzekeringscontracten aan cliënten aangeboden als alternatief voor of ter vervanging van financiële instrumenten die onder deze richtlijn vallen. Om niet-professionele cliënten consequent te beschermen en voor gelijke concurrentievoorwaarden tussen soortgelijke producten te zorgen, is het van belang dat verzekeringsgerelateerde beleggingsproducten aan passende voorschriften onderworpen zijn. Hoewel de beleggersbeschermingsvereisten van deze richtlijn ook voor die in verzekeringspolissen verpakte beleggingen moeten gelden, is het wegens hun verschillende marktstructuren en productkenmerken wenselijker om de gedetailleerde vereisten niet in deze richtlijn vast te stellen, maar wel bij de aan de gang zijnde herziening van Richtlijn 2002/92/EG. Toekomstig Unierecht inzake de activiteiten van verzekeringstussenpersonen en verzekeringsmaatschappijen moet dus naar behoren zorgen voor een consequente regelgevingsaanpak van de verdeling van verschillende financiële producten die op soortgelijke beleggersbehoeften inspelen en waaraan soortgelijke problemen met de beleggersbescherming verbonden zijn. De Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen) („EIOPA”), opgericht bij Verordening (EU) nr. 1094/2010 van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ en ESMA moeten samenwerken met het oog op een zo consequent mogelijke aanpak van de gedragsnormen voor deze beleggingsproducten. Deze nieuwe vereisten voor verzekeringsgerelateerde beleggingsproducten moeten worden vastgesteld in Richtlijn 2002/92/EG.
- (88) Om de regels betreffende belangenconflicten, algemene beginselen en informatieverstrekking aan cliënten onderling af te stemmen en de lidstaten in staat te stellen de beloning van verzekeringstussenpersonen te beperken, moet Richtlijn 2002/92/EG dienovereenkomstig worden aangepast.

⁽¹⁾ Verordening (EU) nr. 1094/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/79/EG van de Commissie (PB L 331 van 15.12.2010, blz. 48).

- (89) Op verzekering gebaseerde beleggingsproducten die geen beleggingskansen bieden en deposito's die alleen aan rentetarieven gebonden zijn, dienen van het toepassingsgebied van deze richtlijn te worden uitgesloten. Individuele en bedrijfspensioenproducten, die als primaire doelstelling hebben de belegger tijdens zijn pensioen van een inkomen te voorzien, moeten omwille van hun bijzonderheden en doelstellingen van het toepassingsgebied van deze richtlijn worden uitgesloten.
- (90) In afwijking van het beginsel dat in het kader van de vestiging van bijkantoren de lidstaat van herkomst verantwoordelijk is voor de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van de verplichtingen, is het aangegeven dat de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst de verantwoordelijkheid op zich neemt voor de naleving van bepaalde, in deze richtlijn nader aangeduide verplichtingen met betrekking tot het zakendoen via een bijkantoor binnen het grondgebied waar het bijkantoor gevestigd is, aangezien deze autoriteit het dichtst bij het bijkantoor staat en derhalve in een betere positie verkeert om inbreuken op voor de werkzaamheden van het bijkantoor geldende regels op te sporen en aan te pakken.
- (91) Het is noodzakelijk een effectieve verplichting tot „optimale uitvoering” van orders op te leggen om te waarborgen dat beleggingsondernemingen orders van cliënten tegen de voor de cliënt voordeligste voorwaarden uitvoeren. Deze verplichting moet gelden indien een onderneming contractuele verplichtingen of een zorgplicht jegens de cliënt heeft.
- (92) Aangezien er thans in de Unie een grotere keuze aan plaatsen van uitvoering beschikbaar is, moet het kader inzake optimale uitvoering voor niet-professionele beleggers worden versterkt. Bij de toepassing van het kader inzake optimale uitvoering overeenkomstig artikel 27, lid 1, tweede en derde alinea, dient rekening te worden gehouden met technologische vernieuwingen op dat vlak.
- (93) Om te bepalen wat de beste uitvoering van orders van niet-professionele cliënten is, moeten de uitvoeringskosten de eigen commissies of provisies omvatten die de beleggingsonderneming de cliënt voor beperkte doeleinden aanrekent, indien meer dan één plaats van uitvoering die in het uitvoeringsbeleid van de onderneming vermeld is, in staat is om een bepaalde order uit te voeren. In dergelijke gevallen moeten rekening worden gehouden met de eigen commissies of provisies die de onderneming aanrekent voor de uitvoering van de order op elk van de in aanmerking komende plaatsen van uitvoering, om te beoordelen en te vergelijken welke resultaten de uitvoering van de order op elk van deze plaatsen voor de cliënt zou opleveren. Het is echter niet de bedoeling van een onderneming te vereisen dat zij de resultaten die haar eigen uitvoeringsbeleid en haar eigen commissies en provisies voor haar cliënt zouden opleveren, vergelijkt met de resultaten die een andere beleggingsonderneming met een ander uitvoeringsbeleid of een andere commissie- of provisiestructuur voor dezelfde cliënt zouden opleveren. Het is evenmin de bedoeling van een onderneming te vereisen dat zij de verschillen tussen haar eigen commissies vergelijkt als die toe te schrijven zijn aan verschillen in de aard van de diensten die zij aan haar cliënten levert.
- (94) De bepaling van deze richtlijn dat de uitvoeringskosten de eigen commissies en provisies moeten omvatten die de beleggingsonderneming de cliënt aanrekent voor de verlening van een beleggingsdienst, dient niet van toepassing te zijn wanneer het erom gaat te bepalen welke plaatsen van uitvoering voor de toepassing van artikel 24, lid 5, van deze richtlijn in het uitvoeringsbeleid van de onderneming moeten worden opgenomen.
- (95) Een beleggingsonderneming moet worden geacht plaatsen van uitvoering ongelijk te behandelen als zij voor de uitvoering van orders op de diverse plaatsen van uitvoering vergoedingen of spreads in rekening brengt die onderling uiteenlopen zonder dat deze verschillen samenhangen met feitelijke verschillen in kosten die de onderneming voor de uitvoering van orders op deze plaatsen maakt.
- (96) Met het oog op een verbetering van de voorwaarden waaronder beleggingsondernemingen hun in deze richtlijn neergelegde verplichting nakomen om orders tegen de voor de cliënt voordeligste voorwaarden uit te voeren, is het passend om voor financiële instrumenten die die onder de handelsverplichting van de artikelen 23 en 28 van Verordening (EU) nr. 600/2014 vallen, te verlangen dat elk handelsplatform en elke beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling, en voor andere financiële instrumenten te verlangen dat elke plaats van uitvoering gegevens over de kwaliteit van de uitvoering van transacties op elke plaats van uitvoering openbaar maakt.
- (97) Door beleggingsondernemingen aan cliënten verschafte informatie over hun uitvoeringsbeleid heeft vaak een generisch en standaardkarakter en maakt het niet mogelijk voor cliënten om inzicht te verwerven in de wijze waarop een order zal worden uitgevoerd en om te verifiëren of ondernemingen voldoen aan hun verplichting om orders tegen de voor hun cliënten voordeligste voorwaarden uit te voeren. Ter versterking van de beleggersbescherming is het raadzaam beginselen vast te stellen met betrekking tot de door beleggingsondernemingen aan hun cliënten te verstrekken informatie over het uitvoeringsbeleid, en tevens van beleggingsondernemingen te verlangen dat zij jaarlijks voor elke categorie financiële instrumenten een overzicht openbaar maken van de belangrijkste vijf plaatsen van uitvoering waar zij tijdens het voorgaande jaar orders van cliënten hebben uitgevoerd en dat met deze informatie en met de door plaatsen van uitvoering gepubliceerde informatie over de kwaliteit van de uitvoering zij rekening houden in hun beleid inzake optimale uitvoering.

- (98) Bij het regelen van de zakelijke betrekkingen met de cliënt kan de beleggingsonderneming de cliënt of de potentiële cliënt vragen tegelijkertijd in te stemmen met het orderuitvoeringsbeleid en ook met de mogelijkheid dat zijn orders buiten een handelsplatform worden uitgevoerd.
- (99) Met uitzondering van bepaalde vrijgestelde personen dienen personen die voor rekening van meer dan één beleggingsonderneming beleggingsdiensten verlenen, niet als verbonden agenten maar als beleggingsondernemingen te worden beschouwd indien zij onder de in deze richtlijn vastgestelde definitie vallen.
- (100) Deze richtlijn dient het recht van verbonden agenten onverlet te laten om, ook voor rekening van onderdelen van dezelfde financiële groep, onder andere richtlijnen vallende werkzaamheden uit te oefenen alsook aanverwante werkzaamheden met betrekking tot financiële diensten of producten die niet onder deze richtlijn vallen.
- (101) De voorwaarden om activiteiten buiten de bedrijfsruimten van de beleggingsonderneming (huis-aan-huis-verkopen) te ontplooiën, hoeven niet onder deze richtlijn te vallen.
- (102) De bevoegde autoriteiten van de lidstaten mogen geen registerinschrijving toekennen of moeten een registerinschrijving doorhalen indien uit de feitelijk uitgeoefende werkzaamheden op ondubbelzinnige wijze blijkt dat een verbonden agent het rechtsstelsel van een lidstaat heeft gekozen om zich te onttrekken aan de strengere voorschriften van een andere lidstaat, op het grondgebied waarvan hij het grootste deel van zijn werkzaamheden uitoefent of voornemens is uit te oefenen.
- (103) Voor de toepassing van deze richtlijn moeten in aanmerking komende tegenpartijen worden beschouwd als optredend als cliënten.
- (104) De financiële crisis heeft aangetoond dat er grenzen zijn aan het vermogen van professionele cliënten om het aan hun beleggingen verbonden risico in te schatten. Het lijkt weliswaar geen twijfel dat de hand moet worden gehouden aan de gedragsregels ter bescherming van de beleggers voor wie dat het meest nodig is, maar dat neemt niet weg dat het ook raadzaam is dat de op de verschillende categorieën cliënten toepasselijke vereisten beter worden gekalibreerd. In die zin is het passend een aantal informatie- en rapportagevereisten tot de betrekkingen met in aanmerking komende tegenpartijen uit te breiden. De desbetreffende vereisten dienen met name betrekking te hebben op de vrijwaring van financiële instrumenten en middelen van cliënten, alsook op de informatie- en rapportagevereisten betreffende complexere financiële instrumenten en transacties. Met het oog op een betere indeling van gemeenten en lokale overheden verdient het aanbeveling deze duidelijk van de lijst van in aanmerking komende tegenpartijen en van cliënten die als professioneel worden aangemerkt uit te sluiten, maar tegelijkertijd nog steeds toe te staan dat deze cliënten op verzoek als professionele cliënten kunnen worden behandeld.
- (105) Bij tussen in aanmerking komende tegenpartijen uitgevoerde transacties, is de verplichting om limietorders van cliënten bekend te maken alleen van toepassing wanneer de tegenpartij een limietorder aan de beleggingsonderneming toezendt met de uitdrukkelijke bedoeling dat deze wordt uitgevoerd.
- (106) De lidstaten moeten toezien op de eerbiediging van het recht op de bescherming van persoonsgegevens in overeenstemming met Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ en Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾, die de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de toepassing van deze richtlijn regelen. De verwerking van persoonsgegevens door ESMA voor de toepassing van deze richtlijn is onderworpen aan Verordening (EG) nr. 45/2001 van het Europees Parlement en de Raad ⁽³⁾.
- (107) Alle beleggingsondernemingen moeten over dezelfde mogelijkheden beschikken om lid te worden van alle gereglementeerde markten uit de gehele Unie of toegang te krijgen tot die markten. Ongeacht de wijze waarop transacties in de lidstaten momenteel georganiseerd zijn, is het van belang om de technische en juridische beperkingen op de toegang tot gereglementeerde markten af te schaffen.

⁽¹⁾ Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (PB L 281 van 23.11.1995, blz. 31).

⁽²⁾ Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie (Richtlijn betreffende privacy en elektronische communicatie) (PB L 201 van 31.7.2002, blz. 37).

⁽³⁾ Verordening (EG) nr. 45/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2000 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door de communautaire instellingen en organen en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (PB L 8 van 12.1.2001, blz. 1).

- (108) Teneinde de afhandeling van grensoverschrijdende transacties te vergemakkelijken, is het aangewezen alle clearing- en afwikkelingssystemen uit de gehele Unie toegankelijk te maken voor beleggingsondernemingen, ongeacht of de transacties zijn uitgevoerd op gereglementeerde markten in de betrokken lidstaat. Van beleggingsondernemingen die rechtstreeks aan afwikkelingssystemen van andere lidstaten wensen deel te nemen, moet worden verlangd dat zij aan de toepasselijke operationele en zakelijke vereisten voor het lidmaatschap voldoen en zich voegen naar de prudentiële maatregelen om de goede en ordelijke werking van de financiële markten te waarborgen.
- (109) Het verrichten van diensten in de Unie door ondernemingen van derde landen is aan nationale regelingen en voorschriften onderworpen. Ondernemingen waaraan overeenkomstig deze regelingen vergunning is verleend, zijn niet vrij diensten te verrichten en zich te vestigen in andere lidstaten dan die waar zij gevestigd zijn. Indien een lidstaat van oordeel is dat het passende niveau van bescherming voor niet-professionele cliënten of niet-professionele cliënten die erom hebben verzocht als professionele cliënten te worden behandeld, kan worden bewerkstelligd als de onderneming uit het derde land een bijkantoor opricht, is het passend om op EU-niveau een minimaal gemeenschappelijk regelgevingskader in te voeren betreffende de vereisten die op die bijkantoren van toepassing zijn, gezien het beginsel dat ondernemingen van derde landen niet gunstiger mogen worden behandeld dan Unie-ondernemingen.
- (110) Wanneer zij de bepalingen van deze richtlijn ten uitvoer leggen, moeten de lidstaten rekening houden met de aanbevelingen van de Financiële Actiegroep (FATF) over rechtsgebieden die strategische tekortkomingen vertonen wat de bestrijding van witwassen en van de financiering van terrorisme betreft en tegen welke tegenmaatregelen zijn genomen, en over rechtsgebieden die die strategische tekortkomingen vertonen wat de bestrijding van witwassen en van de financiering van terrorisme betreft en nog geen voldoende vooruitgang hebben geboekt met het verhelpen van die tekortkomingen of zich er niet toe hebben verbonden een samen met de FATF ontwikkeld actieplan uit te voeren om die tekortkomingen te verhelpen.
- (111) Het bepaalde in deze richtlijn tot regulering van het verlenen van beleggingsdiensten of het verrichten van beleggingsactiviteiten in de Unie door ondernemingen van derde landen dient de mogelijkheid onverlet te laten dat in de Unie gevestigde personen uitsluitend op eigen initiatief beleggingsdiensten van een onderneming van een derde land ontvangen. Indien een onderneming van een derde land uitsluitend op eigen initiatief van een in de Unie gevestigde persoon diensten verleend, dienen de diensten in kwestie niet te worden aangemerkt als diensten die op het grondgebied van de Unie worden verleend. Indien een onderneming van een derde land diensten aan cliënten of potentiële cliënten in de Unie aanbiedt, dan wel beleggingsdiensten of -activiteiten samen met neven-diensten in de Unie promoot of daarvoor reclame maakt, dan dienen deze diensten niet te worden aangemerkt als diensten die uitsluitend op eigen initiatief van de cliënt worden verleend.
- (112) De vergunning om een gereglementeerde markt te exploiteren moet alle werkzaamheden bestrijken die rechtstreeks verband houden met de weergave, verwerking, uitvoering, bevestiging en kennisgeving van orders vanaf het tijdstip waarop deze orders door de gereglementeerde markt worden ontvangen tot het tijdstip waarop zij worden doorgegeven voor de afhandeling ervan, alsmede de werkzaamheden die verband houden met de toelating van financiële instrumenten tot de handel. Ook transacties die met tussenkomst van door de gereglementeerde markt aangewezen „market makers” volgens de systemen van die markt en overeenkomstig de regels van die systemen worden uitgevoerd, moeten onder die vergunning vallen. Niet alle door leden of deelnemers van de gereglementeerde markt, de MTF of de OTF uitgevoerde transacties dienen te worden beschouwd als binnen de systemen van de gereglementeerde markt, de MTF of de OTF uitgevoerde transacties. Door leden of deelnemers op bilaterale basis uitgevoerde transacties die niet voldoen aan de uit hoofde van deze richtlijn aan een gereglementeerde markt, een MTF of een OTF gestelde eisen, dienen voor de toepassing van de definitie van onderneming met systematische interne afhandeling als buiten een gereglementeerde markt, een MTF of een OTF uitgevoerde transacties te worden beschouwd. In dat geval is de verplichting voor beleggingsondernemingen om vaste koersen openbaar te maken van toepassing, indien aan de voorwaarden van de onderhavige richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014 is voldaan.
- (113) Gezien het belang van liquiditeitsverschaffing voor de goede en doeltreffende werking van de markten moeten beleggingsondernemingen die algoritmische handel aanwenden om een marketmakingstrategie uit te voeren, schriftelijke overeenkomsten met handelsplatformen hebben waarin hun verplichtingen om liquiditeit aan de markt te verschaffen, worden verduidelijkt.
- (114) In deze richtlijn moeten de bevoegde autoriteiten niet verplicht worden de schriftelijke overeenkomst tussen de gereglementeerde markt en de beleggingsonderneming die door de deelname aan een marketmakingregeling is vereist, inhoudelijk goed te keuren of te onderzoeken. Het wordt hun echter ook niet belet, voor zover die goedkeuring of dat onderzoek alleen gebaseerd is op de nakoming door de gereglementeerde markten van hun verplichtingen uit hoofde van artikel 48.

- (115) Het verlenen van kerndiensten op het gebied van marktgegevens welke van essentieel belang zijn voor gebruikers om zich het gewenste beeld van de handelsactiviteit op de financiële markten in de gehele Unie te kunnen vormen, alsook voor bevoegde autoriteiten om accurate en uitvoerige informatie over relevante transacties te ontvangen, dient aan een vergunning en toezicht te zijn onderworpen om het vereiste kwaliteitsniveau te garanderen.
- (116) De invoering van goedgekeurde publicatieregelingen (approved publication arrangements — APA's) moet in een betere kwaliteit van de in de otc-sfeer bekendgemaakte gegevens op het gebied van de handelstransparantie resulteren en er in belangrijke mate toe bijdragen dat deze gegevens worden gepubliceerd in een vorm die de consolidatie ervan met door handelsplatformen bekendgemaakte gegevens vergemakkelijkt.
- (117) Nu er een marktstructuur is die mededinging tussen meer handelsplatformen mogelijk maakt, is het van essentieel belang dat zo spoedig mogelijk een effectieve en volledige geconsolideerde transactiemeldingsregeling operationeel wordt. De invoering van een commerciële oplossing voor een geconsolideerde transactiemeldingsregeling voor aandelen en aan aandelen verwante financiële instrumenten moet bijdragen tot de totstandkoming van een sterker geïntegreerde Europese markt en marktdeelnemers vlotter toegang bieden tot een geconsolideerd overzicht van de beschikbare informatie op het gebied van de handelstransparantie. De beoogde oplossing is gebaseerd op de verlening van een vergunning aan aanbieders die zich bij hun werkzaamheden laten leiden door van tevoren vastgestelde parameters waarop toezicht wordt uitgeoefend die elkaar beconcurreren om te komen tot technisch zeer geavanceerde en innovatieve oplossingen die zoveel mogelijk ten dienste staan van de markt en die ervoor zorgen dat consistente en nauwkeurige marktgegevens ter beschikking worden gesteld. Door alle verstrekkers van de consolidated tape te verplichten alle gegevens van APA's en handelsplatformen te consolideren wordt voor concurrentie gezorgd op basis van de kwaliteit van de dienstverlening aan de cliënten, en niet op basis van de reikwijdte van de ter beschikking gestelde gegevens. Het is echter passend nu te voorzien in de invoering van een geconsolideerde transactiemeldingsregeling via een aanbestedingsprocedure indien het overwogen mechanisme niet leidt tot de tijdige ontwikkeling van een effectieve en volledige geconsolideerde transactiemeldingsregeling voor eigen vermogen en financiële instrumenten die op eigen vermogen lijken.
- (118) Het opzetten van een geconsolideerde transactiemeldingsregeling voor andere financiële instrumenten dan eigenvermogensinstrumenten wordt moeilijker geacht dan het opzetten van een geconsolideerde transactiemeldingsregeling voor eigenvermogensinstrumenten; potentiële aanbieders van dergelijke regelingen moeten derhalve de kans krijgen ervaring met laatstgenoemde regelingen op te doen alvorens eerstgenoemde regelingen op te zetten. Teneinde het opzetten van een naar behoren functionerende geconsolideerde transactiemeldingsregeling voor andere dan eigenvermogensinstrumenten te vergemakkelijken, verdient het bijgevolg aanbeveling in een latere datum voor de toepassing van de nationale maatregelen tot omzetting van de desbetreffende bepaling te voorzien. Het is echter passend nu te voorzien in de invoering van een geconsolideerde transactiemeldingsregeling via een aanbestedingsprocedure indien het overwogen mechanisme niet leidt tot de tijdige ontwikkeling van een effectieve en volledige geconsolideerde transactiemeldingsregeling voor andere financiële instrumenten dan eigenvermogensinstrumenten.
- (119) Bij het bepalen, wat betreft andere financiële instrumenten dan eigenvermogensinstrumenten, van de handelsplatformen en de APA's die inbegrepen moeten worden in de door de verstrekker van consolidated tape te verspreiden informatie, dient ESMA ervoor te zorgen dat de doelstelling van de oprichting van een geïntegreerde Uniemarkt voor deze financiële instrumenten wordt verwezenlijkt, alsmede te zorgen voor een niet-discriminerende behandeling van APA's en handelsplatformen.
- (120) In het Unierecht en de vereisten inzake eigen vermogen dienen de minimumkapitaalvereisten te worden neergelegd die gereguleerde markten moeten naleven om een vergunning te krijgen, en daarbij dient rekening te worden gehouden met de specifieke aard van de risico's die met dergelijke markten verbonden zijn.
- (121) Exploitanten van een gereguleerde markt moeten tevens een MTF of een OTF kunnen exploiteren overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van deze richtlijn.
- (122) De bepalingen van deze richtlijn betreffende de toelating van financiële instrumenten tot de handel volgens de door de gereguleerde markt opgelegde regels dienen de toepassing onverlet te laten van Richtlijn 2001/34/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ en Richtlijn 2003/71/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾. Een gereguleerde markt mag niet worden belet strengere dan de bij deze richtlijn opgelegde eisen te stellen aan emittenten van financiële instrumenten welke zij overweegt tot de handel toe te laten.

⁽¹⁾ Richtlijn 2001/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van 28 mei 2001 betreffende de toelating van effecten tot de officiële notering aan een effectenbeurs en de informatie die over deze effecten moet worden gepubliceerd (PB L 184 van 6.7.2001, blz. 1).

⁽²⁾ Richtlijn 2003/71/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende het prospectus dat gepubliceerd moet worden wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel worden toegelaten (PB L 345 van 31.12.2003, blz. 64).

- (123) De lidstaten moeten verschillende bevoegde autoriteiten kunnen aanwijzen om de brede verplichtingen die in deze richtlijn zijn neergelegd, te doen nakomen. Deze autoriteiten moeten een publiek karakter hebben, zodat zij onafhankelijk zijn van economische actoren en belangenconflicten worden vermeden. De lidstaten moeten er overeenkomstig hun nationale wetgeving voor zorgen dat de bevoegde autoriteit over passende middelen kan beschikken. De aanwijzing van openbare autoriteiten mag niet uitsluiten dat taken worden gedelegeerd onder de verantwoordelijkheid van de bevoegde autoriteit.
- (124) Om te waarborgen dat de mededeling tussen bevoegde autoriteiten van opschortingen, uitsluitingen, storingen, handelsvoorwaarden die het ordelijk functioneren van de markt verstoren en omstandigheden die op marktmisbruik kunnen wijzen, efficiënt en tijdig verloopt, is een doeltreffend communicatie- en coördinatieproces tussen de nationale bevoegde autoriteiten nodig, dat tot stand zal worden gebracht door middel van door ESMA ontwikkelde regelingen.
- (125) Tijdens de top van de G20 die op 25 september 2009 te Pittsburgh heeft plaatsgevonden, is afgesproken dat verbeteringen zullen worden aangebracht in de regulering, werking en transparantie van de financiële en de grondstoffenmarkten om de buitensporige volatiliteit van de grondstoffenprijzen te temperen. In de Commissie-mededelingen van 28 oktober 2009 over een beter werkende voedselvoorzieningsketen in Europa en van 2 februari 2011 met als titel „Grondstoffen en grondstoffenmarkten: uitdagingen en oplossingen” worden maatregelen geschetst die in het kader van de herziening van Richtlijn 2004/39/EG dienen te worden genomen. In september 2011 heeft de Internationale organisatie van effectentoezicht de beginselen van de regulering van en het toezicht op de markten voor grondstoffenderivaten gepubliceerd. Deze beginselen zijn onderschreven door de top van de G20 in Cannes op 4 november 2011, tijdens welke is verklaard dat de regelgevende instanties formele bevoegdheden inzake positiemanagement moeten krijgen, zoals de bevoegdheid om waar nodig ex-antepositielimieten vast te stellen.
- (126) De bevoegdheden die aan de bevoegde autoriteiten zijn verleend, moeten worden aangevuld met uitdrukkelijke bevoegdheden die hen in staat stellen om van elke persoon informatie te verkrijgen over de omvang en het doel van een positie in met grondstoffen verband houdende derivatencontracten en om de persoon in kwestie te vragen stappen te ondernemen om de omvang van de positie in de derivatencontracten af te bouwen.
- (127) Om te zorgen voor meer coördinatie en samenhang bij de toepassing van de G20-overeenkomst is een geharmoniseerde regeling voor positielimieten nodig, met name voor contracten die in de hele Unie worden verhandeld. Daarom moeten aan de bevoegde autoriteiten uitdrukkelijke bevoegdheden worden verleend om aan de hand van een door ESMA vastgestelde methode limieten vast te stellen voor de posities die een persoon te allen tijde op geaggregeerd groepsniveau mag aanhouden in een met een grondstof verband houdend derivatencontract, ter voorkoming van marktmisbruik, ook wat het naar zich toetrekken („cornering”) van de markt betreft, en ter bevordering van ordelijke koersvormings- en afwikkelingsvoorwaarden, waaronder de voorkoming van marktverstorende posities. Deze limieten moeten de integriteit van de markt voor het derivaat en de onderliggende grondstof bevorderen zonder afbreuk te doen aan de koersvorming op de markt voor de onderliggende grondstof, en dienen niet van toepassing te zijn op posities die risico's die rechtstreeks met de commerciële bedrijvigheid met betrekking tot de grondstof verband houden, objectief verminderen. Het onderscheid tussen spotcontracten voor grondstoffen en grondstoffenderivatencontracten moet eveneens worden verduidelijkt. Om de geharmoniseerde regeling te bewerkstelligen, is het ook passend dat ESMA toezicht houdt op de toepassing van de positielimieten en dat de bevoegde autoriteiten samenwerkingsovereenkomsten sluiten die de onderlinge uitwisseling van relevante gegevens alsook toezicht op en handhaving van de limieten mogelijk maken.
- (128) Alle handelsplatformen waarop grondstoffenderivaten kunnen worden verhandeld, moeten over passende positiebeheerscontroles beschikken, die ten minste in de nodige bevoegdheden voorzien om toezicht te houden op en toegang te krijgen tot informatie over posities in grondstoffenderivaten, om te verlangen dat deze posities worden verminderd of beëindigd, en om te verlangen dat er weer liquiditeit aan de markt wordt verschaft om de gevolgen van een grote of dominante positie te matigen. ESMA dient een lijst bij te houden en te publiceren van alle geldende positielimieten en positiebeheerscontroles. Die limieten en regelingen dienen op consistente wijze te worden toegepast en rekening te houden met de specifieke kenmerken van de markt in kwestie. Er moet duidelijk worden aangegeven op welke wijze zij van toepassing zijn en welke kwantitatieve drempels de limieten zijn of tot andere verplichtingen aanleiding kunnen geven.
- (129) Handelsplatformen dienen een geaggregeerde wekelijkse uitsplitsing te publiceren van de posities van de verschillende categorieën personen voor de verschillende grondstoffenderivatencontracten, emissierechten en derivaten daarvan die op hun platform worden verhandeld. Aan de bevoegde autoriteiten dient ten minste dagelijks een volledige en gedetailleerde uitsplitsing van de posities van alle personen te worden bezorgd. De rapportagerregelingen krachtens deze richtlijn moeten in voorkomend geval rekening houden met de rapportagevereisten die reeds overeenkomstig artikel 8 van Verordening (EU) nr. 1227/2011 worden opgelegd.

- (130) De methode die voor de berekening van de positielimieten wordt gebruikt, mag geen belemmeringen opwerpen voor de ontwikkeling van nieuwe grondstoffenderivaten, maar ESMA moet er bij de vaststelling van de berekeningsmethode op toezien dat de ontwikkeling van nieuwe grondstoffenderivaten niet kan worden gebruikt om de regeling voor positielimieten te omzeilen.
- (131) Er moeten positielimieten worden vastgesteld voor elk grondstoffenderivatencontract afzonderlijk. Om te voorkomen dat de regeling voor positielimieten wordt omzeild door het voortdurend ontwikkelen van nieuwe grondstoffenderivatencontracten, moet ESMA erop toezien dat de berekeningsmethode omzeiling onmogelijk maakt door rekening te houden met de totale openstaande grondstoffenderivatencontracten in andere grondstoffenderivaten met dezelfde onderliggende grondstof.
- (132) Het is wenselijk het midden- en kleinbedrijf (mkb) een vlottere toegang tot kapitaal te bieden en de verdere ontwikkeling te bevorderen van gespecialiseerde markten die op de behoeften van kleinere en middelgrote emittenten willen inspelen. Deze markten die in het kader van deze richtlijn doorgaans als MTF's worden geëxploiteerd, worden ook wel mkb-groeiemarkten, groeiemarkten of „junior markets” genoemd. Het creëren van een nieuwe subcategorie, mkb-groeiemarkt, binnen de MTF-categorie en het registreren van deze markten, zou hun zichtbaarheid en herkenbaarheid moeten verbeteren en zou tot de ontwikkeling van gemeenschappelijke reguleringsnormen in de Unie voor deze markten moeten bijdragen. Er moet vooral aandacht worden besteed aan hoe de toekomstige regelgeving het gebruik van deze markt verder kan bevorderen en deze aantrekkelijk kan maken voor investeerders, de administratieve lasten kan verlichten en het mkb verder kan stimuleren om via mkb-groeiemarkten toegang te krijgen tot de kapitaalmarkten.
- (133) De voor deze nieuwe categorie van markten geldende vereisten moeten flexibel genoeg zijn teneinde rekening te houden met het scala aan succesvolle marktmodellen dat nu her en der in Europa bestaat. Die vereisten dienen tevens het juiste evenwicht te bewaren tussen het handhaven van een hoog niveau van beleggersbescherming — wat belangrijk is voor het vertrouwen van beleggers in de emittenten op deze markten — en het tot een minimum beperken van de administratieve lasten voor die emittenten. Voorgesteld wordt om de meer gedetailleerde vereisten voor de mkb-groeiemarkten, bijvoorbeeld met betrekking tot de criteria voor de toelating tot de handel op een dergelijke markt, vast te stellen door middel van gedelegeerde handelingen of technische normen.
- (134) Aangezien het belangrijk is dat bestaande succesvolle markten geen nadeel ondervinden, moeten exploitanten van reeds op kleinere en middelgrote emittenten toegesneden markten ervoor kunnen blijven kiezen die markten conform de vereisten van deze richtlijn te blijven exploiteren zonder de registratie als mkb-groeiemarkt aan te vragen. Een emittent van de categorie mkb dient er niet toe te worden verplicht een aanvraag voor toelating van zijn financiële instrumenten tot de handel op een mkb-groeiemarkt in te dienen.
- (135) Deze nieuwe categorie markten kan pas voordelig zijn voor het mkb als ten minste 50 % van de emittenten van wie de financiële instrumenten op een mkb-groeiemarkt worden verhandeld, in de categorie mkb valt. Dat moet jaarlijks worden beoordeeld. Het criterium van 50 % moet flexibel worden toegepast. Als het criterium tijdelijk niet wordt gehaald, hoeft de registratie van het handelsplatform als mkb-groeiemarkt niet onmiddellijk te worden geannuleerd of geweigerd, mits er een redelijk vooruitzicht is dat met ingang van het volgende jaar aan het criterium van 50 % zal worden voldaan. De beoordeling of een emittent tot de categorie mkb behoort moet worden gemaakt op basis van de marktkapitalisatie van de drie voorgaande kalenderjaren. Dat moet zorgen voor een soepeler overgang voor deze emittenten van deze gespecialiseerde markten naar de hoofdmarkten.
- (136) Vertrouwelijke gegevens die het contactpunt van een lidstaat ontvangt via het contactpunt van een andere lidstaat mogen niet als louter binnenlandse gegevens worden beschouwd.
- (137) De convergentie van de bevoegdheden van de bevoegde autoriteiten moet in de hand worden gewerkt om ervoor te zorgen dat overal op de geïntegreerde financiële markt even intensief toezicht wordt gehouden op de naleving van de voorschriften. Een gemeenschappelijk minimumpakket van bevoegdheden in combinatie met voldoende middelen moet de doelmatigheid van het toezicht garanderen. Daarom moet deze richtlijn voorzien in een minimumreeks bevoegdheden op het vlak van toezicht en onderzoek die de bevoegde autoriteiten van de lidstaten overeenkomstig de nationale wetgeving ter beschikking moet worden gesteld. Deze bevoegdheden moeten, indien de nationale wetgeving zulks vereist, worden uitgeoefend middels een verzoek aan de bevoegde justitiële autoriteiten. Bij de uitoefening van hun bevoegdheden uit hoofde van deze richtlijn stellen de bevoegde autoriteiten zich objectief en onpartijdig op, en zij waarborgen autonomie in hun besluitvormingsproces.
- (138) Hoewel in deze richtlijn een minimumreeks aan bevoegdheden wordt vastgesteld waarover bevoegde autoriteiten moeten beschikken, moet de uitoefening van deze bevoegdheden plaatsvinden binnen een afgerond systeem van nationale wetgeving dat waarborgen bevat betreffende de eerbiediging van grondrechten, met inbegrip van het recht op privacy. Met het oog op de uitoefening van deze bevoegdheden, waarbij het tot ernstige inbreuken op het

recht op privacy en een gezinsleven, op de integriteit van de eigen woning en op het telecommunicatiegeheim zou kunnen komen, moeten de lidstaten passende en doeltreffende vrijwaringsmaatregelen treffen tegen elke vorm van misbruik, bijvoorbeeld een maatregel waarbij een passende voorafgaande goedkeuring door de justitiële autoriteiten van de lidstaat in kwestie vereist is. De lidstaten moeten de bevoegde autoriteiten toestaan dergelijke ingrijpende bevoegdheden uit te oefenen voor zover dit noodzakelijk is voor een gedegen onderzoek van ernstige gevallen, en indien er geen alternatieve mogelijkheden zijn om hetzelfde resultaat te behalen.

- (139) Bij de uitoefening van hun taken mogen de bevoegde autoriteiten noch ESMA maatregelen nemen waarmee een lidstaat of een groep van lidstaten als platform voor het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten in welke valuta dan ook rechtstreeks of onrechtstreeks wordt gediscrimineerd.
- (140) In het licht van het aanzienlijke effect en marktaandeel van diverse MTF's is het raadzaam ervoor te zorgen dat er adequate samenwerkingsregelingen bestaan tussen de bevoegde autoriteit van de MTF en die van het rechtsgebied waar de MTF diensten verleent. Om op eventuele soortgelijke ontwikkelingen te anticiperen, dient dit ook te gelden voor OTF's.
- (141) Opdat beleggingsondernemingen, marktexploitanten die een vergunning hebben om een MTF of een OTF te exploiteren, gereglementeerde markten, APA's, verstrekkers van de consolidated tape of goedgekeurde meldingsmechanismen (approved reporting mechanisms — ARM's), de personen die hun bedrijf feitelijk leiden en de leden van het leidinggevend orgaan van de beleggingsondernemingen en gereglementeerde markten aan de uit deze richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014 voortvloeiende verplichtingen voldoen en in de gehele Unie op dezelfde wijze worden behandeld, dient van de lidstaten te worden verlangd dat zij voorzien in sancties en maatregelen die doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn. De door de lidstaten vastgestelde administratieve sancties en maatregelen moeten aan bepaalde essentiële vereisten voldoen op het gebied van adressaten, in aanmerking te nemen criteria bij het opleggen van een sanctie of maatregel, bekendmaking van sancties of maatregelen, essentiële sanctiebevoegdheden en omvang van administratieve geldboetes.
- (142) De bevoegde autoriteiten moeten met name worden gemachtigd om geldboeten op te leggen die hoog genoeg zijn om de te verwachten winsten teniet te doen en die zelfs op grotere instellingen en de bestuurders daarvan een afschrikkend effect hebben.
- (143) De bevoegde autoriteiten moeten ook, overeenkomstig de nationale wetgeving en het Handvest, toegang kunnen krijgen tot de lokalen van natuurlijke en rechtspersonen. De toegang tot dergelijke lokalen is noodzakelijk wanneer er een gegronde vermoeden bestaat dat documenten en andere gegevens die met het onderwerp van een onderzoek verband houden, bestaan en zouden kunnen helpen om een inbreuk op deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 aan te tonen. Daarnaast is de toegang tot dergelijke lokalen noodzakelijk indien de persoon die reeds om informatie is verzocht geheel of gedeeltelijk nalaat aan dit verzoek te voldoen, of indien er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat mocht een verzoek worden gedaan, dat hieraan niet zou worden meegewerkt of dat de documenten of informatie waarop het verzoek betrekking heeft, zouden worden verwijderd, aangepast of vernietigd. Indien overeenkomstig de nationale wetgeving voorafgaande toestemming van de gerechtelijke instantie van de desbetreffende lidstaat is vereist, dient de bevoegdheid om toegang te hebben tot de lokalen, te worden gebruikt na het verkrijgen van die voorafgaande juridische toestemming.
- (144) Bestaande opnamen van telefoongesprekken en overzichten van dataverkeer van beleggingsondernemingen die transacties staven, alsook bestaande overzichten van telefoon- en dataverkeer van telecommunicatie- operatoren vormen cruciaal en soms het enige bewijs waarmee het bestaan van marktmisbruik aan het licht kan worden gebracht en bewezen en waarmee kan worden nagegaan of ondernemingen de beleggersbeschermings- en andere vereisten van deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 naleven. Daarom moeten de bevoegde autoriteiten bestaande opnamen van telefoongesprekken, elektronische mededelingen en overzichten van dataverkeer waarover een beleggingsonderneming of kredietinstelling beschikt, kunnen opvragen. Toegang tot overzichten van data- en telefoonverkeer is noodzakelijk om marktmisbruik of inbreuken op vereisten die zijn uitgewerkt in deze richtlijn of in Verordening (EU) nr. 600/2014 aan het licht te brengen en te sanctioneren.

Om een gelijk speelveld binnen de Unie te scheppen met betrekking tot de toegang tot bestaande overzichten van telefoon- en dataverkeer waarover een telecommunicatie-exploitant beschikt of de bestaande opnamen van telefoongesprekken en overzichten van dataverkeer waarover een beleggingsonderneming beschikt, moeten de bevoegde autoriteiten in overeenstemming met het nationale recht bestaande overzichten van telefoon- en dataverkeer waarover een telecommunicatie-exploitant beschikt, voor zover dit is toegestaan in overeenstemming met de nationale wetgeving, en bestaande opnamen van telefoongesprekken, alsook dataverkeer waarover een beleggingsonderneming beschikt, kunnen opvragen in gevallen waarin er een redelijk vermoeden bestaat dat dergelijke, met het voorwerp van de inspectie of het onderzoek verband houdende overzichten, relevant kunnen zijn als bewijs van door Verordening (EU) nr. 596/2014 verboden gedragingen of inbreuken op de vereisten van deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014. Toegang tot overzichten van telefoon- en dataverkeer waarover een telecommunicatie-exploitant beschikt, mag niet de inhoud van telefoongesprekken betreffen.

- (145) Teneinde een consistente toepassing van de sancties in de hele Unie te garanderen, dient van de lidstaten te worden verlangd dat zij er zorg voor dragen dat de bevoegde autoriteiten bij de vaststelling van de aard van de bestuursrechtelijke sancties of maatregelen en van de omvang van de bestuursrechtelijke geldboetes alle relevante omstandigheden in aanmerking nemen.
- (146) Om te garanderen dat sancties een afschrikkend effect hebben op het grote publiek, dienen zij steeds te worden bekendgemaakt. De bekendmaking van beslissingen is voor de bevoegde autoriteiten tevens een belangrijk instrument om marktdeelnemers erover te informeren welk gedrag in strijd wordt geacht met deze richtlijn en om de ruime verspreiding van goed gedrag onder marktdeelnemers te stimuleren. Indien de bekendmaking de persoon in kwestie onevenredig veel schade berokkent, de stabiliteit van de financiële markten of een lopend onderzoek in gevaar brengt, moet de bevoegde autoriteit de sancties en maatregelen op geanonimiseerde wijze en in overeenstemming met het nationale recht bekendmaken, of de bekendmaking uitstellen.

De bevoegde autoriteiten moeten kunnen besluiten de sancties niet bekend te maken in gevallen waarin geanonimiseerde bekendmaking of uitstel van de bekendmaking niet voldoende wordt geacht om schade aan de stabiliteit van de financiële markten te vermijden. De bevoegde autoriteiten moeten kunnen afzien van de bekendmaking van maatregelen die geacht worden minder zwaarwegend van aard te zijn wanneer de bekendmaking ervan disproportioneel zou zijn. Er dient te worden voorzien in een mechanisme om niet-bekendgemaakte sancties aan ESMA te rapporteren zodat de bevoegde autoriteiten er bij hun voortdurende toezicht rekening mee kunnen houden. Deze richtlijn houdt geen vereiste in, maar mag geen beletsel vormen om strafrechtelijke sancties wegens inbreuken op deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 bekend te maken.

- (147) De bevoegde autoriteiten dienen over de nodige onderzoeksbevoegdheden te beschikken om mogelijke schendingen op te sporen, en dienen tevens doeltreffende en betrouwbare mechanismen op te zetten om de melding van mogelijke of feitelijke schendingen aan te moedigen, waaronder de bescherming van werknemers die schendingen in hun eigen instelling rapporteren. Deze mechanismen mogen geen afbreuk doen aan adequate waarborgen voor beschuldigen. Er dienen passende procedures te worden vastgesteld om een beschuldigde persoon naar behoren beschermen, met name met betrekking tot het recht op bescherming van persoonsgegevens van die persoon en procedures om te garanderen dat de beschuldigde persoon vóór het nemen van een besluit dat hem betreft, zijn recht van verdediging en zijn recht om te worden gehoord kan uitoefenen, en tevens het recht op een doeltreffende voorziening in rechte heeft ten aanzien van een besluit dat hem betreft.
- (148) Deze richtlijn dient betrekking te hebben op zowel sancties als maatregelen, zodat alle acties worden bestreken die worden ondernomen nadat een inbreuk heeft plaatsgevonden en die bedoeld zijn om verdere inbreuken te voorkomen, ongeacht of deze naar nationaal recht als een sanctie dan wel als een maatregel worden aangemerkt.
- (149) Deze richtlijn dient alle in de wetgeving van de lidstaten voorkomende bepalingen met betrekking tot strafrechtelijke sancties onverlet te laten.
- (150) Hoewel niets de lidstaten belet om voor dezelfde inbreuken voorschriften voor zowel bestuurlijke als strafrechtelijke sancties vast te stellen, dient van de lidstaten niet te worden verlangd dat zij voorschriften voor bestuursrechtelijke sancties vaststellen voor inbreuken op deze richtlijn of op Verordening (EU) nr. 600/2014 waarop het nationale strafrecht van toepassing is. Overeenkomstig nationaal recht zijn de lidstaten niet verplicht zowel bestuurlijke als strafrechtelijke sancties voor dezelfde inbreuk op te leggen, maar zij moeten dit wel kunnen doen indien hun nationaal recht zulks toestaat. Het handhaven van strafrechtelijke sancties in plaats van bestuurlijke sancties voor inbreuken op deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 mag de bevoegde autoriteiten evenwel niet beperken of anderszins beïnvloeden in hun vermogen om voor de toepassing van deze richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014 tijdig met bevoegde autoriteiten in andere lidstaten samen te werken, toegang te hebben tot hun informatie en informatie uit te wisselen, ook nadat de betrokken inbreuken naar de bevoegde rechterlijke instanties zijn verwezen voor strafrechtelijke vervolging.
- (151) Ter bescherming van de cliënten en onverminderd hun recht om een gerechtelijke procedure in te leiden, is het aangewezen dat de lidstaten openbare of particuliere organen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting aanmoedigen samen te werken bij de oplossing van grensoverschrijdende geschillen, rekening houdend met Aanbeveling 98/257/EG van de Commissie⁽¹⁾ en Aanbeveling 2001/310/EG van de Commissie⁽²⁾. De lidstaten worden ertoe aangemoedigd om bij de toepassing van de voorschriften betreffende klachten- en verhaalsprocedures voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting gebruik te maken van bestaande grensoverschrijdende samenwerkingsregelingen, in het bijzonder het Verhaalsnetwerk voor geschillen over financiële diensten (Financial Services Complaints Network — FIN-NET).

⁽¹⁾ Aanbeveling 98/257/EG van de Commissie van 30 maart 1998 betreffende de principes die van toepassing zijn op de organen die verantwoordelijk zijn voor de buitengerechtelijke beslechting van consumentengeschillen (PB L 115 van 17.4.1998, blz. 31).

⁽²⁾ Aanbeveling 2001/310/EG van de Commissie van 4 april 2001 met betrekking tot de beginselen voor de buitengerechtelijke organen die bij de consensuele beslechting van consumentengeschillen betrokken zijn (PB L 109 van 19.4.2001, blz. 56).

- (152) Het uitwisselen of doorgeven van informatie tussen bevoegde autoriteiten, andere autoriteiten, instanties of personen dient in overeenstemming te zijn met de voorschriften betreffende het doorgeven van persoonsgegevens aan derde landen neergelegd in Richtlijn 95/46/EG. Het uitwisselen of doorgeven van persoonsgegevens door ESMA moet in overeenstemming zijn met de voorschriften betreffende het doorgeven van persoonsgegevens die zijn neergelegd in Verordening (EG) nr. 45/2001.
- (153) Het is nodig om de bepalingen betreffende de gegevensuitwisseling tussen nationale bevoegde autoriteiten aan te scherpen en de bijstands- en medewerkingsplicht die zij jegens elkaar hebben, te versterken. Wegens de toenemende grensoverschrijdende activiteiten dienen de bevoegde autoriteiten elkaar alle gegevens te verschaffen die dienstig zijn voor de uitoefening van hun taken, teneinde een effectieve toepassing van deze richtlijn ook te garanderen in situaties waarin inbreuken of vermoedelijke inbreuken op de richtlijn de autoriteiten in twee of meer lidstaten kunnen aangaan. Bij de uitwisseling van gegevens is een strikte inachtneming van het beroepsgeheim onontbeerlijk om een vlotte uitwisseling van deze informatie en de eerbiediging van de rechten van de betrokken personen te waarborgen.
- (154) Indien de werkzaamheden van een handelsplatform dat in een lidstaat van ontvangst voorzieningen heeft geïnstalleerd, van aanzienlijk belang zijn geworden voor de werking van de effectenmarkten en de bescherming van de beleggers in die lidstaat van ontvangst, moet voor de te sluiten evenredige samenwerkingsregelingen een vorm van samenwerking tussen de bevoegde autoriteiten worden gekozen die in verhouding staat tot de behoefte aan grensoverschrijdende samenwerking tussen toezichthouders, die met name resulteert uit de aard en de omvang van het effect op de werking van de effectenmarkten en de bescherming van de beleggers in de lidstaat van ontvangst, zoals ad-hoc- of periodieke informatie-uitwisseling, raadpleging en bijstand.
- (155) Teneinde de doelstellingen van deze richtlijn te bereiken, moet aan de Commissie de bevoegdheid worden overgedragen om overeenkomstig artikel 290 VWEU handelingen vast te stellen ten aanzien van de nadere bijzonderheden in verband met vrijstellingen, de verduidelijking van definities, de criteria voor de toetsing van voorgenomen verwervingen door een beleggingsonderneming, de voor beleggingsondernemingen, APA's en verstrekers van de consolidated tape geldende organisatorische eisen, het beheer van belangenconflicten, gedragsregels voor het verlenen van beleggingsdiensten, de uitvoering van orders tegen de voor de cliënt voordeligste voorwaarden, de verwerking van orders van cliënten, transacties met in aanmerking komende tegenpartijen, de omstandigheden waarin een verplichting tot informatieverstrekking ontstaat voor beleggingsondernemingen, marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren en exploitanten van een gereglementeerde markt, de omstandigheden waaronder de belangen van de beleggers of de ordelijke werking van de markt aanzienlijk worden geschaad ten behoeve van de opschorting dan wel uitsluiting van financiële instrumenten van de handel op een MTF, een OTF of gereglementeerde markt, mkb-groeimarkten, de drempelwaarden waarboven posities moeten worden gerapporteerd en de criteria op grond waarvan de werkzaamheden van een handelsplatform in een lidstaat van ontvangst kunnen worden beschouwd als zijnde van aanzienlijk belang voor het functioneren van de effectenmarkten en de bescherming van de beleggers. Het is van bijzonder belang dat de Commissie bij haar voorbereidende werkzaamheden tot passende raadpleging overgaat, onder meer op deskundigenniveau. De Commissie moet bij de voorbereiding en opstelling van de gedelegeerde handelingen ervoor zorgen dat de desbetreffende documenten tijdig en op gepaste wijze gelijktijdig worden toegezonden aan het Europees Parlement en aan de Raad.
- (156) De uitvaardiging van technische normen op het gebied van financiële diensten moet resulteren in een consistente harmonisatie en adequate bescherming van beleggers, ook als zij in gestructureerde deposito's beleggen, en consumenten in de gehele Unie. Het is efficiënt en passend om ESMA, als orgaan met hooggespecialiseerde expertise, te belasten met de uitwerking van ontwerpen van technische regulerings- en uitvoeringsnormen die geen beleidskeuzen inhouden, met het oog op de voorlegging ervan aan de Commissie. Om in alle sectoren van de financiële dienstverlening een consequente bescherming van beleggers en consumenten te garanderen, dient ESMA haar taken voor zover mogelijk in nauwe samenwerking met de Europese Toezichtautoriteit (Europese Bankautoriteit) („EBA”) opgericht bij Verordening (EU) nr. 1093/2010 van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ en EIOPA uit te oefenen.
- (157) De Commissie dient de ontwerpen van technische reguleringsnormen vast te stellen die door ESMA zijn ontwikkeld betreffende vrijstellingen die verband houden met activiteiten die als nevenactiviteit van het hoofdbedrijf worden beschouwd, betreffende de te verstrekken informatie en bepaalde vereisten in verband met de procedures voor de verlening en weigering van vergunningen aan beleggingsondernemingen, betreffende de verwerving van de gekwalificeerde deelnemingen, betreffende algoritmische handel, betreffende de definitie van matched principal trading, betreffende de verplichting om orders tegen de voor cliënten voordeligste voorwaarden uit te voeren, betreffende de opschorting dan wel uitsluiting van financiële instrumenten van de handel op een gereglementeerde markt of een MTF of een OTF, betreffende het vrij verlenen van beleggingsdiensten en verrichten van beleggingsactiviteiten, betreffende de vestiging van een bijkantoor, betreffende de veerkrachtigheid van systemen,

⁽¹⁾ Verordening (EU) nr. 1093/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Bankautoriteit), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/78/EG van de Commissie (PB L 331 van 15.12.2010, blz. 12).

handelonderbrekers en elektronische handel, betreffende verhandelingseenheden, betreffende synchronisatie van beursklokken, betreffende toelating van financiële instrumenten tot de handel, betreffende de positielimieten en positiebeheerscontroles in grondstoffenderivaten, betreffende procedures voor de verlening en weigering van vergunningen aan aanbieders van datarapporteringsdiensten, betreffende organisatorische eisen voor APA's, verstrekkers van de consolidated tape en ARM's en betreffende samenwerking tussen bevoegde autoriteiten. De Commissie dient deze ontwerpen van technische reguleringsnormen vast te stellen via gedelegeerde handelingen krachtens artikel 290 VWEU en in overeenstemming met de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1093/2010.

- (158) De Commissie dient ook bevoegd te zijn technische uitvoeringsnormen vast te stellen door middel van gedelegeerde handelingen krachtens artikel 291 VWEU en in overeenstemming met artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010. ESMA dient te worden belast met het ontwikkelen van aan de Commissie voor te leggen technische uitvoeringsnormen betreffende procedures voor de verlening en weigering van vergunningen aan beleggingsondernemingen, betreffende de verwerving van gekwalificeerde deelnemingen, betreffende het handelsproces en de afwikkeling van transacties in MTF's en OTF's, betreffende de opschorting van de handel in instrumenten en de uitsluiting van instrumenten van de handel, betreffende het vrij verlenen van beleggingsdiensten en verrichten van beleggingsactiviteiten, betreffende de vestiging van een bijkantoor, betreffende positierapportage door categorieën positiehouders, betreffende procedures voor de verlening en weigering van vergunningen, betreffende de procedures en formulieren voor de verstrekking van informatie in verband met de bekendmaking van besluiten, betreffende de verplichting tot samenwerking, betreffende samenwerking tussen bevoegde autoriteiten, betreffende uitwisseling van gegevens en betreffende overleg voordat aan een beleggingsonderneming een vergunning wordt verleend.
- (159) De Commissie moet bij het Europees Parlement en de Raad een rapport indienen met een beoordeling van de werking van georganiseerde handelsfaciliteiten, de werking van de regeling voor mkb-groeiemarkten, het effect van de voorschriften betreffende geautomatiseerde en hoogfrequentiehandel, de ervaring die met het mechanisme voor het bannen van bepaalde producten of praktijken is opgedaan, en het effect van de maatregelen ten aanzien van grondstoffenderivatenmarkten.
- (160) Uiterlijk op 1 januari 2018 moet de Commissie een rapport opstellen waarin wordt onderzocht welk effect de overgangperiode voor de toepassing van de clearingverplichting en de marginvereisten van Verordening (EU) nr. 648/2012 zou kunnen hebben op de energieprijzen en op de werking van de energiemarkt. Zo nodig moet de Commissie een wetgevingsvoorstel indienen om de desbetreffende wetgeving, met inbegrip van specifieke sectorale wetgeving zoals Verordening (EU) nr. 1227/2011, vast te stellen of te wijzigen.
- (161) Overeenkomstig Richtlijn 2011/61/EU van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ mogen de lidstaten beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen (AIFM's) een vergunning verlenen geven om, naast het collectieve beheer van alternatieve beleggingsfondsen (AIF's) bepaalde beleggingsdiensten te verlenen, zoals het beheer van beleggingsportefeuilles, beleggingsadvies, de bewaring en het beheer van aandelen of rechten van deelneming in instellingen voor collectieve belegging, en het ontvangen en doorgeven van orders met betrekking tot financiële instrumenten. Aangezien de vereisten voor de verlening van die diensten binnen de Unie geharmoniseerd zijn, dienen AIFM's die van de bevoegde autoriteiten van hun lidstaat van herkomst een vergunning hebben gekregen om die diensten te verlenen, niet te worden onderworpen aan een extra vergunningverlening in de lidstaten van ontvangst of andere maatregelen met hetzelfde effect.
- (162) Overeenkomstig het huidige kader moeten AIFM's die een vergunning hebben om die beleggingsdiensten te verlenen en die in andere lidstaten dan hun lidstaat van oorsprong wensen te verlenen, aan extra nationale vereisten voldoen, zoals de oprichting van een afzonderlijke juridische entiteit. Om belemmeringen voor de grensoverschrijdende verlening van geharmoniseerde diensten uit de weg te ruimen en voor gelijke concurrentievoorwaarden te zorgen tussen entiteiten die overeenkomstig dezelfde wettelijke voorschriften dezelfde beleggingsdiensten verlenen, moet een AIFM die een vergunning heeft om die diensten te verlenen, die over de grenzen heen kunnen verlenen, met inachtneming van passende kennisgevingseisen en overeenkomstig de door de bevoegde autoriteiten van zijn lidstaat van oorsprong verleende vergunning.
- (163) Richtlijn 2011/61/EU moet derhalve dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (164) Daar de doelstelling van deze richtlijn, namelijk de totstandbrenging van een geïntegreerde financiële markt waarop de beleggers afdoende bescherming genieten en de efficiëntie en integriteit van de markt als geheel gewaarborgd zijn, de vaststelling vereist van een gemeenschappelijke regelgeving die geldt voor alle beleggingsondernemingen,

⁽¹⁾ Richtlijn 2011/61/EU van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2011 inzake beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen en tot wijziging van de Richtlijnen 2003/41/EG en 2009/65/EG en van de Verordeningen (EG) nr. 1060/2009 en (EU) nr. 1095/2010 (PB L 174 van 1.7.2011, blz. 1).

ongeacht waar in de Unie zij een vergunning hebben verkregen, en die tevens de werking van gereglementeerde markten en andere handelssystemen regelt om te voorkomen dat de ondoorzichtigheid of verstoring van één markt de efficiënte werking van het gehele financiële stelsel van de Unie ondermijnt, hetgeen niet voldoende door de lidstaten kan worden verwezenlijkt en derhalve beter, vanwege het toepassingsgebied en de effecten van deze richtlijn, door de Unie kan worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel maatregelen nemen. Overeenkomstig het in datzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze richtlijn niet verder dan nodig is om deze doelstelling te verwezenlijken.

- (165) Met het oog op de toename van het aantal door deze richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014 aan ESMA toevertrouwde taken, dienen het Europees Parlement, de Raad en de Commissie erop toe te zien dat passende personele en financiële middelen beschikbaar worden gesteld.
- (166) Deze richtlijn eerbiedigt de grondrechten en beginselen die in het Handvest zijn erkend, meer bepaald het recht op de bescherming van persoonsgegevens, de vrijheid van ondernemerschap, het recht op consumentenbescherming, het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht, en het recht om niet tweemaal voor hetzelfde delict te worden berecht of gestraft, en moet overeenkomstig deze rechten en beginselen worden toegepast,
- (167) De Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming is geraadpleegd in overeenstemming met artikel 28, lid 2, van Verordening (EG) nr. 45/2001 en bracht advies uit op 10 februari 2012 ⁽¹⁾.
- (168) Overeenkomstig de gezamenlijke politieke verklaring van 28 september 2011 van de lidstaten en de Commissie over toelichtende stukken ⁽²⁾ hebben de lidstaten zich ertoe verbonden om in gerechtvaardigde gevallen de kennisgeving van hun omzettingsmaatregelen vergezeld te doen gaan van één of meer stukken waarin het verband tussen de onderdelen van een richtlijn en de overeenkomstige delen van de nationale omzettingsteksten wordt toegelicht. Met betrekking tot deze richtlijn acht de wetgever de toezending van die stukken gerechtvaardigd.
- (169) De verplichting tot omzetting van deze richtlijn in intern recht dient te worden beperkt tot de bepalingen die ten opzichte van de vorige richtlijnen materieel zijn gewijzigd. De verplichting tot omzetting van de ongewijzigde bepalingen vloeit voort uit de vorige richtlijnen.
- (170) Deze richtlijn dient de verplichtingen van de lidstaten met betrekking tot de in bijlage III, deel B, genoemde termijnen voor omzetting in intern recht en toepassingsdata van de aldaar genoemde richtlijnen onverlet te laten,

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

TITEL I

TOEPASSINGSGEBIED EN DEFINITIES

Artikel 1

Toepassingsgebied

1. Deze richtlijn is van toepassing op beleggingsondernemingen, marktexploitanten, aanbieders van datarapporteringsdiensten en ondernemingen uit derde landen die beleggingsdiensten verlenen of beleggingsactiviteiten verrichten via de vestiging van een bijkantoor in de Unie.
2. Deze richtlijn stelt voorschriften vast ten aanzien van het volgende:
  - a) voorwaarden voor de vergunningverlening aan en de bedrijfsuitoefening van beleggingsondernemingen;
  - b) verlenen van beleggingsdiensten of verrichten van beleggingsactiviteiten door ondernemingen uit derde landen met een bijkantoor;

⁽¹⁾ PB C 147 van 25.5.2012, blz. 1.

⁽²⁾ PB C 369 van 17.12.2011, blz. 14.

- c) vergunningverlening aan en exploitatie van gereglementeerde markten;
- d) vergunningverlening aan aanbieders van datarapporteringsdiensten en hun bedrijfsuitoefening; en
- e) toezicht, samenwerking en handhaving door bevoegde autoriteiten.

3. De volgende bepalingen zijn tevens van toepassing op kredietinstellingen waaraan overeenkomstig Richtlijn 2013/36/EU vergunning is verleend, wanneer deze één of meer beleggingsdiensten verlenen en/of beleggingsactiviteiten verrichten:

- a) artikel 2, lid 2, artikel 9, lid 3, en de artikelen 14 en 16 tot en met 20;
- b) titel II, hoofdstuk II, met uitzondering van artikel 29, lid 2, tweede alinea;
- c) titel II, hoofdstuk III, met uitzondering van artikel 34, leden 2 en 3, en artikel 35, leden 2 tot en met 6 en 9;
- d) de artikelen 67 tot en met 75 en de artikelen 80, 85 en 86.

4. De volgende bepalingen zijn tevens van toepassing op beleggingsondernemingen en kredietinstellingen waaraan overeenkomstig Richtlijn 2013/36/EU vergunning is verleend wanneer deze verkopen verrichten of advies verstrekken aan cliënten in verband met gestructureerde deposito's:

- a) artikel 9, lid 3, artikel 14 en artikel 16, leden 2, 3 en 6;
- b) de artikelen 23 tot en met 26, artikel 28 en artikel 29 met uitzondering van de tweede alinea van lid 2, en artikel 30; en
- c) de artikelen 67 tot en met 75.

5. Artikel 17, leden 1 tot en met 6, is tevens van toepassing op leden of deelnemers van gereglementeerde markten en MTF's die krachtens de vrijstellingen in artikel 2, lid 1, punten a), e), i) en j), van deze richtlijn niet vergunningsplichtig zijn.

6. De artikelen 57 en 58 zijn tevens van toepassing op personen die zijn vrijgesteld uit hoofde van artikel 2.

7. Ieder multilateraal systeem voor de handel in financiële instrumenten wordt geëxploiteerd overeenkomstig het bepaalde in Titel II met betrekking tot MTF's of OTF's, of het bepaalde in Titel III met betrekking tot gereglementeerde markten.

Iedere beleggingsonderneming die op georganiseerde basis, regelmatig, systematisch en in aanzienlijke mate voor eigen rekening handelt bij het uitvoeren van cliëntenorders buiten een gereglementeerde markt, een MTF of een OTF, wordt geëxploiteerd overeenkomstig Titel III van Verordening (EU) nr. 600/2014.

Onverminderd de artikelen 23 en 28 van Verordening (EU) nr. 600/2014 moeten alle in de eerste en de tweede alinea bedoelde transacties in financiële instrumenten die niet via een multilateraal systeem of een beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling worden afgewikkeld, voldoen aan de toepasselijke bepalingen van Titel III van Verordening (EU) nr. 600/2014.

*Artikel 2***Vrijstellingen**

1. Deze richtlijn is niet van toepassing op:
  - a) verzekeringsondernemingen of ondernemingen die de in Richtlijn 2009/138/EG bedoelde werkzaamheden van herverzekering en retrocessie uitoefenen, wanneer zij de in die richtlijn bedoelde activiteiten uitoefenen;
  - b) personen die uitsluitend beleggingsdiensten verlenen voor hun moederonderneming, hun dochterondernemingen of andere dochterondernemingen van hun moederonderneming;
  - c) personen die een beleggingsdienst verlenen wanneer die dienst incidenteel wordt verleend in het kader van een beroepsactiviteit, indien die activiteit aan wettelijke of bestuursrechtelijke voorschriften of aan een beroepscode is onderworpen en het verlenen van de dienst op grond daarvan niet is uitgesloten;
  - d) personen die voor eigen rekening handelen in andere financiële instrumenten dan grondstoffenderivaten of emissierechten of derivaten daarvan, en die geen andere beleggingsdiensten verlenen of beleggingsactiviteiten verrichten met betrekking tot andere financiële instrumenten dan grondstoffenderivaten of emissierechten of derivaten daarvan, tenzij deze personen:

i) market makers zijn;

ii) leden zijn van of deelnemers zijn in een gereglementeerde markt of een MTF of directe elektronische markt-toegang hebben tot een handelsplatform; of

iii) een techniek van hoogfrequentie algoritmische handel toepassen; of

iv) voor eigen rekening handelen wanneer zij orders van cliënten uitvoeren.

Personen die krachtens de punten a), i) of j) zijn vrijgesteld, hoeven niet te voldoen aan de in dit punt vastgelegde voorwaarden om te worden vrijgesteld;

- e) exploitanten met nalevingsverplichtingen krachtens Richtlijn 2003/87/EG, die bij het handelen in emissierechten geen orders van cliënten uitvoeren en die geen beleggingsdiensten verlenen of beleggingsactiviteiten verrichten, anders dan handel voor eigen rekening, op voorwaarde dat deze personen geen techniek voor hoog-frequente algoritmische handel toepassen;
- f) personen van wie de beleggingsdiensten uitsluitend bestaan in het beheer van een werknemersparticipatieplan;
- g) personen die beleggingsdiensten verlenen welke alleen betrekking hebben op zowel het beheer van een werknemersparticipatieplan als het verlenen van beleggingsdiensten uitsluitend voor hun moederonderneming, hun dochterondernemingen of andere dochterondernemingen van hun moederonderneming;
- h) leden van het ESCB en andere nationale instellingen met een soortgelijke functie in de Unie, andere overheidsinstellingen die belast zijn met het beheer van de overheidsschuld of bij dat beheer betrokken zijn in de Unie, alsmede internationale financiële instellingen die zijn opgericht door twee of meer lidstaten en die tot doel hebben middelen bijeen te brengen en financiële bijstand te verlenen ten behoeve van hun leden die te maken hebben met of bedreigd worden door ernstige financiële problemen;

i) instellingen voor collectieve belegging en pensioenfondsen, ongeacht of zij op het niveau van de Unie gecoördineerd zijn, alsmede de bewaarders en beheerders van deze instellingen;

j) personen die:

i) voor eigen rekening handelen, met inbegrip van market makers, in grondstoffenderivaten, emissierechten of derivaten daarvan, met uitzondering van personen die voor eigen rekening handelen bij het uitvoeren van orders van cliënten; of

ii) andere beleggingsdiensten dan handel voor eigen rekening in grondstoffenderivaten of emissierechten of derivaten daarvan verlenen aan de cliënten of leveranciers van hun hoofdbedrijf;

mits:

— dit in elk van deze gevallen afzonderlijk en op geaggregeerde basis een nevenactiviteit van hun hoofdbedrijf is op groepsbasis beschouwd en mits dit hoofdbedrijf niet bestaat in het verlenen van beleggingsdiensten in de zin van deze richtlijn of bankactiviteiten in de zin van Richtlijn 2013/36/EU, of het optreden als market maker met betrekking tot grondstoffenderivaten,

— deze personen geen techniek voor hoogfrequentie algoritmische handel toepassen; en

— deze personen jaarlijks de betrokken bevoegde autoriteit ervan in kennis stellen dat zij van deze vrijstelling gebruikmaken en zij op verzoek de bevoegde autoriteit meedelen op welke basis zij van mening zijn dat hun activiteit overeenkomstig de punten i) en ii) een nevenactiviteit is van hun hoofdbedrijf;

k) personen die tijdens het uitoefenen van een andere, niet onder deze richtlijn vallende beroepsactiviteit beleggingsadvies verstrekken mits er niet specifiek voor deze adviesverstrekking wordt betaald;

l) verenigingen die door Deense en Finse pensioenfondsen zijn opgericht met de uitsluitende bedoeling de activa van de deelnemende pensioenfondsen te beheren;

m) „agenti di cambio” waarvan de activiteiten en de functie geregeld zijn bij artikel 201 van de Italiaanse wet nr. 58 van 24 februari 1998;

n) transmissiesysteembeheerders als omschreven in artikel 2, punt 4, van Richtlijn 2009/72/EG of artikel 2, punt 4, van Richtlijn 2009/73/EG bij de uitvoering van hun taken uit hoofde van deze richtlijnen, of Verordening (EG) nr. 714/2009 of Verordening (EG) nr. 715/2009 of overeenkomstig deze verordeningen vastgestelde netwerkcodes of richtsnoeren, personen die in hun naam als dienstverlener optreden teneinde hun taak uit hoofde van die wetgevingshandelingen of overeenkomstig deze verordeningen vastgestelde netwerkcodes of richtsnoeren uit te voeren, en exploitanten of beheerders van een mechanisme voor de balancerings van de energiestromen, dan wel van een pijpleidingennetwerk of van een systeem om de energielevering en -afname in evenwicht te houden, wanneer zij deze taken uitoefenen.

Deze vrijstelling is op personen die betrokken zijn bij de in dit punt genoemde activiteiten enkel van toepassing wanneer zij beleggingsactiviteiten verrichten of beleggingsdiensten verlenen in verband met grondstoffenderivaten met het oog op bovengenoemde activiteiten. Deze vrijstelling is niet van toepassing op de exploitatie van een secundaire markt, inclusief een platform voor secundaire handel in financiële transmissierechten;

o) CSD's die worden gereguleerd uit hoofde van Unierecht, voor zover zij door dat Unierecht worden gereguleerd.

2. De bij deze richtlijn verleende rechten gelden niet voor het verlenen van diensten waarbij als tegenpartij wordt opgetreden bij transacties uitgevoerd door overheidsinstellingen die zich met de overheidsschuld bezighouden of door leden van het ESCB in het kader van de uitoefening van hun taken overeenkomstig het VWEU en Protocol nr. 4 betreffende de Statuten van het Europees stelsel van centrale banken en van de Europese centrale bank dan wel in het kader van de uitoefening van vergelijkbare taken onder toezicht van nationale bepalingen.

3. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen ter verduidelijking ten aanzien van lid 1, onder c), wanneer een dienst als incidentele activiteit wordt verleend.

4. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen tot nadere bepaling ten behoeve van artikel 2, lid 1, punt j), van de criteria om uit te maken wanneer een activiteit moet worden aangemerkt als een nevenactiviteit van het hoofdbedrijf op groepsniveau.

In deze criteria wordt ten minste met de volgende elementen rekening gehouden:

- a) het feit dat de nevenactiviteiten een minderheid van de activiteiten moeten vormen op groepsniveau;
- b) de omvang van hun handelsactiviteit ten opzichte van de totale markthandelsactiviteit in die categorie activa.

Om te bepalen in welke mate nevenactiviteiten een minderheid van de activiteiten op groepsniveau vormen kan ESMA vaststellen dat rekening dient te worden gehouden met het voor de uitvoering van de nevenactiviteit gebruikte kapitaal ten opzichte van het voor de uitoefening van het hoofdbedrijf gebruikte kapitaal. Deze factor is evenwel in geen geval voldoende om aan te tonen dat de activiteit een nevenactiviteit van het hoofdbedrijf van de groep is.

De in dit lid bedoelde activiteiten worden op groepsniveau bekeken.

De in de tweede alinea bedoelde elementen omvatten niet:

- a) intragroeptransacties als bedoeld in artikel 3 van Verordening (EU) nr. 648/2012 die liquiditeits- of risicobeheersdoel-einden voor de gehele groep dienen;
- b) transacties in derivaten waarvan objectief kan worden aangetoond dat zij risico's verminderen die rechtstreeks met de commerciële bedrijvigheid of met de activiteiten betreffende het beheer van de kasmiddelen verband houden;
- c) transacties in grondstoffenderivaten en emissierechten die zijn aangegaan om te voldoen aan de verplichting een handelsplatform van liquiditeit te voorzien, indien deze verplichtingen zijn opgelegd door de regelgevende autoriteiten overeenkomstig het Unierecht of nationaal recht, wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen, of door handelsplatforms.

ESMA legt deze ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen overeenkomstig de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 vast te stellen.

Artikel 3

Facultatieve vrijstellingen

1. De lidstaten kunnen besluiten deze richtlijn niet toe te passen op personen van wie zij de lidstaat van herkomst zijn, mits de activiteiten van deze personen op nationaal niveau aan een vergunning onderworpen en gereguleerd zijn, waarbij deze personen:

- a) geen aan hun cliënten toebehorende gelden en/of effecten mogen aanhouden en daarom jegens hun cliënten nooit in een debiteurspositie mogen verkeren; en

- b) geen beleggingsdiensten mogen verlenen, met uitzondering van het ontvangen en doorgeven van orders in effecten en rechten van deelneming in een instelling voor collectieve belegging en/of het beleggingsadvies dat omtrent deze financiële instrumenten wordt verstrekt, en
- c) tijdens het verlenen van die dienst alleen orders mogen doorgeven aan:
- i) overeenkomstig deze richtlijn vergunninghoudende beleggingsondernemingen;
  - ii) overeenkomstig Richtlijn 2013/36/EU vergunninghoudende kredietinstellingen;
  - iii) bijkantoren van beleggingsondernemingen of van kredietinstellingen waaraan in een derde land vergunning is verleend en die onderworpen zijn en zich houden aan prudentiële regels welke door de bevoegde autoriteiten als minstens even streng worden beschouwd als de regels van deze richtlijn, Verordening (EU) nr. 575/2013 of Richtlijn 2013/36/EU;
  - iv) instellingen voor collectieve belegging die uit hoofde van de wetgeving van een lidstaat rechten van deelneming bij het publiek mogen plaatsen en aan de beheerders van dergelijke instellingen; of
  - v) beleggingsmaatschappijen met vast kapitaal zoals gedefinieerd in artikel 17, lid 7, van Richtlijn 2012/30/EU van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾, waarvan de effecten op een gereguleerde markt van een lidstaat genoteerd zijn of verhandeld worden; of
- d) personen die uitsluitend beleggingsdiensten in grondstoffen, emissierechten en/of derivaten daarvan verlenen met als enig oogmerk de commerciële risico's van hun cliënten af te dekken, mits deze cliënten uitsluitend lokale elektriciteitsbedrijven zijn als omschreven in artikel 2, punt 35, van Richtlijn 2009/72/EG en/of aardgasbedrijven zijn als omschreven in artikel 2, punt 1, van Richtlijn 2009/73/EG, en mits deze cliënten samen 100 % van het kapitaal of van de stemrechten van deze personen hebben, gezamenlijk zeggenschap uitoefenen en uit hoofde van artikel 2, lid 1, punt j), van deze richtlijn vrijgesteld zijn wanneer zij deze beleggingsdiensten zelf verlenen; of
- e) personen die uitsluitend beleggingsdiensten in emissierechten en/of derivaten daarvan verlenen met als enig oogmerk de commerciële risico's van hun cliënten af te dekken, mits deze cliënten uitsluitend exploitanten zijn als omschreven in artikel 3, punt f), van Richtlijn 2003/87/EG, en mits deze cliënten samen 100 % van het kapitaal of van de stemrechten van deze personen hebben, gezamenlijk zeggenschap uitoefenen en uit hoofde van artikel 2, lid 1, onder j), van deze richtlijn vrijgesteld zijn wanneer zij deze beleggingsdiensten zelf verlenen.

2. De regelingen van de lidstaten onderwerpen de in lid 1 vermelde personen aan vereisten die ten minste analoog zijn aan de volgende vereisten uit hoofde van deze richtlijn:

- a) de voorwaarden en procedures voor de vergunningverlening en het doorlopend toezicht vastgelegd in artikel 5, leden 1 en 3, en de artikelen 7 tot en met 10, 21, 22 en 23 en de relevante gedelegeerde handelingen die door de Commissie zijn vastgesteld artikel 91;
- b) de in acht te nemen gedragsregels die zijn vastgelegd in artikel 24, leden 1, 3, 4, 5, 7 en 10, artikel 25, leden 2, 5 en 6, en, indien die personen uit hoofde van de nationale regeling verbonden agenten mogen aanwijzen, artikel 29, en de desbetreffende uitvoeringsmaatregelen;

⁽¹⁾ Richtlijn 2012/30/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 strekkende tot het coördineren van de waarborgen welke in de lidstaten worden verlangd van de vennootschappen in de zin van artikel 54, tweede alinea, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, om de belangen te beschermen zowel van de deelnemers in deze vennootschappen als van derden met betrekking tot de oprichting van de naamloze vennootschap, alsook de instandhouding en wijziging van haar kapitaal, zulks teneinde die waarborgen gelijkwaardig te maken (PB L 315 van 14.11.2012, blz. 74).

- c) organisatorische eisen als vastgesteld in artikel 16, lid 3, eerste, zesde en zevende alinea, lid 6 en lid 7, en de gedelegeerde handelingen die zijn vastgesteld door de Commissie overeenkomstig artikel 89.

De lidstaten schrijven voor dat personen die krachtens lid 1 van dit artikel van deze richtlijn zijn vrijgesteld, vallen onder een overeenkomstig Richtlijn 97/9/EG erkend beleggerscompensatiestelsel of onder een stelsel dat hun cliënten gelijkwaardige bescherming biedt. De lidstaten kunnen toestaan dat beleggingsondernemingen niet door een dergelijke regeling gedekt zijn mits zij in het bezit zijn van een beroepsaansprakelijkheidsverzekering die, rekening houdend met de omvang, het risicoprofiel en de juridische status van de personen die krachtens lid 1 van dit artikel zijn vrijgesteld, hun cliënten gelijkwaardige bescherming biedt.

In afwijking van de tweede alinea van dit lid kunnen de lidstaten die al dergelijke wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen hebben, vóór 2 juli 2014 tot 3 juli 2019 voorschrijven dat indien de krachtens lid 1 van dit artikel van deze richtlijn vrijgestelde personen beleggingsdiensten verlenen die bestaan in het ontvangen en doorgeven van orders en/of het verstrekken van beleggingsadvies inzake rechten van deelneming in instellingen voor collectieve belegging en zij optreden als tussenpersoon voor een beheersmaatschappij zoals gedefinieerd in Richtlijn 2009/65/EG, deze personen hoofdelijk aansprakelijk worden gesteld met de beheersmaatschappij voor schade die de cliënt in verband met deze diensten lijdt.

3. Personen die krachtens lid 1 niet onder deze richtlijn vallen, komen niet in aanmerking voor het vrij verlenen van beleggingsdiensten noch voor het vrij verrichten van beleggingsactiviteiten overeenkomstig artikel 34, noch voor het vestigen van bijkantoren overeenkomstig artikel 35.

4. De lidstaten delen de Commissie en ESMA mee of zij van de mogelijkheid van dit artikel gebruikmaken en dragen er zorg voor dat in elke overeenkomstig lid 1 verleende vergunning is vermeld dat zij overeenkomstig dit artikel is toegekend.

5. De lidstaten delen ESMA de bepalingen van intern recht mee die analoog zijn aan de in lid 2 vermelde vereisten van deze richtlijn.

Artikel 4

Definities

1. Voor de toepassing van deze richtlijn gelden de volgende definities:

1. „beleggingsonderneming”: iedere rechtspersoon waarvan het gewone beroep of bedrijf bestaat in het beroepsmatig verlenen van een of meer beleggingsdiensten voor derden en/of het beroepsmatig verrichten van een of meer beleggingsactiviteiten.

De lidstaten kunnen ook ondernemingen die geen rechtspersoon zijn onder de definitie van beleggingsonderneming laten vallen mits:

- a) het voor die ondernemingen geldende rechtssysteem aan derden een bescherming van hun belangen waarborgt die gelijkwaardig is aan die welke door een rechtspersoon wordt geboden, en
- b) die ondernemingen onderworpen zijn aan een gelijkwaardig prudentieel toezicht dat aan hun rechtsvorm aangepast is.

Wanneer een natuurlijke persoon echter diensten verleend die het aanhouden van aan derden toebehorende gelden of effecten met zich brengen, mag deze persoon voor de toepassing van deze richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014 alleen als een beleggingsonderneming worden beschouwd, indien hij, onverminderd de overige in deze richtlijn, in Verordening (EU) nr. 600/2014 en in Richtlijn 2013/36/EU gestelde eisen, aan de volgende voorwaarden voldoet:

- a) de eigendomsrechten van derden ten aanzien van gelden en instrumenten moeten gewaarborgd zijn, met name in geval van insolventie van de onderneming of haar eigenaars, of van beslaglegging, schuldvergelijking of andere rechtsmiddelen, aangewend door de schuldeisers van de onderneming of van haar eigenaars;

- b) de onderneming moet onderworpen zijn aan regels die tot doel hebben toezicht te houden op de solvabiliteit van de onderneming en van haar eigenaars;
  - c) de jaarrekening van de onderneming moet worden gecontroleerd door één of meer personen die krachtens de nationale wetgeving bevoegd zijn rekeningen te controleren;
  - d) indien de onderneming slechts één eigenaar heeft, moet deze maatregelen nemen ter bescherming van de beleggers in geval van beëindiging van de activiteiten van de onderneming ten gevolge van zijn overlijden, onbekwaamheid of andere vergelijkbare omstandigheden;
2. „beleggingsdiensten en -activiteiten”: iedere in deel A van bijlage I genoemde dienst of activiteit die betrekking heeft op één van de in deel C van bijlage I genoemde instrumenten.

De Commissie stelt overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast ter nadere bepaling van:

- a) de in bijlage I, deel C, punt 6, bedoelde derivatencontracten die de kenmerken bezitten van voor de groothandel bestemde energieproducten die moeten worden afgewikkeld door middel van materiële levering en de „C.6-energiederivatencontracten”;
  - b) de in bijlage I, deel C, punt 7, bedoelde derivatencontracten die de kenmerken van andere afgeleide financiële instrumenten bezitten;
  - c) de in bijlage I, deel C, punt 10, bedoelde derivatencontracten de kenmerken van andere afgeleide financiële instrumenten bezitten, waarbij o.a. in aanmerking wordt genomen of zij op een gereguleerde markt, een MTF of een OTF worden verhandeld;
3. „nevendiensten”: alle in deel B van bijlage I genoemde diensten;
4. „beleggingsadvies”: het doen van gepersonaliseerde aanbevelingen aan een cliënt, hetzij op diens verzoek hetzij op initiatief van de beleggingsonderneming, met betrekking tot één of meer transacties die met financiële instrumenten verband houden;
5. „uitvoering van orders voor rekening van cliënten”: optreden om overeenkomsten te sluiten tot verkoop of aankoop van één of meer financiële instrumenten voor rekening van cliënten, met inbegrip van het sluiten van overeenkomsten tot verkoop van door een beleggingsonderneming of kredietinstelling of uitgegeven financiële instrumenten op het tijdstip van de uitgifte ervan;
6. „handelen voor eigen rekening”: met eigen kapitaal handelen in één of meer financiële instrumenten, hetgeen resulteert in het uitvoeren van transacties;
7. „market maker”: een persoon die op de financiële markten doorlopend blijkt geeft van de bereidheid voor eigen rekening en met eigen kapitaal te handelen door financiële instrumenten tegen door hem vastgestelde prijzen te kopen en te verkopen;
8. „vermogensbeheer”: het per cliënt op discretionaire basis beheren van portefeuilles op grond van een door de cliënten gegeven opdracht, voor zover die portefeuilles één of meer financiële instrumenten bevatten;
9. „cliënt”: iedere natuurlijke of rechtspersoon voor wie een beleggingsonderneming beleggingsdiensten en/of nevendiensten verleent;
10. „professionele cliënt”: een cliënt die voldoet aan de criteria vastgesteld in bijlage II;
11. „niet-professionele cliënt”: een cliënt die geen professionele cliënt is;

12. „mkb-groeimarkt”: een MTF die overeenkomstig artikel 33 als mkb-groeimarkt is geregistreerd;
13. „kleine of middelgrote ondernemingen (mkb-ondernemingen)”: voor de toepassing van deze richtlijn: ondernemingen die op de grondslag van de eindejaarskoersen van de voorgaande drie kalenderjaren een gemiddelde marktkapitalisatie hadden van minder dan 200 000 000 EUR;
14. „limietorder”: een order om een financieel instrument tegen de opgegeven limietkoers of een betere koers en voor een gespecificeerde omvang te kopen of te verkopen;
15. „financieel instrument”: alle instrumenten die zijn genoemd in deel C van bijlage I;
16. „C.6-energiederivatencontracten”: in bijlage I, deel C, punt 6, genoemde opties-, futures-, swaps- en andere derivatencontracten met betrekking tot kolen of olie, die op een OTF worden verhandeld en die materieel moeten worden afgewikkeld;
17. „geldmarktinstrumenten”: alle categorieën instrumenten die gewoonlijk op de geldmarkt worden verhandeld, zoals schatkistpapier, depositocertificaten en commercial papers, betaalinstrumenten uitgezonderd;
18. „marktexploitant”: een persoon of personen die het bedrijf van een gereguleerde markt beheert, c.q. beheren en/of exploiteert, c.q. exploiteren, en tevens de gereguleerde markt zelf kan zijn;
19. „multilateraal systeem”: systeem of faciliteit waarin meerdere koop- en verkoopintenties van derden met betrekking tot financiële instrumenten op elkaar kunnen inwerken;
20. „beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling”: een beleggingsonderneming die op georganiseerde, frequente, systematische en aanzienlijke basis voor eigen rekening handelt bij het buiten een gereguleerde markt of een MTF of OTF uitvoeren van orders van cliënten zonder een multilateraal systeem te exploiteren.

Of de uitvoering van transacties op frequente en systematische basis plaatsvindt, wordt gemeten aan de hand van het aantal otc-transacties in het financieel instrument die de beleggingsonderneming voor eigen rekening verricht bij het uitvoeren van orders van cliënten. Of dit op aanzienlijke basis geschiedt, wordt gemeten aan de hand van de omvang van de door de beleggingsonderneming verrichte otc-handel in verhouding tot de totale handel van de beleggingsonderneming in een specifiek financieel instrument, of aan de hand van de omvang van de door de beleggingsonderneming verrichte otc-handel in verhouding tot de totale handel in een specifiek financieel instrument in de Unie. De definitie van beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling is enkel van toepassing, indien de vooraf bepaalde limieten voor frequente en systematische basis en voor een aanzienlijke basis beide worden overschreden of indien een beleggingsonderneming ervoor kiest om onder de regeling voor beleggingsondernemingen met systematische interne afhandeling te vallen;

21. „gereguleerde markt”: een door een marktexploitant geëxploiteerd en/of beheerd multilateraal systeem dat meerdere koop- en verkoopintenties van derden met betrekking tot financiële instrumenten — binnen dit systeem en volgens de niet-discretionaire regels van dit systeem — samenbrengt of het samenbrengen daarvan vergemakkelijkt op zodanige wijze dat er een overeenkomst uit voortvloeit met betrekking tot financiële instrumenten die volgens de regels en de systemen van de markt tot de handel zijn toegelaten, en waaraan vergunning is verleend en die regelmatig werkt, overeenkomstig titel III van deze richtlijn;
22. „multilaterale handelsfaciliteit” of „MTF” (multilateral trading facility): een door een beleggingsonderneming of een marktexploitant geëxploiteerd multilateraal systeem dat meerdere koop- en verkoopintenties van derden met betrekking tot financiële instrumenten — binnen dit systeem en volgens niet-discretionaire regels — samenbrengt op zodanige wijze dat er een overeenkomst uit voortvloeit overeenkomstig titel II van deze richtlijn;
23. „georganiseerde handelsfaciliteit” of „OTF” (organised trading facility): een multilateraal systeem, anders dan een gereguleerde markt of een MTF, waarin meerdere koop- en verkoopintenties van derden met betrekking tot obligaties, gestructureerde financiële producten, emissierechten en derivaten op zodanige wijze met elkaar kunnen interageren dat er een overeenkomst uit voortvloeit overeenkomstig titel II van deze richtlijn;

24. „handelsplatform”: elke gereglementeerde markt, een MTF of een OTF;
25. „liquide markt”: een markt voor een financieel instrument of een klasse van financiële instrumenten waarop doorlopend bereidwillige kopers en verkopers aanwezig zijn, hetgeen beoordeeld wordt aan de hand van de hierna volgende criteria en rekening houdend met de specifieke marktstructuren van het betrokken financieel instrument of de betrokken klasse van financiële instrumenten:
- a) de gemiddelde frequentie en omvang van de transacties in allerlei marktomstandigheden, gelet op de aard en levenscyclus van producten binnen de klasse van financiële instrumenten;
  - b) het aantal en het soort marktdeelnemers, met inbegrip van de verhouding van marktdeelnemers tot verhandelde instrumenten in een bepaald product;
  - c) de gemiddelde omvang van de spreads, indien beschikbaar;
26. „bevoegde autoriteit”: de autoriteit die elke lidstaat van herkomst overeenkomstig artikel 67 aanwijst, tenzij in deze richtlijn anders is gespecificeerd;
27. „kredietinstellingen”: kredietinstellingen zoals gedefinieerd in artikel 4, lid 1, punt 1, van Verordening (EU) nr. 575/2013;
28. „icbe-beheermaatschappij”: een beheermaatschappij zoals gedefinieerd in Richtlijn 2009/65/EG, artikel 2, lid 1, onder b), van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾;
29. „verbonden agent”: een natuurlijke of rechtspersoon die, onder de volledige en onvoorwaardelijke verantwoordelijkheid van slechts één beleggingsonderneming voor rekening waarvan hij optreedt de beleggings- en/of nevendiensten bij cliënten of potentiële cliënten aanbeveelt, instructies of orders van cliënten met betrekking tot beleggingsdiensten of financiële instrumenten ontvangt en doorgeeft, financiële instrumenten plaatst of advies verstrekt aan cliënten of potentiële cliënten met betrekking tot deze financiële instrumenten of diensten;
30. „bijkantoor”: een bedrijfszetel die niet het hoofdkantoor is en die een onderdeel zonder rechtspersoonlijkheid vormt van een beleggingsonderneming en beleggingsdiensten en/of beleggingsactiviteiten verricht, en ook nevendiensten kan verlenen waarvoor aan de beleggingsonderneming een vergunning is verleend; alle bedrijfszetels in eenzelfde lidstaat van een beleggingsonderneming met hoofdkantoor in een andere lidstaat worden als één enkel bijkantoor beschouwd;
31. „gekwalficeerde deelneming”: het rechtstreeks of middellijk bezitten van een deelneming in een beleggingsonderneming van ten minste 10 % van het kapitaal of van de stemrechten, als bedoeld in de artikelen 9 en 10 van Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾, daarbij rekening houdend met de in artikel 12, leden 4 en 5, van die richtlijn bedoelde voorwaarden voor samenvoeging daarvan, dan wel van een deelneming die het mogelijk maakt om invloed van betekenis uit te oefenen op de bedrijfsvoering van de beleggingsonderneming waarin wordt deelgenomen;
32. „moederonderneming”: een moederonderneming in de zin van de artikelen 2, lid 9, en 22 van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad ⁽³⁾;

⁽¹⁾ Richtlijn 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's) (PB L 302 van 17.11.2009, blz. 32).

⁽²⁾ Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereglementeerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG (PB L 390 van 31.12.2004, blz. 38).

⁽³⁾ Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad (PB L 182 van 29.6.2013, blz. 19).

33. „dochteronderneming”: een dochteronderneming in de zin van de artikelen 2, lid 10, en 22 van Richtlijn 2013/34/EU, met inbegrip van elke dochteronderneming van een dochteronderneming van een moederonderneming die aan het hoofd van deze ondernemingen staat;
34. „groep”: groep zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 11, van Richtlijn 2013/34/EU;
35. „nauwe banden”: een situatie waarin twee of meer natuurlijke of rechtspersonen verbonden zijn door:
- a) een „deelneming”, dat wil zeggen het rechtstreeks of door middel van een zeggenschapsband houden van ten minste 20 % van de stemrechten of het kapitaal van een onderneming;
  - b) een „zeggenschapsband”, dat wil zeggen de band die bestaat tussen een moederonderneming en een dochteronderneming, in alle gevallen zoals bedoeld in artikel 22, leden 1 en 2, van Richtlijn 2013/34/EU, of een band van dezelfde aard tussen een natuurlijke of rechtspersoon en een onderneming; elke dochteronderneming van een dochteronderneming wordt ook beschouwd als een dochteronderneming van de moederonderneming die aan het hoofd van deze ondernemingen staat;
  - c) een situatie waarin zij via een zeggenschapsband duurzaam verbonden zijn met eenzelfde persoon;
36. „leidinggevend orgaan”: het (de) overeenkomstig het nationale recht aangewezen orgaan (organen) van een beleggingsonderneming, marktexploitant of dienstverlener op het gebied van datarapportage, dat (die) gemachtigd is (zijn) de strategie, doelstellingen en algemene leiding van de entiteit vast te stellen, en fungeert (fungeren) als toezichthouder op en bewaker van de besluitvorming van het management. Het leidinggevend orgaan omvat personen die daadwerkelijk het beleid van de entiteit bepalen.
- Wanneer in deze richtlijn verwezen wordt naar het leidinggevend orgaan en de leidinggevende functie en de toezichthoudende functie van het leidinggevend orgaan krachtens nationaal recht worden toegewezen aan verschillende organen of aan verschillende leden binnen één orgaan, wijst de lidstaat de verantwoordelijke organen of de verantwoordelijke leden van het leidinggevend orgaan aan in overeenstemming met diens nationale recht, tenzij in deze richtlijn anders is bepaald;
37. „directie”: natuurlijke personen die uitvoerende functies in een beleggingsonderneming, marktexploitant of dienstverlener op het gebied van datarapportage uitoefenen en die verantwoordelijk zijn, en verantwoording moeten afleggen aan het leidinggevend orgaan van de entiteit, voor het dagelijkse management van de entiteit, met inbegrip van de toepassing van de gedragslijnen voor de distributie door de onderneming en haar personeel van diensten en producten aan cliënten;
38. „matched principal trading”: een transactie waarbij degene die faciliteert zich op zodanige wijze tussen de koper en de verkoper bij de transactie plaatst dat zij gedurende de volledige uitvoering van de transactie nooit aan marktrisico's wordt blootgesteld, en waarbij beide zijden tegelijkertijd worden uitgevoerd en de transactie wordt afgesloten tegen een prijs die degene die faciliteert geen winst of verlies oplevert, afgezien van de vooraf bekendgemaakte provisies, vergoedingen of kosten voor de transactie;
39. „algoritmische handel”: handel in financiële instrumenten waarbij een computeralgoritme automatisch individuele parameters van orders bepaalt, onder meer of het order moet worden geïnitieerd, het tijdstip, de prijs of de omvang van het order, of hoe het order nadat het is ingevoerd, moet worden beheerd, met weinig of geen menselijk ingrijpen. Een systeem dat alleen wordt gebruikt voor de routing van orders naar een of meer handelsplatforms, dan wel voor het verwerken van orders waarbij geen sprake is van bepaling van handelsparameters, of voor de bevestiging van orders of de posttransactie verwerking van uitgevoerde transacties, valt niet onder deze definitie;
40. „techniek van hoogfrequentie algoritmische handel”: elke algoritmische handelstechniek die wordt gekenmerkt door:
- a) infrastructuur die bedoeld is om netwerk- en andere soorten latencies te minimaliseren, daaronder begrepen ten minste één van de volgende faciliteiten voor het invoeren van algoritmische orders: collocatie, proximity hosting of directe elektronische toegang met hoge snelheid;

- b) het initiëren, genereren, geleiden of uitvoeren van orders door het systeem, zonder menselijk ingrijpen, voor afzonderlijke handelstransacties of orders; en
- c) een groot aantal berichten (orders, noteringen of annuleringen) binnen de handelsdag.
41. „directe elektronische toegang”: een voorziening waarbij een lid of deelnemer of cliënt van een handelsplatform een persoon toestaat van zijn handelscode gebruik te maken, zodat de betrokken persoon in staat is orders met betrekking tot een financieel instrument langs elektronische weg direct aan een handelsplatform door te geven, met inbegrip van een voorziening, waarbij de persoon van de infrastructuur van het lid of de deelnemer of cliënt gebruikmaakt, alsook alle verbindingssystemen die door het lid of de deelnemer of de cliënt beschikbaar worden gesteld om de orders door te geven (directe markttoegang) en regelingen waarbij deze infrastructuur niet wordt gebruikt door deze persoon (gesponsorde toegang);
42. „koppelverkoop”: het aanbieden van een beleggingsdienst samen met een andere dienst of een ander product als onderdeel van een pakket of als voorwaarde waarvan de overeenkomst of het pakket afhankelijk is gesteld;
43. „gestructureerd deposito”: een deposito zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 1, punt c), van Richtlijn 2014/49/EU van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ dat op de vervaldatum volledig wordt terugbetaald, waarbij een rente of premie wordt uitbetaald of in het gedrang komt volgens een formule waarin rekening wordt gehouden met factoren als:
- a) een index of een combinatie van indexen, met uitzondering van deposito's met een variabele rente waarvan het rendement rechtstreeks gekoppeld is aan een rente-index zoals Euribor of Libor;
- b) een onder de MiFID vallend financieel instrument of een combinatie van financiële instrumenten;
- c) een grondstof of een combinatie van grondstoffen of andere materiële of niet-materiële niet-fungibele activa”; of
- d) een buitenlandse wisselkoers of een combinatie van buitenlandse wisselkoersen;
44. „effecten”: alle categorieën op de kapitaalmarkt verhandelbare waardepapieren, betaalinstrumenten uitgezonderd, zoals:
- a) aandelen in vennootschappen en andere met aandelen in vennootschappen, partnerships of andere entiteiten gelijk te stellen waardepapieren, alsmede aandelencertificaten (depository receipts);
- b) obligaties en andere schuldinstrumenten, alsmede certificaten (depository receipts) betreffende dergelijke effecten;
- c) alle andere waardepapieren die het recht verlenen die effecten te verwerven of te verkopen of die aanleiding geven tot een afwikkeling in contanten waarvan het bedrag wordt bepaald op grond van effecten, valuta's, rentevoeten of rendementen, grondstoffenprijzen of andere indexen of maatstaven;
45. „representatieve certificaten” (depository receipts): op de kapitaalmarkt verhandelbare waardepapieren die eigendom vertegenwoordigen van de waardepapieren van een niet-gedomicilieerde uitgevende instelling en kunnen worden toegelaten tot de handel op een gereglementeerde markt en onafhankelijk van de waardepapieren van de niet-gedomicilieerde uitgevende instelling kunnen worden verhandeld;

⁽¹⁾ Richtlijn 2014/49/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 inzake de depositogarantiestelsels (zie bladzijde 149 van dit Publicatieblad).

46. „beursverhandeld fonds (exchange-traded fund)”: een fonds waarvan ten minste één eenhedenklasse of aandelenklasse gedurende de hele dag wordt verhandeld op ten minste één handelsplatform en waarbij ten minste één market maker ervoor zorgt dat de koers van de eenheden of aandelen van het fonds op het handelsplatform niet aanzienlijk afwijkt van de intrinsieke waarde en, in voorkomend geval, van de indicatieve intrinsieke waarde van de eenheden of aandelen;
47. „certificaten”: certificaten zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 1, punt 27, van Verordening (EU) nr. 600/2014;
48. „gestructureerde financiële producten”: gestructureerde financiële producten zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 1, punt 28, van Verordening (EU) nr. 600/2014;
49. „derivaten”: derivaten zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 1, punt 29, van Verordening (EU) nr. 600/2014;
50. „grondstoffenderivaten”: grondstoffenderivaten zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 1, punt 30, van Verordening (EU) nr. 600/2014;
51. „CTP”: een CTP zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 1, van Verordening (EU) nr. 648/2012;
52. „goedgekeurde publicatieregeling” (approved publication arrangement) of APA’s: een persoon die uit hoofde van deze richtlijn een vergunning heeft voor dienstverlening op het gebied van de publicatie van transactiemeldingen namens beleggingsondernemingen krachtens de artikelen 20 en 21 van Verordening (EU) nr. 600/2014;
53. „verstrekker van een consolidated tape” (consolidated tape provider): een persoon waaraan uit hoofde van deze richtlijn een vergunning is verleend voor dienstverlening op het gebied van het verzamelen van handelsverslagen van gereglementeerde markten, MTF’s, OTF’s en APA’s voor financiële instrumenten die zijn vermeld in de artikelen 6, 7, 10, 12, 13, 20 en 21 van Verordening (EU) nr. 600/2014 en het consolideren daarvan in een doorlopende elektronische live datastroom die per financieel instrument gegevens met betrekking tot prijs en volume geeft;
54. „goedgekeurd rapporteringsmechanisme” (approved reporting mechanism) of ARM’s: een persoon waaraan uit hoofde van deze richtlijn een vergunning is verleend voor dienstverlening op het gebied van het rapporteren van bijzonderheden van transacties aan bevoegde autoriteiten of ESMA namens beleggingsondernemingen;
55. „lidstaat van herkomst”:
  - a) in het geval van een beleggingsonderneming:
    - i) indien de beleggingsonderneming een natuurlijke persoon is, de lidstaat waar deze persoon zijn hoofdkantoor heeft;
    - ii) indien de beleggingsonderneming een rechtspersoon is, de lidstaat waar haar statutaire zetel is gelegen;
    - iii) indien de beleggingsonderneming overeenkomstig haar nationale wetgeving geen statutaire zetel heeft, de lidstaat waar haar hoofdkantoor is gelegen;
  - b) in het geval van een gereglementeerde markt: de lidstaat waar de statutaire zetel van de gereglementeerde markt is gelegen of, indien deze overeenkomstig de wetgeving van deze lidstaat geen statutaire zetel heeft, de lidstaat waar het hoofdkantoor van de gereglementeerde markt is gelegen;
  - c) in het geval van een APA, een verstrekker van de consolidated tape of een ARM:
    - i) indien de APA, de verstrekker van de consolidated tape of het ARM een natuurlijke persoon is, de lidstaat waar deze persoon zijn hoofdkantoor heeft;

- ii) indien de APA, de verstrekker van de consolidated tape of het ARM een rechtspersoon is, de lidstaat waar haar/zijn statutaire zetel is gelegen;
  - iii) indien de APA, de verstrekker van de consolidated tape of het ARM overeenkomstig haar/zijn nationale wetgeving geen statutaire zetel heeft, de lidstaat waar haar/zijn hoofdkantoor is gelegen;
56. „lidstaat van ontvangst”: de lidstaat die niet de lidstaat van herkomst is en waar de beleggingsonderneming een bijkantoor heeft of beleggingsdiensten verleent en/of beleggingsactiviteiten verricht, of de lidstaat waar een gereglementeerde markt passende voorzieningen treft om de toegang tot de handel in zijn systeem voor in laatstgenoemde lidstaat gevestigde leden of deelnemers op afstand te faciliteren;
57. „onderneming uit een derde land”: een onderneming die zou gelden als een kredietinstelling die beleggingsdiensten aanbiedt of beleggingsactiviteiten uitvoert, of als een beleggingsonderneming, als haar hoofdkantoor of statutaire zetel zich binnen de Unie zou bevinden;
58. „voor de groothandel bestemde energieproducten”: voor de groothandel bestemde energieproducten zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 4, van Verordening (EU) nr. 1227/2011;
59. „landbouwgrondstoffenderivaten”: derivatencontracten met betrekking tot producten die zijn vermeld in artikel 1 van, en bijlage I, deel I tot XX en XXIV/1 bij Verordening (EU) nr. 1308/2013 van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾;
60. „overheidsemittent”: een van de onderstaande uitgevers van schuldinstrumenten:
- i) de Unie;
  - ii) een lidstaat, met inbegrip van een regeringsdepartement, een agentschap of een special purpose vehicle van de lidstaat;
  - iii) in het geval van een lidstaat die een federale staat is, een lid van de federatie;
  - iv) een special purpose vehicle voor verschillende lidstaten;
  - v) een door twee of meer lidstaten opgerichte internationale financiële instelling die tot doel heeft middelen bijeen te brengen en financiële bijstand te verlenen ten behoeve van haar leden als deze ernstige financiële problemen ondervinden of dreigen te ondervinden; of
  - vi) de Europese Investeringsbank;
61. „overheidsschuld”: een schuldinstrument uitgegeven door een overheidsemittent;
62. „duurzame drager”: ieder hulpmiddel:
- a) dat een cliënt in staat stelt om persoonlijk aan hem gerichte informatie op zodanige wijze op te slaan dat deze achteraf gedurende een voor het doel van de informatie toereikende periode kan worden geraadpleegd; en
  - b) waarmee de opgeslagen informatie ongewijzigd kan worden gereproduceerd;

⁽¹⁾ Verordening (EU) nr. 1308/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 tot vaststelling van een gemeenschappelijke ordening van de markten voor landbouwproducten en tot intrekking van de Verordeningen (EEG) nr. 922/72, (EEG) nr. 234/79, (EG) nr. 1037/2001 en (EG) nr. 1234/2007 van de Raad (PB L 347 van 20.12.2013, blz. 671).

63. „aanbieder van datarapporteringsdiensten”: een APA, een verstrekker van de consolidated tape of een ARM.

2. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen met betrekking tot maatregelen om een aantal technische elementen van de in lid 1 van dit artikel vervatte definities te specificeren, deze aan te passen aan de marktontwikkelingen, de technologische ontwikkelingen en de ervaring van gedrag dat is verboden uit hoofde van Verordening (EU) nr. 596/2014 en te zorgen voor een uniforme toepassing van deze richtlijn.

TITEL II

VOORWAARDEN VOOR DE VERGUNNINGVERLENING AAN EN DE BEDRIJFSUITOEFENING VAN BELEGGINGS- ONDERNEMINGEN

HOOFDSTUK I

Voorwaarden en procedures voor de vergunningverlening

Artikel 5

Vergunningsvereisten

1. Elke lidstaat schrijft voor dat voor het als gewoon beroep of bedrijf beroepsmatig verlenen van beleggingsdiensten en/of verrichten van beleggingsactiviteiten vooraf een vergunning overeenkomstig dit hoofdstuk moet zijn verleend. Deze vergunning wordt verleend door de door de lidstaat van herkomst overeenkomstig artikel 67 aangewezen bevoegde autoriteit.

2. In afwijking van lid 1 staan de lidstaten elke marktexploitant toe een MTF of een OTF te exploiteren, mits eerst is vastgesteld dat deze dit hoofdstuk naleeft.

3. De lidstaten schrijven alle beleggingsondernemingen in in een register. Het register is toegankelijk voor het publiek en bevat informatie over de diensten of activiteiten die de beleggingsonderneming op grond van haar vergunning mag verlenen of verrichten. Het register wordt regelmatig bijgewerkt. Elke verlening van een vergunning wordt ter kennis van ESMA gebracht.

ESMA stelt een lijst op van alle beleggingsondernemingen in de Unie. Die lijst bevat informatie over de diensten of activiteiten die elke beleggingsonderneming op grond van haar vergunning mag verlenen of verrichten, en wordt regelmatig bijgewerkt. ESMA maakt deze lijst op haar website bekend en houdt deze actueel.

Indien een bevoegde autoriteit een vergunning heeft ingetrokken overeenkomstig artikel 8, punten b), c) en d), wordt die intrekking op de lijst bekendgemaakt gedurende een periode van vijf jaar.

4. Elke lidstaat schrijft voor dat:

- a) een beleggingsonderneming die een rechtspersoon is, haar hoofdkantoor heeft in de lidstaat waar ze haar statutaire zetel heeft;
- b) een beleggingsonderneming die geen rechtspersoon is, of een beleggingsonderneming die een rechtspersoon is maar overeenkomstig haar nationale wetgeving geen statutaire zetel heeft, haar hoofdkantoor heeft in de lidstaat waar zij haar activiteiten feitelijk ontplooit.

Artikel 6

Reikwijdte van de vergunning

1. De lidstaat van herkomst draagt er zorg voor dat in de vergunning de beleggingsdiensten of -activiteiten worden vermeld die de beleggingsonderneming mag verlenen of verrichten. De vergunning kan één of meer van de nevendiensten bedoeld in deel B van bijlage I bestrijken. Onder geen beding mag een vergunning worden verleend voor het uitsluitend verlenen van nevendiensten.

2. Een beleggingsonderneming die haar werkzaamheden wenst uit te breiden tot andere beleggingsdiensten of -activiteiten of nevendiensten die niet door de initiële vergunning worden bestreken, is verplicht een verzoek tot uitbreiding van haar vergunning in te dienen.

3. De vergunning is geldig in de gehele Unie en staat een beleggingsonderneming toe overal in de Unie de diensten of activiteiten te verlenen of te verrichten waarvoor haar vergunning is verleend, hetzij door middel van het recht van vestiging, onder meer via een bijkantoor, hetzij het in vrijheid verlenen van diensten.

Artikel 7

Procedures voor de verlening en weigering van een vergunning

1. De bevoegde autoriteit verleent geen vergunning voordat zij er zich volledig van heeft vergewist dat de aanvrager voldoet aan alle eisen die uit de overeenkomstig deze richtlijn vastgestelde bepalingen voortvloeien.

2. De beleggingsonderneming verstrekt alle informatie — met inbegrip van een programma van werkzaamheden, waarin met name de aard van de beoogde activiteiten alsmede de organisatiestructuur worden vermeld — die nodig is opdat de bevoegde autoriteit zich ervan kan vergewissen dat de beleggingsonderneming ten tijde van de initiële vergunningverlening alle noodzakelijke regelingen heeft getroffen om te voldoen aan haar verplichtingen welke uit dit hoofdstuk voortvloeien.

3. De aanvrager wordt er binnen zes maanden na de indiening van een volledige aanvraag van in kennis gesteld of de vergunning toegekend dan wel geweigerd is.

4. ESMA stelt ontwerpen van technische reguleringsnormen op ter bepaling van:

- a) de informatie die aan de bevoegde autoriteiten moet worden verstrekt overeenkomstig lid 2 van dit artikel, inclusief het programma van werkzaamheden;
- b) de voorschriften die van toepassing zijn op het leiden van beleggingsondernemingen uit hoofde van in de zin van artikel 9, lid 6, en de informatie uit hoofde van de in artikel 9, lid 5, bedoelde kennisgevingen;
- c) de voorschriften die van toepassing zijn op de aandeelhouders en vennoten met gekwalificeerde deelnemingen, alsook de belemmeringen voor de effectieve uitoefening van de toezichtstaken van de bevoegde autoriteit, uit hoofde van artikel 10, leden 1 en 2.

ESMA legt die ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen overeenkomstig de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

5. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met het oog op de vaststelling van de standaard-formulieren, templates en procedures voor de in lid 2 van dit artikel en in artikel 9, lid 5, bedoelde kennisgeving of informatieverstrekking.

ESMA legt deze ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

Artikel 8

Intrekking van vergunningen

De bevoegde autoriteit mag de vergunning die aan een beleggingsonderneming is verleend, intrekken indien deze beleggingsonderneming:

- a) binnen een termijn van twaalf maanden geen gebruikmaakt van de vergunning, uitdrukkelijk te kennen geeft geen gebruik van de vergunning te zullen maken of tijdens de zes voorafgaande maanden geen beleggingsdiensten heeft verleend of beleggingsactiviteiten heeft verricht, tenzij de betrokken lidstaat voorschrijft dat in die gevallen de vergunning vervalt;

- b) de vergunning heeft verkregen door het afleggen van valse verklaringen of op enige andere onregelmatige wijze;
- c) niet meer voldoet aan de voorwaarden waarop de vergunning is verleend, zoals naleving van de in Verordening (EU) nr. 575/2013 gestelde voorwaarden;
- d) de overeenkomstig deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 vastgestelde voorschriften betreffende de voorwaarden voor de bedrijfsuitoefening van beleggingsondernemingen op ernstige wijze en systematisch heeft overtreden;
- e) in één van de gevallen verkeert waarin nationale voorschriften ten aanzien van buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn vallende aangelegenheden in intrekking voorzien.

Elke intrekking van een vergunning wordt ter kennis van ESMA gebracht.

Artikel 9

Leidinggevend orgaan

1. De bevoegde autoriteiten die de vergunning verlenen overeenkomstig artikel 5 zorgen ervoor dat beleggingsondernemingen en hun leidinggevende organen voldoen aan artikel 88 en artikel 91 van Richtlijn 2013/36/EU.

ESMA en EBA stellen gezamenlijk richtsnoeren vast inzake de punten die zijn opgenomen in artikel 91, lid 12, van Richtlijn 2013/36/EU.

2. Bij het verlenen van de vergunning overeenkomstig artikel 5 kunnen de bevoegde autoriteiten leden van het leidinggevend orgaan toestemming verlenen om nog één aanvullend niet-uitvoerend bestuursmandaat te bekleden dan is toegestaan overeenkomstig artikel 91, lid 3, van Richtlijn 2013/36/EU. De bevoegde autoriteiten brengen ESMA regelmatige op de hoogte van dergelijke toestemmingen.

EBA en ESMA coördineren de verzameling van informatie als bedoeld in de eerste alinea van dit lid en in artikel 91, lid 6, van Richtlijn 2013/36/EU met betrekking tot beleggingsondernemingen

3. De lidstaten dragen er zorg voor dat het leidinggevend orgaan governance-regelingen opstelt, toezicht houdt op en verantwoording aflegt voor de uitvoering ervan; deze regelingen garanderen een doeltreffend en prudent bestuur van de beleggingsonderneming en voorzien onder meer in een scheiding van taken in de beleggingsonderneming en in de voorkoming van belangenconflicten, en dit op een wijze die de integriteit van de markt en de belangen van de cliënten bevordert.

Onverminderd de voorschriften zoals vastgelegd in artikel 88, lid 1, van Richtlijn 2013/36/EU, wordt in deze regelingen ook het volgende in acht genomen:

- a) het leidinggevend orgaan bepaalt de organisatie van de onderneming voor het verlenen van beleggingsdiensten en -activiteiten en nevendiensten, zoals onder meer de vereiste kennis, vaardigheden en ervaring van het personeel, de middelen, procedures en regelingen voor het verlenen van diensten en verrichten van activiteiten door de onderneming, rekening houdend met de aard, schaal en complexiteit van haar bedrijfsactiviteiten en alle vereisten waaraan de onderneming moet voldoen; het keurt deze organisatie goed en ziet toe op de uitvoering ervan;
- b) het leidinggevend orgaan bepaalt een beleid op het gebied van diensten, activiteiten, producten en operaties die worden aangeboden of verstrekt, in overeenstemming met de risicotolerantie van de onderneming en de kenmerken en behoeften van de cliënten van de onderneming waaraan deze worden aangeboden of verstrekt, in voorkomend geval, met inbegrip van de uitvoering van passende stresstests; het keurt dit beleid goed en ziet toe op de uitvoering ervan;
- c) het leidinggevend orgaan bepaalt een vergoedingsbeleid voor de personen die bij de dienstverlening aan cliënten betrokken zijn, dat verantwoord ondernemerschap en een billijke behandeling van cliënten aanmoedigt en belangenconflicten in de betrekkingen met de cliënten voorkomt; het keurt dit beleid goed en ziet toe op de uitvoering ervan.

Het leidinggevend orgaan monitort en beoordeelt periodiek de adequaatheid en de implementatie van de strategische doelstellingen van de onderneming bij het verlenen en verrichten van beleggingsdiensten en -activiteiten en nevendiensten, de doeltreffendheid van de governance-regelingen van de beleggingsonderneming en de adequaatheid van de beleidsregels voor het verlenen van diensten aan cliënten, en onderneemt passende stappen om eventuele tekortkomingen aan te pakken.

De leden van het leidinggevend orgaan hebben passende toegang tot alle informatie en documenten die nodig zijn om de besluitvorming van het management te controleren en te monitoren.

4. De bevoegde autoriteit verleent geen vergunning indien zij er niet van overtuigd is dat de leden van het leidinggevend orgaan van de beleggingsonderneming als voldoende betrouwbaar bekend staan en over voldoende kennis, vaardigheden en ervaring beschikken en voldoende tijd besteden aan de vervulling van hun taken in de beleggingsonderneming, dan wel indien er objectieve en aantoonbare redenen zijn om aan te nemen dat het leidinggevend orgaan van de onderneming een bedreiging kan vormen voor de efficiënte, gezonde en prudente bedrijfsvoering ervan en voor een passende inaanmerkingneming van de belangen van haar cliënten en de integriteit van de markt.

5. De lidstaten schrijven voor dat de beleggingsonderneming de bevoegde autoriteit in kennis stelt van alle leden van haar leidinggevend orgaan en van eventuele wijzigingen in het lidmaatschap ervan, en tegelijkertijd alle informatie verschaft die nodig is om te beoordelen of de onderneming aan de leden 1, 2 en 3 voldoet.

6. De lidstaten schrijven voor dat ten minste twee personen die aan de in lid 1 gestelde voorwaarden voldoen, daadwerkelijk het beleid van de aanvragende beleggingsonderneming bepalen.

In afwijking van de eerste alinea mogen de lidstaten vergunning verlenen aan een beleggingsonderneming die een natuurlijke persoon is of aan een beleggingsonderneming die een rechtspersoon is en overeenkomstig haar statuten en nationale wetgeving door één natuurlijke persoon wordt geleid. De lidstaten schrijven evenwel voor dat:

- a) er alternatieve regelingen moeten zijn getroffen om een gezonde en prudente bedrijfsvoering van dergelijke beleggingsondernemingen en een passende inaanmerkingneming van de belangen van haar cliënten en de integriteit van de markt te garanderen;
- b) de betrokken natuurlijke personen als voldoende betrouwbaar bekend moeten staan, over voldoende kennis, vaardigheden en ervaring moeten beschikken en genoeg tijd aan de vervulling van hun taken moeten besteden.

Artikel 10

Aandeelhouders en vennoten met een gekwalificeerde deelneming

1. De bevoegde autoriteiten verlenen een beleggingsonderneming geen vergunning tot het verlenen van beleggingsdiensten of het verrichten van beleggingsactiviteiten voordat zij in kennis zijn gesteld van de identiteit van de rechtstreekse of middellijke aandeelhouders of vennoten, natuurlijke of rechtspersonen, die daarin een gekwalificeerde deelneming bezitten, alsmede van het bedrag van die deelneming.

De bevoegde autoriteiten weigeren de vergunning indien zij zich, gelet op de noodzaak de gezonde en prudente bedrijfsvoering van een beleggingsonderneming te garanderen, niet hebben vergewist van de geschiktheid van de aandeelhouders of vennoten die een gekwalificeerde deelneming bezitten.

Indien er nauwe banden bestaan tussen de beleggingsonderneming en andere natuurlijke of rechtspersonen, verleent de bevoegde autoriteit de vergunning slechts indien deze banden de juiste uitoefening van de toezichhoudende taak van de bevoegde autoriteit niet belemmeren.

2. De bevoegde autoriteit weigert de vergunning indien de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van een derde land die van toepassing zijn op één of meer natuurlijke of rechtspersonen met wie de onderneming nauwe banden heeft, of moeilijkheden in verband met de toepassing van die bepalingen, een belemmering vormen voor de juiste uitoefening van haar toezichhoudende taken.

3. De lidstaten schrijven voor dat, indien de door de in de eerste alinea van lid 1 bedoelde personen uitgeoefende invloed een gezonde en prudente bedrijfsvoering van de beleggingsonderneming zou kunnen belemmeren, de bevoegde autoriteit passende maatregelen treft om aan deze toestand een einde te maken.

Die maatregelen kunnen betrekking hebben op het aanvragen van rechterlijke bevelen of het treffen van sancties tegen bestuurders en degenen die voor het bestuur verantwoordelijk zijn, dan wel het schorsen van de uitoefening van de stemrechten die verbonden zijn aan de aandelen welke door de betrokken aandeelhouders of vennoten worden gehouden.

Artikel 11

Kennisgeving van voorgenomen verwervingen

1. De lidstaten schrijven voor dat iedere natuurlijke of rechtspersoon of dergelijke in onderlinge overeenstemming handelende personen (de „kandidaat-verwerver”), die besloten hebben om rechtstreeks of middellijk een gekwalificeerde deelneming in een beleggingsonderneming te verwerven dan wel rechtstreeks of middellijk een dergelijke gekwalificeerde deelneming verder te vergroten, waardoor het percentage van de gehouden stemrechten of aandelen in het kapitaal 20 %, 30 % of 50 % bereikt of overschrijdt dan wel de beleggingsonderneming hun dochteronderneming wordt (de „voorgenomen verwerving”), de bevoegde autoriteiten van de beleggingsonderneming waarin zij een gekwalificeerde deelneming willen verwerven dan wel vergroten, daarvan vooraf schriftelijk kennis geven onder vermelding van de omvang van de beoogde deelneming en de in artikel 13, lid 4, bedoelde relevante informatie.

De lidstaten schrijven voor dat iedere natuurlijke of rechtspersoon die heeft besloten rechtstreeks of middellijk zijn gekwalificeerde deelneming in een beleggingsonderneming af te stoten, de bevoegde autoriteiten daarvan vooraf schriftelijk kennis geeft onder vermelding van de omvang van de voorgenomen deelneming. Tot kennisgeving aan de bevoegde autoriteiten is eveneens gehouden iedere natuurlijke of rechtspersoon die heeft besloten de omvang van zijn gekwalificeerde deelneming zodanig te verkleinen dat het percentage van de door hem gehouden stemrechten of van het kapitaal in zijn bezit onder 20 %, 30 % of 50 % daalt of dat de beleggingsonderneming ophoudt zijn dochteronderneming te zijn.

De lidstaten hoeven de drempel van 30 % niet toe te passen wanneer zij overeenkomstig artikel 9, lid 3, onder a), van Richtlijn 2004/109/EG een drempelwaarde van een derde toepassen.

Om uit te maken of aan de criteria voor een gekwalificeerde deelneming als bedoeld in artikel 10 en in dit artikel wordt voldaan, houden de lidstaten geen rekening met stemrechten of aandelen die beleggingsondernemingen of kredietinstellingen kunnen houden als gevolg van het overnemen van financiële instrumenten en/of plaatsen van financiële instrumenten met plaatsingsgarantie, vermeld in bijlage I, deel A, punt 6, van deze richtlijn, mits die rechten niet worden uitgeoefend of anderszins gebruikt om inspraak uit te oefenen in het bestuur van de emittent, en mits ze binnen één jaar na de verwerving worden overgedragen.

2. De bevoegde autoriteiten werken in volledig overleg met elkaar samen bij de beoordeling als bedoeld in artikel 13, lid 1 (de „beoordeling”), indien de kandidaat-verwerver een van de volgende personen betreft:

- a) een kredietinstelling, verzekeringsonderneming, herverzekeringsonderneming, beleggingsonderneming of icbe-beheermaatschappij, waaraan vergunning is verleend in een andere lidstaat of in een andere sector dan die van de voorgenomen verwerving;
- b) de moederonderneming van een kredietinstelling, verzekeringsonderneming, herverzekeringsonderneming, beleggingsonderneming of icbe-beheermaatschappij waaraan vergunning is verleend in een andere lidstaat of in een andere sector dan die van de voorgenomen verwerving; of
- c) een natuurlijke persoon of rechtspersoon die zeggenschap uitoefent over een kredietinstelling, verzekeringsonderneming, herverzekeringsonderneming, beleggingsonderneming of icbe-beheermaatschappij waaraan vergunning is verleend in een andere lidstaat of in een andere sector dan die van de voorgenomen verwerving.

De bevoegde autoriteiten verstrekken elkaar zonder onnodige vertraging alle informatie die voor de beoordeling van essentieel belang of relevant is. Daartoe geven zij elkaar op verzoek alle relevante informatie en delen zij uit eigen beweging alle essentiële informatie mee. In een besluit van de bevoegde autoriteit die aan de beleggingsonderneming welke het doelwit van de verwerving is, vergunning heeft verleend, worden de standpunten en bedenkingen van de voor de kandidaat-verwerver verantwoordelijke bevoegde autoriteit vermeld.

3. De lidstaten schrijven voor dat zodra een beleggingsonderneming kennis krijgt van verwervingen of afstotingen van deelnemingen in haar kapitaal waardoor stijging tot boven of daling tot onder één van de drempels als bedoeld in de eerste alinea van lid 1 optreedt, zij de bevoegde autoriteit daarvan in kennis stelt.

Tevens stellen beleggingsondernemingen de bevoegde autoriteit ten minste eens per jaar in kennis van de namen van de aandeelhouders en vennoten die gekwalificeerde deelnemingen bezitten, alsmede van de omvang van de deelnemingen zoals deze met name blijken uit de gegevens die worden vastgelegd bij de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders of vennoten, of uit de informatie die is ontvangen uit hoofde van de voorschriften die van toepassing zijn op ondernemingen waarvan de effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten.

4. De lidstaten schrijven voor dat de bevoegde autoriteiten soortgelijke maatregelen nemen als welke in artikel 10, lid 3, zijn bedoeld ten aanzien van personen die de verplichting inzake voorafgaande kennisgeving van de verwerving of vergroting van de gekwalificeerde deelneming niet naleven. Indien ondanks het bezwaar van de bevoegde autoriteit een deelneming wordt verworven, schrijven de lidstaten, onverminderd andere te treffen sancties, voor dat de uitoefening van de betrokken stemrechten wordt geschorst of dat de uitgebrachte stemmen nietig zijn of nietig verklaard kunnen worden.

Artikel 12

Beoordelingsperiode

1. De bevoegde autoriteiten zenden de kandidaat-verwerver terstond en in elk geval binnen twee werkdagen na ontvangst van de ingevolge artikel 11, lid 1, eerste alinea, vereiste kennisgeving, alsook na ontvangst op een later tijdstip van de in lid 2 bedoelde informatie, een schriftelijke ontvangstbevestiging.

De bevoegde autoriteiten hebben vanaf de datum van de schriftelijke ontvangstbevestiging van de kennisgeving en van alle door de lidstaat vereiste documenten van de in artikel 13, lid 4, bedoelde lijst die bij de kennisgeving gevoegd moeten worden, een termijn van 60 werkdagen (de „beoordelingsperiode”), om de beoordeling uit te voeren.

De bevoegde autoriteiten stellen de kandidaat-verwerver bij de ontvangstbevestiging in kennis van de datum waarop de beoordelingsperiode afloopt.

2. De bevoegde autoriteiten mogen, indien nodig, tijdens de beoordelingsperiode, doch niet na de vijftigste werkdag daarvan, aanvullende informatie opvragen die noodzakelijk is om de beoordeling af te ronden. In dit verzoek, dat schriftelijk moet worden gedaan, is vermeld welke aanvullende informatie nodig is.

Vanaf de datum van het verzoek van de bevoegde autoriteiten om informatie tot de ontvangst van een antwoord daarop van de kandidaat-verwerver wordt de beoordelingsperiode onderbroken. De onderbreking duurt ten hoogste 20 werkdagen. Eventuele aanvullende verzoeken van de bevoegde autoriteiten ter vervollediging of verduidelijking van de informatie staan ter discretie van de bevoegde autoriteiten maar mogen geen onderbreking van de beoordelingsperiode tot gevolg hebben.

3. De bevoegde autoriteiten kunnen de in lid 2, tweede alinea, bedoelde onderbreking tot ten hoogste 30 werkdagen verlengen indien de kandidaat-verwerver:

a) een natuurlijke of rechtspersoon is die buiten de Unie is gevestigd of aan reglementering onderworpen is;

b) een natuurlijke of rechtspersoon is, en niet onderworpen is aan toezicht uit hoofde van deze richtlijn of Richtlijn 2009/65/EG, Richtlijn 2009/138/EG of Richtlijn 2013/36/EU.

4. Indien de bevoegde autoriteiten na voltooiing van hun beoordeling besluiten zich te verzetten tegen de voorgenomen verwerving, geven zij de kandidaat-verwerver daarvan binnen twee werkdagen en zonder de beoordelingsperiode te overschrijden schriftelijk kennis en delen zij de redenen voor dat besluit mede. Onverminderd het nationale recht kan een passende motivering van het besluit op verzoek van de kandidaat-verwerver openbaar worden gemaakt. Dit neemt niet weg dat een lidstaat de bevoegde autoriteit kan toestaan deze informatie openbaar te maken zonder dat de kandidaat-verwerver daarom heeft verzocht.

5. Indien de bevoegde autoriteiten zich binnen de beoordelingsperiode niet schriftelijk tegen de voorgenomen verwerving verzetten, wordt deze geacht te zijn goedgekeurd.

6. De bevoegde autoriteiten mogen voor de voltooiing van de voorgenomen verwerving een maximumtermijn vaststellen en deze termijn zo nodig verlengen.

7. De lidstaten mogen geen voorschriften inzake kennisgeving aan en goedkeuring door de bevoegde autoriteiten van rechtstreekse of middellijke verwervingen van stemrechten of kapitaal opleggen die stringenter zijn dan de bepalingen van deze richtlijn.

8. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen ter vaststelling van een uitputtende lijst van de in artikel 13, lid 4, bedoelde informatie, die kandidaat-verwervers in hun kennisgeving moeten opnemen, onverminderd lid 2 van dit artikel.

ESMA legt deze ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 1 januari 2014 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen overeenkomstig de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

9. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met het oog op de vaststelling van standaardformulieren, templates en procedures voor de modaliteiten van het overlegproces tussen de relevante bevoegde autoriteiten als bedoeld in artikel 11, lid 2.

ESMA legt deze ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 1 januari 2014 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

Artikel 13

Beoordeling

1. Bij de beoordeling van de in artikel 11, lid 1, bedoelde kennisgeving en de in artikel 12, lid 2, bedoelde informatie beoordelen de bevoegde autoriteiten, met het oog op de gezonde en prudente bedrijfsvoering van de beleggingsonderneming die het doelwit van de verwerving is en rekening houdend met de waarschijnlijke invloed van de kandidaat-verwerver op de beleggingsonderneming, de geschiktheid van de kandidaat-verwerver en de financiële soliditeit van de voorgenomen verwerving aan de hand van alle navolgende criteria:

- a) de reputatie van de kandidaat-verwerver;
- b) de reputatie en ervaring van de personen die het bedrijf van de beleggingsonderneming als gevolg van de voorgenomen verwerving feitelijk gaan leiden;
- c) de financiële soliditeit van de kandidaat-verwerver, met name met betrekking tot de aard van de werkzaamheden die verricht en beoogd worden in de beleggingsonderneming die het doelwit van de verwerving is;

- d) of de beleggingsonderneming zal kunnen voldoen en blijven voldoen aan de prudentiële voorschriften op grond van deze richtlijn en, in voorkomend geval, aan de prudentiële voorschriften op grond van andere richtlijnen, met name de Richtlijnen 2002/87/EG en 2013/36/EG, met name of de groep waarvan zij deel gaat uitmaken zo gestructureerd is dat effectief toezicht en effectieve uitwisseling van informatie tussen de bevoegde autoriteiten mogelijk zijn en dat de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de bevoegde autoriteiten kan worden bepaald;
- e) of er goede redenen zijn om te vermoeden dat in verband met de voorgenomen verwerving geld wordt of werd witgewassen of terrorisme wordt of werd gefinancierd, of dat gepoogd wordt of werd geld wit te wassen of terrorisme te financieren in de zin van artikel 1 van Richtlijn 2005/60/EG, of dat de voorgenomen verwerving het risico daarop zou kunnen vergroten.

De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen waarbij de in de eerste alinea van dit lid vastgestelde criteria worden aangepast.

2. De bevoegde autoriteiten mogen zich alleen tegen de voorgenomen verwerving verzetten indien daarvoor goede redenen zijn op grond van de criteria van lid 1 of indien de door de kandidaat-verwerver verstrekte informatie onvolledig is.

3. De lidstaten stellen geen voorafgaande voorwaarden aan de omvang van de deelneming die verworven dient te worden, en staan hun bevoegde autoriteiten evenmin toe de voorgenomen verwerving aan de economische marktbehoefte te toetsen.

4. De lidstaten publiceren een lijst met informatie die nodig is voor de beoordeling en die bij de in artikel 11, lid 1, bedoelde kennisgeving aan de bevoegde autoriteiten moet worden verstrekt. De vereiste informatie staat in verhouding tot en is afgestemd op de aard van de kandidaat-verwerver en van de voorgenomen verwerving. De lidstaten verlangen geen informatie die niet relevant is voor een prudentiële beoordeling.

5. Niettegenstaande artikel 12, leden 1, 2 en 3, worden, wanneer de bevoegde autoriteit kennis wordt gegeven van twee of meer voornemens om een gekwalificeerde deelneming in dezelfde beleggingsonderneming te verwerven of te vergroten, de kandidaat-verwervers door deze autoriteit op niet-discriminerende wijze behandeld.

Artikel 14

Lidmaatschap van een erkend beleggerscompensatiestelsel

De bevoegde autoriteit vergewist zich ervan dat elke entiteit die een vergunning als beleggingsonderneming aanvraagt, op het tijdstip waarop haar vergunning wordt verleend, aan haar verplichtingen uit hoofde van Richtlijn 97/9/EG voldoet.

Aan de in de eerste alinea neergelegde verplichting dient te worden voldaan ten aanzien van gestructureerde deposito's, wanneer het gestructureerde deposito is uitgegeven door een kredietinstelling die lid is van een overeenkomstig Richtlijn 2014/49/EU erkend depositogarantiestelsel.

Artikel 15

Aanvangskapitaal

De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten slechts een vergunning verlenen indien de beleggingsonderneming, gelet op de aard van de betrokken beleggingsdienst of -activiteit, over voldoende aanvangskapitaal beschikt overeenkomstig Verordening (EU) nr. 575/2013.

Artikel 16

Organisatorische vereisten

1. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat beleggingsondernemingen moeten voldoen aan de in de leden 2 tot en met 10 van dit artikel en in artikel 17 neergelegde organisatorische eisen.

2. Een beleggingsonderneming stelt adequate beleidsregels en procedures vast om te garanderen dat de onderneming, inclusief haar bestuurders, werknemers en verbonden agenten, de verplichtingen van deze richtlijn nakomen, alsmede passende regels voor persoonlijke transacties van die personen.

3. Een beleggingsonderneming treft en handhaaft doeltreffende organisatorische en administratieve regelingen om alle redelijke maatregelen te kunnen nemen teneinde te voorkomen dat belangenconflicten als omschreven in artikel 23 de belangen van cliënten schaden.

Een beleggingsonderneming die financiële instrumenten ontwikkelt voor verkoop aan cliënten zorgt voor het onderhoud, de exploitatie en de toetsing van een proces voor de goedkeuring van elk financieel instrument en significante aanpassingen van bestaande financiële instrumenten voor het in de handel wordt gebracht of onder cliënten in omloop wordt gebracht.

In het kader van het productgoedkeuringsproces wordt een geïdentificeerde doelgroep van eindcliënten binnen de relevante categorie van cliënten voor elk financieel instrument gespecificeerd en wordt gewaarborgd dat alle desbetreffende risico's voor een dergelijke geïdentificeerde doelmarkt geëvalueerd zijn en dat de geplande distributiestrategie is afgestemd op de geïdentificeerde doelgroep.

Een beleggingsonderneming toetst ook regelmatig financiële instrumenten die zij aanbiedt of in de handel brengt, waarbij rekening wordt gehouden met alle gebeurtenissen die materiële gevolgen kunnen hebben voor het potentiële risico voor de geïdentificeerde doelgroep, om ten minste te beoordelen of het financieel instrument blijft beantwoorden aan de behoeften van de geïdentificeerde doelgroep en of de geplande distributiestrategie passend blijft.

Een beleggingsonderneming die financiële instrumenten ontwikkelt, verstrekt aan alle distributeurs adequate informatie over het financieel instrument en het productgoedkeuringsproces, met inbegrip van de geïdentificeerde doelgroep van het financieel instrument

Wanneer een beleggingsonderneming financiële instrumenten aanbiedt of aanbeveelt die zij niet zelf ontwikkelt, beschikt zij over adequate regelingen om de in de vijfde alinea genoemde informatie te verkrijgen en de kenmerken en de beoogde doelgroep van elk financieel instrument te begrijpen.

De maatregelen, processen en regelingen bedoeld in dit lid laten alle andere vereisten van deze Richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014 onverlet, met inbegrip van de vereisten inzake openbaarmaking, geschiktheid of passendheid, vaststelling van en omgang met belangenconflicten, en „inducements”.

4. Een beleggingsonderneming treft redelijke maatregelen om continuïteit en regelmatigheid bij het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten te waarborgen. Te dien einde maakt de beleggingsonderneming gebruik van passende en evenredige systemen, middelen en procedures.

5. Een beleggingsonderneming neemt, wanneer zij een beroep doet op derden voor de uitvoering van operationele taken die van kritiek belang zijn voor een continue en bevredigende dienstverlening aan de cliënten en voor het verrichten van beleggingsactiviteiten op een continue en bevredigende basis, redelijke maatregelen om het operationeel risico niet onnodig te vergroten. Uitbesteding van belangrijke operationele taken mag niet wezenlijk afbreuk doen aan de kwaliteit van haar interne controle en aan het vermogen van de toezichthouder om te controleren of de onderneming alle verplichtingen nakomt.

Een beleggingsonderneming beschikt over een goede administratieve en boekhoudkundige organisatie, adequate interne controlemechanismen, effectieve risicobeoordelingsprocedures en effectieve controle- en beveiligingsvoorzieningen voor informatieverwerkingssystemen.

Onverminderd de mogelijkheid voor de bevoegde autoriteiten om toegang tot communicatie te vragen overeenkomstig deze richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014 beschikt een beleggingsonderneming over deugdelijke beveiligingsmechanismen om de beveiliging en authenticatie van de middelen voor de informatieoverdracht te garanderen, het risico op datacorruptie en ongeoorloofde toegang tot een minimum te beperken en te voorkomen dat informatie uitlekt door de vertrouwelijkheid van de gegevens te allen tijde te bewaren.

6. Een beleggingsonderneming zorgt ervoor dat gegevens die worden bijgehouden over alle door haar verleende of verrichte diensten, activiteiten en transacties, toereikend zijn om de bevoegde autoriteit in staat te stellen haar toezicht-taken te vervullen en handhavingsacties uit te oefenen uit hoofde van deze richtlijn, Verordening (EU) nr. 600/2014, Richtlijn 2014/57/EU en Verordening (EU) nr. 596/2014, en met name of de beleggingsonderneming heeft voldaan aan alle verplichtingen, ook welke betrekking hebben op haar cliënten of potentiële cliënten en op de integriteit van de markt.

7. Het bijhouden van gegevens omvat het opnemen van telefoongesprekken of elektronische communicatie die ten minste met in het kader van handel voor eigen rekening gesloten transacties en het verstrekken van diensten betreffende het ontvangen, doorgeven en uitvoeren van cliëntorders verband houden.

Onder deze telefoongesprekken en elektronische communicatie vallen ook de gesprekken en communicatie die bedoeld zijn om te leiden tot in het kader van handel voor eigen rekening gesloten transacties of tot het verstrekken van diensten betreffende het ontvangen, doorgeven en uitvoeren van cliëntorders, zelfs indien deze gesprekken of communicatie niet leiden tot het sluiten van de transacties of tot het verstrekken van de diensten.

Daartoe neemt een beleggingsonderneming alle redelijke maatregelen voor de opname of opslag van relevante telefoon-gesprekken en elektronische communicatie die tot stand zijn gekomen met, verstuurd zijn vanaf of ontvangen zijn door apparatuur die door de beleggingsonderneming ter beschikking van een werknemer of contractant is gesteld of waarvan het gebruik door een werknemer of contractant door de beleggingsonderneming.

Een beleggingsonderneming stelt nieuwe en bestaande cliënten ervan in kennis dat telefonische communicatie of ge-sprekken tussen de beleggingsonderneming en haar cliënten die leiden of kunnen leiden tot transacties, zullen worden opgenomen.

Een dergelijke kennisgeving kan eenmaal worden verstrekt, vóór het verlenen van beleggingsdiensten voor nieuwe en bestaande cliënten.

Een beleggingsondernemingen verleent geen telefonische beleggingsdiensten en verricht geen telefonische beleggings-activiteiten met betrekking tot het ontvangen, doorgeven of uitvoeren van orders van cliënten die niet vooraf ervan in kennis zijn gesteld dat hun telefonische communicatie of gesprekken worden opgenomen.

Cliënten kunnen hun orders langs andere kanalen plaatsen; deze mededelingen moeten evenwel gebeuren door gebruik-making van duurzame dragers, zoals brieven, faxen, e-mails, of documentatie betreffende orders die tijdens bijeenkomsten door de betrokken cliënten zijn geplaatst. In het bijzonder kan de inhoud van relevante rechtstreekse gesprekken met een cliënt worden geregistreerd door middel van notulen of notities. Aldus geplaatste orders worden gelijkgesteld met telefonisch ontvangen orders.

Een beleggingsonderneming neemt alle redelijke maatregelen om te voorkomen dat een werknemer of contractant relevante telefoongesprekken en elektronische communicatie tot stand brengt, verstuurt of ontvangt op privéapparatuur waarvan de beleggingsonderneming geen gegevens kan opnemen of kopiëren.

Gegevens die overeenkomstig dit lid zijn opgenomen, worden op verzoek aan de betrokken cliënten verstrekt en worden vijf jaar bewaard en, indien de bevoegde autoriteit daarom verzoekt, zeven jaar.

8. Indien een beleggingsonderneming financiële instrumenten aanhoudt die aan een cliënt toebehoren, treft zij ade-quate regelingen ter vrijwaring van de eigendomsrechten van de cliënt, met name in het geval van insolventie van de onderneming, en om te voorkomen dat financiële instrumenten van een cliënt voor eigen rekening worden gebruikt, tenzij de cliënt daarmee uitdrukkelijk instemt.

9. Indien een beleggingsonderneming gelden aanhoudt die aan een cliënt toebehoren, treft zij adequate regelingen ter vrijwaring van de rechten van de cliënt en om, behalve in het geval van kredietinstellingen, te voorkomen dat aan de cliënt toebehorende gelden voor eigen rekening worden gebruikt.

10. Met niet-professionele cliënten worden door een beleggingsonderneming geen financiële zekerheidsvereenkomsten die leiden tot overdracht gesloten, met als doel om huidige of toekomstige, dan wel feitelijke of voorwaardelijke verplichtingen van cliënten te waarborgen of af te dekken.

11. In het geval van een bijkantoor van een beleggingsonderneming doet de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar het bijkantoor is gevestigd, de in de leden 6 en 7 neergelegde verplichting nakomen met betrekking tot de door het bijkantoor uitgevoerde transacties, onverminderd de mogelijkheid van de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de beleggingsonderneming om rechtstreekse toegang te krijgen tot de desbetreffende gegevens.

De lidstaten kunnen in uitzonderlijke omstandigheden aan beleggingsondernemingen eisen opleggen met betrekking tot de vrijwaring van activa van cliënten in aanvulling op de bepalingen van de leden 8, 9 en 10 en de respectieve gedelegeerde handelingen uit hoofde van lid 12. Dergelijke eisen moeten objectief gerechtvaardigd en evenredig zijn teneinde, wanneer beleggingsondernemingen de activa en gelden van cliënten vrijwaren, specifieke risico's voor de bescherming van de belegger of voor de integriteit van de markt die van bijzonder belang zijn in de omstandigheden van de marktstructuur van de desbetreffende lidstaat, te ondervangen.

De lidstaten stellen de Commissie, zonder onnodige vertraging, in kennis van alle eisen die zij overeenkomstig dit lid willen opleggen, en wel ten minste twee maanden voor de datum waarop deze van kracht moeten worden. De kennisgeving bevat een motivering van die eisen. De in de artikelen 34 en 35 beschreven rechten van beleggingsondernemingen worden niet ingeperkt of anderszins aangetast door dergelijke aanvullende eisen.

De Commissie geeft binnen twee maanden na de in de derde alinea bedoelde kennisgeving advies over de evenredigheid en de motivering van de aanvullende eisen.

De lidstaten mogen aanvullende eisen handhaven voor zover die aan de Commissie zijn medegedeeld overeenkomstig artikel 4 van Richtlijn 2006/73/EG voor 2 juli 2014, en voor zover is voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden.

De Commissie geeft de overeenkomstig dit lid opgelegde aanvullende eisen door aan de lidstaten en publiceert deze op haar website.

12. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen ter specificatie van de in de leden 2 tot en met 10 van dit artikel gestelde concrete organisatorische eisen welke moeten worden opgelegd aan beleggingsondernemingen en bijkantoren van derde landen waaraan overeenkomstig artikel 41 vergunning is verleend die verschillende beleggingsdiensten en/of beleggingsactiviteiten en nevensdiensten of combinaties daarvan verlenen of verrichten.

Artikel 17

Algoritmische handel

1. Een beleggingsonderneming die zich met algoritmische handel bezighoudt, heeft voor haar bedrijfsactiviteit geschikte, doeltreffende interne beheersing opgezet om te garanderen dat haar handelssystemen weerbaar zijn en voldoende capaciteit hebben, aan gepaste handelsdrempels en -limieten onderworpen zijn, en voorkomen dat foutieve orders worden verzonden of dat de systemen anderszins op zodanige wijze functioneren dat zulks tot het ontstaan van een onordelijke markt kan leiden of bijdragen. Een dergelijke onderneming heeft ook doeltreffende interne beheersing opgezet om te garanderen dat de handelssystemen niet kunnen worden aangewend voor enigerlei doel dat in strijd is met de Verordening (EU) nr. 596/2014 of met de regels van een handelsplatform waarmee zij is verbonden. De beleggingsonderneming beschikt over doeltreffende regelingen om de bedrijfscontinuïteit bij elke storing van haar handelssystemen op te vangen en ziet erop toe dat haar systemen volledig zijn getest en naar behoren worden gecontroleerd om te garanderen dat zij aan de vereisten van dit lid voldoen.

2. Een beleggingsonderneming die zich met algoritmische handel bezighoudt in een lidstaat, brengt dit ter kennis van de bevoegde autoriteiten van zijn lidstaat van herkomst en van de lidstaat van het handelsplatform waar de beleggingsonderneming zich met algoritmische handel bezighoudt als lid van of deelnemer aan het handelsplatform.

De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de beleggingsonderneming kan van de beleggingsonderneming verlangen dat zij regelmatig of ad hoc een beschrijving verstrekt van de aard van haar strategieën op het gebied van algoritmische handel, informatie over de handelsparameters of -limieten die voor de systemen gelden, de belangrijkste compliance- en risicocontroles die zij heeft opgezet om ervoor te zorgen dat aan de voorwaarden van lid 1 is voldaan, en informatie over het testen van haar systemen. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de beleggingsonderneming kan een beleggingsonderneming steeds om nadere informatie over haar algoritmische handel en de daartoe gebruikte systemen verzoeken.

De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de beleggingsonderneming geeft, op verzoek van een bevoegde autoriteit van een handelsplatform waar de beleggingsonderneming als lid van of als deelnemer aan dat handelsplatform zich met algoritmische handel bezighoudt, onverwijld kennis van de in de tweede alinea bedoelde gegevens die zij ontvangt van de beleggingsonderneming die zich met algoritmische handel bezig houdt.

De beleggingsonderneming zorgt ervoor dat documentatie in verband met de in dit lid bedoelde aangelegenheden wordt bijgehouden en ziet erop toe dat deze documentatie volstaat om de bevoegde autoriteit in de gelegenheid te stellen de naleving van de vereisten van deze richtlijn te controleren.

Een beleggingsonderneming die zich met een techniek voor hoogfrequentie algoritmische handel bezighoudt, bewaart in een goedgekeurde vorm nauwkeurige en volgens tijdstip gerangschikte gegevens van al haar geplaatste orders, met inbegrip van annuleringen van orders, uitgevoerde orders en prijsopgaven op handelsplatforms en stelt deze op verzoek ter beschikking van de bevoegde autoriteit.

3. Een beleggingsonderneming die zich bezighoudt met algoritmische handel ter uitvoering van een market-makingsstrategie, dient, rekening houdend met de liquiditeit, de schaal en de aard van de specifieke markt en met de kenmerken van de verhandelde instrumenten:

- a) deze market making doorlopend te verrichten gedurende een gespecificeerd deel van de handelstijden van het handelsplatform, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, met als gevolg dat het handelsplatform op regelmatige en voorspelbare wijze van liquiditeit wordt voorzien;
- b) een bindende schriftelijke overeenkomst aan te gaan met het handelsplatform aan, waarin ten minste de verplichtingen van de beleggingsonderneming overeenkomstig punt a) gespecificeerd zijn; en
- c) te beschikken over doeltreffende interne beheersing teneinde te waarborgen dat zij zich te allen tijde aan de verplichtingen uit hoofde van de in punt b) genoemde overeenkomst houdt.

4. Voor de toepassing van dit artikel en artikel 48 van deze richtlijn wordt een beleggingsonderneming die zich bezighoudt met algoritmische handel, als lid van of deelnemer aan één of meer handelsplatformen bij het handelen voor eigen rekening, geacht een market-makingstrategie uit te voeren indien haar strategie er onder meer in bestaat gelijktijdig vaste bied- en laatkoersen van een vergelijkbare omvang en tegen concurrerende prijzen voor één of meer financiële instrumenten op één of meer handelsplatformen bekend te maken, met als resultaat dat de gehele markt op regelmatige en frequente basis van liquiditeit wordt voorzien.

5. Een beleggingsonderneming die directe elektronische toegang tot een handelsplatform aanbiedt, beschikt over doeltreffende interne beheersing opgezet om te garanderen dat de geschiktheid van cliënten die van de dienst gebruikmaken naar behoren wordt getoetst en beoordeeld, dat cliënten die van de dienst gebruikmaken wordt belet gepaste, vooraf vastgestelde handels- en kredietdrempels te overschrijden, dat de handel door cliënten die van de dienst gebruikmaken naar behoren wordt gecontroleerd, en dat gepaste risicocontroles handel voorkomen die risico's voor de beleggingsonderneming zelf met zich meebrengt, die tot het ontstaan van een onordelijke markt kan leiden of bijdragen, of die in strijd is met Verordening (EU) nr. 596/2014 of de regels van het handelsplatform. Directe elektronische toegang zonder dergelijke controles is verboden.

Een beleggingsonderneming die directe elektronische toegang aanbiedt, zorgt ervoor dat cliënten die van die dienst gebruikmaken, voldoen aan de vereisten van deze richtlijn en de regels van het handelsplatform. De beleggingsonderneming ziet toe op de transacties opdat inbreuken op deze regels, handelsomstandigheden die de ordelijke werking van de markt verstoren of gedragingen die marktmisbruik kunnen inhouden, kunnen worden onderkend en aan de bevoegde autoriteit worden gemeld. De beleggingsonderneming zorgt ervoor dat er tussen haar en de cliënt een bindende schriftelijke overeenkomst bestaat waarin de uit de dienstverlening voortvloeiende wezenlijke rechten en plichten zijn vastgelegd, en dat de beleggingsonderneming krachtens de overeenkomst verantwoordelijk blijft uit hoofde van deze richtlijn.

Een beleggingsonderneming die directe elektronische toegang tot een handelsplatform verleent, deelt dit dienovereenkomstig mee aan de bevoegde autoriteiten van haar lidstaat van herkomst en aan het handelsplatform waartoe de beleggingsonderneming directe elektronische toegang verleent.

De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de beleggingsonderneming kan van de beleggingsonderneming verlangen dat zij regelmatig of ad hoc een beschrijving verstrekt van de in de eerste alinea bedoelde interne beheersing, alsook een bewijs dat deze zijn toegepast.

De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de beleggingsonderneming geeft, op verzoek van een bevoegde autoriteit van een handelsplatform waartoe de beleggingsonderneming directe elektronische toegang verleent, zonder onnodige vertraging, kennis van de in de vierde alinea bedoelde informatie die zij van de beleggingsonderneming ontvangt.

De beleggingsonderneming zorgt ervoor dat documentatie in verband met de in dit lid bedoelde aangelegenheden wordt bijgehouden en ziet erop toe dat deze documentatie volstaat om de bevoegde autoriteit in de gelegenheid te stellen de naleving van de vereisten van deze richtlijn te controleren.

6. Een beleggingsonderneming die voor andere personen als een general clearing member optreedt, beschikt over doeltreffende interne beheersing om te garanderen dat clearingdiensten alleen betrekking hebben op personen die geschikt zijn en aan duidelijke criteria voldoen, en dat aan die personen gepaste eisen worden gesteld om de risico's voor de beleggingsonderneming en de markt te verminderen. De beleggingsonderneming zorgt ervoor dat er tussen haar en de betrokken persoon een bindende schriftelijke overeenkomst bestaat waarin de uit de dienstverlening voortvloeiende wezenlijke rechten en plichten zijn vastgelegd.

7. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen ter specificatie van:

- a) gedetailleerde informatie inzake de in de leden 1 tot en met 6 gestelde organisatorische eisen die moeten worden opgelegd aan beleggingsondernemingen die verschillende beleggingsdiensten en/of beleggingsactiviteiten en neven-diensten of combinaties daarvan verlenen of verrichten. In de gedetailleerde informatie inzake de in lid 5 gestelde organisatorische eisen worden de specifieke vereisten voor directe markttoegang en voor gesponsorde toegang vastgelegd op een wijze die garandeert dat de voor gesponsorde toegang toegepaste controles ten minste gelijkwaardig zijn aan de voor directe markttoegang toegepaste controles;
- b) de omstandigheden waarin een beleggingsonderneming verplicht is aan de in lid 3, punt b), genoemde market-makingovereenkomst deel te nemen en de inhoud van deze overeenkomsten, met inbegrip van het deel van de handelstijden van het handelsplatform als bedoeld in lid 3;
- c) de situaties die aanleiding geven tot de in lid 3 bedoelde uitzonderlijke omstandigheden, zoals omstandigheden die te maken hebben met extreme volatiliteit, politieke en macro-economische aangelegenheden, operationele en systeemkwesties, alsook omstandigheden die het voor de beleggingsonderneming onmogelijk maken het prudentiële risicomanagement als bedoeld in lid 1 te handhaven;
- d) de inhoud en de opmaak van de in lid 2, vijfde alinea, genoemde goedgekeurde vorm en de periode gedurende welke deze gegevens moeten worden bewaard door de beleggingsonderneming.

ESMA legt deze ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen overeenkomstig de in de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 bedoelde procedure.

Artikel 18

Handelsproces en afhandeling van transacties in een MTF en een OTF

1. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren, niet alleen de in artikel 16 gestelde organisatorische eisen in acht nemen, maar ook transparante regels en procedures vaststellen die een billijke en ordelijke handel garanderen, alsmede objectieve criteria voor de efficiënte uitvoering van orders vastleggen. Zij hebben regelingen getroffen die een gezond beheer van de technische werking van de faciliteit garanderen en hebben onder meer doeltreffende voorzorgsmaatregelen genomen om met systeemstoringen verband houdende risico's te ondervangen.

2. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren transparante regels opstellen betreffende de criteria aan de hand waarvan wordt vastgesteld welke financiële instrumenten via hun systemen kunnen worden verhandeld.

De lidstaten schrijven voor dat, indien toepasselijk, beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren, voorzien in, of zich vergewissen van het bestaan van toegang tot, voldoende voor het publiek beschikbare informatie opdat haar gebruikers zich een beleggingsoordeel kunnen vormen, rekening houdend met zowel de aard van de gebruikers als de categorieën verhandelde instrumenten.

3. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren op objectieve criteria gebaseerde transparante en niet-discretionaire regels voor de toegang tot de faciliteit vaststellen, bekendmaken, handhaven en implementeren.

4. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren, beschikken over regelingen voor het duidelijk onderkennen en aanpakken van potentiële negatieve gevolgen voor de exploitatie van de MTF of de OTF, of voor de leden of deelnemers en gebruikers, van enig belangenconflict tussen de MTF, de OTF, hun eigenaars of de beleggingsonderneming of marktexploitant die de MTF of OTF exploiteert en de goede werking van de MTF of de OTF.

5. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren voldoen aan de artikelen 50 en 51 en met het oog daarop in alle noodzakelijke doeltreffende systemen, procedures en regelingen voorzien.

6. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren, de leden van of deelnemers aan een MTF of een OTF terdege inlichten over hun respectieve verantwoordelijkheden in het kader van de afwikkeling van de via deze faciliteit uitgevoerde transacties. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren de nodige regelingen hebben getroffen om een efficiënte afwikkeling van de volgens de systemen van die MTF of OTF uitgevoerde transacties te bevorderen.

7. De lidstaten schrijven voor dat MTF's en OTF's ten minste drie daadwerkelijk actieve leden of gebruikers hebben, die elk op alle anderen kunnen inwerken met betrekking tot prijsvorming.

8. Indien een effect dat tot de handel op een gereglementeerde markt is toegelaten, ook in een MTF of een OTF wordt verhandeld zonder dat de emittent daarvoor toestemming heeft verleend, is deze emittent met betrekking tot deze MTF of OTF niet onderworpen aan enigerlei verplichting op het gebied van de initieel, doorlopend of ad hoc te verstrekken financiële informatie.

9. De lidstaten schrijven voor dat elke beleggingsonderneming en marktexploitant die een MTF of een OTF exploiteert, onmiddellijk gevolg geeft aan elke instructie van haar bevoegde autoriteit krachtens artikel 69, lid 2, om de handel in een financieel instrument op te schorten of een financieel instrument van de handel uit te sluiten.

10. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren, de bevoegde autoriteit en ESMA een gedetailleerde beschrijving van de werking van de MTF of de OTF verstrekken, waaronder, onverminderd artikel 20, leden 1, 4 en 5, banden met of deelneming van een gereglementeerde markt, een MTF, een OTF of een systematische interne afhandeling in eigendom van dezelfde beleggingsonderneming of marktexploitant, alsmede een lijst van hun leden, deelnemers en/of gebruikers. De bevoegde autoriteiten stellen ESMA op verzoek deze informatie ter beschikking. ESMA wordt in kennis gesteld van elke verlening aan een beleggingsonderneming of een marktexploitant van een vergunning als een MTF en een OTF. ESMA stelt een lijst op van alle MTF's en OTF's in de Unie. De lijst bevat informatie over de diensten die door een MTF of een OTF worden verleend en de unieke identificatiecode van de MTF en de OTF die wordt gebruikt in de rapporten die overeenkomstig artikel 23 van deze richtlijn en de artikelen 6, 10 en 26 van Verordening (EU) nr. 600/2014 worden opgesteld. De lijst wordt regelmatig bijgewerkt. ESMA maakt deze lijst op haar website bekend en houdt deze actueel.

11. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen ter specificatie van de inhoud en vorm van de in lid 10 bedoelde beschrijving en kennisgeving.

ESMA legt die ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

Artikel 19

Specifieke eisen voor MTF's

1. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF exploiteren, niet alleen aan de in de artikelen 16 en 18 gestelde eisen voldoen, maar ook niet-discretionaire regels voor de uitvoering van orders via het systeem vaststellen en implementeren.
2. De lidstaten schrijven voor dat de in artikel 18, lid 3, bedoelde regels voor de toegang tot een MTF aan de voorwaarden van artikel 53, lid 3, voldoen.
3. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF exploiteren:
  - a) adequaat uitgerust zijn voor het beheer van de risico's waaraan zij blootgesteld zijn, in gepaste regelingen en systemen voorzien om alle risico's van betekenis voor de exploitatie te onderkennen, en doeltreffende maatregelen treffen om deze risico's te beperken;
  - b) over doeltreffende regelingen beschikken voor een efficiënte en tijdige afhandeling van de transacties uitgevoerd op haar systemen; en
  - c) op het tijdstip van de vergunningverlening en doorlopend over voldoende financiële middelen beschikken om een ordelijke werking te bevorderen, gelet op de aard en omvang van de op de markt uitgevoerde transacties en de aard en omvang van de risico's waaraan zij zijn blootgesteld.
4. De lidstaten zorgen ervoor dat de artikelen 24 en 25, artikel 27, leden 1, 2, en 4 tot en met 10, en artikel 28 niet van toepassing zijn op de uitgevoerde transacties van een MTF tussen haar leden of deelnemers of tussen de MTF en haar leden of deelnemers met betrekking tot het gebruik van de MTF. De leden of deelnemers van een MTF voldoen evenwel aan de verplichtingen van de artikelen 24, 25, 27 en 28 ten aanzien van hun cliënten wanneer zij voor rekening van hun cliënten de orders van die cliënten via de systemen van een MTF uitvoeren.
5. De lidstaten staan beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF exploiteren niet toe cliëntorders met eigen kapitaal uit te voeren, of gebruik te maken van matched principal trading.

Artikel 20

Specifieke eisen voor OTF's

1. De lidstaten schrijven voor dat een beleggingsonderneming en een marktexploitant die een OTF exploiteert, regelingen treft om te voorkomen dat orders van cliënten via een OTF worden uitgevoerd door te handelen met het eigen kapitaal van de beleggingsonderneming of marktexploitant die de OTF exploiteert of met dat van een entiteit die tot dezelfde groep of rechtspersoon als de beleggingsonderneming of marktexploitant behoort.
2. De lidstaten staan beleggingsondernemingen of marktexploitanten die een OTF exploiteren uitsluitend toe gebruik te maken van matched principal trading, gestructureerde financieringsproducten, emissierechten en bepaalde derivaten, en zulks uitsluitend wanneer de cliënt met de verrichting heeft ingestemd.

Een beleggingsonderneming of een marktexploitant die een OTF exploiteert, voert geen cliëntorders via een OTF uit door middel van matched principal trading van derivaten die tot een klasse van derivaten behoren welke overeenkomstig artikel 5 van Verordening (EU) nr. 648/2012 aan de clearingverplichting onderworpen is verklaard.

Een beleggingsonderneming of een marktexploitant die een OTF exploiteert, treft regelingen die ervoor zorgen dat de in artikel 4, lid 1, punt 38, vastgelegde definitie van „matched principal trading” in acht wordt genomen.

3. De lidstaten staan beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een OTF exploiteren uitsluitend toe voor eigen rekening te handelen, anders dan matched principal trading, in gevallen waarin het overheidspapier betreft waarvoor geen liquide markt bestaat.

4. De lidstaten staan niet toe dat de exploitatie van een OTF en een beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling binnen dezelfde juridische entiteit plaatsvinden. De verbinding tussen een OTF en een beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling is zodanig opgezet dat geen interactie mogelijk is tussen een in een OTF ingevoerde order en een in een beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling ingevoerde order of notering. De verbinding tussen een OTF en een andere OTF is zodanig opgezet dat geen interactie tussen via verschillende OTF's ingevoerde orders mogelijk is.

5. De lidstaten beletten niet dat een beleggingsonderneming of een marktexploitant die een OTF exploiteert, een andere beleggingsonderneming ermee belast om op onafhankelijke basis market making in een OTF te verrichten.

Voor de toepassing van dit artikel wordt een beleggingsonderneming niet geacht op onafhankelijke basis market making in een OTF te verrichten, indien zij nauwe banden heeft met de beleggingsonderneming of de marktexploitant die de OTF exploiteert.

6. De lidstaten schrijven voor dat de uitvoering van orders in een OTF op discretionaire basis plaatsvindt.

Een beleggingsonderneming of een marktexploitant die een OTF exploiteert, beschikt alleen in één van beide of beide volgende omstandigheden over discretionaire ruimte:

- a) bij de beslissing tot het plaatsen of intrekken van een order op de OTF die zij exploiteren of tot het intrekken ervan;
- b) bij de beslissing om een specifiek cliëntorder niet te matchen met andere orders die op een gegeven tijdstip in de systemen beschikbaar zijn, mits zij handelen in overeenstemming met de specifieke instructies van een cliënt en met hun verplichtingen overeenkomstig artikel 27.

Voor het systeem dat cliëntenorders matcht, kan de beleggingsonderneming of de marktexploitant die een OTF exploiteert beslissen of, wanneer en hoeveel van twee of meer orders in het systeem zullen worden gematcht. Overeenkomstig de leden 1, 2, 4 en 5, en onverminderd lid 3, kan, voor een systeem dat transacties in andere waardepapieren dan aandelen regelt, de beleggingsonderneming of de marktexploitant die de OTF exploiteert, onderhandelingen tussen cliënten faciliteren teneinde twee of meer potentieel met elkaar verenigbare handelsintenties in een transactie bij elkaar te brengen.

Deze verplichting laat de artikelen 18 en 27 onverlet.

7. De bevoegde autoriteit kan, wanneer een beleggingsonderneming of marktexploitant voor de exploitatie van een OTF of ad hoc een vergunning aanvraagt, van haar een uitvoerige toelichting verlangen waarom het systeem niet overeenstemt met en niet kan functioneren als een gereglementeerde markt, een MTF of een beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling, evenals een gedetailleerde beschrijving van de manier waarop de discretie zal worden uitgeoefend, met name wanneer een order in een OTF kan worden ingetrokken en wanneer en op welke manier twee of meer cliënten in een OTF zullen worden gematcht. Daarnaast verschafte de beleggingsonderneming of de marktexploitant die een OTF exploiteert de bevoegde autoriteit toelichting omtrent het gebruik van matched principal trading. De bevoegde autoriteit ziet toe op het gebruik van matched principal trading van een beleggingsonderneming of marktexploitant om te waarborgen dat deze overeenstemt met de definitie van dergelijke handel en dat het gebruik van matched principal trading niet leidt tot belangenconflicten tussen de beleggingsonderneming of de marktexploitant en haar cliënten.

8. De lidstaten zorgen ervoor dat de artikelen 24, 25, 27 en 28 op de in een OTF gesloten transacties worden toegepast.

HOOFDSTUK II

Door beleggingsondernemingen in acht te nemen voorwaarden voor de bedrijfsuitoefening

Afdeling 1

Algemene bepalingen

Artikel 21

Regelmatige toetsing van de voorwaarden voor initiële vergunningverlening

1. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen waaraan op hun grondgebied vergunning is verleend te allen tijde voldoen aan de voorwaarden voor de initiële vergunningsverlening in hoofdstuk I.
2. De lidstaten schrijven voor dat de bevoegde autoriteiten passende methoden uitwerken om erop toe te zien dat beleggingsondernemingen voldoen aan hun verplichtingen uit hoofde van lid 1. Zij schrijven voor dat beleggingsondernemingen de bevoegde autoriteiten kennis geven van elke materiële wijziging van de voorwaarden voor initiële vergunningverlening.

ESMA kan richtsnoeren ontwikkelen met betrekking tot het in dit lid bedoelde toezicht.

Artikel 22

Algemene verplichtingen in verband met het doorlopend toezicht

De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten de werkzaamheden van beleggingsondernemingen controleren om na te gaan of deze de in deze richtlijn vastgestelde voorwaarden voor de bedrijfsuitoefening in acht nemen. De lidstaten zorgen ervoor dat passende maatregelen zijn getroffen opdat de bevoegde autoriteiten de informatie kunnen verkrijgen die nodig is om na te gaan of beleggingsondernemingen deze verplichtingen nakomen.

Artikel 23

Belangenconflicten

1. De lidstaten schrijven voor dat een beleggingsonderneming alle passende maatregelen neemt om belangenconflicten te identificeren en te voorkomen of te beheersen welke zich bij het verlenen van beleggingsdiensten en nevendiensten of combinaties daarvan voordoen tussen haarzelf, met inbegrip van haar bestuurders, werknemers en verbonden agenten of een persoon die rechtstreeks of middellijk met haar verbonden is door een zeggenschapsband en haar cliënten of tussen haar cliënten onderling, waaronder ook die veroorzaakt worden door de ontvangst van „inducements” van derden of door de beloning door de beleggingsonderneming zelf en andere aanmoedigingsregelingen.
2. Indien de door een beleggingsonderneming overeenkomstig artikel 16, lid 3, getroffen organisatorische of administratieve regelingen om te voorkomen dat belangenconflicten de belangen van haar cliënt schaden, ontoereikend zijn om redelijkerwijs te mogen aannemen dat het risico dat de belangen van de cliënt worden geschaad, zal worden voorkomen, maakt de beleggingsonderneming op heldere wijze de algemene aard en/of de bronnen van belangenconflicten, alsook de getroffen maatregelen om dit risico te beperken, bekend aan de cliënt alvorens voor zijn rekening zaken te doen.
3. De in lid 2 bedoelde bekendmaking:
  - a) wordt op een duurzame drager gedaan; en
  - b) bevat voldoende details, waarbij rekening wordt gehouden met de aard van de cliënt, om die cliënt in staat te stellen met kennis van zaken een beslissing te nemen over de dienst in verband waarmee het belangenconflict zich voordoet.

4. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen teneinde:
  - a) de maatregelen te omschrijven welke redelijkerwijs van beleggingsondernemingen mogen worden verwacht om belangenconflicten bij het verlenen van de diverse beleggingsdiensten en nevendiensten of combinaties daarvan te identificeren, te voorkomen, te beheersen en openbaar te maken;
  - b) passende criteria vast te stellen ter bepaling van de soorten belangenconflicten die de belangen van de cliënten of potentiële cliënten van de beleggingsonderneming zouden kunnen schaden.

Afdeling 2

Bepalingen ter bescherming van de belegger

Artikel 24

Algemene beginselen en informatieverstrekking aan cliënten

1. De lidstaten schrijven voor dat een beleggingsonderneming zich bij het aan cliënten verlenen van beleggingsdiensten of, in voorkomend geval, nevendiensten, op eerlijke, billijke en professionele wijze inzet voor de belangen van haar cliënten en met name de in dit artikel en in artikel 25 neergelegde beginselen in acht neemt.

2. Beleggingsondernemingen die financiële instrumenten ontwikkelen voor verkoop aan cliënten zorgen ervoor dat deze financiële instrumenten zo ontworpen zijn dat zij voldoen aan de wensen van een geïdentificeerde doelgroep van eindcliënten binnen de categorie van cliënten in kwestie, dat de strategie voor de distributie van de financiële instrumenten is afgestemd op de geïdentificeerde doelgroep, en de beleggingsonderneming onderneemt redelijke stappen om ervoor te zorgen dat het financieel instrument wordt gedistribueerd aan de geïdentificeerde doelgroep.

Beleggingsondernemingen begrijpen de financiële instrumenten die zij aanbieden of aanbevelen, beoordelen of de financiële instrumenten voldoen aan de behoeften van de cliënten aan wie zij beleggingsdiensten aanbieden, waarbij zij rekening houden met de geïdentificeerde doelgroep van eindcliënten als bedoeld in artikel 16, lid 3, en zorgen ervoor dat financiële instrumenten uitsluitend worden aangeboden of aanbevolen als dit in het belang van de cliënt is.

3. Alle door de beleggingsonderneming aan cliënten of potentiële cliënten verstrekte informatie, met inbegrip van reclame-uitingen, is correct, duidelijk en niet misleidend. Reclame-uitingen zijn duidelijk als zodanig herkenbaar.

4. Aan cliënten of potentiële cliënten wordt tijdig passende informatie verstrekt over de beleggingsonderneming en haar diensten, de financiële instrumenten en de voorgestelde beleggingsstrategieën, plaatsen van uitvoering en alle kosten en bijbehorende lasten. Deze informatie omvat met name:

a) bij het verstrekken van beleggingsadvies moet de beleggingsonderneming, geruime tijd voordat het advies wordt verstrekt, de cliënt laten weten:

i) of het advies al dan niet op onafhankelijke basis wordt verstrekt;

ii) of het advies op een brede dan wel beperktere analyse van verschillende soorten financiële instrumenten is gebaseerd en, in het bijzonder of het gamma beperkt is tot financiële instrumenten die worden uitgegeven of verstrekt door entiteiten die nauwe banden met de beleggingsonderneming hebben of er in een ander juridisch of economisch verband mee staan, zoals een contractueel verband, dat zo nauw is dat het risico bestaat dat dit afbreuk doet aan de onafhankelijke basis van het verstrekte advies;

iii) of de beleggingsonderneming de cliënt een periodieke beoordeling verstrekt van de geschiktheid van de financiële instrumenten die zij aan die cliënt heeft aanbevolen;

- b) de informatie over de financiële instrumenten en voorgestelde beleggingsstrategieën omvatten passende toelichting en waarschuwingen over de risico's verbonden aan beleggingen in deze instrumenten of aan bepaalde beleggingsstrategieën en of het financiële instrument bestemd is voor niet-professionele of professionele cliënten, rekening houdend met de beoogde doelmarkt overeenkomstig lid 2;
- c) de informatie over alle kosten en bijbehorende lasten betreft zowel beleggings- als nevendiensten waartoe eveneens de kosten voor advies en, in voorkomend geval, de kosten van het financiële instrument dat aan de cliënt wordt aanbevolen of aangeboden behoren en de manier waarop de cliënt deze kan betalen, met inbegrip van eventuele betalingen door derden.

De informatie over alle kosten en lasten, met inbegrip van kosten en lasten in verband met de beleggingsdienst en het financiële instrument, die niet het gevolg zijn van de ontwikkeling van onderliggende marktrisico's, worden samen-gevoegd zodat de cliënt inzicht krijgt in de totale kosten, alsook in het cumulatieve effect op het rendement op de belegging, en omvat, indien de cliënt hierom verzoekt, een puntsgewijze uitsplitsing. Indien van toepassing wordt dergelijke informatie regelmatig en ten minste jaarlijks aan de cliënt verstrekt, tijdens de looptijd van de belegging.

5. De in leden 4 en 9, bedoelde informatie wordt in een begrijpelijke vorm en op zodanige wijze verstrekt dat cliënten of potentiële cliënten redelijkerwijs in staat zijn de aard en de risico's van de aangeboden beleggingsdienst en van de specifiek aangeboden categorie van financieel instrument te begrijpen en derhalve met kennis van zaken beleggings-beslissingen te nemen. De lidstaten kunnen toestaan dat deze informatie in gestandaardiseerde vorm wordt verstrekt.

6. Indien een beleggingsdienst wordt aangeboden als onderdeel van een financieel product dat reeds ressorteert onder andere bepalingen van het recht van de Unie betreffende kredietinstellingen en consumentenkredieten ter zake van informatievereisten, zijn de verplichtingen van de leden 3, 4 en 5 niet eveneens van toepassing op deze dienst.

7. Indien een beleggingsonderneming de cliënt meedeelt dat beleggingsadvies op onafhankelijke basis wordt verstrekt, geldt het volgende:

- a) de onderneming beoordeelt een voldoende groot aantal op de markt verkrijgbare financiële instrumenten die voldoende divers moeten zijn wat type en emittenten of productaanbieders betreft om ervoor te zorgen dat de beleggingsdoelstellingen van de cliënt naar behoren kunnen worden gerealiseerd en die niet beperkt mogen zijn tot financiële instrumenten die worden uitgegeven of verstrekt;
  - i) door de beleggingsonderneming zelf of door entiteiten die nauwe banden met de beleggingsonderneming hebben; of
  - ii) andere entiteiten waarmee de beleggingsonderneming in een zodanig nauw juridisch of economisch verband staat, zoals een contractueel verband, dat het risico bestaat dat dit afbreuk doet aan de onafhankelijke basis van het verstrekte advies;
- b) met betrekking tot de dienstverlening aan cliënten aanvaardt en behoudt de beleggingsonderneming geen provisies, commissies of geldelijke of niet-geldelijke tegemoetkomingen die worden betaald of verstrekt door een derde partij of persoon die voor rekening van een derde partij handelt. Kleine niet-geldelijke tegemoetkomingen die de kwaliteit van de aan de cliënt geboden dienst kunnen verhogen en aard zijn dat zij niet kunnen worden geacht afbreuk te doen aan de plicht van de beleggingsonderneming om te handelen in het belang van de cliënt, moeten duidelijk bekend worden gemaakt en zijn van deze bepaling uitgesloten.

8. Bij het verrichten van vermogensbeheer aanvaardt en behoudt de beleggingsonderneming met betrekking tot de dienstverlening aan cliënten geen provisies, commissies of geldelijke of niet-geldelijke tegemoetkomingen die worden betaald of verstrekt door een derde partij of persoon die voor rekening van een derde partij handelt. Kleine niet-geldelijke tegemoetkomingen die de kwaliteit van de aan de cliënt geboden dienst kunnen verhogen en van zodanige omvang en aard zijn dat zij niet kunnen worden geacht afbreuk te doen aan de plicht van de beleggingsonderneming om te handelen in het belang van de cliënt, worden duidelijk bekendgemaakt en zijn van dit lid uitgesloten.

9. De lidstaten waarborgen dat beleggingsondernemingen niet aan hun verplichtingen overeenkomstig artikel 23 of overeenkomstig lid 1 van dit artikel hebben voldaan indien zij een provisie of commissie betalen of ontvangen, dan wel een niet-geldelijke tegemoetkoming ontvangen in verband met de verlening van een beleggingsdienst of een nevendienst, aan of van een ander dan de cliënt of een persoon die voor rekening van de cliënt handelt, anders dan indien de betaling of de tegemoetkoming:

- a) bedoeld is om de kwaliteit van de aan de klant verleende dienst te verhogen; en
- b) geen afbreuk doet aan de plicht van de beleggingsonderneming om zich op eerlijke, billijke en professionele wijze in te zetten voor de belangen van haar cliënten.

Vóór de verlening van de desbetreffende beleggings- of nevendienst moet de cliënt op uitvoerige, accurate en begrijpelijke wijze mededeling worden gedaan van het bestaan, de aard en het bedrag van de betaling of de tegemoetkoming zoals bedoeld in de eerste alinea of, wanneer het bedrag niet kan worden achterhaald, van de wijze van berekening van dit bedrag. Indien van toepassing, brengt de beleggingsonderneming de cliënt eveneens op de hoogte van mechanismen voor het doorgeven aan de cliënt van de provisie, de commissie, de geldelijke of de niet-geldelijke tegemoetkoming ontvangen in het kader van de verlening van de beleggings- of nevendienst.

De betaling of tegemoetkoming die de verlening van beleggingsdiensten mogelijk maakt of daarvoor noodzakelijk is, zoals bewaarloon, afwikkelings- en beursvergoedingen en wettelijke heffingen of juridische kosten, en die naar hun aard niet onverenigbaar zijn met de plicht van de beleggingsonderneming om zich op eerlijke, billijke en professionele wijze in te zetten voor de belangen van haar cliënten, is niet onderworpen aan de in de eerste alinea opgenomen vereisten.

10. Een beleggingsonderneming die cliënten beleggingsdiensten verleent, zorgt ervoor dat zij de prestaties van haar personeel niet zodanig belooft of beoordeelt dat er conflicten ontstaan met haar plicht in het belang van haar cliënten te handelen. Met name hanteert zij op beloningsgebied, op het gebied van verkoopdoelen of op ander gebied geen regeling die haar personeel ertoe kan aanzetten een niet-professionele cliënt een bepaald financieel instrument aan te bevelen, terwijl de beleggingsonderneming een ander financieel instrument zou kunnen aanbieden dat beter aan de behoeften van de desbetreffende cliënt zou voldoen.

11. Indien een beleggingsdienst samen met een andere dienst of een ander product wordt aangeboden als onderdeel van een pakket of als voorwaarde waarvan de overeenkomst of dat pakket afhankelijk wordt gesteld, deelt de beleggingsonderneming aan de cliënt mee of het mogelijk is de verschillende componenten afzonderlijk te kopen en voorziet zij in een apart bewijsstuk van de kosten van elke component.

Indien de kans bestaat dat de risico's die uit die overeenkomst of dat pakket, aangeboden aan een niet-professionele cliënt, voortvloeien, verschillen van de risico's die aan de verschillende componenten afzonderlijk verbonden zijn, geeft de beleggingsonderneming een adequate beschrijving van de verschillende componenten van de overeenkomst of het pakket en van de wijze waarop de interactie ervan de risico's wijzigt.

ESMA ontwikkelt, in samenwerking met EBA en EIOPA uiterlijk op 3 januari 2016 richtsnoeren voor de beoordeling van en het toezicht op koppelverkoop, waarin met name wordt aangegeven in welke situaties koppelverkoop in strijd is met de in lid 1 vastgestelde verplichtingen, en werkt deze richtsnoeren periodiek bij.

12. De lidstaten kunnen, in uitzonderlijke gevallen, aan beleggingsondernemingen aanvullende eisen opleggen ten opzichte van de in dit artikel bedoelde zaken. Dergelijke eisen moeten objectief gerechtvaardigd en evenredig zijn teneinde specifieke risico's voor de bescherming van de belegger of voor de integriteit van de markt die van bijzonder belang zijn in de omstandigheden die eigen zijn aan de marktstructuur van de desbetreffende lidstaat, te ondervangen.

De lidstaten stellen de Commissie onverwijld in kennis van alle eisen die zij overeenkomstig dit lid willen opleggen, en wel ten minste twee maanden voor de datum waarop deze van kracht moeten worden. De kennisgeving bevat een motivering van elk van deze eisen. De in de artikelen 34 en 35 van deze richtlijn beschreven rechten van beleggingsondernemingen worden niet beperkt of anderszins aangetast door dergelijke aanvullende eisen.

De Commissie geeft binnen twee maanden na de in de tweede alinea bedoelde kennisgeving advies over de evenredigheid en de motivering van de aanvullende eisen.

De Commissie geeft de overeenkomstig dit lid opgelegde aanvullende eisen door aan de lidstaten en publiceert deze op haar website.

De lidstaten mogen aanvullende eisen handhaven die aan de Commissie zijn medegedeeld overeenkomstig artikel 4 van de Richtlijn 2006/73/EG vóór 2 juli 2014, voor zover is voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden.

13. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen die ten doel hebben dat beleggingsondernemingen de in dit artikel neergelegde beginselen in acht nemen wanneer zij beleggingsdiensten of nevendiensten verlenen aan hun cliënten, waaronder:

- a) de voorwaarden waaraan de informatie moet voldoen om correct, duidelijk en niet misleidend te zijn;
- b) de bijzonderheden over de inhoud en de vorm van informatie aan cliënten met betrekking tot categorisering van cliënten, beleggingsondernemingen en hun diensten, financiële instrumenten, kosten en lasten;
- c) de criteria voor de beoordeling van een reeks op de markt beschikbare financiële instrumenten;
- d) de criteria om te beoordelen of ondernemingen die daartoe worden aangespoord, voldoen aan de verplichting op eerlijke, billijke en professionele wijze te handelen in het belang van de cliënt.

Bij het opstellen van de vereisten voor informatie over financiële instrumenten in verband met lid 4, onder b), moet informatie worden opgenomen over de structuur van het product, indien van toepassing, rekening houdend met elke vorm van relevante gestandaardiseerde informatie zoals vereist uit hoofde van het recht van de Unie.

14. In de in lid 13 bedoelde gedelegeerde handelingen wordt rekening gehouden met het volgende:

- a) de aard van de aan de cliënt of potentiële cliënt aangeboden of verstrekte dienst(en), rekening houdend met de soort, het voorwerp, de omvang en de frequentie van de transacties;
- b) de aard en de verscheidenheid van de aangeboden of in overweging genomen producten, met inbegrip van verschillende soorten financiële instrumenten;
- c) de niet-professionele of professionele aard van de cliënt of potentiële cliënten, dan wel, in het geval van de leden 4 en 5, de classificatie ervan als in aanmerking komende tegenpartijen.

Artikel 25

Beoordeling van de geschiktheid en adequaatheid en rapporteren aan cliënten

1. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen waarborgen en op verzoek van de bevoegde autoriteiten aantonen dat natuurlijke personen die beleggingsadvies of informatie over financiële instrumenten verstrekken, of beleggingsdiensten of nevendiensten aan cliënten verlenen namens de beleggingsonderneming, over de nodige kennis en bekwaamheid beschikken om hun verplichtingen overeenkomstig artikel 24 en onderhavig artikel na te komen. De lidstaten maken de criteria ter beoordeling van deze kennis en bekwaamheid openbaar.

2. Bij het verstrekken van beleggingsadvies of het verrichten van vermogensbeheer, wint de beleggingsonderneming de nodige informatie in, betreffende de kennis en ervaring van de cliënt of potentiële cliënt op beleggingsgebied met betrekking tot de specifieke soort product of dienst, zijn financiële situatie, met inbegrip van zijn vermogen om verliezen te dragen, en zijn beleggingsdoelstellingen, met inbegrip van zijn risicotolerantie teneinde de beleggingsonderneming in staat te stellen om de cliënt of potentiële cliënt de voor hem geschikte en, met name, met zijn risicotolerantie en vermogen om verliezen te dragen strokende beleggingsdiensten en financiële instrumenten te kunnen aanbevelen.

De lidstaten zorgen ervoor dat wanneer een beleggingsonderneming beleggingsadvies verstrekt waarbij een overeenkomstig artikel 24, lid 11, gebundeld pakket van diensten of producten wordt aanbevolen, de gehele bundel passend is.

3. De lidstaten dragen er zorg voor dat een beleggingsonderneming, wanneer zij andere dan de in lid 2 bedoelde beleggingsdiensten verleend, bij de cliënt of de potentiële cliënt informatie inwint over zijn ervaring en kennis op beleggingsgebied met betrekking tot de specifieke soort van product of dienst die men voornemens is aan te bieden of die wordt verlangd, zodat de onderneming kan beoordelen of het aangeboden product of de te verlenen dienst passend is voor de cliënt. Wanneer er overeenkomstig artikel 24, lid 11, een bundel van diensten of producten wordt overwogen, dient bij de beoordeling te worden nagegaan of het gehele gebundelde pakket passend is.

Indien de beleggingsonderneming op grond van de uit hoofde van de eerste alinea ontvangen informatie oordeelt dat het product of de dienst voor de cliënt of de potentiële cliënt ongeschikt is, waarschuwt zij de cliënt of de potentiële cliënt. Deze waarschuwing mag in gestandaardiseerde vorm worden verstrekt.

Indien cliënten of potentiële cliënten de in de eerste alinea bedoelde informatie over hun ervaring en kennis niet verstrekken of indien zij onvoldoende informatie verstrekken, waarschuwt de beleggingsonderneming hen dat zij niet in een positie verkeert om vast te stellen of de aangeboden beleggingsdienst of het aangeboden product voor hen geschikt is. Deze waarschuwing mag in gestandaardiseerde vorm worden verstrekt.

4. De lidstaten staan beleggingsondernemingen toe, wanneer zij beleggingsdiensten verlenen welke slechts bestaan uit het uitvoeren van orders van cliënten of het ontvangen en doorgeven van deze orders, met of zonder nevendiensten, met uitzondering van het verstrekken van kredieten of leningen als omschreven in bijlage I, deel B, punt 1, die geen bestaande kredietlimieten van leningen, rekeningen-courant en rekening-courantkredieten van cliënten omvatten, die beleggingsdiensten aan hun cliënten te verlenen zonder de in lid 3 bedoelde informatie te hoeven inwinnen of de aldaar bedoelde vaststelling te hoeven doen indien aan de hieronder vermelde voorwaarden wordt voldaan:

a) de diensten houden verband met de volgende financiële instrumenten:

i) tot de handel op een gereglementeerde markt of op een gelijkwaardige markt van een derde land of op een MTF toegelaten aandelen, ingeval het aandelen in ondernemingen betreft, met uitzondering van aandelen in andere instellingen voor collectieve belegging dan icbe's en aandelen die een derivaat behelzen;

ii) tot de handel op een gereglementeerde markt of op een gelijkwaardige markt van een derde land of op een MTF toegelaten obligaties of andere vormen van gesecuritiseerde schuld, met uitzondering van die welke een derivaat behelzen of een structuur hebben die het moeilijk maakt voor de cliënt om te begrijpen welk risico eraan verbonden is;

iii) geldmarktinstrumenten, met uitzondering van die welke een derivaat behelzen of een structuur hebben die het moeilijk maakt voor de cliënt om te begrijpen welk risico eraan verbonden is;

iv) aandelen of rechten van deelneming in icbe's, met uitzondering van de in artikel 36, lid 1, tweede alinea, van Verordening (EU) nr. 583/2010 bedoelde gestructureerde icbe's;

v) gestructureerde deposito's, met uitzondering van deposito's met een structuur die het voor de cliënt moeilijk maakt het rendementsrisico of de kosten van vervroegd uitstappen in te schatten;

vi) andere niet-complexe financiële instrumenten voor de toepassing van dit lid.

Voor de toepassing van dit punt wordt, indien aan de vereisten en de procedure van artikel 4, lid 1, derde en vierde alinea, van Richtlijn 2003/71/EG is voldaan, een markt van een derde land geacht gelijkwaardig aan een gereglementeerde markt te zijn;

b) de dienst wordt verleend op initiatief van de cliënt of potentiële cliënt;

c) de cliënt of de potentiële cliënt is er duidelijk van in kennis gesteld dat de beleggingsonderneming bij het verlenen van deze dienst niet verplicht is de adequaatheid van de te verlenen of aangeboden dienst of het aangeboden financiële instrument te beoordelen en dat hij derhalve niet de bescherming van de toepasselijke gedragsregels geniet. Deze waarschuwing mag in gestandaardiseerde vorm worden verstrekt;

d) de beleggingsonderneming komt haar verplichtingen uit hoofde van artikel 23 na.

5. De beleggingsonderneming legt een dossier aan met de tussen de beleggingsonderneming en de cliënt overeengekomen documenten waarin de rechten en plichten van beide partijen worden beschreven, alsmede de overige voorwaarden waaronder de beleggingsonderneming diensten aan de cliënt zal verlenen. De rechten en plichten van beide partijen bij de overeenkomst kunnen worden opgenomen door middel van verwijzing naar andere documenten of wetsteksten.

6. De beleggingsonderneming verstrekt de cliënt deugdelijke rapporten over de verleende dienst op een duurzame drager. Deze rapporten bevatten periodieke mededelingen aan cliënten, rekening houdend met het type en de complexiteit van de betrokken financiële instrumenten en de aard van de aan de cliënt verleende dienst, alsook, in voorkomend geval, de kosten van de transacties en de diensten die voor rekening van de cliënt werden verricht of verleend.

Bij het verlenen van beleggingsadvies verstrekt de beleggingsonderneming aan de cliënt, vóór het verrichten van de transactie, een geschiktheidsverklaring op een duurzame drager waarin het verleende advies wordt gespecificeerd evenals hoe dat advies aan de voorkeuren, doelstellingen en andere kenmerken van de niet-professionele cliënt beantwoordt.

Indien de overeenkomst tot aankoop of verkoop van een financieel instrument wordt gesloten door middel van een techniek voor communicatie op afstand die de voorafgaande verstrekking van de geschiktheidsverklaring belet, kan de beleggingsonderneming de schriftelijke geschiktheidsverklaring verstrekken op een duurzame drager onmiddellijk nadat de cliënt door een overeenkomst is gebonden, indien aan beide voorwaarden hieronder wordt voldaan:

a) de cliënt heeft ingestemd met de ontvangst van de geschiktheidsverklaring zonder onnodige vertraging na het sluiten van de transactie; en

b) de beleggingsonderneming heeft de cliënt de mogelijkheid geboden de transactie uit te stellen teneinde de geschiktheidsverklaring vooraf te ontvangen.

Indien een beleggingsonderneming vermogensbeheer verricht of de cliënt ervan op de hoogte heeft gebracht dat zij een periodieke geschiktheidsbeoordeling zal uitvoeren, bevat het periodieke rapport een bijgewerkte verklaring van de manier waarop de belegging beantwoordt aan de voorkeuren, doelstellingen en andere kenmerken van de niet-professionele cliënt.

7. Indien in een woningkredietovereenkomst, waarvoor de bepalingen betreffende de beoordeling van de kredietwaardigheid van consumenten als vastgesteld in Richtlijn 2014/17/EU van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ gelden, als absolute voorwaarde wordt gesteld dat aan diezelfde consument een beleggingsdienst wordt verleend in verband met specifiek uitgegeven hypothecaire obligatie die de financiering veilig moet stellen en die gelijkkluidend is met de hypotheeklening in verband met de woning, opdat de lening kan worden terugbetaald, geherfinancierd of afgelost, is deze dienst niet onderworpen aan de in dit artikel gestelde verplichtingen.

8. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen om ervoor te zorgen dat beleggingsondernemingen de in de leden 2 tot en met 6 van dit artikel neergelegde beginselen in acht nemen wanneer zij beleggingsdiensten of nevendiensten aan hun cliënten verlenen, met inbegrip van informatie die moet worden verkregen voor het beoordelen van de geschiktheid of doeltreffendheid van de diensten en financiële instrumenten voor hun cliënten, criteria voor de beoordeling van niet-complexe financiële instrumenten ten behoeve van lid 4, onder a), vi), van dit artikel en de inhoud en vorm van documenten en overeenkomsten voor het verlenen van diensten aan cliënten en van periodieke rapporten aan cliënten over de verleende diensten. In deze gedelegeerde handelingen wordt rekening gehouden met het volgende:

- a) de aard van de dienst die aan de klant of potentiële klant wordt aangeboden of aan hem wordt verleend, met inachtneming van de soort, het voorwerp, de omvang en de frequentie van de transacties;
- b) de aard van de aangeboden of in overweging genomen producten, met in, begrip van verschillende soorten financiële instrumenten;
- c) de niet-professionele of professionele aard van de cliënt of potentiële cliënten, dan wel, in het geval van lid 6, de classificatie ervan als in aanmerking komende tegenpartijen.

9. ESMA stelt uiterlijk op 3 januari 2016 richtsnoeren vast waarin de criteria worden vastgesteld voor de overeenkomstig lid 1 vereiste beoordeling van kennis en bekwaamheid.

10. ESMA stelt uiterlijk op 3 januari 2016 richtsnoeren vast voor de beoordeling van:

- a) financiële instrumenten met een structuur die het moeilijk maakt voor de cliënt om de eraan verbonden risico's te begrijpen, overeenkomstig lid 4, onder a), ii) en iii), en werkt deze richtsnoeren periodiek bij;
- b) gestructureerde deposito's met een structuur die het moeilijk maakt voor de cliënt om het rendementsrisico of de kosten van vervroegd uitstappen in te schatten, overeenkomstig lid 4, onder a), v).

11. ESMA kan richtsnoeren ontwikkelen voor de beoordeling van financiële instrumenten die ten behoeve van lid 4, onder a), vi), als niet-complex zijn geclassificeerd, rekening houdend met de uit hoofde van lid 8 vastgestelde gedelegeerde handelingen, en deze richtsnoeren periodiek bijwerken.

Artikel 26

Het verlenen van diensten via een andere beleggingsonderneming

De lidstaten staan toe dat een beleggingsonderneming die via een andere beleggingsonderneming een instructie krijgt om beleggingsdiensten of nevendiensten voor rekening van een cliënt te verlenen, afgaat op de cliëntgegevens die haar worden verstrekt door de beleggingsonderneming die de instructie doorgeeft. De beleggingsonderneming die de instructie doorgeeft, blijft verantwoordelijk voor de volledigheid en juistheid van de verstrekte gegevens.

⁽¹⁾ Richtlijn 2014/17/EU van het Europees Parlement en de Raad van 4 februari 2014 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten met betrekking tot voor bewoning bestemde onroerende goederen en tot wijziging van de Richtlijnen 2008/48/EG en 2013/36/EU en Verordening (EU) nr. 1093/2010 (PB L 60 van 28.2.2014, blz. 34).

De beleggingsonderneming die op deze wijze een instructie krijgt om diensten voor rekening van een cliënt te verlenen, mag ook afgaan op eventuele aanbevelingen betreffende de dienst of transactie welke door een andere beleggingsonderneming aan de cliënt zijn gedaan. De beleggingsonderneming die de instructie doorgeeft, blijft verantwoordelijk voor de geschiktheid van de aan de cliënt verstrekte aanbevelingen of adviezen.

De beleggingsonderneming die via een andere beleggingsonderneming instructies of orders van een cliënt ontvangt, blijft verantwoordelijk voor het op basis van bovenbedoelde gegevens of aanbevelingen verlenen van de dienst of sluiten van de transactie in overeenstemming met de desbetreffende bepalingen van deze titel.

Artikel 27

Verplichting om orders tegen de voor de cliënt voordeligste voorwaarden uit te voeren

1. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen toereikende maatregelen nemen om bij het uitvoeren van orders het best mogelijke resultaat voor hun cliënten te behalen, rekening houdend met de prijs, de kosten, de snelheid, de waarschijnlijkheid van uitvoering en afwikkeling, de omvang, de aard en alle andere voor de uitvoering van de order relevante aspecten. In geval van een specifieke instructie van de cliënt is de beleggingsonderneming evenwel verplicht de order volgens die specifieke instructie uit te voeren.

Wanneer een beleggingsonderneming een order voor rekening van een cliënt uitvoert, wordt voor de bepaling van het best mogelijke resultaat uitgegaan van de totale tegenprestatie, die bestaat uit de prijs van het financiële instrument en de uitvoeringskosten, die alle uitgaven omvatten die ten laste komen van de cliënt en rechtstreeks verband houden met de uitvoering van de order, zoals vergoedingen aan de plaats van uitvoering, clearing- en afwikkelingsvergoedingen en alle andere vergoedingen die worden betaald aan derden die bij de uitvoering van de order zijn betrokken.

Om een optimale uitvoering in overeenstemming met de eerste alinea te realiseren wanneer er meer dan een concurrerend platform is om een order voor een financieel instrument uit te voeren, wordt met het oog op een analyse en vergelijking van de resultaten die voor de cliënt zouden worden behaald bij uitvoering van de order op elk van de in het uitvoeringsbeleid van de beleggingsonderneming genoemde plaatsen van uitvoering die deze order kunnen uitvoeren, in deze analyse met de eigen provisies en de kosten voor de uitvoering van de order op elk van de in aanmerking komende plaatsen van uitvoering rekening gehouden.

2. Een beleggingsonderneming ontvangt geen beloning, korting of niet-geldelijke tegemoetkoming voor de routing van orders van cliënten naar een bepaald handelsplatform of plaats van uitvoering hetgeen in strijd zou zijn met de vereisten inzake belangenconflicten of „inducements” zoals bepaald in lid 1 van dit artikel, artikel 16, lid 3, en de artikelen 23 en 24.

3. De lidstaten schrijven voor dat voor financiële instrumenten die onder de handelsverplichting opgenomen in artikelen 23 en 28 van Verordening (EU) nr. 600/2014 vallen, elk handelsplatform en elke beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling, en voor andere financiële instrumenten elke plaats van uitvoering, ten minste jaarlijks kosteloos gegevens over de kwaliteit van de uitvoering van transacties op de betrokken plaats openbaar maken, en dat de beleggingsonderneming na de uitvoering van een transactie voor rekening van een cliënt de cliënt meedeelt waar de order werd uitgevoerd. De periodieke rapporten bevatten bijzonderheden over de prijs, de kosten, de snelheid en de waarschijnlijkheid van uitvoering met betrekking tot individuele financiële instrumenten.

4. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen doeltreffende regelingen vaststellen en handhaven om aan lid 1 te voldoen. De lidstaten schrijven met name voor dat beleggingsondernemingen een beleid inzake orderuitvoering vaststellen en toepassen dat de beleggingsondernemingen in staat stelt om voor de orders van hun cliënten het best mogelijke resultaat te behalen overeenkomstig het bepaalde in lid 1.

5. Het orderuitvoeringsbeleid omvat voor elke klasse van financiële instrumenten, informatie over de verschillende plaatsen waar de beleggingsonderneming de orders van haar cliënten uitvoert en de factoren die de keuze van de plaats van uitvoering beïnvloeden. Het omvat ten minste de plaatsen van uitvoering die de beleggingsonderneming in staat stellen om consistent het best mogelijke resultaat voor de uitvoering van orders van cliënten te behalen.

De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen hun cliënten deugdelijke informatie over hun orderuitvoeringsbeleid verstrekken. In die informatie wordt duidelijk, voldoende nauwkeurig en op een voor cliënten gemakkelijk te begrijpen wijze uitgelegd hoe de onderneming orders voor de cliënt zal uitvoeren. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen vooraf de instemming van hun cliënten met hun orderuitvoeringsbeleid verkrijgen.

De lidstaten schrijven voor dat wanneer het orderuitvoeringsbeleid voorziet in de mogelijkheid om orders buiten een handelsplatform uit te voeren, de beleggingsondernemingen hun cliënten of potentiële cliënten met name van deze mogelijkheid op de hoogte brengen. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen de uitdrukkelijke toestemming van hun cliënten verkrijgen alvorens orders van cliënten buiten een handelsplatform uit te voeren. De beleggingsonderneming kan deze toestemming hetzij in de vorm van een algemene overeenkomst, hetzij met betrekking tot afzonderlijke transacties verkrijgen.

6. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen die orders van cliënten uitvoeren, jaarlijks voor elke categorie financiële instrumenten een overzicht opstellen van de belangrijkste vijf plaatsen van uitvoering in termen van handelsvolumes waar zij tijdens het voorgaande jaar orders van cliënten hebben uitgevoerd en dat overzicht openbaar maken en informatie over de kwaliteit van de uitvoering.

7. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen die orders van cliënten uitvoeren, toezicht houden op de doeltreffendheid van hun regelingen en beleid voor orderuitvoering om in voorkomend geval mogelijke tekortkomingen te identificeren en te corrigeren. Zij dienen met name op gezette tijden na te gaan of de in het orderuitvoeringsbeleid opgenomen plaatsen van uitvoering tot het best mogelijke resultaat voor de cliënt leiden dan wel of zij hun uitvoeringsregelingen moeten wijzigen, rekening houdend met, onder andere, de informatie gepubliceerd uit hoofde van de leden 3 en 6. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen de cliënten met wie zij een doorlopende cliëntenrelatie hebben, kennis geven van wezenlijke wijzigingen in hun orderuitvoeringsregelingen of hun orderuitvoeringsbeleid.

8. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen hun cliënten desgevraagd kunnen aantonen dat zij hun orders hebben uitgevoerd in overeenstemming met het orderuitvoeringsbeleid van de beleggingsonderneming en de bevoegde autoriteit desgevraagd kunnen aantonen onderhavig artikel te hebben nageleefd.

9. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen met betrekking tot:

- a) de criteria ter bepaling van het relatieve gewicht van de verschillende factoren die overeenkomstig lid 1 in aanmerking kunnen worden genomen om het best mogelijke resultaat te bepalen, rekening houdend met de omvang en de soort van de order en met de vraag of de cliënt een particuliere belegger dan wel een professionele cliënt is;
- b) factoren die een beleggingsonderneming in aanmerking kan nemen bij de toetsing van haar uitvoeringsregelingen en van de omstandigheden waarin wijzigingen in die regelingen aangewezen zouden kunnen zijn; meer bepaald de factoren aan de hand waarvan kan worden vastgesteld welke plaatsen van uitvoering de beleggingsondernemingen in staat stellen om consistent het best mogelijke resultaat te bereiken bij de uitvoering van de orders van de cliënten;
- c) de aard en de omvang van de informatie over het orderuitvoeringsbeleid die overeenkomstig lid 5 aan de cliënten moet worden verstrekt.

10. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen teneinde:

- a) de specifieke inhoud, de vorm en de periodiciteit van de overeenkomstig lid 3 openbaar te maken gegevens over de kwaliteit van de uitvoering, rekening houdend met de categorie waartoe de betrokken plaats van uitvoering en het betrokken financieel instrument behoren;
- b) de inhoud en vorm van de informatie die beleggingsondernemingen overeenkomstig lid 6, openbaar moeten maken.

ESMA legt die ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen overeenkomstig de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

*Artikel 28***Regels voor de verwerking van orders van cliënten**

1. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen met een vergunning om orders voor rekening van cliënten uit te voeren, procedures en regelingen toepassen die een onmiddellijke, billijke en spoedige uitvoering van orders van cliënten garanderen ten opzichte van orders van andere cliënten of de handelsposities van de beleggingsonderneming.

Deze procedures of regelingen moeten een beleggingsonderneming in staat stellen om voor het overige vergelijkbare orders van cliënten overeenkomstig het tijdstip van ontvangst uit te voeren.

2. De lidstaten schrijven voor dat ingeval een limietorder van een cliënt inzake tot de handel op een gereguleerde markt toegelaten, of op een handelsplatform verhandelde aandelen die onder de heersende marktomstandigheden niet onmiddellijk wordt uitgevoerd, de beleggingsonderneming, tenzij de cliënt uitdrukkelijk andere instructies geeft, maatregelen neemt om tot een zo spoedig mogelijke uitvoering van die order bij te dragen door de bewuste limietorder van de cliënt onmiddellijk op zodanige wijze openbaar te maken dat andere marktdeelnemers daar gemakkelijk toegang toe kunnen krijgen. De lidstaten kunnen besluiten dat een beleggingsonderneming deze verplichting naleeft door de limietorder van de cliënt aan een handelsplatform door te geven. De lidstaten bepalen dat de bevoegde autoriteiten ontheffing kunnen verlenen van de verplichting tot openbaarmaking van een limietorder die van aanzienlijke omvang is in verhouding tot de normale marktomvang overeenkomstig artikel 4 van Verordening (EU) nr. 600/2014.

3. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen ter omschrijving van:

- a) de voorwaarden en aard van de procedures en regelingen die resulteren in een onmiddellijke, billijke en vlotte uitvoering van orders van cliënten en de situaties waarin of categorieën transacties waarvoor beleggingsondernemingen redelijkerwijs van onmiddellijke uitvoering van orders mogen afwijken teneinde voordeliger voorwaarden voor hun cliënt(en) te bedingen;
- b) de verschillende methoden die een beleggingsonderneming kan volgen om te voldoen aan haar verplichting om niet onmiddellijk uitvoerbare limietorders van cliënten op de markt bekend te maken.

*Artikel 29***Verplichtingen van beleggingsondernemingen wanneer zij verbonden agenten aanwijzen**

1. De lidstaten staan een beleggingsonderneming toe verbonden agenten aan te wijzen om de diensten van de beleggingsonderneming te promoten, naar orders te dingen of orders van cliënten of potentiële cliënten te ontvangen en door te geven, financiële instrumenten te plaatsen en advies te verstrekken in verband met deze financiële instrumenten en diensten die door deze beleggingsonderneming worden aangeboden.

2. De lidstaten schrijven voor dat ingeval een beleggingsonderneming besluit een verbonden agent aan te wijzen, die beleggingsonderneming volledig en onvoorwaardelijk verantwoordelijk blijft voor elke handeling of elk verzuim van de verbonden agent die voor rekening van de beleggingsonderneming optreedt. De lidstaten schrijven voor dat de beleggingsonderneming erop toeziet dat een verbonden agent kenbaar maakt in welke hoedanigheid hij optreedt en welke beleggingsonderneming hij vertegenwoordigt wanneer hij contact opneemt of voordat hij zaken doet met een cliënt of potentiële cliënt.

De lidstaten kunnen in overeenstemming met artikel 16, leden 6, 8 en 9, toestaan dat verbonden agenten die op hun grondgebied in een register zijn ingeschreven, geld en/of financiële instrumenten van cliënten houden voor rekening en onder de volledige verantwoordelijkheid van de beleggingsonderneming waarvoor zij optreden binnen hun grondgebied of, in het geval van een grensoverschrijdende transactie, binnen het grondgebied van een lidstaat die toestaat dat een verbonden agent geld van cliënten houdt.

De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen de werkzaamheden van hun verbonden agenten controleren om te waarborgen dat zij zich doorlopend aan deze richtlijn houden wanneer zij met verbonden agenten werken.

3. Verbonden agenten worden ingeschreven in het openbaar register in de lidstaat waar zij gevestigd zijn. ESMA publiceert op haar website verwijzingen of hyperlinks naar de openbare registers die uit hoofde van dit artikel zijn aangelegd door de lidstaten die besluiten beleggingsondernemingen toe te staan om verbonden agenten aan te wijzen.

De lidstaten dragen er zorg voor dat de inschrijving van verbonden agenten in het openbaar register slechts mogelijk is wanneer is vastgesteld dat zij voldoende betrouwbaar zijn en dat zij over passende algemene, zakelijke en beroepskennis en bekwaamheid beschikken om in staat te zijn de beleggings- of nevendienst te verlenen en alle relevante informatie betreffende de aangeboden dienst accuraat aan de cliënt of potentiële cliënt mede te delen.

De lidstaten kunnen besluiten dat, onderworpen aan passend toezicht, beleggingsondernemingen kunnen nagaan of de door hen aangewezen verbonden agenten als voldoende betrouwbaar bekend staan en over de kennis en bekwaamheid beschikken als bedoeld in de tweede alinea.

Het register wordt regelmatig bijgewerkt. Het kan worden geraadpleegd door het publiek.

4. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen die verbonden agenten aanwijzen afdoende maatregelen treffen ter voorkoming van eventuele negatieve gevolgen die de niet onder deze richtlijn vallende werkzaamheden van de verbonden agent kunnen hebben voor de werkzaamheden die de verbonden agent voor rekening van de beleggingsonderneming verricht.

De lidstaten kunnen de bevoegde autoriteiten toestaan samen te werken met beleggingsondernemingen en kredietinstellingen, hun verenigingen en andere entiteiten bij de registerinschrijving van verbonden agenten en bij het toezien op de naleving van de in lid 3 gestelde eisen door de verbonden agenten. Meer bepaald kunnen verbonden agenten in het register worden ingeschreven door beleggingsondernemingen, kredietinstellingen of hun verenigingen en andere entiteiten onder het toezicht van de bevoegde autoriteit.

5. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen uitsluitend verbonden agenten aanwijzen die in de in lid 3 bedoelde openbare registers zijn ingeschreven.

6. De lidstaten kunnen bepalingen vaststellen of aanhouden die de in dit artikel gestelde eisen aanscherpen of daaraan eisen toevoegen voor in hun rechtsgebied ingeschreven verbonden agenten.

Artikel 30

Transacties met in aanmerking komende tegenpartijen

1. De lidstaten dragen er zorg voor dat beleggingsondernemingen met een vergunning om orders voor rekening van cliënten en/of voor eigen rekening uit te voeren en/of orders te ontvangen en door te geven, transacties met in aanmerking komende tegenpartijen mogen tot stand brengen of sluiten zonder dat zij ertoe gehouden zijn met betrekking tot deze transacties of met betrekking tot rechtstreeks met deze transacties verband houdende nevendiensten de verplichtingen van de artikelen 24, met uitzondering van leden 4 en 5, 25, met uitzondering van lid 6, artikel 27 en van artikel 28, lid 1, na te komen.

De lidstaten zorgen ervoor dat beleggingsondernemingen in hun relatie met in aanmerking komende tegenpartijen op eerlijke, billijke en professionele wijze optreden en tevens communiceren op een wijze die correct, duidelijk en niet misleidend is, rekening houdend met de aard van de in aanmerking komende tegenpartij en van haar bedrijfsactiviteiten.

2. Voor de toepassing van dit artikel erkennen de lidstaten als in aanmerking komende tegenpartijen beleggingsondernemingen, kredietinstellingen, verzekeringsondernemingen, icbe's en de beheermaatschappijen daarvan, pensioenfondsen en de beheermaatschappijen daarvan, andere krachtens wetgeving van de Unie of het nationale recht van een lidstaat vergunninghoudende of gereguleerde financiële instellingen, nationale regeringen en hun diensten, met inbegrip van de overheidsinstanties die op nationaal niveau belast zijn met het beheer van de overheidsschuld, centrale banken en supranationale organisaties.

Classificatie als in aanmerking komende tegenpartij overeenkomstig de vorige alinea laat het recht van deze entiteiten onverlet om te verzoeken dat zij, in het algemeen dan wel per transactie, worden behandeld als cliënten waarvan de zakelijke betrekkingen met de beleggingsonderneming onderworpen zijn aan de artikelen 24, 25, 27 en 28.

3. Als in aanmerking komende tegenpartijen kunnen ook door de lidstaten worden erkend andere ondernemingen die voldoen aan welbepaalde evenredige vereisten, met inbegrip van kwantitatieve drempels. In geval van een transactie waarbij de potentiële tegenpartijen in verschillende rechtsgebieden gevestigd zijn, richt de beleggingsonderneming zich naar de status van de andere onderneming zoals deze is vastgelegd op grond van het recht of de maatregelen van de lidstaat waar deze onderneming gevestigd is.

De lidstaten zorgen ervoor dat een beleggingsonderneming die overeenkomstig lid 1 met dergelijke ondernemingen transacties sluit, van de potentiële tegenpartij de uitdrukkelijke bevestiging verkrijgt dat zij ermee instemt als in aanmerking komende tegenpartij te worden behandeld. De lidstaten staan beleggingsondernemingen toe deze bevestiging in een algemene overeenkomst dan wel per transactie te verkrijgen.

4. Als in aanmerking komende tegenpartijen kunnen ook door de lidstaten worden erkend entiteiten van derde landen die te vergelijken zijn met de in lid 2 bedoelde categorieën van entiteiten.

Als in aanmerking komende tegenpartijen kunnen ook door de lidstaten worden erkend ondernemingen van derde landen als de in lid 3 bedoelde, onder dezelfde voorwaarden en vereisten als bepaald in lid 3.

5. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen ter omschrijving van:

- a) de procedures voor verzoeken om uit hoofde van lid 2 als cliënt te worden behandeld;
- b) de procedures voor het verkrijgen van de uitdrukkelijke instemming van potentiële tegenpartijen uit hoofde van lid 3;
- c) de vooraf bepaalde evenredige vereisten, met inbegrip van kwantitatieve drempels, die het mogelijk maken een onderneming als in aanmerking komende tegenpartij te beschouwen uit hoofde van lid 3.

Afdeling 3

Markttransparantie en -integriteit

Artikel 31

Toezien op de naleving van de regels van de MTF of de OTF en van andere wettelijke verplichtingen

1. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren, voor de MTF of de OTF doeltreffende regelingen en procedures vaststellen en handhaven om stelselmatig toe te zien op de naleving van de regels van die instelling door hun leden of deelnemers of gebruikers. Beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren, waken over de door hun leden of deelnemers of gebruikers volgens hun systemen verzonden orders met inbegrip van annuleringen en verrichte transacties opdat inbreuken op deze regels, handelsvoorwaarden die de ordelijke werking van de markt verstoren, gedragingen die kunnen wijzen op praktijken die verboden zijn uit hoofde van Verordening (EU) nr. 596/2014 of systeemverstoringen in verband met een financieel instrument kunnen worden onderkend, en zij zetten de nodige middelen in om ervoor te zorgen dat dit toezicht doeltreffend is.

2. De lidstaten verlangen van beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren, dat zij de voor die MTF of OTF bevoegde autoriteit onmiddellijk in kennis stellen van ernstige inbreuken op haar regels, handelsvoorwaarden die de ordelijke werking van de markt verstoren of gedragingen die kunnen wijzen op praktijken die verboden zijn uit hoofde van Verordening (EU) nr. 596/2014 of systeemverstoringen in verband met een financieel instrument.

De bevoegde autoriteiten van de beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren, stellen ESMA en de bevoegde autoriteiten van de andere lidstaten in kennis van de in de eerste linea bedoelde informatie.

Wat betreft gedragingen die kunnen wijzen op praktijken die verboden zijn uit hoofde van Verordening (EU) nr. 596/2014, moet een bevoegde autoriteit ervan overtuigd zijn dat een dergelijke praktijk plaatsvindt of heeft plaatsgevonden, voordat zij de bevoegde autoriteiten van de andere lidstaten en ESMA op de hoogte stelt.

3. De lidstaten schrijven tevens voor dat beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF of een OTF exploiteren, ook onverwijld de in lid 2 bedoelde informatie verstrekken aan de bevoegde autoriteit voor het onderzoeken en vervolgen van gevallen van marktmisbruik en dat zij deze autoriteit hun volledige medewerking verlenen bij het onderzoeken en vervolgen van gevallen van marktmisbruik welke zich in of via hun systemen hebben voorgedaan.

4. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen ter bepaling van de omstandigheden waarin een verplichting tot informatieverstrekking ontstaat zoals bedoeld in lid 2 van dit artikel.

Artikel 32

Opschorting van de handel in financiële instrumenten en uitsluiting van financiële instrumenten van de handel op een MTF of een OTF

1. Onverminderd het krachtens artikel 69, lid 2, aan de bevoegde autoriteit verleende recht om de opschorting van de handel in een financieel instrument of de uitsluiting van een financieel instrument van de handel te verlangen, kan een beleggingsonderneming of een marktexploitant die een MTF of een OTF exploiteert, de handel in een financieel instrument opschorten of een financieel instrument van de handel uitsluiten wanneer dit instrument niet langer aan de regels van de MTF of de OTF voldoet, tenzij een dergelijke opschorting of uitsluiting de belangen van de beleggers of het ordelijk functioneren van de markt aanzienlijk zou kunnen schaden.

2. De lidstaten schrijven voor dat een beleggingsonderneming of een marktexploitant die een MTF of een OTF exploiteert en die de handel in een financieel instrument opschort of een financieel instrument van de handel uitsluit, hetzelfde doet met de in de punten 4 tot en met 10 van deel C van bijlage I bij deze richtlijn bedoelde derivaten die verband houden met dat financiële instrument of daarnaar verwijzen indien dit noodzakelijk is ter ondersteuning van de doelstellingen van de opschorting of uitsluiting van het onderliggende financiële instrument. De beleggingsonderneming of marktexploitant die een MTF of een OTF exploiteert maakt deze beslissing over de opschorting of uitsluiting van het financiële instrument en van eventuele hiermee verband houdende derivaten openbaar en stelt de bevoegde autoriteit in kennis van de beslissingen in kwestie.

De bevoegde autoriteit, uit wier rechtsgebied de opschorting of uitsluiting afkomstig is, schrijft voor dat gereguleerde markten, andere MTF's, andere OTF's en beleggingsondernemingen met systematische interne afhandeling, die binnen haar rechtsgebied vallen en handelen in hetzelfde financiële instrument of de in de punten 4 tot en met 10 van deel C van bijlage I bij deze richtlijn bedoelde derivaten die verband houden met dat financiële instrument of daarnaar verwijzen, eveneens de handel in dat financiële instrument opschorten of dat financiële instrument uitsluiten van de handel, indien de opschorting of uitsluiting te wijten is aan vermoedelijk marktmisbruik, een overnamebod of het niet openbaar maken van voorwetenschap over de emittent of het financiële instrument in strijd met de artikelen 7 en 17 van Verordening (EU) nr. 596/2014 behalve indien een dergelijke maatregel de belangen van de beleggers of het ordelijk functioneren van de markt aanzienlijk zou kunnen schaden.

De bevoegde autoriteit maakt een dergelijk besluit onmiddellijk bekend en stelt ESMA en de bevoegde autoriteiten van de andere lidstaten daarvan onmiddellijk in kennis.

De in kennis gestelde bevoegde autoriteiten van de andere lidstaten schrijven voor dat gereguleerde markten, andere MTF's, andere OTF's en beleggingsondernemingen met systematische interne afhandeling, die binnen hun rechtsgebied vallen en handelen in hetzelfde financiële instrument of in de punten 4 tot en met 10 van deel C van bijlage I bedoelde derivaten die verband houden met dat financiële instrument of daarnaar verwijzen, eveneens de handel in dat financiële instrument opschorten of dat financiële instrument uitsluiten van de handel, indien de opschorting of uitsluiting te wijten is aan vermoedelijk marktmisbruik, een overnamebod of het niet openbaar maken van voorwetenschap over de emittent of het financiële instrument in strijd met de artikelen 7 en 17 van Verordening (EU) nr. 596/2014, behalve indien een dergelijke opschorting of uitsluiting de belangen van de beleggers of het ordelijk functioneren van de markt aanzienlijk zou kunnen schaden.

Elke in kennis gestelde bevoegde autoriteit deelt haar besluit mee aan ESMA en aan andere bevoegde autoriteiten, alsook een toelichting indien niet is besloten tot opschorting of uitsluiting van de handel van het financiële instrument of de in bijlage I, deel C, punten 4 tot en met 10, bedoelde derivaten die verband houden met dat financiële instrument of daarnaar verwijzen.

Dit lid is ook van toepassing bij opheffing van de opschorting of uitsluiting van de handel van het financiële instrument of de in de punten 4 tot en met 10 van deel C van bijlage I bedoelde derivaten die verband houden met dat financiële instrument of daarnaar verwijzen.

De in dit lid bedoelde kennisgevingsprocedure is ook van toepassing in het geval dat het besluit tot opschorting of uitsluiting van de handel van een financieel instrument of van de in bijlage I, deel C, punten 4 tot en met 10, bedoelde derivaten die verband houden met dat financiële instrument of daarnaar verwijzen, wordt genomen door de bevoegde autoriteit overeenkomstig artikel 69, lid 2, punten m) en n).

Teneinde te waarborgen dat de verplichting om de handel in dergelijke derivaten op te schorten of deze van de handel uit te sluiten evenredig wordt toegepast ontwikkelt ESMA ontwerpen van technische reguleringsnormen om nader te specificeren in welke gevallen het verband tussen een in bijlage I, deel C, punten 4 tot en met 10, als bedoeld derivaat dat verband houdt met of verwijst naar een financieel instrument waarin de handel in opgeschort of die van de handel is uitgesloten, en het oorspronkelijke financiële instrument zodanig is dat de handel in het derivaat ook moet worden opgeschort of dat het derivaat ook van de handel moet worden uitgesloten, teneinde de doelstellingen van de opschorting of uitsluiting van het onderliggende financiële instrument te verwezenlijken.

ESMA legt die ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen overeenkomstig de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 vast te stellen.

3. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen ter specificatie van de vorm en timing van de mededelingen en de openbaarmaking als bedoeld in lid 2.

ESMA legt die ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

4. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen ter bepaling van in lid 1 van dit artikel bedoelde situaties waarin de belangen van de beleggers of het ordelijk functioneren van de markt aanzienlijk worden geschaad.

Afdeling 4

Mkb-markten

Artikel 33

Mkb-groeimarkten

1. De lidstaten bepalen dat de exploitant van een MTF bij de bevoegde autoriteit van zijn lidstaat van herkomst een aanvraag kan indienen om de MTF als een mkb-groeimarkt te laten registreren.

2. De lidstaten bepalen dat de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst de MTF als een mkb-groeimarkt kan registreren indien zij een aanvraag als bedoeld in lid 1 ontvangt en ervan overtuigd is dat met betrekking tot de MTF aan de vereisten van lid 3 is voldaan.

3. De lidstaten zorgen ervoor dat voor de MTF effectieve regels, systemen en procedures gelden die waarborgen dat aan het volgende is voldaan:

a) ten minste 50 % van de emittenten waarvan de financiële instrumenten tot de handel op de MTF zijn toegelaten, zijn kleine en middelgrote ondernemingen op het tijdstip dat de MTF als mkb-groeimarkt wordt geregistreerd en in elk daaropvolgend kalenderjaar;

- b) er zijn passende criteria vastgesteld voor de initiële en doorlopende toelating tot de handel op de markt van financiële instrumenten van emittenten;
- c) bij de initiële toelating van financiële instrumenten tot de handel op de markt is er voldoende informatie openbaar gemaakt opdat beleggers met kennis van zaken kunnen beslissen om al dan niet in de instrumenten te beleggen, doordat bij een openbare aanbieding in samenhang met de aanvankelijke toelating tot de handel van het financiële instrument op de MTF is overgegaan tot de publicatie van ofwel een geëigend toelatingsdocument, ofwel een prospectus indien de vereisten die zijn vastgesteld in Richtlijn 2003/71/EG van toepassing zijn;
- d) er is sprake van een passende doorlopende periodieke financiële verslaggeving door of namens een emittent op de markt, bijvoorbeeld in de vorm van door een auditor geverifieerde jaarverslagen;
- e) emittenten op de markt zoals gedefinieerd in artikel 3, lid 1, punt 21, van Verordening (EU) nr. 596/2014, personen met leidinggevende verantwoordelijkheden binnen de emittent zoals gedefinieerd in artikel 3, lid 1, punt 25, van Verordening (EU) nr. 596/2014 en nauw met deze personen gelieerde personen zoals gedefinieerd in artikel 3, lid 1, punt 26, van Verordening (EU) nr. 596/2014 voldoen aan de relevante vereisten die krachtens Verordening (EU) nr. 596/2014 op hen van toepassing zijn;
- f) de wettelijk verplichte informatie over emittenten op de markt wordt opgeslagen en publiekelijk verspreid;
- g) er bestaat doeltreffende interne beheersing die erop gericht is marktmisbruik op de markt te voorkomen en op te sporen zoals bij Verordening (EU) nr. 596/2014 is voorgeschreven.

4. De criteria van lid 3 laten onverlet dat de beleggingsonderneming of de marktexploitant die een MTF exploiteert, moet voldoen aan alle andere voor de exploitatie van MTF's relevante verplichtingen die in deze richtlijn zijn neergelegd. Evenmin beletten zij de beleggingsonderneming of de marktexploitant die de MTF exploiteert, aanvullende eisen te stellen naast die welke in genoemd lid zijn neergelegd.

5. De lidstaten bepalen dat de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst in één van de volgende gevallen de registratie van een MTF als een mkb-groeimarkt kan doorhalen:

- a) de beleggingsonderneming of de marktexploitant die de markt exploiteert, verzoekt om de doorhaling van zijn registratie als mkb-groeimarkt;
- b) de MTF voldoet niet langer aan de vereisten van lid 3.

6. De lidstaten schrijven voor dat als een bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst overeenkomstig dit artikel een MTF als een mkb-groeimarkt registreert of de registratie van een MTF als een mkb-groeimarkt doorhaalt, zij ESMA zo spoedig mogelijk daarvan in kennis stelt. ESMA maakt een lijst van mkb-groeimarkten op haar website bekend en houdt deze actueel.

7. De lidstaten schrijven voor dat als een financieel instrument van een emittent tot de handel op een mkb-groeimarkt wordt toegelaten, het financiële instrument ook op een andere mkb-groeimarkt mag worden verhandeld, maar alleen indien de emittent hiervan op de hoogte is gebracht en hiertegen geen bezwaar heeft gemaakt. In een dergelijk geval geldt voor de emittent echter geen enkele verplichting ten aanzien van de corporate governance of de initiële, doorlopende of incidentele informatieverstrekking met betrekking tot laatstgenoemde mkb-groeimarkt.

8. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen met betrekking tot maatregelen ter verdere specificatie van de vereisten die zijn vastgesteld in lid 3 van dit artikel. Bij de vaststelling van deze maatregelen wordt ermee rekening gehouden dat een hoog niveau van beleggersbescherming moet worden gehandhaafd ter bevordering van het vertrouwen van beleggers in de betrokken markten, terwijl tegelijkertijd de administratieve lasten voor de emittenten op de markt tot een minimum moeten worden beperkt, alsook dat registraties niet worden geweigerd of doorgehaald als gevolg van het louter tijdelijk niet-nakomen van de voorwaarden in lid 3, onder a), van dit artikel.

HOOFDSTUK III

Rechten van beleggingsondernemingen

Artikel 34

Vrij verlenen van beleggingsdiensten en verrichten van beleggingsactiviteiten

1. De lidstaten zorgen ervoor dat een beleggingsonderneming waaraan door de bevoegde autoriteiten van een andere lidstaat vergunning is verleend en waarop door deze autoriteiten toezicht wordt uitgeoefend overeenkomstig het bepaalde in deze richtlijn, en met betrekking tot kredietinstellingen overeenkomstig het bepaalde in Richtlijn 2013/36/EU, op hun grondgebied vrij beleggingsdiensten en/of beleggingsactiviteiten alsmede nevendiensten kunnen verlenen of verrichten, mits deze diensten en activiteiten onder de vergunning vallen. Nevendiensten mogen alleen tezamen met een beleggingsdienst en/of een beleggingsactiviteit worden verleend of verricht.

De lidstaten mogen aan een dergelijke beleggingsonderneming of kredietinstelling geen aanvullende verplichtingen opleggen in verband met de aangelegenheden die door deze richtlijn worden bestreken.

2. Elke beleggingsonderneming die voor de eerste maal diensten of activiteiten op het grondgebied van een andere lidstaat wil verlenen of verrichten of die het assortiment aldaar verleende diensten of verrichte activiteiten wenst uit te breiden, verstrekt de bevoegde autoriteiten van haar lidstaat van herkomst de volgende informatie:

- a) de lidstaat waarin zij voornemens is werkzaamheden uit te oefenen;
- b) een programma van werkzaamheden waarin met name wordt aangegeven welke beleggingsdiensten en/of beleggingsactiviteiten alsmede nevendiensten zij voornemens is te verlenen of te verrichten op het grondgebied van die lidstaat, alsook of zij van plan is dit te doen door gebruik te maken van verbonden agenten die in haar lidstaat van herkomst zijn gevestigd. Ingeval een beleggingsonderneming van plan is van verbonden agenten gebruik te maken, deelt zij de bevoegde autoriteit van haar lidstaat van herkomst de identiteitsgegevens van deze verbonden agenten mee.

Ingeval een beleggingsonderneming voornemens is gebruik te maken van in haar lidstaat van herkomst gevestigde verbonden agenten op het grondgebied van de lidstaat waar zij van plan is diensten te verlenen, deelt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de beleggingsonderneming, uiterlijk een maand na ontvangst van alle informatie, aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst die overeenkomstig artikel 79, lid 1, als contactpunt is aangewezen, de identiteitsgegevens mee van de verbonden agenten die de beleggingsonderneming voornemens is te gebruiken om in die lidstaat beleggingsdiensten te verlenen en beleggingsactiviteiten te verrichten. De lidstaat van ontvangst maakt die informatie openbaar. ESMA kan toegang tot die informatie verzoeken in overeenstemming met de procedure en volgens de voorwaarden die zijn beschreven in artikel 35 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

3. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst doet deze informatie binnen een maand na de ontvangst ervan toekomen aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst die overeenkomstig artikel 79, lid 1, als contactpunt is aangewezen, waarna de beleggingsonderneming kan aanvangen met het verlenen van de betrokken beleggingsdiensten en het verrichten van de betrokken beleggingsactiviteiten in de lidstaat van ontvangst.

4. In geval van wijziging van de overeenkomstig lid 2 verstrekte gegevens stelt de beleggingsonderneming de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst schriftelijk van de desbetreffende wijziging in kennis, zulks ten minste een maand voordat de wijziging plaatsvindt. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst stelt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst in kennis van deze wijziging.

5. Elke kredietinstelling die overeenkomstig lid 1 beleggingsdiensten of -activiteiten en nevendiensten wil verlenen of verrichten via verbonden agenten, deelt de bevoegde autoriteit van haar lidstaat van herkomst de identiteitsgegevens van deze verbonden agenten mee.

Ingeval de kredietinstelling voornemens is gebruik te maken van in haar lidstaat van herkomst gevestigde verbonden agenten op het grondgebied van de lidstaat waar zij van plan is diensten te verlenen, deelt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de kredietinstelling, uiterlijk een maand na ontvangst van alle informatie, aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst die overeenkomstig artikel 79, lid 1, als contactpunt is aangewezen, de identiteitsgegevens mee van de verbonden agenten die de kredietinstelling voornemens is te gebruiken om diensten in die lidstaat te verlenen. De lidstaat van ontvangst maakt die informatie openbaar.

6. Zonder aanvullende wettelijke of bestuursrechtelijke eisen te stellen, staan de lidstaten beleggingsondernemingen en marktexploitanten uit andere lidstaten die MTF's en OTF's exploiteren, toe om op hun grondgebied passende voorzieningen te treffen waardoor op hun grondgebied gevestigde gebruikers, leden of deelnemers op afstand, beter in staat zijn toegang te krijgen tot deze markten en erop te handelen.

7. De beleggingsonderneming of de marktexploitant die een MTF of een OTF exploiteert, deelt aan de bevoegde autoriteit van zijn lidstaat van herkomst mee in welke lidstaat zij voornemens is dergelijke voorzieningen te treffen. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst deelt deze informatie binnen een maand mee aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar de MTF of de OTF voornemens is dergelijke voorzieningen te treffen.

De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de MTF deelt, op verzoek van de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst van de MTF, onverwijld de identiteitsgegevens mee van de leden of deelnemers op afstand van de in die lidstaat gevestigde MTF.

8. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen om nader te bepalen welke informatie overeenkomstig de leden 2, 4, 5 en 7 moet worden verstrekt.

ESMA legt die ontwerpen van regelgevende technische normen uiterlijk op 3 juli 2015 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen overeenkomstig de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

9. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met het oog op de vaststelling van de standaardformulieren, templates en procedures voor de toezending van de informatie overeenkomstig de leden 3, 4, 5 en 7.

ESMA dient deze ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 31 december 2016 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

Artikel 35

Vestiging van een bijkantoor

1. De lidstaten zorgen ervoor dat beleggingsdiensten en/of beleggingsactiviteiten alsmede nevendiensten overeenkomstig deze richtlijn en Richtlijn 2013/36/EU op hun grondgebied mogen worden verleend of verricht door te voorzien in het recht van vestiging, hetzij door vestiging van een bijkantoor of door het gebruik van een in een lidstaat gevestigde verbonden agent buiten haar lidstaat van herkomst, mits deze diensten en activiteiten onder de vergunning vallen die in de lidstaat van herkomst aan de beleggingsonderneming of de kredietinstelling is verleend. Nevendiensten mogen alleen tezamen met een beleggingsdienst en/of een beleggingsactiviteit worden verleend of verricht.

De lidstaten mogen, met uitzondering van krachtens lid 8 toegestane eisen, geen aanvullende eisen inzake de organisatie en exploitatie van het bijkantoor stellen met betrekking tot de aangelegenheden die door deze richtlijn worden bestreken.

2. De lidstaten verlangen dat een beleggingsonderneming die een bijkantoor op het grondgebied van een andere lidstaat wenst te vestigen of gebruik wenst te maken van verbonden agenten die zijn gevestigd in een andere lidstaat waar zij geen bijkantoor heeft gevestigd, eerst de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst daarvan in kennis stelt en deze autoriteit de volgende gegevens verstrekt:

a) de lidstaten op het grondgebied waarvan zij voornemens is een bijkantoor te vestigen, of de lidstaten waar zij geen bijkantoor heeft gevestigd maar voornemens is een beroep te doen op aldaar gevestigde verbonden agenten;

- b) een programma van werkzaamheden waarin onder meer de aangeboden beleggingsdiensten en/of beleggingsactiviteiten alsmede nevendiensten;
- c) indien zij een vestiging heeft, de organisatiestructuur van het bijkantoor waarbij wordt aangegeven of het bijkantoor voornemens is gebruik te maken van verbonden agenten en welke de identiteitsgegevens van deze verbonden agenten zijn;
- d) indien er een beroep wordt gedaan op verbonden agenten in een lidstaat waar een beleggingsonderneming geen bijkantoor heeft gevestigd, een beschrijving van het beoogde gebruik van de verbonden agent(en) en een organisatiestructuur, met opgave van rapportagelijnen, waarbij wordt aangegeven hoe de agent(en) in de bedrijfsstructuur van de beleggingsonderneming past (passen);
- e) het adres in de lidstaat van ontvangst waar documenten kunnen worden opgevraagd;
- f) de namen van de bestuurders van het bijkantoor of van de verbonden agent.

Ingeval een beleggingsonderneming buiten haar lidstaat van herkomst gebruik maakt van een in een lidstaat gevestigde verbonden agent, wordt die verbonden agent gelijkgesteld aan het bijkantoor indien er een is gevestigd, en wordt hij in elk geval onderworpen aan de in deze richtlijn opgenomen bepalingen betreffende bijkantoren.

3. Tenzij de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst, gelet op de voorgenomen werkzaamheden, redenen heeft om te twijfelen aan de deugdelijkheid van de administratieve structuur of van de financiële positie van een beleggingsonderneming, doet zij binnen drie maanden na ontvangst van alle gegevens, mededeling van deze gegevens aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst die overeenkomstig artikel 79, lid 1, als contactpunt is aangewezen en stelt zij de betrokken beleggingsonderneming hiervan in kennis.

4. Afgezien van de in lid 2 bedoelde gegevens doet de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst mededeling van de gegevens over het erkende compensatiestelsel waarvan de beleggingsonderneming lid is overeenkomstig Richtlijn 97/9/EG. Eventuele wijzigingen in de gegevens worden door de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst gemeld.

5. Wanneer de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst weigert de gegevens aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst te verstrekken, deelt zij de redenen van deze weigering binnen drie maanden na ontvangst van alle gegevens mede aan de betrokken beleggingsonderneming.

6. Zodra een mededeling van de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst is binnengekomen of wanneer deze binnen een termijn van ten hoogste twee maanden, te rekenen vanaf de datum van toezending van de mededeling door de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst, niet reageert, kan het bijkantoor gevestigd worden en met zijn werkzaamheden aanvangen.

7. Elke kredietinstelling die gebruik wil maken van een verbonden agent die in een andere lidstaat dan haar lidstaat van herkomst is gevestigd om overeenkomstig deze richtlijn beleggingsdiensten en/of -activiteiten alsmede nevendiensten te verlenen of te verrichten, stelt de bevoegde autoriteit van haar lidstaat van herkomst daarvan in kennis en verstrekt haar de in lid 2 bedoelde gegevens.

Tenzij de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst redenen heeft om te twijfelen aan de deugdelijkheid van de administratieve structuur of van de financiële positie van een kredietinstelling, doet zij binnen drie maanden na ontvangst van alle gegevens, mededeling van deze gegevens aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst die overeenkomstig artikel 79, lid 1, als contactpunt is aangewezen en stelt zij de betrokken kredietinstelling hiervan in kennis.

Wanneer de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst weigert de gegevens aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst te verstrekken, deelt zij de redenen van deze weigering binnen drie maanden na ontvangst van alle gegevens mede aan de betrokken kredietinstelling.

Zodra een mededeling van de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst is binnengekomen of wanneer deze binnen een termijn van ten hoogste twee maanden, te rekenen vanaf de datum van toezending van de mededeling door de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst, niet reageert, kan de verbonden agent met zijn werkzaamheden aanvangen. Deze verbonden agent is onderworpen aan de bepalingen van deze richtlijn die op bijkantoren betrekking hebben.

8. De bevoegde autoriteit van de lidstaat waar het bijkantoor gevestigd is, neemt de verantwoordelijkheid op zich om ervoor te zorgen dat de door het op zijn grondgebied gevestigde bijkantoor verleende diensten voldoen aan de eisen die in de artikelen 24, 25, 27 en 28 van deze richtlijn en de artikelen 14 tot en met 26 van Verordening (EU) nr. 600/2014 alsmede in de krachtens die bepalingen door de lidstaat van ontvangst genomen maatregelen indien toegestaan overeenkomstig artikel 24, lid 12, worden gesteld.

De bevoegde autoriteit van de lidstaat waar het bijkantoor is gevestigd heeft het recht om de door het bijkantoor getroffen regelingen aan een onderzoek te onderwerpen en de wijzigingen te verlangen die absoluut noodzakelijk zijn om de bevoegde autoriteit in staat te stellen de naleving van de verplichtingen die in de artikelen 24, 25, 27 en 28 van deze richtlijn en de artikelen 14 tot en met 26 van Verordening (EU) nr. 600/2014, alsmede in de krachtens die bepalingen genomen maatregelen zijn gesteld, af te dwingen met betrekking tot de op het grondgebied van die lidstaat door het bijkantoor verleende diensten en/of verrichte activiteiten.

9. Elke lidstaat draagt er zorg voor dat, wanneer een beleggingsonderneming waaraan in een andere lidstaat vergunning is verleend, op zijn grondgebied een bijkantoor heeft gevestigd, de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de beleggingsonderneming, in het kader van de uitoefening van haar verantwoordelijkheden en na de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst daarvan in kennis te hebben gesteld, zelf in dat bijkantoor inspecties ter plaatse kan verrichten.

10. In geval van wijziging van de overeenkomstig lid 2 verstrekte gegevens stelt de beleggingsonderneming ten minste één maand vóór de doorvoering van de wijziging de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst schriftelijk van deze wijziging in kennis. Ook de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst wordt door de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van deze wijziging in kennis gesteld.

11. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen om nader te bepalen welke informatie overeenkomstig de leden 2, 4, 7 en 10 moet worden verstrekt.

ESMA legt die ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen overeenkomstig de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

12. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met het oog op de vaststelling van de standaardformulieren, templates en procedures voor de toezending van de informatie overeenkomstig de leden 3, 4, 7 en 10.

ESMA legt die ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

Artikel 36

Toegang tot gereguleerde markten

1. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen uit andere lidstaten die een vergunning hebben gekregen om orders van cliënten uit te voeren of voor eigen rekening te handelen, het recht hebben om lid te worden van of toegang hebben tot de op hun grondgebied gevestigde gereguleerde markten door middel van één van de volgende regelingen:

a) rechtstreeks, door in de lidstaten van ontvangst een bijkantoor te vestigen;

b) door lid op afstand te worden van of toegang op afstand te hebben tot de gereglementeerde markt zonder dat het nodig is in de lidstaat van herkomst van de gereglementeerde markt gevestigd te zijn, indien de handelsprocedures en -systemen van de desbetreffende markt geen fysieke aanwezigheid vergen voor het sluiten van transacties op de markt.

2. De lidstaten leggen beleggingsondernemingen die van het uit hoofde van lid 1 verleende recht gebruikmaken, geen aanvullende regelgevende of administratieve verplichtingen op in verband met de aangelegenheden die door deze richtlijn worden bestreken.

Artikel 37

Toegang tot CTP-, clearing- en afwikkelingsfaciliteiten en het recht om een afwikkelingssysteem aan te wijzen

1. Onverminderd de titels III, IV of V van Verordening (EU) nr. 648/2012 schrijven de lidstaten voor dat beleggingsondernemingen uit andere lidstaten het recht hebben direct en indirect toegang te krijgen tot CTP-, clearing- en afwikkelingsystemen op hun grondgebied voor de afhandeling van transacties in financiële instrumenten of het treffen van regelingen daarvoor.

De lidstaten schrijven voor dat de directe en indirecte toegang van deze beleggingsondernemingen tot dergelijke systemen onderworpen is aan dezelfde niet-discriminerende, transparante en objectieve criteria als die welke voor plaatselijke leden of deelnemers gelden. De lidstaten beperken het gebruik van deze systemen niet tot de clearing en afwikkeling van transacties in financiële instrumenten die op een handelsplatform op hun grondgebied zijn uitgevoerd.

2. De lidstaten schrijven voor dat een gereglementeerde markt op hun grondgebied alle leden of deelnemers het recht verleent het systeem aan te wijzen voor de afwikkeling van de op de betrokken gereglementeerde markt verrichte transacties in financiële instrumenten, mits aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- a) er bestaan zodanige koppelingen en voorzieningen tussen het aangewezen afwikkelingssysteem en enigerlei andere systemen en faciliteiten dat de efficiënte en economische afwikkeling van de transactie in kwestie gegarandeerd is;
- b) de voor het toezicht op de gereglementeerde markt bevoegde autoriteit bevestigt dat de technische voorwaarden voor de afwikkeling van op de betrokken gereglementeerde markt uitgevoerde transacties via een ander afwikkelingssysteem dan datgene dat door de gereglementeerde markt is aangewezen, een goede en ordelijke werking van de financiële markten mogelijk maken.

Deze beoordeling door de bevoegde autoriteit van de gereglementeerde markt doet niet af aan de bevoegdheden van de nationale centrale banken als toezichthouder van afwikkelingsystemen of van andere toezichthoudende autoriteiten die voor zulke systemen bevoegd zijn. De bevoegde autoriteit zal met het reeds bestaande toezicht van deze instellingen rekening houden om ongegronde dubbele controle te voorkomen.

Artikel 38

Bepalingen betreffende CTP-, clearing- en afwikkelingsregelingen ten aanzien van MTF's

1. De lidstaten verhinderen beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF exploiteren niet passende afspraken met een CTP of clearinginstelling en een afwikkelingssysteem uit een andere lidstaat te maken met het oog op clearing en/of afwikkeling van sommige of alle handelstransacties die de leden of deelnemers via hun systemen hebben uitgevoerd.

2. De voor beleggingsondernemingen en marktexploitanten die een MTF exploiteren bevoegde autoriteit mag de gebruikmaking van CTP, clearinginstellingen en/of afwikkelingsystemen in andere lidstaten niet verbieden, tenzij kan worden aangetoond dat zulks noodzakelijk is om de ordelijke werking van die MTF te handhaven, rekening houdend met de in artikel 37, lid 2, bepaalde voorwaarden voor afwikkelingsystemen.

Om ongegronde dubbele controle te voorkomen houdt de bevoegde autoriteit rekening met het toezicht op het clearing- en afwikkelingssysteem dat reeds wordt uitgeoefend door de centrale banken als toezichthouders van clearing- en afwikkelingsystemen of door andere ten aanzien van dergelijke systemen bevoegde toezichthoudende autoriteiten.

HOOFDSTUK IV

Verlenen van van beleggingsdiensten en verrichten van beleggingsactiviteiten door ondernemingen uit derde landen

Afdeling 1

Verlenen van diensten of verrichten van -activiteiten door vestiging van een bijkantoor

Artikel 39

Vestiging van een bijkantoor

1. De lidstaten kunnen voorschrijven dat een onderneming uit een derde land die voornemens is op het grondgebied van de betrokken lidstaten beleggingsdiensten of -activiteiten met of zonder nevendiensten voor niet-professionele cliënten of voor professionele cliënten in de zin van deel II van bijlage II, te verlenen of te verrichten, een bijkantoor in die lidstaat vestigt.

2. Indien lidstaten bepalen dat een onderneming uit een derde land die voornemens is op hun grondgebied beleggingsdiensten of -activiteiten met of zonder nevendiensten te verlenen of te verrichten, een bijkantoor moet vestigen, moet het bijkantoor vooraf een vergunning van de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaten verkrijgen waarbij aan onderstaande voorwaarden wordt voldaan:

- a) het verlenen van diensten waarvoor de onderneming uit een derde land een vergunning aanvraagt, is onderworpen aan een vergunning van en toezicht door het derde land waar de onderneming is gevestigd en aan de betrokken onderneming is op geldige wijze vergunning verleend, waarbij de bevoegde autoriteit terdege rekening houdt met de aanbevelingen van de Financiële Actiegroep (Financial Action Task Force) in het kader van de bestrijding van het witwassen van geld en van terrorismefinanciering;
- b) tussen de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waar het bijkantoor zal worden gevestigd en de bevoegde toezichthoudende autoriteiten van het derde land waar de onderneming is gevestigd, bestaan samenwerkingsovereenkomsten die onder meer voorzien in bepalingen die de uitwisseling van informatie regelen met het oog op de handhaving van de integriteit van de markt en de bescherming van de beleggers;
- c) er is voldoende aanvangskapitaal vrij beschikbaar voor het bijkantoor;
- d) er worden een of meer bestuurders van het bijkantoor aangewezen en zij voldoen allemaal aan het in artikel 9, lid 1, vastgestelde vereiste;
- e) het derde land waar de onderneming uit een derde land is gevestigd, heeft met de lidstaat waar het bijkantoor zal worden gevestigd een overeenkomst gesloten die volledig voldoet aan de normen van artikel 26 van het OESO-Modelverdrag inzake dubbele belasting naar inkomen en vermogen, en die doeltreffende informatie-uitwisseling betreffende fiscale aangelegenheden, inclusief eventuele multilaterale belastingovereenkomsten, waarborgt;
- f) de onderneming is aangesloten bij een overeenkomstig Richtlijn 97/9/EG toegelaten of erkend beleggerscompensatiestelsel.

3. De in lid 1 bedoelde onderneming uit een derde land dient haar aanvraag in bij de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar zij voornemens is een bijkantoor te vestigen.

Artikel 40

Kennisgevingsplicht

Een onderneming uit een derde land die voornemens is een vergunning aan te vragen voor het verlenen of verrichten van beleggingsdiensten of -activiteiten met of zonder nevendiensten op het grondgebied van een lidstaat via een bijkantoor, stelt de bevoegde autoriteit van de betrokken lidstaat in kennis van het volgende:

- a) de naam van de autoriteit die in het betrokken derde land verantwoordelijk is voor het toezicht op de onderneming. Wanneer er meer dan een autoriteit voor het toezicht verantwoordelijk is, worden nadere bijzonderheden over de respectieve bevoegdheidssterreinen verstrekt;

- b) alle relevante bijzonderheden over de onderneming (naam, rechtsvorm, statutaire zetel en adres, leden van het leidinggevend orgaan en relevante aandeelhouders) en een programma van werkzaamheden waarin de aangeboden beleggingsdiensten en/of beleggingsactiviteiten alsmede nevendiensten en de organisatiestructuur van het bijkantoor worden vermeld en een beschrijving wordt gegeven van elke uitbesteding van belangrijke operationele taken;
- c) de naam van de bestuurders van het bijkantoor en de relevante documenten om aan te tonen dat aan de vereisten die zijn vastgesteld in artikel 9, lid 1, is voldaan;
- d) informatie over het aanvankskapitaal dat vrij beschikbaar is voor het bijkantoor.

Artikel 41

Vergunningverlening

1. De bevoegde autoriteit van de lidstaat waar de onderneming uit een derde land een bijkantoor heeft gevestigd of voornemens is te vestigen, verleent de vergunning pas de bevoegde autoriteit ervan overtuigd is dat:

- a) aan de voorwaarden van artikel 39 is voldaan; en
- b) het bijkantoor van de onderneming uit een derde land in staat zal zijn de in lid 2 bedoelde bepalingen in acht te nemen.

De bevoegde autoriteit deelt de onderneming uit een derde land binnen zes maanden na de indiening van een volledige aanvraag mee of de vergunning toegekend dan wel geweigerd is.

2. Het bijkantoor van de onderneming uit een derde land waaraan overeenkomstig lid 1 vergunning is verleend, voldoet aan de verplichtingen van de artikelen 16 tot en met 20, 23, 24, 25 en 27, artikel 28, lid 1, en de artikelen 30, 31 en 32 van deze richtlijn en van de artikelen 3 tot en met 26 van Verordening (EU) nr. 600/2014 en aan de op grond daarvan vastgestelde maatregelen en staat onder toezicht van de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar de vergunning is verleend.

De lidstaten leggen in verband met de door deze richtlijn bestreken aangelegenheden geen aanvullende verplichtingen op ten aanzien van de organisatie en bedrijfsuitoefening van het bijkantoor en behandelen bijkantoren van ondernemingen uit derde landen niet gunstiger dan ondernemingen uit de Unie.

Artikel 42

Verlenen van diensten uitsluitend op initiatief van de cliënt

De lidstaten zorgen ervoor dat ingeval een in de Unie gevestigde of gesitueerde niet-professionele of professionele cliënt in de zin van deel II van bijlage II uitsluitend op eigen initiatief de verlening van een beleggingsdienst of de verrichting van een beleggingsactiviteit door een onderneming uit een derde land initieert, de vergunningsvereiste uit hoofde van artikel 39 niet van toepassing is op de verlening van die dienst of de verrichting die activiteit door de onderneming uit het derde land voor die persoon, noch op een relatie die specifiek verband houdt met het verlenen van die dienst of verrichten van die activiteit. Een door dergelijke cliënten genomen initiatief geeft de onderneming uit het derde land niet het recht om op andere wijze dan via het bijkantoor, indien vereist in overeenstemming met de nationale wetgeving, nieuwe categorieën beleggingsproducten of -diensten aan die cliënt aan te bieden.

Afdeling 2

Intrekking van vergunningen

Artikel 43

Intrekking van vergunningen

De bevoegde autoriteit mag de vergunning die overeenkomstig artikel 41 aan een onderneming van een derde land is verleend, intrekken indien deze onderneming:

- a) binnen een termijn van twaalf maanden geen gebruik maakt van de vergunning, uitdrukkelijk te kennen geeft geen gebruik van de vergunning te zullen maken of tijdens de zes voorafgaande maanden geen beleggingsdiensten heeft verleend of beleggingsactiviteiten heeft verricht, tenzij de betrokken lidstaat voorschrijft dat in die gevallen de vergunning vervalt;
- b) de vergunning heeft verworven door middel van valse verklaringen of op enige andere onregelmatige wijze;
- c) niet meer voldoet aan de voorwaarden waarop de vergunning is verleend;
- d) de overeenkomstig deze richtlijn vastgestelde en op ondernemingen van derde landen toepasselijke voorschriften betreffende de voorwaarden voor de bedrijfsuitoefening van beleggingsondernemingen op ernstige wijze en systematisch heeft overtreden;
- e) in één van de gevallen verkeert waarin nationale voorschriften ten aanzien van buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn vallende aangelegenheden in intrekking voorzien.

TITEL III

GEREGLEMENTEERDE MARKTEN

Artikel 44

Vergunningverlening en toepasselijk recht

1. De lidstaten verlenen alleen een vergunning als gereguleerde markt aan de systemen die aan deze titel voldoen.

Er wordt pas een vergunning als gereguleerde markt verleend wanneer de bevoegde autoriteit ervan overtuigd is dat zowel de marktexploitant als de systemen van de gereguleerde markt ten minste voldoen aan de in deze titel vastgelegde voorschriften.

In het geval van een gereguleerde markt die een rechtspersoon is en beheerd of geëxploiteerd wordt door een marktexploitant die niet de gereguleerde markt zelf is, stellen de lidstaten vast hoe de verschillende bij deze richtlijn aan de marktexploitant opgelegde verplichtingen worden verdeeld over de gereguleerde markt en de marktexploitant.

De marktexploitant verstrekt alle informatie — met inbegrip van een programma van werkzaamheden, waarin met name de aard van de beoogde activiteiten alsmede de organisatiestructuur worden vermeld — die nodig is opdat de bevoegde autoriteit zich ervan kan vergewissen dat de gereguleerde markt ten tijde van de initiële vergunningverlening alle noodzakelijke regelingen heeft getroffen om te voldoen aan haar verplichtingen uit hoofde van deze titel.

2. De lidstaten schrijven voor dat de marktexploitant de taken die met de organisatie en exploitatie van de gereguleerde markt verband houden, onder het toezicht van de bevoegde autoriteit vervult. De lidstaten dragen er zorg voor dat de bevoegde autoriteit regelmatig toeziet op de naleving door de gereguleerde markten van deze titel. Zij dragen er tevens zorg voor dat de bevoegde autoriteiten erop toezien dat gereguleerde markten te allen tijde voldoen aan de voorwaarden voor de initiële vergunningverlening in deze titel.

3. De lidstaten dragen er zorg voor dat de marktexploitant er verantwoordelijk voor is dat de door hem beheerde gereguleerde markt aan de in deze titel vastgelegde voorschriften voldoet.

De lidstaten dragen er tevens zorg voor dat de marktexploitant de rechten kan uitoefenen die uit hoofde van deze richtlijn toekomen aan de gereguleerde markt die hij beheert.

4. Onverminderd eventuele toepasselijke bepalingen van Verordening (EU) nr. 596/2014 of van Richtlijn 2014/57/EU wordt de handel die plaatsvindt volgens de systemen van de gereguleerde markt beheerd door het publiek recht van de lidstaat van herkomst van de gereguleerde markt.

5. De bevoegde autoriteit mag de vergunning die aan een gereguleerde markt is verleend, intrekken indien deze:
  - a) binnen een termijn van twaalf maanden geen gebruik maakt van de vergunning, uitdrukkelijk te kennen geeft geen gebruik van de vergunning te zullen maken of tijdens de zes voorafgaande maanden niet is geëxploiteerd, tenzij de betrokken lidstaat voorschrijft dat in die gevallen de vergunning vervalt;
  - b) de vergunning heeft verworven door middel van valse verklaringen of op enige andere onregelmatige wijze;
  - c) niet meer voldoet aan de voorwaarden waarop de vergunning is verleend;
  - d) de bij deze richtlijn of bij Verordening (EU) nr. 600/2014 vastgestelde bepalingen in ernstige mate en systematisch heeft overtreden;
  - e) in een van de overige gevallen verkeert waarvoor de nationale voorschriften in intrekking voorzien.
6. Elke intrekking van een vergunning wordt ter kennis van ESMA gebracht.

Artikel 45

Eisen voor het leidinggevend orgaan van een marktexploitant

1. De lidstaten schrijven voor dat alle leden van het leidinggevend orgaan van een marktexploitant steeds als voldoende betrouwbaar bekendstaan, en over voldoende kennis, vaardigheden en ervaring beschikken om hun taken te kunnen uitvoeren. De algemene samenstelling van het leidinggevend orgaan weerspiegelt een voldoende brede waaier van ervaring.
2. De leden van het leidinggevend orgaan voldoen in het bijzonder aan de volgende eisen:
  - a) Alle leden van het leidinggevend orgaan besteden genoeg tijd aan de vervulling van hun taken in de marktexploitant. Het aantal bestuursfuncties dat een lid van het leidinggevend orgaan gelijktijdig in een juridische entiteit kan bekleden, is afhankelijk van de individuele omstandigheden en de aard, schaal en complexiteit van de activiteiten van de marktexploitant.

Behalve als vertegenwoordiger van de lidstaat, bekleden leden van het leidinggevend orgaan van marktexploitanten die significant zijn wat betreft hun omvang, interne organisatie en de aard, reikwijdte en complexiteit van hun werkzaamheden, niet tegelijkertijd meer dan een van de volgende combinaties:

- i) een uitvoerende bestuursfunctie en twee niet-uitvoerende bestuursfuncties;
- ii) vier niet-uitvoerende bestuursfuncties.

Uitvoerende of niet-uitvoerende bestuursfuncties i) binnen dezelfde groep of ii) in ondernemingen waarin de marktexploitant een gekwalificeerde deelneming bezit, worden beschouwd als één enkele bestuursfunctie.

De bevoegde autoriteiten kunnen leden van het leidinggevend orgaan toestemming verlenen om nog één andere niet-uitvoerende bestuursfunctie te bekleden. De bevoegde autoriteiten brengen ESMA regelmatig op de hoogte van dergelijke toestemmingen.

Bestuursfuncties in organisaties die niet hoofdzakelijk commerciële doelen nastreven vallen niet onder de beperking van het aantal bestuursfuncties dat een lid van het leidinggevend orgaan kan bekleden.

- b) Het leidinggevend orgaan beschikt over voldoende kennis, vaardigheden en ervaring om inzicht te hebben in de bedrijfsactiviteiten van de marktexploitant, met inbegrip van de voornaamste risico's.
  - c) Elk lid van het leidinggevend orgaan handelt eerlijk, integer en met onafhankelijkheid van geest om daadwerkelijk de besluiten van de directie te beoordelen en deze aan te vechten indien zulks noodzakelijk is en om daadwerkelijk toe te zien en controle uit te oefenen op de besluitvorming.
3. De marktexploitanten wijden voldoende personele en financiële middelen aan de introductie en opleiding van leden van het leidinggevend orgaan.
4. De lidstaten zorgen ervoor dat marktexploitanten die significant zijn wat betreft hun omvang, interne organisatie en de aard, reikwijdte en complexiteit van hun werkzaamheden, een benoemingscomité instellen dat is samengesteld uit leden van het leidinggevend orgaan die bij de betrokken marktexploitant geen uitvoerende functie bekleden.

Het benoemingscomité heeft de volgende taken:

- a) aanwijzen en aanbevelen, voor goedkeuring door het leidinggevend orgaan of voor goedkeuring door de algemene vergadering, van kandidaten voor het vervullen van vacatures in het leidinggevend orgaan. Het benoemingscomité gaat hierbij na hoe de kennis, vaardigheden, diversiteit en ervaring in het leidinggevend orgaan zijn verdeeld. Bovendien geeft het comité een beschrijving van de taken en bekwaamheden die voor een bepaalde benoeming vereist zijn, en beoordeelt hoeveel tijd er aan de functie besteed moet worden. Verder stelt het benoemingscomité een streefcijfer vast voor de vertegenwoordiging van het ondervertegenwoordigde geslacht in het leidinggevend orgaan en stippelt het een beleid uit om het aantal vertegenwoordigers van het ondervertegenwoordigde geslacht in het leidinggevend orgaan te vergroten en op die manier het streefcijfer te halen;
- b) periodiek, en minimaal jaarlijks, evalueren van de structuur, omvang, samenstelling en prestaties van het leidinggevend orgaan en aanbevelingen doen aan het leidinggevend orgaan met betrekking tot wijzigingen;
- c) periodiek, en minimaal jaarlijks, de kennis, vaardigheden en ervaring van individuele leden van het leidinggevend orgaan en van het leidinggevend orgaan als geheel beoordelen, en het leidinggevend orgaan dienovereenkomstig informeren;
- d) periodiek het beleid van het leidinggevend orgaan voor de selectie en benoeming van de directie evalueren, en aanbevelingen doen aan het leidinggevend orgaan.

Bij de vervulling van zijn taken ziet het benoemingscomité, voor zover mogelijk en op permanente basis, er op toe dat één persoon of een kleine groep van personen de besluitvorming van het leidinggevend orgaan niet domineren op een wijze die de belangen van de marktdeelnemer in zijn geheel schade berokkent.

Bij de uitvoering van zijn taken is het benoemingscomité in staat gebruik te maken van alle soorten hulpmiddelen die het geschikt acht, waaronder het inwinnen van extern advies.

Indien het leidinggevend orgaan uit hoofde van de nationale wetgeving geen enkele bevoegdheid heeft in het kader van de procedure voor de selectie en benoeming van zijn leden, is dit lid niet van toepassing.

5. De lidstaten of de bevoegde autoriteiten schrijven voor dat marktexploitanten en hun respectieve benoemingscomités zorgen voor een breed scala van kenmerken en vaardigheden bij de werving van leden voor het leidinggevend orgaan en dat zij derhalve een beleid ter bevordering van diversiteit binnen het leidinggevend orgaan voeren.

6. De lidstaten dragen er zorg voor dat het leidinggevend orgaan van een marktexploitant governanceregelingen opstelt en toezicht houdt op de uitvoering ervan; deze regelingen garanderen een doeltreffend en prudent bestuur van een organisatie en voorzien onder meer in een scheiding van taken in de organisatie en in de voorkoming van belangenconflicten, en dit op een wijze die de integriteit van de markt bevordert.

De lidstaten zorgen ervoor dat het leidinggevend orgaan de doeltreffendheid van de governanceregelingen van de marktexploitant monitort en periodiek beoordeelt, en passende stappen onderneemt om eventuele tekortkomingen aan te pakken.

De leden van het leidinggevend orgaan hebben passende toegang tot alle informatie en documenten die nodig zijn om de besluitvorming van het management te controleren en te monitoren.

7. De bevoegde autoriteit verleent geen vergunning indien zij er niet van overtuigd is dat de leden van het leidinggevend orgaan van de marktexploitant als voldoende betrouwbaar bekend staan en over voldoende kennis, vaardigheden en ervaring beschikken en voldoende tijd besteden aan de vervulling van hun taken, dan wel indien er objectieve en aantoonbare redenen zijn om aan te nemen dat het leidinggevend orgaan van de marktexploitant een bedreiging kan vormen voor de efficiënte, gezonde en prudente bedrijfsvoering ervan en voor een passende inaanmerkingneming van de integriteit van de markt.

De lidstaten dragen er zorg voor dat, bij de vergunningverlening aan een gereglementeerde markt, de persoon of de personen die feitelijk het bedrijf en de werkzaamheden leiden van een gereglementeerde markt waaraan reeds overeenkomstig deze richtlijn vergunning is verleend, geacht worden aan de vereisten van lid 1 te voldoen.

8. De lidstaten schrijven voor dat de marktexploitant de bevoegde autoriteit in kennis stelt van de identiteit van alle leden van zijn leidinggevend orgaan en van eventuele wijzigingen in het lidmaatschap ervan, en tegelijkertijd alle informatie verschaft die nodig is om te beoordelen of de marktexploitant aan de leden 1 tot en met 5 voldoet.

9. ESMA vaardigt richtsnoeren uit over:

- a) het begrip „besteding van genoeg tijd door een lid van het leidinggevend orgaan aan de vervulling van zijn taken in verhouding tot de individuele omstandigheden en de aard, schaal en complexiteit van de activiteiten van de marktexploitant”;
- b) het begrip „voldoende kennis, vaardigheden en ervaring van het leidinggevend orgaan in zijn geheel”, als bedoeld in lid 2, onder b);
- c) de begrippen „eerlijkheid, integriteit en onafhankelijkheid van geest van een lid van het leidinggevend orgaan”, als bedoeld in lid 2, onder c);
- d) het begrip „voldoende personele en financiële middelen gewijd aan de introductie en opleiding van leden van het leidinggevend orgaan”, als bedoeld in lid 3;
- e) het begrip „diversiteit waarmee rekening moet worden gehouden als een van de criteria voor de selectie van leden van het leidinggevend orgaan”, als bedoeld in lid 5.

ESMA vaardigt die richtsnoeren uiterlijk op 3 januari 2016 uit.

Artikel 46

Eisen die worden gesteld aan personen die invloed van betekenis uitoefenen op het beheer van een gereglementeerde markt

1. De lidstaten schrijven voor dat personen die in een positie verkeren om rechtstreeks of middellijk invloed van betekenis op het beheer van een gereglementeerde markt uit te oefenen, geschikt moeten zijn.

2. De lidstaten schrijven voor dat een exploitant van een gereglementeerde markt:
  - a) informatie verstrekt en openbaar maakt betreffende de eigendomsstructuur van de gereglementeerde markt en/of de marktexploitant, en meer bepaald over de identiteit en de omvang van de belangen van partijen die in een positie verkeren om invloed van betekenis op de bedrijfsvoering van de gereglementeerde markt uit te oefenen;
  - b) elke eigendomsoverdracht die aanleiding geeft tot een wijziging in de kring van de personen die invloed van betekenis op de exploitatie van de gereglementeerde markt uitoefenen ter kennis brengt van de bevoegde autoriteit en openbaar maakt.
3. De bevoegde autoriteit weigert de voorgenomen wijzigingen in de zeggenschap over de gereglementeerde markt en/of de marktexploitant goed te keuren wanneer er objectieve en aantoonbare redenen zijn om aan te nemen dat deze wijzigingen een bedreiging vormen voor de gezonde en prudente bedrijfsvoering van de gereglementeerde markt.

Artikel 47

Organisatorische eisen

1. De lidstaten schrijven voor dat een gereglementeerde markt:
  - a) over regelingen beschikt voor het duidelijk onderkennen en aanpakken van potentiële negatieve gevolgen voor de exploitatie van de gereglementeerde markt of voor de leden of marktdeelnemers, van elk conflict tussen de belangen van de gereglementeerde markt, de eigenaars of de marktexploitant ervan, en de goede werking van de gereglementeerde markt, in het bijzonder indien dergelijke belangenconflicten afbreuk kunnen doen aan de vervulling van enigerlei taken die door de bevoegde autoriteit aan de gereglementeerde markt zijn gedelegeerd;
  - b) adequaat toegerust is voor het beheer van de risico's waaraan zij blootgesteld is, in passende regelingen en systemen voorziet om alle risico's van betekenis voor de exploitatie te onderkennen, en doeltreffende maatregelen treft om deze risico's te beperken;
  - c) regelingen heeft getroffen voor een gezond beheer van de technische werking van het systeem en onder meer doeltreffende voorzorgsmaatregelen heeft genomen om met systeemstoringen verband houdende risico's te onderkennen;
  - d) transparante en niet-discretionaire regels en procedures heeft vastgesteld die een billijke en ordelijke handel garanderen, alsmede objectieve criteria voor de efficiënte uitvoering van orders;
  - e) doeltreffende regelingen heeft getroffen voor een efficiënte en tijdige afhandeling van volgens haar systemen uitgevoerde transacties;
  - f) op het tijdstip van de vergunningverlening en doorlopend over voldoende financiële middelen beschikt om een ordelijke werking te bevorderen, gelet op de aard en omvang van de op de markt uitgevoerde transacties en de aard en omvang van de risico's waaraan zij is blootgesteld.
2. De lidstaten staan marktexploitanten niet toe cliëntorders met eigen kapitaal uit te voeren, of gebruik te maken van matched principal trading op elk van de gereglementeerde markten waarop zij actief zijn.

Artikel 48

Weerbaarheid van systemen, handelonderbrekers en elektronische handel

1. De lidstaten schrijven voor dat een gereglementeerde markt in doeltreffende systemen, procedures en regelingen voorziet om te waarborgen dat zijn handelssystemen weerbaar zijn, voldoende capaciteit hebben om volumepieken in orders en orderberichten op te vangen, in staat zijn een ordelijke handel onder zeer gespannen marktomstandigheden te waarborgen, volledig zijn getest om te garanderen dat aan deze voorwaarden is voldaan, en onderworpen zijn aan doeltreffende regelingen ter verzekering van de continuïteit van de bedrijfsuitoefening teneinde de continuïteit van de dienstverlening te verzekeren in geval van een storing van zijn handelssystemen.

2. De lidstaten schrijven voor dat een gereglementeerde markt:
  - a) geschreven overeenkomsten heeft gesloten met alle beleggingsondernemingen die een market-making strategie uitvoeren op de gereglementeerde markt;
  - b) regelingen heeft getroffen om te waarborgen dat een voldoende aantal beleggingsondernemingen deelnemen aan deze overeenkomsten die hen verplichten prijsopgaven op te geven tegen concurrerende prijzen, met als gevolg dat de markt op regelmatige en voortdurende basis van liquiditeit wordt voorzien, indien een dergelijke vereiste geschikt is voor de aard en de omvang van de handel op de gereglementeerde markt in kwestie.
3. De geschreven overeenkomst als bedoeld in lid 2 specificeert ten minste:
  - a) de verplichtingen van de beleggingsonderneming in verband met de liquiditeitsverschaffing en, indien van toepassing, elke andere verplichting die voortvloeit uit de deelname aan de in lid 2, onder b), bedoelde regeling;
  - b) eventuele prikkels in de vorm van kortingen of andere prikkels die de gereglementeerde markt biedt aan een beleggingsonderneming om de markt op regelmatige en voorspelbare basis van liquiditeit te voorzien en, indien van toepassing, eventuele andere rechten die de beleggingsonderneming geniet ten gevolge van haar deelname aan de in lid 2, onder b), bedoelde regeling.

De gereglementeerde markt controleert en handhaaft de naleving door beleggingsondernemingen van de in de bindende schriftelijke overeenkomst vervatte verplichtingen. De gereglementeerde markt licht de bevoegde autoriteit in over de inhoud van de bindende schriftelijke overeenkomst en verstrekt, op verzoek, aan de bevoegde autoriteit alle informatie op basis waarvan de bevoegde autoriteit zich ervan kan vergewissen dat de in dit lid opgenomen vereisten door de gereglementeerde markt worden nageleefd.

4. De lidstaten schrijven voor dat een gereglementeerde markt in doeltreffende systemen, procedures en regelingen voorziet om orders af te wijzen die van tevoren vastgestelde volume- en prijsdrempels overschrijden of duidelijk foutief zijn.

5. De lidstaten schrijven voor dat een gereglementeerde markt in staat is de handel tijdelijk stil te leggen of te beperken, als er op deze markt of op een aanverwante markt gedurende een korte periode aanzienlijke koersbewegingen in een financieel instrument zijn, en dat een gereglementeerde markt in staat is om in uitzonderlijke gevallen een transactie te annuleren, te wijzigen of te corrigeren. De lidstaten schrijven voor dat een gereglementeerde markt ervoor zorgt dat de parameters om de handel stil te leggen voldoende geïjkt zijn om rekening te kunnen houden met de liquiditeit van de verschillende categorieën en subcategorieën activa, de aard van het marktmodel en de soorten gebruikers en dat deze parameters volstaan om aanzienlijke verstoringen van de ordelijke werking van de markt te voorkomen.

De lidstaten zorgen ervoor dat een gereglementeerde markt de parameters om de handel stil te leggen en elke materiële wijziging in deze parameters op consistente en vergelijkbare wijze bekendmaakt aan de bevoegde autoriteit, die ze op haar beurt bekendmaakt aan ESMA. De lidstaten schrijven voor dat, als een gereglementeerde markt die van essentieel belang is voor de liquiditeit in het financiële instrument in kwestie, in een lidstaat, dit handelsplatform beschikt over de nodige systemen en procedures om ervoor te zorgen dat het de bevoegde autoriteiten op de hoogte zal stellen, om te komen tot een gecoördineerde respons voor de hele markt en te bepalen of het passend is de handel ook stil te leggen op de andere platformen waar het financieel instrument wordt verhandeld, tot de handel op de oorspronkelijke markt wordt hervat.

6. De lidstaten schrijven voor dat een gereglementeerde markt voorziet in doeltreffende systemen, procedures en regelingen, inclusief de verplichting voor leden of deelnemers om algoritmen adequaat te testen en omgevingen te bieden om deze tests te faciliteren, om te voorkomen dat systemen voor algoritmische handel tot het ontstaan van onordelijke handelsomstandigheden op de markt kunnen leiden of bijdragen en alle onordelijke handelsomstandigheden die door deze systemen voor algoritmische handel ontstaan, te beheren, met inbegrip van systemen om de verhouding tussen het aantal niet-uitgevoerde orders en het aantal transacties dat door een lid of deelnemer in het handelssysteem kan worden ingevoerd te beperken, om in staat te zijn de orderstroom af te remmen indien het risico bestaat dat de systeemcapaciteit wordt bereikt, en om de minimale verhandelingseenheid op de markt te beperken en te handhaven.

7. De lidstaten schrijven voor dat een gereglementeerde markt die directe elektronische toegang toestaat, beschikt over doeltreffende systemen, procedures en regelingen om te garanderen dat dergelijke diensten alleen mogen worden verleend door leden of deelnemers die een beleggingsonderneming zijn waaraan op grond van deze richtlijn vergunning is verleend of kredietinstellingen waaraan uit hoofde van Richtlijn 2013/36/EU vergunning is verleend, dat adequate criteria worden

vastgesteld en toegepast ten aanzien van de geschiktheid van personen aan wie dergelijke toegang mag worden geboden, en dat het lid of de deelnemer, wat de voorschriften van deze richtlijn betreft, verantwoordelijk blijft voor de orders en handelstransacties die met gebruikmaking van deze dienst zijn uitgevoerd.

De lidstaten schrijven ook voor dat de gereglementeerde markt passende normen inzake risicocontroles en drempels voor de handel via dergelijke toegang vaststelt en in staat is orders of handelstransacties van een persoon die van directe elektronische toegang gebruikmaakt van andere orders of handelstransacties van het betrokken lid of de betrokken deelnemer te onderscheiden en, indien nodig, ook in staat is eerstgenoemde orders of handelstransacties afzonderlijk stop te zetten.

De gereglementeerde markt beschikt over regelingen om de verlening van directe elektronische toegang door een lid of deelnemer aan een cliënt op te schorten of te beëindigen indien niet aan de vereisten van dit lid wordt voldaan.

8. De lidstaten schrijven voor dat een gereglementeerde markt ervoor zorgt dat zijn regels inzake co-locatiediensten transparant, billijk en niet-discriminerend zijn.

9. De lidstaten schrijven voor dat een gereglementeerde markt ervoor zorgt dat zijn vergoedingsstructuren, inclusief uitvoeringsvergoedingen, nevenvergoedingen en eventuele kortingen, transparant, billijk en niet-discriminerend zijn en geen stimulansen inhouden om orders te plaatsen, te wijzigen of te annuleren of transacties uit te voeren op een manier die bijdraagt tot onordelijke handelsomstandigheden of marktmisbruik. De lidstaten schrijven in het bijzonder voor dat een gereglementeerde markt market-making verplichtingen oplegt voor afzonderlijke aandelen of een geschikte mand van aandelen, in ruil voor eventueel toegestane kortingen.

De lidstaten staan een gereglementeerde markt toe zijn vergoedingen voor geannuleerde orders aan te passen aan de tijdsperiode tijdens welke de order gold en de vergoedingen aan te passen aan elk financieel instrument waarvoor zij gelden.

De lidstaten kunnen een gereglementeerde markt toestaan hogere vergoedingen op te leggen voor het plaatsen van een order die naderhand wordt geannuleerd dan voor een order die wordt uitgevoerd en een hogere vergoeding op te leggen aan deelnemers met een hoge verhouding van geannuleerde orders tot uitgevoerde orders en voor deelnemers die een hoogfrequentie algoritmische handelstechniek aanwenden, om de extra belasting van de systeemcapaciteit te weerspiegelen.

10. De lidstaten schrijven voor dat een gereglementeerde markt door middel van markeringen van leden of deelnemers kan aangeven welke orders het resultaat zijn van algoritmische handel, welke algoritmen voor de totstandkoming van de orders zijn gebruikt en welke personen de orders hebben geïnitieerd. Deze informatie wordt desgevraagd ter beschikking gesteld van de bevoegde autoriteiten.

11. De lidstaten schrijven voor dat gereglementeerde markten de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van een gereglementeerde markt op verzoek gegevens over het orderboek ter beschikking stelt of toegang tot het orderboek verleent, zodat zij in staat is de handel te monitoren.

12. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen tot nadere bepaling van:

- a) de vereisten om te waarborgen dat de handelssystemen van gereglementeerde markten weerbaar zijn en voldoende capaciteit hebben;
- b) de in lid 6 bedoelde verhouding, rekening houdend met factoren zoals de waarde van niet-uitgevoerde orders in verhouding tot de waarde van uitgevoerde transacties;
- c) de controles met betrekking tot directe elektronische toegang op te zetten op een wijze die garandeert dat de voor gesponsorde toegang toegepaste controles ten minste gelijkwaardig zijn aan de voor directe markttoegang toegepaste controles;
- d) de vereisten om te garanderen dat co-locatiediensten en vergoedingsstructuren transparant, billijk en niet-discriminerend zijn en dat de vergoedingsstructuren geen prikkels creëren voor onordelijke handelsomstandigheden of marktmisbruik;

- e) de wijze waarop wordt vastgesteld wanneer een gereguleerde markt in termen van liquiditeit voor het bewuste financiële instrument relevant is;
- f) de vereisten om te garanderen dat market-making regelingen billijk en niet-discriminerend zijn en te voorzien in minimumverplichtingen inzake market making waarin gereguleerde markten moeten voorzien wanneer zij een market-making regeling ontwerpen, alsmede de voorwaarden waaronder de verplichting over een market-making regeling te beschikken niet passend is, rekening houdend met de aard en de schaal van de handel op die gereguleerde markt, waaronder het al dan niet mogelijk of toegestaan zijn van algoritmische handel via de systemen van die gereguleerde markt,
- g) de vereisten om ervoor te zorgen dat algoritmen adequaat worden getest, om te voorkomen dat systemen voor algoritmische handel met inbegrip van hoogfrequentie algoritmische handel kunnen leiden of bijdragen tot het ontstaan van onordelijke handelsomstandigheden op de markt.

ESMA dient deze ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen overeenkomstig de procedure van de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

13. ESMA stelt tegen 3 januari 2016 richtsnoeren vast betreffende de passende afstemming van handelsonderbrekers uit hoofde van lid 5, rekening houdend met de in dat lid bedoelde factoren.

Artikel 49

Verhandelingseenheden

1. De lidstaten schrijven voor dat gereguleerde markten regelingen vaststellen met betrekking tot de verhandelingseenheden voor aandelen, representatieve certificaten, beursverhandelde fondsen, certificaten en andere soortgelijke financiële instrumenten en met betrekking tot alle andere financiële instrumenten waarvoor overeenkomstig lid 4 technische reguleringsnormen worden ontwikkeld.
2. De in lid 1 bedoelde verhandelingseenheidregelingen:
  - a) worden zo ingedeeld dat zij het liquiditeitsprofiel van het bewuste financiële instrument op verschillende markten en op de gemiddelde bid-ask spread weergeven, waarbij rekening wordt gehouden met de wenselijkheid van redelijk stabiele prijzen waarbij de verdere verkleining van de spreads niet nodeloos wordt beperkt;
  - b) zijn zo opgezet dat de omvang van de verhandelingseenheid aan elk financieel instrument is aangepast.
3. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen tot vaststelling van de minimale verhandelingseenheid of van verhandelingseenheidregelingen voor specifieke aandelen, representatieve certificaten, beursverhandelde fondsen, certificaten en andere soortgelijke financiële instrumenten, voor zover dat noodzakelijk is om de goede werking van de markten te waarborgen, in overeenstemming met de in lid 2 beoogde factoren en de prijs, spreads en de mate van liquiditeit van de financiële instrumenten.

ESMA legt die ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen volgens de procedure van de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

4. ESMA kan ontwerpen van technische reguleringsnormen tot vaststelling van de minimale verhandelingseenheden of van verhandelingseenheidsregelingen ontwikkelen voor andere financiële instrumenten dan degene die genoemd worden in lid 3, voor zover dat noodzakelijk is om de goede werking van de markten te waarborgen, een en ander in overeenstemming met de in lid 2 beoogde factoren en de prijs, spreads en de mate van liquiditeit van de financiële instrumenten.

ESMA legt dergelijke ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen volgens de procedure van de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

Artikel 50

Synchronisatie van beursklokken

1. De lidstaten schrijven voor dat alle handelsplatformen en hun leden of deelnemers de beursklokken synchroniseren die ze hanteren om de datum en tijd van aan te melden verrichtingen te registreren.

2. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen om nader te bepalen op welk accuratesseniveau de klokken conform internationale normen moeten worden gesynchroniseerd.

ESMA legt die ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen volgens de procedure van de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

Artikel 51

Toelating van financiële instrumenten tot de handel

1. De lidstaten schrijven voor dat gereglementeerde markten duidelijke en transparante regels handhaven betreffende de toelating van financiële instrumenten tot de handel.

Deze regels zorgen ervoor dat alle financiële instrumenten die tot de handel op een gereglementeerde markt worden toegelaten, op billijke, ordelijke en efficiënte wijze kunnen worden verhandeld en dat zij, in het geval van effecten, vrij verhandelbaar zijn.

2. In het geval van derivaten zorgen de in lid 1 bedoelde regels er met name voor dat de vorm van het derivatencontract verenigbaar is met een ordelijke koersvorming en met doeltreffende afwikkelingsvoorwaarden.

3. Benevens de in de leden 1 en 2 neergelegde verplichtingen schrijven de lidstaten voor dat de gereglementeerde markt doeltreffende regelingen treft en handhaaft om te verifiëren of emittenten van effecten die tot de handel op de gereglementeerde markt worden toegelaten, hun uit het recht van de Unie voortvloeiende verplichtingen betreffende de initiële, doorlopende of incidentele informatieverstrekking nakomen.

De lidstaten dragen er zorg voor dat de gereglementeerde markt regelingen treft die de toegang van haar leden of deelnemers tot overeenkomstig het recht van de Unie openbaar gemaakte informatie vergemakkelijken.

4. De lidstaten dragen er zorg voor dat gereglementeerde markten de nodige regelingen hebben getroffen om regelmatig te verifiëren of de door hen tot de handel toegelaten financiële instrumenten aan de toelatingsvoorwaarden voldoen.

5. Een tot de handel op een gereglementeerde markt toegelaten effect kan vervolgens tot de handel op andere gereglementeerde markten worden toegelaten, zelfs zonder de toestemming van de emittent, mits de toepasselijke bepalingen van Richtlijn 2003/71/EG worden nageleefd. De emittent wordt door de betrokken gereglementeerde markt in kennis gesteld van het feit dat zijn effecten op deze gereglementeerde markt worden verhandeld. De emittent is geenszins verplicht de krachtens lid 3 te verstrekken informatie rechtstreeks mede te delen aan enigerlei gereglementeerde markt die zijn effecten zonder zijn toestemming tot de handel heeft toegelaten.

6. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen ter:

- a) specificatie van de kenmerken van de verschillende categorieën financiële instrumenten die door de gereglementeerde markt in aanmerking dienen te worden genomen bij de beoordeling of een financieel instrument uitgegeven is op een manier die beantwoordt aan de in de tweede alinea van lid 1 gestelde voorwaarden voor de toelating tot de handel op de onderscheiden marktsegmenten die de gereglementeerde markt exploiteert;
- b) verduidelijking van de regelingen die de gereglementeerde markt moet treffen opdat deze geacht wordt te hebben voldaan aan haar verplichting om te verifiëren of de emittent van een effect zijn uit het recht van de Unie voortvloeiende verplichtingen betreffende de initiële, doorlopende of incidentele informatieverstrekking nakomt;
- c) verduidelijking van de regelingen die de gereglementeerde markt uit hoofde van lid 3 moet treffen om de toegang van haar leden of deelnemers tot overeenkomstig het recht van de Unie openbaar gemaakte informatie te vergemakkelijken.

ESMA dient deze ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen volgens de procedure van de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

Artikel 52

Opschorting van de handel in financiële instrumenten en uitsluiting van financiële instrumenten van de handel op een gereglementeerde markt

1. Onverminderd het krachtens artikel 69, lid 2, aan de bevoegde autoriteit verleende recht om de opschorting van de handel in een financieel instrument of de uitsluiting van een financieel instrument van de handel te eisen, kan een marktexploitant de handel in een financieel instrument opschorten of een financieel instrument van de handel uitsluiten wanneer dit instrument niet langer aan de regels van de gereglementeerde markt voldoet, tenzij een dergelijke opschorting of uitsluiting de belangen van de beleggers of het ordelijk functioneren van de markt aanzienlijk zou kunnen schaden.

2. De lidstaten schrijven voor dat een marktexploitant die de handel in een financieel instrument opschort of een financieel instrument van de handel uitsluit, hetzelfde doet met de in de punten 4 tot en met 10 van deel C van bijlage I bedoelde derivaten die verband houden met dat financiële instrument of daarnaar verwijzen indien dit noodzakelijk is ter ondersteuning van de doelstellingen van de opschorting of uitsluiting van het onderliggende financiële instrument. De marktexploitant maakt zijn beslissing over de opschorting of uitsluiting van het financiële instrument en van eventuele hiermee verband houdende derivaten openbaar en stelt de bevoegde autoriteit in kennis van de beslissingen in kwestie.

De bevoegde autoriteit, uit wier rechtsgebied de opschorting of uitsluiting afkomstig is, schrijft voor dat andere gereglementeerde markten, MTF's, OTF's en beleggingsondernemingen met systematische interne afhandeling, die binnen haar rechtsgebied vallen en handelen in hetzelfde financiële instrument of de in de punten 4 tot en met 10 van deel C van bijlage I bij deze richtlijn bedoelde derivaten die verband houden met dat financiële instrument of daarnaar verwijzen, eveneens de handel in dat financiële instrument of in de derivaten opschorten of dat financiële instrument of de derivaten uitsluiten van de handel, indien de opschorting of uitsluiting te wijten is aan vermoedelijk marktmissbruik, een overnamebod of het niet openbaar maken van voorwetenschap over de emittent of het financiële instrument in strijd met de artikelen 7 en 17 van Verordening (EU) nr. 596/2014, behalve indien dergelijke opschorting of uitsluiting de belangen van de beleggers of het ordelijk functioneren van de markt aanzienlijk zou kunnen schaden.

Elke in kennis gestelde bevoegde autoriteit deelt haar besluit mee aan ESMA en aan andere bevoegde autoriteiten, alsook een toelichting indien niet is besloten tot opschorting of uitsluiting van de handel van het financiële instrument of de in bijlage I, deel C, punten 4 tot en met 10, bedoelde derivaten die verband houden met dat financiële instrument of daarnaar verwijzen.

De bevoegde autoriteit maakt een dergelijk besluit onmiddellijk bekend en stelt ESMA en de bevoegde autoriteiten van de andere lidstaten daarvan onmiddellijk in kennis.

De in kennis gestelde bevoegde autoriteiten van de andere lidstaten schrijven voor dat gereglementeerde markten, andere MTF's, andere OTF's en beleggingsondernemingen met systematische interne afhandeling, die binnen hun rechtsgebied vallen en handelen in hetzelfde financiële instrument of in de punten 4 tot en met 10 van deel C van bijlage I bij deze richtlijn bedoelde derivaten die verband houden met dat financiële instrument of daarnaar verwijzen, eveneens de handel in dat financiële instrument of de derivaten opschorten of dat financiële instrument of de derivaten uitsluiten van de handel, indien de opschorting of uitsluiting te wijten is aan vermoedelijk marktmisbruik, een overnamebod of het niet openbaar maken van voorwetenschap over de emittent of het financieel instrument in strijd met de artikelen 7 en 17 van Verordening (EU) nr. 596/2014, behalve indien dergelijke opschorting of uitsluiting de belangen van de beleggers of het ordelijk functioneren van de markt aanzienlijk zou kunnen schaden.

Dit lid is ook van toepassing bij opheffing van de opschorting of uitsluiting van de handel van het financiële instrument of de in bijlage I, deel C, punten 4 tot en met 10, bedoelde derivaten die verband houden met dat financiële instrument of daarnaar verwijzen.

De in dit lid bedoelde kennisgevingsprocedure is ook van toepassing in het geval dat het besluit tot opschorting of uitsluiting van de handel van een financieel instrument of van de in bijlage I, deel C, punten 4 tot en met 10, bedoelde derivaten die verband houden met dat financiële instrument of daarnaar verwijzen, wordt genomen door de bevoegde autoriteit overeenkomstig artikel 69, lid 2, onder m) en n).

Teneinde te waarborgen dat de verplichting om de handel in dergelijke derivaten op te schorten of deze van de handel uit te sluiten evenredig wordt toegepast stelt ESMA ontwerpen van technische reguleringsnormen op om nader te specificeren in welke gevallen een derivaat dat verband houdt met of verwijst naar een financieel instrument waarin de handel is opgeschort of die van de handel is uitgesloten, en het oorspronkelijke financiële instrument zodanig is dat de handel in het derivaat ook moet worden opgeschort of dat het derivaat ook van de handel moet worden uitgesloten, teneinde de doelstellingen van de opschorting of uitsluiting van het onderliggende financiële instrument te verwezenlijken.

ESMA legt die ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen volgens de procedure van de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

3. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen ter specificatie van de vorm en het tijdstip van de mededelingen en de openbaarmaking als bedoeld in lid 2.

ESMA legt die ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

4. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen om een lijst op te stellen van de in de leden 1 en 2 bedoelde omstandigheden waaronder de belangen van de beleggers of de ordelijke werking van de markt aanzienlijk worden geschaad.

Artikel 53

Toegang tot een gereglementeerde markt

1. De lidstaten schrijven voor dat een gereglementeerde markt op objectieve criteria gebaseerde, transparante en niet-discriminerende regels vaststelt, uitvoert en handhaaft die de toegang tot of het lidmaatschap van de gereglementeerde markt regelen.

2. In de in lid 1 bedoelde regels worden alle door de leden of deelnemers in acht te nemen verplichtingen gespecificeerd die voortvloeien uit:

- a) de oprichting en het beheer van de gereglementeerde markt;
- b) de regels inzake transacties op de markt;
- c) de beroepsnormen die gelden voor het personeel van de op de markt opererende beleggingsondernemingen of kredietinstellingen;
- d) de overeenkomstig lid 3 vastgestelde voorwaarden voor leden of deelnemers die geen beleggingsondernemingen of kredietinstellingen zijn;
- e) de regels en procedures voor de clearing en afwikkeling van transacties die op de gereglementeerde markt zijn uitgevoerd.

3. Als leden of deelnemers kunnen door de gereglementeerde markten worden toegelaten beleggingsondernemingen, uit hoofde van Richtlijn 2013/36/EU vergunninghoudende kredietinstellingen en andere personen die:

- a) als voldoende betrouwbaar bekendstaan;
- b) over toereikende bekwaamheden, bevoegdheden en ervaring voor de handel beschikken;
- c) waar van toepassing adequate organisatorische regelingen hebben getroffen;
- d) over voldoende middelen beschikken voor de rol die zij moeten vervullen, rekening houdend met de verschillende financiële regelingen die de gereglementeerde markt eventueel heeft vastgesteld om de adequate afwikkeling van transacties te garanderen.

4. De lidstaten dragen er zorg voor dat leden en deelnemers voor op een gereglementeerde markt uitgevoerde transacties onderling niet de verplichtingen van de artikelen 24, 25, 27 en 28 van deze richtlijn hoeven na te komen. De leden of deelnemers van een gereglementeerde markt passen evenwel de verplichtingen van de artikelen 24, 25, 27 en 28 toe jegens hun cliënten wanneer zij in naam van hun cliënten de orders van die cliënten op een gereglementeerde markt uitvoeren.

5. De lidstaten dragen er zorg voor dat de regels inzake de toegang tot of het lidmaatschap van of de deelname aan een gereglementeerde markt, rechtstreekse deelneming of deelneming op afstand van beleggingsondernemingen en kredietinstellingen mogelijk maken.

6. Zonder aanvullende wettelijke of bestuursrechtelijke eisen te stellen, staan de lidstaten gereglementeerde markten uit andere lidstaten toe om passende voorzieningen op hun grondgebied te treffen waardoor leden of deelnemers op afstand die op hun grondgebied gevestigd zijn, beter in staat zijn toegang te krijgen tot deze markten en erop te handelen.

De gereglementeerde markt deelt aan de bevoegde autoriteit van zijn lidstaat van herkomst mee in welke lidstaat hij voornemens is dergelijke voorzieningen te treffen. De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst deelt deze informatie binnen een maand mee aan de lidstaat waar de gereglementeerde markt voornemens is dergelijke voorzieningen te treffen. ESMA kan om toegang tot die informatie verzoeken overeenkomstig de in artikel 35 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 vermelde procedure en voorwaarden.

De bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de gereglementeerde markt deelt op verzoek van de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst, zonder onnodige vertraging, de namen mee van de leden of deelnemers van de in die lidstaat gevestigde gereglementeerde markt.

7. De lidstaten schrijven voor dat de marktexploitant de lijst van de leden of deelnemers van de gereglementeerde markt periodiek aan de bevoegde autoriteit van de gereglementeerde markt meedeelt.

Artikel 54

Toezicht op de naleving van de regels van de gereglementeerde markt en van andere wettelijke verplichtingen

1. De lidstaten schrijven voor dat gereglementeerde markten effectieve regelingen en procedures met inbegrip van de benodigde middelen vaststellen en in stand houden om er regelmatig op toe te zien of hun leden en deelnemers hun regels naleven. De gereglementeerde markten waken over de door hun leden of deelnemers volgens hun systemen verzonden orders met in begrip van annuleringen en verrichte transacties opdat inbreuken op deze regels, handelsvoorwaarden of gedragingen die kunnen wijzen op praktijken die verboden zijn uit hoofde van Verordening (EU) nr. 596/2014 of systeemverstoringen in verband met een financieel instrument, kunnen worden onderkend.

2. De lidstaten schrijven voor dat de marktexploitanten van de gereglementeerde markten hun bevoegde autoriteit onmiddellijk in kennis stellen van ernstige inbreuken op hun regels, handelsvoorwaarden die de ordelijke werking van de markt verstoren, gedragingen die kunnen wijzen op praktijken die verboden zijn uit hoofde van Verordening (EU) nr. 596/2014 of systeemverstoringen in verband met een financieel instrument.

De bevoegde autoriteiten van de gereglementeerde markten stellen ESMA en de bevoegde autoriteiten van de overige lidstaten in kennis van de in de eerste alinea bedoelde informatie.

Wat betreft gedragingen die kunnen wijzen op praktijken die verboden zijn uit hoofde van Verordening (EU) nr. 596/2014, moet een bevoegde autoriteit ervan overtuigd zijn dat een dergelijke praktijk plaatsvindt of heeft plaatsgevonden, voordat zij de bevoegde autoriteiten van de andere lidstaten en ESMA op de hoogte stelt.

3. De lidstaten schrijven voor dat de marktexploitant de toepasselijke informatie zonder onnodige vertraging verstrekt aan de voor het onderzoeken en vervolgen van gevallen van marktmisbruik op de gereglementeerde markt bevoegde autoriteit en dat hij deze autoriteit zijn volledige medewerking verleent bij het onderzoeken en vervolgen van gevallen van marktmisbruik welke zich in of via de systemen van de gereglementeerde markt hebben voorgedaan.

4. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen ter bepaling van de omstandigheden waarin een verplichting tot informatieverstrekking ontstaat zoals bedoeld in lid 2 van dit artikel.

Artikel 55

Voorschriften inzake CTP-, clearing- en afwikkelingsregelingen

1. Onverminderd de titels III, IV en V van Verordening (EU) nr. 648/2012 verhinderen de lidstaten gereglementeerde markten niet passende afspraken met een CTP of clearinginstelling en een afwikkelingssysteem uit een andere lidstaat te maken met het oog op clearing en/of afwikkeling van sommige of alle handelstransacties die marktdeelnemers via hun systemen hebben uitgevoerd.

2. Onverminderd de titels III, IV en V van Verordening (EU) nr. 648/2012 kan de voor een gereglementeerde markt bevoegde autoriteit de gebruikmaking van CTP's, clearinginstellingen en/of afwikkelingsystemen uit andere lidstaten niet verbieden, tenzij kan worden aangetoond dat zulks noodzakelijk is om de ordelijke werking van de gereglementeerde markt te handhaven, rekening houdend met de in artikel 37, lid 2, van deze richtlijn bepaalde voorwaarden voor afwikkelingsystemen.

Om ongegronde dubbele controle te voorkomen houdt de bevoegde autoriteit rekening met het toezicht op het clearing- en afwikkelingssysteem dat reeds wordt uitgeoefend door de centrale banken als toezichhouders van clearing- en afwikkelingsystemen of door andere voor dergelijke systemen bevoegde toezichhoudende autoriteiten.

*Artikel 56***Lijst van gereglementeerde markten**

Elke lidstaat stelt een lijst op van de gereglementeerde markten waarvan hij de lidstaat van herkomst is, en deelt deze lijst mede aan de overige lidstaten en aan ESMA. Elke wijziging van deze lijst wordt op dezelfde wijze medegedeeld. ESMA maakt een lijst van alle gereglementeerde markten op haar website bekend en houdt deze actueel. Deze lijst bevat de door ESMA vastgestelde unieke identificatiecode overeenkomstig artikel 65, lid 6, ter identificatie van de gereglementeerde markten die wordt gebruikt in de rapporten die overeenkomstig artikel 65, lid 1, onder g,) en artikel 65, lid 2, onder g), van deze richtlijn en de artikelen 6, 10 en 26 van Verordening (EU) nr. 600/2014 worden opgesteld.

TITEL IV

POSITIELIMIETEN EN POSITIEBEHEERSCONTROLES IN GRONDSTOFFENDERIVATEN EN RAPPORTAGE*Artikel 57***Positielimieten en positiebeheerscontroles in grondstoffenderivaten**

1. De lidstaten dragen er zorg voor dat de bevoegde autoriteiten, overeenkomstig de door ESMA bepaalde berekeningsmethode, positielimieten vaststellen en toepassen ten aanzien van de omvang van een nettopositie die een persoon op elk moment kan aanhouden in grondstoffenderivaten die op handelsplatformen worden verhandeld en economisch gelijkwaardige OTC-contracten. De limieten worden vastgesteld op basis van alle posities die door een persoon worden aangehouden en de posities die voor rekening van deze persoon worden aangehouden op geaggregeerd groepsniveau teneinde:

- a) marktmisbruik te voorkomen;
- b) ordelijke koersvormings- en afwikkelingsvoorwaarden te bevorderen, onder meer door marktversturende posities te voorkomen en in het bijzonder door convergentie te waarborgen van de derivatenprijzen in de maand van levering en de prijzen op de spotmarkt voor de onderliggende grondstof, onverminderd de koersvorming op de markt voor de onderliggende grondstof.

Positielimieten gelden niet voor posities die worden aangehouden door of voor rekening van een niet-financiële entiteit en waarvan objectief kan worden vastgesteld dat deze de risico's verminderen die rechtstreeks verband houden met de commerciële activiteit van die niet-financiële entiteit.

2. De positielimieten voorzien in duidelijke kwantitatieve drempels voor de maximumomvang van een positie in een grondstoffenderivaat die personen kunnen houden.

3. ESMA stelt ontwerpen van technische reguleringsnormen op om de berekeningsmethode te bepalen die door de bevoegde autoriteiten wordt toegepast bij de vaststelling van de spot maandpositielimieten en de positielimieten van andere maanden voor materieel afgewikkelde en door middel van contanten afgewikkelde grondstoffenderivaten op basis van de kenmerken van het derivaat in kwestie. In de berekeningsmethode wordt ten minste met de volgende factoren rekening gehouden:

- a) de looptijd van de contracten voor grondstoffenderivaten;
- b) de leverbare voorraad van de onderliggende grondstof;
- c) de totale positie in openstaande contracten in dat contract en de totale openstaande positie in andere financiële instrumenten met dezelfde onderliggende grondstof;
- d) de volatiliteit op de betrokken markten, met inbegrip van substituu-derivaten en de onderliggende grondstoffenmarkten;
- e) het aantal en de omvang van de marktdeelnemers;

- f) de kenmerken van de onderliggende grondstoffenmarkt, met inbegrip van productie-, consumptie- en marktvervoerspatronen;
- g) de ontwikkeling van nieuwe contracten.

ESMA houdt rekening met de ervaringen met de positielimieten van beleggingsondernemingen of marktexploitanten die een handelsplatform exploiteren en van andere rechtsgebieden.

ESMA legt de in de eerste alinea bedoelde ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen volgens de procedure van de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

4. Een bevoegde autoriteit stelt limieten vast voor elk op handelsplatformen verhandeld grondstoffenderivatencontract op basis van de door ESMA overeenkomstig lid 3 bepaalde berekeningsmethode. Deze positielimiet omvat economisch gelijkwaardige OTC-contracten.

Een bevoegde autoriteit herziet de positielimieten wanneer de leverbare voorraad of de positie in openstaande contracten aanzienlijk verandert of in geval van een andere aanzienlijke verandering op de markt, op basis van haar bepaling van de leverbare voorraad en van de positie in openstaande contracten, en stelt de positielimiet opnieuw vast overeenkomstig de door ESMA vastgestelde berekeningsmethode.

5. De bevoegde autoriteiten stellen ESMA in kennis van de exacte positielimieten die zij voornemens zijn vast te stellen op basis van de berekeningsmethode zoals vastgesteld door ESMA overeenkomstig lid 3. Binnen twee maanden na ontvangst van de kennisgeving geeft ESMA een advies af aan de betreffende bevoegde autoriteit waarin wordt beoordeeld of de positielimieten verenigbaar zijn met de in lid 1 opgenomen doelstellingen en met de berekeningsmethode zoals vastgesteld door ESMA overeenkomstig lid 3. ESMA maakt dit advies bekend op haar website. De betrokken bevoegde autoriteit wijzigt de positielimieten overeenkomstig het advies van ESMA of rechtvaardigt bij ESMA waarom zij meent dat deze niet hoeven te worden gewijzigd. Ingeval een bevoegde autoriteit limieten oplegt die in strijd zijn met een advies van ESMA, maakt zij op haar website onmiddellijk een mededeling bekend waarin zij de redenen waarom zij een dergelijke werkwijze volgt, volledig uiteenzet.

Ingeval ESMA bepaalt dat een positielimiet niet in overeenstemming is met de in lid 3 bedoelde berekeningsmethode, onderneemt zij actie overeenkomstig haar bevoegdheden uit hoofde van artikel 17 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

6. Ingeval hetzelfde grondstoffenderivaat in aanzienlijke hoeveelheden wordt verhandeld op handelsplatformen in meer dan één rechtsgebied, stelt de bevoegde autoriteit van het handelsplatform met het grootste handelsvolume (de centrale bevoegde autoriteit) de unieke positielimiet vast die wordt toegepast op alle handel in dat contract. De centrale bevoegde autoriteit raadpleegt de bevoegde autoriteiten van de andere handelsplatformen waar dit derivaat in aanzienlijke hoeveelheden wordt verhandeld, over de toe te passen unieke positielimiet en eventuele herzieningen van deze unieke positielimieten. Ingeval de bevoegde autoriteiten geen overeenstemming bereiken, geven zij schriftelijk de volledige en gedetailleerde redenen op waarom zij van oordeel zijn dat niet voldaan is aan de vereisten neergelegd in lid 1. In geval van een meningsverschil tussen de bevoegde autoriteiten, wordt elk geschil tussen deze bevoegde autoriteiten door ESMA geschikt in overeenstemming met haar bevoegdheden uit hoofde van artikel 19 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

De bevoegde autoriteiten van de handelsplatformen waar hetzelfde grondstoffenderivaat wordt verhandeld en de bevoegde autoriteiten van positiehouders in dat grondstoffenderivaat sluiten samenwerkingsovereenkomsten die onder andere de onderlinge uitwisseling van relevante gegevens alsook toezicht op en handhaving van de unieke positielimiet mogelijk maken.

7. ESMA controleert ten minste een keer per jaar de wijze waarop de bevoegde autoriteiten de positielimieten vastgesteld op basis van de door ESMA overeenkomstig lid 3 vastgestelde berekeningsmethode hebben geïmplementeerd. Hierbij waarborgt ESMA dat een unieke positielimiet daadwerkelijk van toepassing is op hetzelfde contract onafhankelijk van de plaats waar dit contract wordt verhandeld overeenkomstig lid 6.

8. De lidstaten zorgen ervoor dat een beleggingsonderneming of marktexploitant die een handelsplatform exploiteert waarop grondstoffenderivaten worden verhandeld, positiebeheerscontroles toepast. Die controles omvatten ten minste de bevoegdheden van het handelsplatform om:

- a) de posities in openstaande contracten van personen te bewaken;
- b) toegang te krijgen tot informatie, met inbegrip van alle relevante documentatie, van personen betreffende de omvang en het doel van een ingenomen positie of aangegane blootstelling, en betreffende uiteindelijke of onderliggende eigenaren, gezamenlijke regelingen, enigerlei activa of verplichtingen op de onderliggende markt;
- c) te eisen dat een persoon een positie, tijdelijk of zo nodig definitief, beëindigt of vermindert, en eenzijdig passende actie te ondernemen opdat zulks geschiedt indien de betrokkene het nalaat; en
- d) waar passend te eisen dat een persoon weer tijdelijk voor liquiditeit op de markt zorgt voor een overeengekomen prijs en omvang met de uitdrukkelijke bedoeling de effecten van een omvangrijke of dominante positie te beperken.

9. De positielimieten en positiebeheerscontroles zijn transparant en niet-discriminerend, specificeren hoe zij van toepassing zijn op personen en houden rekening met de aard en de samenstelling van de marktdeelnemers en met het gebruik dat zij maken van de tot de handel toegelaten contracten.

10. De beleggingsonderneming of marktexploitant die het handelsplatform exploiteert, stelt de bevoegde autoriteit op de hoogte van de bijzonderheden van de positiebeheerscontroles.

De bevoegde autoriteit deelt dezelfde informatie alsmede de bijzonderheden van de door haar vastgestelde positielimieten mee aan ESMA, die een databank met overzichten van de positielimieten en positiebeheerscontroles op haar website toegankelijk maakt en actueel houdt.

11. De positielimieten van lid 1 worden opgelegd door de bevoegde autoriteiten overeenkomstig artikel 69, lid 2, onder p).

12. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen ter bepaling van:

- a) de criteria en methoden om te bepalen of een positie kan worden beschouwd als een positie die de risico's die rechtstreeks verband houden met de commerciële bedrijvigheid, vermindert;
- b) de methoden om te bepalen of de posities van een persoon moeten worden geaggregeerd binnen een groep;
- c) de criteria om te bepalen of een contract een OTC-contract is dat in economische zingelijkwaardig is aan een op een handelsplatform verhandeld contract, zoals bedoeld in lid 1, ter vereenvoudiging van de rapportage van posities ingenomen in gelijkwaardige OTC-contracten aan de betrokken bevoegde autoriteit zoals bepaald in artikel 58, lid 2;

- d) de definitie van wanneer uit hoofde van lid 6 van dit artikel sprake is van „hetzelfde grondstoffenderivaat” en „aanzienlijke hoeveelheden”;
- e) de methoden voor het aggreren en verrekenen van OTC- posities en posities in op handelsplatformen verhandelde grondstoffenderivaten ter vaststelling van de nettopositie om te kunnen beoordelen of de limieten worden nageleefd. Met dergelijke methoden moeten criteria worden vastgesteld om te bepalen welke posities met elkaar mogen worden verrekend, en mag het opbouwen van posities niet worden vereenvoudigd indien dit in strijd is met de doelstellingen van lid 1 van dit artikel;
- f) de procedure om te bepalen hoe personen een aanvraag kunnen doen voor de vrijstelling op grond van lid 1, tweede alinea, van dit artikel en hoe de betrokken bevoegde autoriteit dergelijke aanvragen goedkeurt;
- g) de berekeningsmethode ter vaststelling van het handelsplatform met het grootste handelsvolume in een grondstoffenderivaat en aanzienlijke hoeveelheden uit hoofde van lid 6 van dit artikel.

ESMA legt de in de eerste alinea bedoelde ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 voor aan de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen overeenkomstig de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 vast te stellen.

13. De bevoegde autoriteiten leggen geen limieten op die restrictiever zijn dan die welke overeenkomstig lid 1 zijn vastgesteld, tenzij in uitzonderlijke gevallen waarin dergelijke limieten objectief gerechtvaardigd en evenredig zijn in het licht van de liquiditeit van de markt in kwestie en de ordelijke werking van die markt. De bevoegde autoriteiten maken op hun website de bijzonderheden bekend van de restrictievere positielimieten die zij besluiten op te leggen en die gelden voor een initiële periode van ten hoogste zes maanden, te rekenen vanaf de datum van de bekendmaking ervan op de website. De restrictievere positielimieten kunnen telkens met perioden van ten hoogste zes maanden worden verlengd indien de redenen voor de restrictie van toepassing blijven. Indien zij na het verstrijken van een dergelijke periode van zes maanden niet worden verlengd, houden zij automatisch op te bestaan.

Ingeval de bevoegde autoriteiten besluiten restrictievere positielimieten op te leggen, stellen zij ESMA daarvan in kennis. De kennisgeving bevat een motivering voor de restrictievere positielimieten. ESMA brengt binnen 24 uur advies uit over de vraag of zij de restrictievere positielimieten noodzakelijk acht om de uitzonderingssituatie aan te pakken. Het advies wordt bekendgemaakt op de website van ESMA.

Ingeval een bevoegde autoriteit limieten oplegt die in strijd zijn met een advies van ESMA, maakt zij op haar website onmiddellijk een mededeling bekend waarin zij de redenen waarom zij een dergelijke werkwijze volgt, volledig uiteenzet.

14. De lidstaten schrijven voor dat bevoegde autoriteiten hun sanctiebevoegdheden uit hoofde van deze richtlijn voor inbreuken op positielimieten vastgesteld overeenkomstig dit artikel, kunnen toepassen op:

- a) posities aangehouden door personen gevestigd op of met activiteiten op of buiten hun grondgebied die de limieten op grondstoffenderivatencontracten overschrijden die bevoegde autoriteiten hebben vastgesteld in verband met contracten op handelsplatformen die zijn gevestigd op of activiteiten verrichten op hun grondgebied of economisch gelijkwaardige OTC-contracten;
- b) posities aangehouden door personen gevestigd op of met activiteiten op hun grondgebied die de limieten op grondstoffenderivatencontracten overschrijden die de bevoegde autoriteiten van andere lidstaten hebben vastgesteld.

Artikel 58

Rapportage van posities door categorieën positiehouders

1. De lidstaten dragen er zorg voor dat een beleggingsonderneming of een marktexploitant die een handelsplatform exploiteert waarop wordt gehandeld in grondstoffenderivaten of emissierechten of derivaten daarvan:

- a) een wekelijks rapport openbaar maakt met de geaggregeerde posities van de overeenkomstig lid 4 bepaalde verschillende categorieën personen voor de verschillende grondstoffenderivaten of emissierechten of derivaten daarvan die op hun handelsplatformen worden verhandeld, met vermelding van het aantal long- en shortposities per categorie positiehouder, alsook eventuele veranderingen daarin sinds het vorige rapport, het percentage totale openstaande posities per categorie en het aantal personen die in elke categorie een positie aanhouden, en dit rapport doet toekomen aan de bevoegde autoriteit en ESMA; ESMA draagt zorg voor een gecentraliseerde publicatie van de informatie die is opgenomen in deze rapporten;
- b) de bevoegde autoriteiten op verzoek ten minste één keer per dag een volledige uitsplitsing bezorgt van de posities van alle personen die op dat handelsplatform actief zijn, waaronder de leden of deelnemers en hun klanten.

De onder a) neergelegde verplichting geldt alleen wanneer zowel het aantal personen als hun openstaande posities de minimumdrempels overschrijden.

2. De lidstaten zien erop toe dat beleggingsondernemingen die buiten een handelsplatform grondstoffenderivaten of emissierechten of derivaten daarvan verhandelen, de bevoegde autoriteit van het handelsplatform waar de grondstoffenderivaten of emissierechten of derivaten daarvan worden verhandeld of de centrale bevoegde autoriteit ingeval het grondstoffenderivaten of emissierechten of derivaten daarvan in aanzienlijke hoeveelheden worden verhandeld op handelsplatformen in meer dan één rechtsgebied ten minste op dagelijkse basis een volledige uitsplitsing verstrekken van hun posities in grondstoffenderivaten of emissierechten of derivaten daarvan die op een handelsplatform worden verhandeld en economisch gelijkwaardige OTC-contracten, alsmede die van hun cliënten, en de cliënten van die cliënten tot aan de eindcliënt, in overeenstemming met artikel 26 van Verordening (EU) nr. 600/2014 en indien van toepassing artikel 8 van Verordening (EU) nr. 1227/2011.

3. Om toezicht op de naleving van artikel 57, lid 1, mogelijk te maken, schrijven de lidstaten voor dat leden of deelnemers van gereguleerde markten, MTF's en klanten van OTF's ten minste één keer per dag aan de beleggingsonderneming of de marktexploitant die dat handelsplatform exploiteert de bijzonderheden over hun eigen posities die ze aanhouden via contracten die op dat handelsplatform verhandeld worden, evenals over die van hun cliënten, en de cliënten van die cliënten tot aan de eindcliënt rapporteren.

4. Personen die posities in een grondstoffenderivaat of emissierecht of derivaat daarvan aanhouden, worden door de beleggingsonderneming of de marktexploitant die dat handelsplatform exploiteert, op grond van de aard van hun hoofdactiviteit, rekening houdend met eventuele verleende vergunningen, in een van de volgende categorieën handelaren ingedeeld:

- a) beleggingsondernemingen of kredietinstellingen;
- b) beleggingsfondsen, zijnde ofwel een instelling voor collectieve belegging in effecten (icbe) als omschreven in Richtlijn 2009/65/EG, ofwel een beheerder van alternatieve beleggingsfondsen als omschreven in Richtlijn 2011/61/EG;
- c) overige financiële instellingen, met inbegrip van verzekerings- en herverzekeringsondernemingen als omschreven in Richtlijn 2009/138/EG, en instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening als omschreven in Richtlijn 2003/41/EG;
- d) handelsondernemingen;

- e) in het geval van emissierechten of derivaten daarvan, exploitanten met nalevingsverplichtingen uit hoofde van Richtlijn 2003/87/EG.

In de in lid 1, onder a), bedoelde rapporten wordt het aantal long- en shortposities per persoonscategorie gespecificeerd, alsook eventuele veranderingen daarin sinds het vorige rapport, het percentage totale openstaande posities per categorie en het aantal personen per categorie.

In de in lid 1, onder a), bedoelde rapporten en in de in lid 2 bedoelde uitsplitsingen wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- a) posities die beschouwd worden als posities die de risico's die rechtstreeks verband houden met commerciële activiteiten, op objectief meetbare wijze verminderen; en

- b) andere posities.

5. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen ter specificatie van de vorm van de in lid 1, onder a), bedoelde rapporten en de in lid 2 bedoelde uitsplitsingen.

ESMA dient die ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

In het geval van emissierechten of derivaten daarvan laat de rapportage de nalevingsverplichtingen van Richtlijn 2003/87/EG onverlet.

6. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen om de in lid 1, tweede alinea, van dit artikel vermelde drempels te specificeren, waarbij zij rekening houdt met het totale aantal open posities, de omvang daarvan en het totale aantal personen dat een positie vasthoudt.

7. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen ter specificering van de maatregelen om voor te schrijven dat alle in lid 1, onder a), bedoelde rapporten op een vast wekelijks tijdstip aan ESMA worden toegezonden met het oog op de gecentraliseerde bekendmaking ervan door ESMA.

ESMA dient die ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

TITEL V

DATARAPPORTERINGSDIENSTEN

Afdeling 1

Procedures voor de vergunningverlening aan aanbieders van datarapporteringdiensten

Artikel 59

Vergunningsvereisten

1. De lidstaten schrijven voor dat het aanbieden van in bijlage I, deel D, beschreven datarapporteringdiensten, in het kader van de normale uitoefening van het beroep of bedrijf, aan voorafgaande vergunningverlening overeenkomstig deze afdeling onderworpen is. Deze vergunning wordt verleend door de door de lidstaat van herkomst overeenkomstig artikel 67 aangewezen bevoegde autoriteit.

2. In afwijking van lid 1 staan de lidstaten een beleggingsonderneming of marktexploitant die een handelsplatform exploiteert toe de datarapporteringsdiensten van een APA, een verstrekker van de consolidated tape en een ARM te exploiteren, mits eerst is vastgesteld dat deze deze titel naleven. Een dergelijke dienst wordt in hun vergunning opgenomen.

3. De lidstaten leggen een register van alle aanbieders van datarapporteringsdiensten aan. Dit register is toegankelijk voor het publiek en bevat informatie over de diensten die de aanbieder van datarapporteringsdiensten op grond van zijn vergunning mag verlenen. Het register wordt regelmatig bijgewerkt. Elke vergunningverlening wordt ter kennis van ESMA gebracht.

ESMA stelt een lijst op van alle aanbieders van datarapporteringsdiensten in de Unie. De lijst bevat informatie over de diensten die de aanbieder van datarapporteringsdiensten op grond van zijn vergunning mag verlenen, en wordt regelmatig bijgewerkt. ESMA maakt deze lijst op haar website bekend en houdt deze bij.

Indien een bevoegde autoriteit een vergunning heeft ingetrokken overeenkomstig artikel 62, wordt die intrekking op de lijst bekendgemaakt gedurende een periode van vijf jaar.

4. De lidstaten schrijven voor dat aanbieders van datarapporteringsdiensten hun diensten aanbieden onder toezicht van de bevoegde autoriteit. De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten regelmatig een evaluatie uitvoeren van de naleving door de aanbieders van datarapporteringsdiensten van deze titel. Zij zorgen er tevens voor dat de bevoegde autoriteiten erop toezien dat aanbieders van datarapporteringsdiensten te allen tijde voldoen aan de in deze titel opgenomen voorwaarden voor de initiële vergunningverlening.

Artikel 60

Reikwijdte van de vergunning

1. De lidstaat van herkomst draagt er zorg voor dat in de vergunning de datarapporteringsdiensten worden vermeld die de aanbieder van datarapporteringsdiensten op grond van de vergunning mag verlenen. Een aanbieder van datarapporteringsdiensten die zijn werkzaamheden tot andere datarapporteringsdiensten wenst uit te breiden, is verplicht een verzoek tot uitbreiding van zijn vergunning in te dienen.

2. De vergunning is geldig in de gehele Unie en staat een aanbieder van datarapporteringsdiensten toe overal in de Unie de diensten te verlenen waarvoor hem vergunning is verleend.

Artikel 61

Procedures voor de verlening en weigering van een vergunning

1. De bevoegde autoriteit verleent geen vergunning voordat zij er zich volledig van heeft vergewist dat de aanvrager voldoet aan alle eisen die uit de overeenkomstig deze richtlijn vastgestelde bepalingen voortvloeien.

2. De aanbieder van datarapporteringsdiensten verstrekt alle informatie — met inbegrip van een programma van werkzaamheden, waarin met name de aard van de beoogde diensten alsmede de organisatiestructuur worden vermeld — die nodig is opdat de bevoegde autoriteit zich ervan kan vergewissen dat de aanbieder van datarapporteringsdiensten ten tijde van de initiële vergunningverlening alle noodzakelijke regelingen heeft getroffen om te voldoen aan zijn verplichtingen die uit de bepalingen van deze titel voortvloeien.

3. De aanvrager wordt er binnen zes maanden na de indiening van een volledige aanvraag van in kennis gesteld of de vergunning toegekend dan wel geweigerd is.

4. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen ter bepaling van:

a) de informatie die overeenkomstig lid 2 aan de bevoegde autoriteiten moet worden verstrekt, inclusief het programma van werkzaamheden;

b) de informatie die in de kennisgevingen uit hoofde van artikel 63, lid 3, moet worden verstrekt.

ESMA dient de in de eerste alinea bedoelde ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen overeenkomstig de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

5. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met het oog op de vaststelling van de standaard-formulieren, templates en procedures voor de in lid 2 van dit artikel en in artikel 63, lid 4, bedoelde kennisgeving of informatieverstrekking.

ESMA dient die ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

Artikel 62

Intrekking van vergunningen

De bevoegde autoriteit mag de vergunning die aan een aanbieder van datarapporteringsdiensten is verleend, intrekken indien de aanbieder:

- a) binnen een termijn van twaalf maanden geen gebruik maakt van de vergunning, uitdrukkelijk te kennen geeft geen gebruik van de vergunning te zullen maken of tijdens de zes voorafgaande maanden geen datarapporteringsdiensten heeft verleend, tenzij de betrokken lidstaat voorschrijft dat in die gevallen de vergunning vervalt;
- b) de vergunning heeft verkregen door het afleggen van valse verklaringen of op enige andere onregelmatige wijze;
- c) niet meer voldoet aan de voorwaarden op basis waarvan de vergunning is verleend;
- d) de bepalingen van deze richtlijn of van Verordening (EU) nr. 600/2014 op ernstige wijze en stelselmatig heeft overtreden.

Artikel 63

Vereisten voor het leidinggevend orgaan van een aanbieder van datarapporteringsdiensten

1. De lidstaten schrijven voor dat alle leden van het leidinggevend orgaan van een aanbieder van datarapporteringsdiensten steeds als voldoende betrouwbaar bekendstaan, over voldoende kennis, vaardigheden en ervaring beschikken en genoeg tijd aan de vervulling van hun taken besteden.

Het leidinggevend orgaan als geheel beschikt over voldoende kennis, vaardigheden en ervaring om inzicht te hebben in de activiteiten van de aanbieder van datarapporteringsdiensten. Elk lid van het leidinggevend orgaan handelt eerlijk, integer en met onafhankelijkheid van geest om de besluiten van de directie als dat nodig is op doeltreffende wijze aan te vechten en als dat nodig is op doeltreffende wijze toe te zien en controle uit te oefenen op de besluitvorming van de directie.

Indien een marktexploitant een vergunning tot exploitatie van een APA, een verstrekker van de consolidated tape of een ARM aanvraagt en de leden van het leidinggevend orgaan van de APA, de verstrekker van de consolidated tape of het ARM dezelfde zijn als de leden van het leidinggevend orgaan van de gereglementeerde markt, worden die personen geacht te voldoen aan de vereisten van de eerste alinea.

2. ESMA ontwikkelt uiterlijk op 3 januari 2016 richtsnoeren voor de beoordeling van de geschiktheid van de leden van het leidinggevend orgaan als beschreven in lid 1, rekening houdend met de verschillende rollen en functies die zij vervullen en met het feit dat belangenconflicten tussen de leden van het leidinggevend orgaan en de gebruikers van APA's, verstrekkers van de consolidated tape of ARM's moeten worden voorkomen.
3. De lidstaten schrijven voor dat de aanbieder van datarapporteringsdiensten de bevoegde autoriteit in kennis stelt van alle leden van zijn leidinggevend orgaan en van eventuele wijzigingen in het lidmaatschap ervan, en tegelijkertijd alle informatie verschaft die nodig is om te beoordelen of de entiteit aan lid 1 voldoet.
4. De lidstaten dragen er zorg voor dat het leidinggevend orgaan van een aanbieder van datarapporteringsdiensten governanceregelingen opstelt en toeziet op de uitvoering ervan; deze regelingen garanderen een doeltreffende en prudente bedrijfsvoering van een organisatie en voorzien onder meer in een scheiding van taken in de organisatie en in de voorkoming van belangenconflicten, en dit op een wijze die de integriteit van de markt en de belangen van haar cliënten bevordert.
5. De bevoegde autoriteit verleent geen vergunning indien zij zich er niet van heeft vergewist dat de persoon of de personen die het bedrijf van de aanbieder van datarapporteringsdiensten feitelijk gaan leiden, als voldoende betrouwbaar bekendstaan, dan wel indien er objectieve en aantoonbare redenen zijn om aan te nemen dat voorgenomen wijzigingen in het bestuur van de aanbieder een bedreiging kunnen vormen voor de gezonde en prudente bedrijfsvoering ervan en voor een passende inachtneming van de belangen van zijn cliënten en de integriteit van de markt.

Afdeling 2

Voor APA's geldende voorwaarden

Artikel 64

Organisatorische vereisten

1. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat een APA in adequaat beleid en afdoende regelingen voorziet om de krachtens de artikelen 20 en 21 van Verordening (EU) nr. 600/2014 te verstrekken informatie tegen redelijke commerciële voorwaarden openbaar te maken binnen een tijdsspanne die realtime zo dicht mogelijk benadert als technisch haalbaar is. De informatie wordt 15 minuten na de bekendmaking ervan door de APA kosteloos beschikbaar gesteld. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat de APA in staat is om deze informatie op efficiënte en consistente wijze te verspreiden, zodat deze snel en op niet-discriminerende basis toegankelijk is in een vorm die de consolidatie van de informatie met vergelijkbare gegevens uit andere bronnen vergemakkelijkt.
2. De informatie die overeenkomstig lid 1 door een APA openbaar wordt gemaakt, omvat ten minste de volgende elementen:
  - a) de identificatiecode van het financiële instrument;
  - b) de prijs waartegen de transactie is gesloten;
  - c) de omvang van de transactie;
  - d) het tijdstip waarop de transactie heeft plaatsgevonden;
  - e) het tijdstip waarop de transactie is gemeld;
  - f) de eenheid van de prijs van de transactie;

- g) de code voor het handelsplatform waarop de transactie is uitgevoerd, of als de transactie was uitgevoerd via een beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling de code „SI” of anders de code „OTC”;
- h) in voorkomend geval, een indicator dat de transactie aan specifieke voorwaarden onderworpen was.

3. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat de APA doeltreffende bestuursrechtelijke regelingen treft en handhaaft om belangenconflicten met haar cliënten te voorkomen. Met name geldt dat een APA die ook een marktexploitant of een beleggingsonderneming is, alle verzamelde informatie op niet-discriminerende wijze behandelt en passende regelingen treft en handhaaft met het oog op de scheiding van verschillende bedrijfsfuncties.

4. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat de APA over deugdelijke beveiligingsmechanismen beschikt om de beveiliging van de middelen voor de informatieoverdracht te garanderen, het risico op datacorruptie en ongeoorloofde toegang tot een minimum te beperken, en te voorkomen dat informatie uitlekt vóór de bekendmaking ervan. De APA houdt voldoende middelen aan en beschikt over back-upvoorzieningen om haar diensten te allen tijde te kunnen aanbieden en in stand te kunnen houden.

5. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat de APA over systemen beschikt die transactiemeldingen doeltreffend op volledigheid kunnen controleren, omissies en aperte fouten kunnen opsporen en om de hernieuwde transmissie van eventuele foutmeldingen kunnen verzoeken.

6. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen ter bepaling van gemeenschappelijke opmaakmodellen, datastandaarden en technische voorzieningen ter vergemakkelijking van de in lid 1 bedoelde consolidatie van informatie.

ESMA dient de ontwerpen van technische reguleringsnormen als bedoeld in de eerste alinea uiterlijk op 3 juli 2015 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen overeenkomstig de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 vast te stellen.

7. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen ter verduidelijking van wat onder de in lid 1 van dit artikel bedoelde redelijke commerciële voorwaarden voor de openbaarmaking van informatie moet worden verstaan.

8. ESMA stelt ontwerpen van technische reguleringsnormen op, ter specificatie van:

- a) de middelen waarmee de APA aan de informatieverplichting van lid 1 kan voldoen;
- b) de inhoud van de overeenkomstig lid 1 openbaar te maken informatie, waaronder ten minste de in lid 2 bedoelde informatie, op een wijze die publicatie van de uit hoofde van artikel 64 vereiste informatie mogelijk maakt;
- c) de concrete organisatorische eisen die zijn vastgelegd in de leden 3, 4 en 5.

ESMA dient deze ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen overeenkomstig de in de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 bedoelde procedure.

Afdeling 3

Voor verstrekkers van de consolidated tape geldende voorwaarden

Artikel 65

Organisatorische vereisten

1. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat een verstrekker van de consolidated tape in adequaat beleid en afdoende regelingen voorziet om overeenkomstig de artikelen 6 en 20 van Verordening (EU) nr. 600/2014 openbaar gemaakte informatie te verzamelen, in een continue elektronische datastroom te consolideren en tegen redelijke commerciële voorwaarden voor het publiek beschikbaar te stellen binnen een tijdsspanne die realtime zo dicht mogelijk benadert als technisch haalbaar is.

Die informatie omvat ten minste de volgende bijzonderheden:

- a) de identificatiecode van het financiële instrument;
- b) de prijs waartegen de transactie is gesloten;
- c) de omvang van de transactie;
- d) het tijdstip waarop de transactie heeft plaatsgevonden;
- e) het tijdstip waarop de transactie is gemeld;
- f) de eenheid van de prijs van de transactie;
- g) de code voor het handelsplatform waarop de transactie is uitgevoerd, of als de transactie was uitgevoerd via een beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling de code „SI” of anders de code „OTC”;
- h) in voorkomend geval, het feit dat een computeralgoritme binnen de beleggingsonderneming verantwoordelijk was voor het beleggingsbesluit en de uitvoering van de transactie;
- i) in voorkomend geval, een indicator dat de transactie aan specifieke voorwaarden onderworpen was;
- j) indien overeenkomstig artikel 4, lid 1, onder a) of b), van Verordening (EU) nr. 600/2014 vrijstelling was verleend van de verplichting om de in artikel 3, lid 1, van die verordening genoemde informatie openbaar te maken, een markering om aan te geven welke van die vrijstellingen voor die transactie gold.

De informatie wordt 15 minuten na bekendmaking door de verstrekker van de consolidated tape kosteloos beschikbaar gesteld. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat de verstrekker van de consolidated tape in staat is deze informatie op efficiënte en consistente wijze te verspreiden, zodat deze snel en op niet-discriminerende basis toegankelijk is in vormen die gemakkelijk toegankelijk en bruikbaar zijn voor marktdeelnemers.

2. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat een verstrekker van de consolidated tape in adequaat beleid en afdoende regelingen voorziet om overeenkomstig de artikelen 10 en 21 van Verordening (EU) nr. 600/2014 openbaar gemaakte informatie te verzamelen, in een continue elektronische datastroom te consolideren en daarop aansluitende informatie tegen redelijke commerciële voorwaarden voor het publiek beschikbaar te stellen binnen een tijdsspanne die realtime zo dicht mogelijk benadert als technisch haalbaar is, waarbij ten minste de volgende bijzonderheden worden verstrekt:

- a) de identificatiecode of identificatiekenmerken van het financiële instrument;

- b) de prijs waartegen de transactie is gesloten;
- c) de omvang van de transactie;
- d) het tijdstip waarop de transactie heeft plaatsgevonden;
- e) het tijdstip waarop de transactie is gemeld;
- f) de eenheid van de prijs van de transactie;
- g) de code voor het handelsplatform waarop de transactie is uitgevoerd, of als de transactie was uitgevoerd via een beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling de code „SI” of anders de code „OTC”;
- h) in voorkomend geval, een indicator dat de transactie aan specifieke voorwaarden onderworpen was.

De informatie wordt 15 minuten na bekendmaking door de verstrekker van de consolidated tape kosteloos beschikbaar gesteld. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat de verstrekker van de consolidated tape in staat is deze informatie op efficiënte en consistente wijze te verspreiden, zodat deze snel en op niet-discriminerende basis toegankelijk is in algemeen aanvaarde vormen die interoperabel zijn en gemakkelijk toegankelijk en bruikbaar zijn voor marktdeelnemers.

3. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat de verstrekker van de consolidated tape ervoor zorgt dat de verstrekte gegevens geconsolideerde gegevens zijn van alle gereguleerde markten, MTF's, OTF's en APA's en tevens betrekking hebben op de financiële instrumenten die overeenkomstig lid 8, onder c), via technische reguleringsnormen zijn gespecificeerd.

4. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat de verstrekker van de consolidated tape doeltreffende bestuursrechtelijke regelingen treft en handhaaft om belangenconflicten te voorkomen. Met name een marktexploitant of een APA die ook een geconsolideerde transactiemeldingsregeling exploiteert, behandelt alle verzamelde informatie op niet-discriminerende wijze, en treft en handhaaft passende regelingen met het oog op de scheiding van verschillende bedrijfsfuncties.

5. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat de verstrekker van de consolidated tape over deugdelijke beveiligingsmechanismen beschikt om de beveiliging van de middelen voor de informatieoverdracht te garanderen en het risico op datacorruptie en ongeoorloofde toegang tot een minimum te beperken. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat de verstrekker van de consolidated tape voldoende middelen aanhoudt en beschikt over back-upvoorzieningen om haar diensten te allen tijde te kunnen aanbieden en in stand te kunnen houden.

6. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen ter bepaling van datastandaarden en opmaakmodellen voor de overeenkomstig de artikelen 6, 10, 20 en 21 van Verordening (EU) nr. 600/2014 openbaar te maken informatie die de identificatiecode van het financiële instrument, de prijs, de omvang, het tijdstip, de eenheid van de prijs, de identificatiecode van het handelsplatform en indicatoren voor de specifieke voorwaarden waaraan de transactie onderworpen was omvat, alsook technische regelingen ter bevordering van een efficiënte en consistente verspreiding van informatie zodat deze gemakkelijk toegankelijk en bruikbaar is voor marktdeelnemers als bedoeld in de leden 1 en 2 en waarin aanvullende diensten worden vermeld die de verstrekker van de consolidated tape kan verlenen om de efficiëntie van de markt te verhogen.

ESMA dient de in de eerste alinea bedoelde ontwerpen van technische reguleringsnormen in bij de Commissie, en dat uiterlijk op 3 juli 2015 wat de overeenkomstig de artikelen 6 en 20 van Verordening (EU) nr. 600/2014 openbaar gemaakte informatie betreft, en uiterlijk op 3 juli 2015 wat de overeenkomstig de artikelen 10 en 21 van Verordening (EU) nr. 600/2014 openbaar gemaakte informatie betreft.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen overeenkomstig de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 vast te stellen.

7. De Commissie stelt overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast ter verduidelijking van wat onder de in de leden 1 en 2 van dit artikel bedoelde redelijke commerciële voorwaarden voor de verlening van toegang tot datastromen moet worden verstaan.
8. ESMA stelt ontwerpen van technische reguleringsnormen op, ter specificatie van:
- de middelen waarmee een verstrekker van de consolidated tape aan de informatieverplichting van de leden 1 en 2 kan voldoen;
  - de inhoud van de overeenkomstig de leden 1 en 2 openbaar te maken informatie;
  - de financiële instrumenten waarover in de datastroom gegevens moeten worden verstrekt en voor andere dan eigendomsinstrumenten de handelsplatformen en APA's die moeten worden opgenomen;
  - andere middelen om te garanderen dat de gegevens die door verschillende verstrekkers van de consolidated tape worden bekendgemaakt, consistent zijn, kunnen worden afgezet tegen en vergeleken met vergelijkbare gegevens uit andere bronnen en kunnen worden samengevoegd op het niveau van de Unie;
  - de concrete organisatorische eisen als vermeld in de leden 4 en 5.

ESMA dient deze ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen overeenkomstig de in de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 bedoelde procedure.

Afdeling 4

Voor ARM's geldende voorwaarden

Artikel 66

Organisatorische vereisten

- De lidstaat van herkomst schrijft voor dat een ARM over adequaat beleid en afdoende regelingen beschikt om de krachtens artikel 26 van Verordening (EU) nr. 600/2014 te verstrekken informatie zo spoedig mogelijk en vóór het einde van de werkdag volgende op die waarop de transactie heeft plaatsgevonden te rapporteren. Deze informatie wordt gerapporteerd overeenkomstig de vereisten van artikel 26 van Verordening (EU) nr. 600/2014.
- De lidstaat van herkomst schrijft voor dat het ARM doeltreffende bestuursrechtelijke regelingen treft en handhaaft om belangenconflicten met zijn cliënten te voorkomen. Met name geldt dat een ARM die ook een marktexploitant of een beleggingsonderneming is, alle verzamelde informatie op niet-discriminerende wijze behandelt en passende regelingen treft en handhaaft met het oog op de scheiding van verschillende bedrijfsfuncties.
- De lidstaat van herkomst schrijft voor dat het ARM over deugdelijke beveiligingsmechanismen beschikt om de beveiliging en authenticatie van de middelen voor de informatieoverdracht te garanderen, het risico op datacorruptie en ongeoorloofde toegang tot een minimum te beperken, en de vertrouwelijkheid van de gegevens te allen tijde in stand te houden. De lidstaat van herkomst schrijft voor dat het ARM voldoende middelen aanhoudt en beschikt over back-upvoorzieningen om zijn diensten te allen tijde te kunnen aanbieden en in stand te kunnen houden.
- De lidstaat van herkomst schrijft voor dat het ARM over systemen beschikt die transactiemeldingen doeltreffend op volledigheid kunnen controleren, door de beleggingsonderneming veroorzaakte omissies en aperte fouten kunnen opsporen en, wanneer zich een fout of een omissie voordoet, nadere bijzonderheden over de fout of de omissie aan de beleggingsonderneming kunnen meedelen en om de hernieuwde transmissie van eventuele foutmeldingen kunnen verzoeken.

De lidstaat van herkomst schrijft tevens voor dat het ARM over systemen beschikt waarmee het door het ARM zelf veroorzaakte fouten of omissies kan opsporen, transactiemeldingen kan corrigeren en juiste en volledige transactiemeldingen aan de bevoegde autoriteit kan toezenden, of opnieuw toezenden, naargelang het geval.

5. ESMA stelt ontwerpen van technische reguleringsnormen op, ter specificatie van:

a) de middelen waarmee het ARM aan de informatieverplichting van lid 1 kan voldoen; en

b) de concrete organisatorische eisen die zijn vastgelegd in de leden 2, 3 en 4.

ESMA dient deze ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen vast te stellen overeenkomstig de in de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 bedoelde procedure.

TITEL VI

BEVOEGDE AUTORITEITEN

HOOFDSTUK I

Aanwijzing, bevoegdheden en verhaalprocedures

Artikel 67

Aanwijzing van bevoegde autoriteiten

1. Elke lidstaat wijst de bevoegde autoriteiten aan die elk van de taken moeten uitvoeren die in de onderscheiden bepalingen van Verordening (EU) nr. 600/2014 en van deze richtlijn zijn omschreven. De lidstaten delen de Commissie, ESMA en de bevoegde autoriteiten van de andere lidstaten mee welke bevoegde autoriteit verantwoordelijk is voor de vervulling van elk van deze taken, met vermelding van eventuele taakverdelingen.

2. De in lid 1 bedoelde autoriteiten zijn openbare autoriteiten, onverminderd de mogelijkheid om taken aan andere entiteiten te delegeren zoals uitdrukkelijk bepaald in artikel 29, lid 4, van deze richtlijn.

Een delegatie van taken aan andere entiteiten dan de in lid 1 bedoelde autoriteiten mag geen betrekking hebben op de uitoefening van openbaar gezag of het gebruik van discretionaire beoordelingsbevoegdheden. De lidstaten schrijven voor dat de bevoegde autoriteiten, voordat zij tot delegatie overgaan, alle redelijke maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat de entiteit waaraan taken zullen worden gedelegeerd, in staat is en over de middelen beschikt om alle taken effectief uit te voeren en dat delegatie alleen plaatsvindt indien er een duidelijk afgebakend en goed gedocumenteerd kader voor het vervullen van de gedelegeerde taken tot stand is gebracht waarin de uit te voeren taken en de voorwaarden voor de uitvoering daarvan vermeld zijn. In deze voorwaarden is een bepaling opgenomen die de entiteit in kwestie ertoe verplicht zodanig op te treden en zich zodanig te organiseren dat belangenconflicten worden vermeden en dat in het kader van de uitoefening van de gedelegeerde taken verkregen informatie niet onrechtmatig wordt gebruikt en evenmin wordt aangewend om de mededinging te verhinderen. De eindverantwoordelijkheid voor het toezicht op de naleving van deze richtlijn en haar uitvoeringsmaatregelen berust bij de overeenkomstig lid 1 aangewezen bevoegde autoriteit of autoriteiten.

De lidstaten stellen de Commissie, ESMA en de bevoegde autoriteiten van de andere lidstaten in kennis van alle met het oog op de delegatie van taken getroffen regelingen, inclusief de precieze voorwaarden voor het delegeren van taken.

3. ESMA maakt een lijst van de in de leden 1 en 2 bedoelde bevoegde autoriteiten op haar website bekend en houdt deze bij.

*Artikel 68***Samenwerking tussen de autoriteiten in dezelfde lidstaat**

Ingeval een lidstaat meer dan één bevoegde autoriteit aanwijst voor het doen naleven van een bepaling van deze richtlijn of van Verordening (EU) nr. 600/2014, worden hun respectieve taken duidelijk omschreven en werken zij nauw samen.

Elke lidstaat schrijft voor dat een dergelijke samenwerking ook plaatsvindt tussen de bevoegde autoriteiten voor de toepassing van deze richtlijn en van Verordening (EU) nr. 600/2014 en de bevoegde autoriteiten die in de betrokken lidstaat verantwoordelijk zijn voor het toezicht op kredietinstellingen, andere financiële instellingen, pensioenfondsen, icbe's, verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen en verzekeringsondernemingen.

De lidstaten schrijven voor dat de bevoegde autoriteiten alle informatie uitwisselen die essentieel of relevant is voor de uitoefening van hun functies en taken.

*Artikel 69***Toezichtbevoegdheden**

1. Aan de bevoegde autoriteiten worden alle toezichtbevoegdheden, met inbegrip van onderzoeksbevoegdheden, toegekend die nodig zijn om hun taken uit hoofde van deze richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014 te vervullen.
2. De in lid 1 bedoelde bevoegdheden omvatten ten minste de bevoegdheden om:
  - a) toegang te verkrijgen tot ieder document of andere gegevens, in enigerlei vorm, waarvan de bevoegde autoriteit vindt dat ze relevant kunnen zijn voor de uitoefening van haar taken, en een afschrift hiervan te ontvangen of te maken;
  - b) de verstrekking van aanvullende inlichtingen op te vragen of te verlangen van iedere persoon en zo nodig een persoon op te roepen en te ondervragen om inlichtingen te verkrijgen;
  - c) inspecties of onderzoek ter plaatse te verrichten;
  - d) bestaande opnames van telefoongesprekken of elektronische communicatie of andere overzichten van dataverkeer opvragen die in het bezit zijn van een beleggingsonderneming, een kredietinstelling of enige andere entiteit die onder deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 valt;
  - e) om bevrozing van en/of beslaglegging op activa verzoeken;
  - f) om een tijdelijk verbod op uitoefening van de beroepsactiviteit verzoeken;
  - g) informatie verlangen van de accountants van vergunninghoudende beleggingsondernemingen, gereguleerde markten en aanbieders van datarapporteringsdiensten;
  - h) strafrechtelijke procedures inleiden;
  - i) toestaan dat verificatie of onderzoek wordt verricht door een accountant of deskundige;
  - j) van elke persoon verstrekking van informatie eisen, met inbegrip van alle relevante documentatie betreffende de omvang en het doel van een via een grondstoffenderivaat ingenomen positie of aangegaan risico, en betreffende enigerlei activa of verplichtingen op de onderliggende markt;

- k) verlangen dat elke praktijk die of elk gedrag dat volgens de bevoegde autoriteit in strijd is met de bepalingen van Verordening (EU) nr. 600/2014 en de ter uitvoering van deze richtlijn vastgestelde bepalingen, tijdelijk of voorgoed wordt gestaakt en voorkomen dat die praktijk of dat gedrag wordt herhaald;
- l) elke maatregel nemen om ervoor te zorgen dat beleggingsondernemingen, gereguleerde markten en andere personen waarop deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 van toepassing is, zich aan de wettelijke voorschriften blijven houden;
- m) de opschorting van de handel in een financieel instrument verlangen;
- n) verlangen dat een financieel instrument van de handel op een gereguleerde markt of op een ander handelsplatform wordt uitgesloten;
- o) van een persoon verlangen dat hij stappen neemt om de omvang van de positie of het risico te verminderen;
- p) het vermogen van een persoon beperken om een grondstoffenderivatencontract te sluiten, onder meer door de invoering van limieten voor de omvang van een positie die een persoon op elk moment kan aanhouden, in overeenstemming met artikel 57 van deze richtlijn;
- q) openbare bekendmakingen publiceren;
- r) voor zover dit door het nationale recht wordt toegestaan, de bestaande overzichten van dataverkeer die in het bezit zijn van een telecommunicatie-exploitant opvragen, indien er een redelijk vermoeden van een inbreuk bestaat en indien die overzichten relevant kunnen zijn voor een onderzoek naar inbreuken op deze richtlijn of op Verordening (EU) nr. 600/2014;
- s) het in de markt zetten of de verkoop van financiële instrumenten of gestructureerde deposito's opschorten als niet is voldaan aan de voorwaarden van artikelen 40, 41 of 42 van Verordening (EU) nr. 600/2014;
- t) het in de markt zetten of de verkoop van financiële instrumenten of gestructureerde deposito's opschorten, als de beleggingsonderneming geen doeltreffend productgoedkeuringsproces heeft ontwikkeld of toegepast of anderszins tekortgeschoten is in de naleving van artikel 16, lid 3, van deze richtlijn;
- u) de verwijdering van een natuurlijke persoon eisen uit het leidinggevend orgaan van een beleggingsonderneming of marktexploitant.

Uiterlijk op 3 juli 2016 stellen de lidstaten de Commissie en ESMA op de hoogte van de nationale wetten, verordeningen en bestuursrechtelijke bepalingen waarmee de leden 1 en 2 worden omgezet. Zij stellen de Commissie en ESMA onverwijld in kennis van alle eventuele latere wijzigingen ervan.

De lidstaten zien erop toe dat er mechanismen zijn ingesteld waarmee er krachtens de nationale wetgeving voor wordt gezorgd dat compensatie wordt betaald of andere herstelmaatregel wordt ondernomen voor financieel verlies of andere geleden schade als gevolg van een inbreuk op deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014.

Artikel 70

Sancties voor inbreuken

1. Onverminderd de toezichtbevoegdheden van de bevoegde autoriteiten, met inbegrip van onderzoeksbevoegdheden en bevoegdheden om herstelmaatregelen op te leggen overeenkomstig artikel 69 en onverminderd het recht van de lidstaten om strafrechtelijke sancties vast te stellen en op te leggen, stellen de lidstaten voorschriften vast en zien zij erop toe dat hun bevoegde autoriteiten bestuursrechtelijke sancties en maatregelen kunnen opleggen die van toepassing zijn op alle inbreuken op deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 en op de ter uitvoering van deze richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014 vastgestelde nationale bepalingen, en nemen zij alle nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat deze worden toegepast. Dergelijke sancties en maatregelen zijn doeltreffend, evenredig en afschrikkend en zijn ook van toepassing op inbreuken die niet specifiek worden genoemd in de leden 3, 4 en 5.

De lidstaten kunnen besluiten geen voorschriften vast te stellen voor bestuursrechtelijke sancties inzake inbreuken ten aanzien waarvan reeds strafrechtelijke sancties krachtens hun nationale recht gelden. In dit geval delen de lidstaten de Commissie de toepasselijke strafrechtelijke bepalingen mede.

Uiterlijk op 3 juli 2016 stellen de lidstaten de Commissie en ESMA in kennis van de nationale wetten, verordeningen en bestuursrechtelijke bepalingen tot omzetting van dit artikel, met inbegrip van de relevante strafrechtelijke bepalingen. Zij stellen de Commissie en ESMA onverwijld in kennis van alle eventuele latere wijzigingen ervan.

2. De lidstaten dragen er zorg voor dat als beleggingsondernemingen, marktexploitanten, aanbieders van datarapporteringdiensten, kredietinstellingen op het vlak van beleggingsdiensten of beleggingsactiviteiten en nevendiensten, en bijkantoren van ondernemingen in derde landen aan verplichtingen onderworpen zijn, bij een inbreuk op deze verplichtingen sancties en maatregelen kunnen worden opgelegd, met inachtneming van de het nationale recht vastgelegde voorwaarden op terreinen die niet geharmoniseerd worden door deze richtlijn, aan de leden van het leidinggevend orgaan van beleggingsondernemingen en marktexploitanten, en aan alle andere natuurlijke of rechtspersonen die uit hoofde van het nationale recht verantwoordelijk zijn voor een inbreuk.

3. De lidstaten zien erop toe dat een inbreuk op een van de volgende bepalingen van deze richtlijn of van Verordening (EU) nr. 600/2014 in ieder geval wordt beschouwd als een inbreuk op deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014:

a) met betrekking tot deze richtlijn:

- i) artikel 8, onder b);
- ii) artikel 9, leden 1 t/m 6;
- iii) artikel 11, leden 1 en 3;
- iv) artikel 16, leden 1 t/m 11;
- v) artikel 17, leden 1 t/m 6;
- vi) artikel 18, leden 1 t/m 9 en de eerste zin van artikel 18, lid 10;
- vii) de artikelen 19 en 20;
- viii) artikel 21, lid 1;
- ix) artikel 23, leden 1, 2 en 3;
- x) artikel 24, leden 1 t/m 5 en 7 t/m 10 en artikel 24, lid 11, eerste en tweede alinea;
- xi) artikel 25, leden 1 t/m 6;
- xii) artikel 26, lid 1, tweede zin en de artikel 26, leden 2 en 3;
- xiii) artikel 27, leden 1 t/m 8;

- xiv) artikel 28, leden 1 en 2;
- xv) artikel 29, lid 2, eerste en derde alinea artikel 29, lid 3, eerste zin en, artikel 29, lid 4, eerste alinea, en artikel 29, lid 5;
- xvi) artikel 30, lid 1, tweede alinea, en artikel 30, lid 3, tweede alinea, eerste zin;
- xvii) artikel 31, lid 1, artikel 31, lid 2, eerste alinea en artikel 30, lid 3;
- xviii) artikel 32, lid 1, en artikel 32, lid 2, eerste, tweede en vierde alinea;
- xix) artikel 33, lid 3;
- xx) artikel 34, lid 2, artikel 34, lid 4, eerste zin, artikel 34, lid 5, eerste zin, artikel 34, lid 7, eerste zin;
- xxi) artikel 35, lid 2, artikel 35, lid 7, eerste alinea, artikel 35, lid 10, eerste zin;
- xxii) artikel 36, lid 1;
- xxiii) artikel 37, lid 1, eerste alinea en tweede alinea, eerste zin, en artikel 37, lid 2, eerste alinea;
- xxiv) artikel 44, lid 1, eerste alinea, artikel 44, lid 2, eerste zin, artikel 44, lid 3, eerste alinea en artikel 44, lid 5, onder b);
- xxv) artikel 45, leden 1 t/m 6 en lid 8;
- xxvi) artikel 46, lid 1, artikel 46, lid 2, onder a) en b),
- xxvii) artikel 47;
- xxviii) artikel 48, leden 1 t/m 11;
- xxix) artikel 49, lid 1;
- xxx) artikel 50, lid 1;
- xxxi) artikel 51, leden 1 tot en met 4, en artikel 51, lid 5, tweede zin;
- xxxii) artikel 52, lid 1, en artikel 52, lid 2, eerste, tweede en vijfde alinea;
- xxxiii) artikel 53, leden 1, 2 en 3, artikel 53, lid 6, tweede alinea, eerste zin, en artikel 53, lid 7;

xxxiv) artikel 54, lid 1, artikel 54, lid 2, eerste alinea en artikel 54, lid 3;

xxxv) artikel 57, leden 1 en 2, artikel 57, lid 8 en artikel 57, lid 10, eerste alinea;

xxxvi) artikel 58, leden 1 t/m 4;

xxxvii) artikel 63, leden 1, 3 en 4;

xxxviii) artikel 64, leden 1 t/m 5;

xxxix) artikel 65, leden 1 t/m 5;

xxxx) artikel 66, leden 1 t/m 4; en

b) met betrekking tot Verordening (EU) nr. 600/2014:

i) artikel 3, leden 1 en 3;

ii) artikel 4, lid 3, eerste alinea;

iii) artikel 6;

iv) artikel 7, lid 1, derde alinea, eerste zin;

v) artikel 8, leden 1, 3 en 4;

vi) artikel 10;

vii) artikel 11, lid 1, derde alinea, eerste zin en artikel 11, lid 3, derde alinea;

viii) artikel 12, lid 1;

ix) artikel 13, lid 1;

x) artikel 14, lid 1, artikel 14, lid 2, eerste zin en artikel 14, lid 3, tweede, derde en vierde zin en 2;

xi) artikel 15, lid 1, eerste alinea en tweede alinea, eerste en derde zin, artikel 15, lid 2, en artikel 15, lid 4, tweede zin;

xii) artikel 17, lid 1, tweede zin;

xiii) artikel 18, leden 1 en 2, artikel 18, lid 4, eerste zin, artikel 18, lid 5, eerste zin en artikel 18, lid 6, eerste alinea en artikel 18lid 7 en 9;

xiv) artikel 20, lid 1, en artikel 20, lid 2, eerste zin;

xv) artikel 21, leden 1, 2 en 3;

xvi) artikel 22, lid 2;

xvii) artikel 23, leden 1 en 2;

xviii) artikel 25, leden 1 en 2;

xix) artikel 26, lid 1, eerste alinea, artikel 26, leden 2 tot en met 5, artikel 26, lid 6, eerste alinea en artikel 26, lid 7, eerste tot en met vijfde en achtste alinea;

xx) artikel 27, lid 1;

xxi) artikel 28, lid 1, en artikel 28, lid 2, eerste alinea;

xxii) artikel 29, leden 1 en 2;

xxiii) artikel 30, lid 1;

xxiv) artikel 31, leden 2 en 3;

xxv) artikel 35, leden 1, 2 en 3;

xxvi) artikel 36, leden 1, 2 en 3;

xxvii) artikel 37, leden 1 en 3;

xxviii) de artikelen 40, 41 en 42.

4. Het verlenen van beleggingsdiensten en/of het verrichten van beleggingsactiviteiten zonder de vereiste vergunning of goedkeuring overeenkomstig de volgende bepalingen van deze richtlijn of van Verordening (EU) nr. 600/2014 wordt tevens beschouwd als een inbreuk van deze richtlijn of van Verordening (EU) nr. 600/2014 op:

a) artikel 5 of artikel 6, lid 2 of artikel 34, artikel 35, artikel 39 of artikel 61 van deze richtlijn;

b) de derde zin van artikel 7, lid 1 of artikel 11, lid 1 van Verordening (EU) nr. 600/2014.

5. Verzuim om mee te werken of te voldoen aan een onderzoek, een inspectie of een aanvraag als bedoeld in artikel 71 wordt ook beschouwd als een inbreuk op deze richtlijn.

6. De lidstaten zorgen er overeenkomstig het nationale recht voor dat de bevoegde autoriteiten de bevoegdheid hebben om in de in de leden 3, 4 en 5 bedoelde inbreuken ten minste de volgende bestuursrechtelijke sancties en andere maatregelen op te leggen:

- a) een openbare verklaring, overeenkomstig artikel 71, waarin de natuurlijke persoon of rechtspersoon en de aard van de inbreuk worden genoemd;
- b) een bevel waarin wordt gelast dat de voor de inbreuk verantwoordelijke natuurlijke of rechtspersoon het gedrag staakt en niet meer herhaalt;
- c) in het geval van een beleggingsonderneming, een marktexploitant die een vergunning tot exploitatie van een MTF of OTF heeft, een gereguleerde markt, een APA, een verstrekker van de consolidated tape of een ARM, de intrekking of schorsing van de vergunning van de instelling in overeenstemming met de artikelen 8, 43 en 65;
- d) een tijdelijk of, bij herhaalde ernstige inbreuken, permanent verbod voor een lid van het leidinggevend orgaan van de beleggingsonderneming of enigerlei andere natuurlijke persoon die voor de inbreuk verantwoordelijk wordt gehouden, om leidinggevende functies in beleggingsondernemingen te bekleden;
- e) een tijdelijk verbod voor de beleggingsonderneming om lid of deelnemer te zijn van gereguleerde markten, MTF's of een cliënt van OTF's;
- f) in het geval van een rechtspersoon, maximale bestuursrechtelijke geldboetes van ten minste 5 000 000 EUR of, in de lidstaten waar de euro niet de munteenheid is, het overeenkomstige bedrag in de nationale munteenheid op 2 juli 2014, of ten belope van 10 % van de totale jaaromzet van de rechtspersoon volgens de meest recente jaarrekening die door het leidinggevend orgaan is goedgekeurd; indien de rechtspersoon een moederonderneming is of een dochteronderneming van de moederonderneming die overeenkomstig Richtlijn 2013/34/EU een geconsolideerde jaarrekening moet opstellen, is de desbetreffende totale jaaromzet gelijk aan de totale jaaromzet of de soort inkomsten die daar overeenkomstig de toepasselijke wetgevingshandelingen inzake jaarrekeningen mee overeenstemt volgens de meest recente door het leidinggevende orgaan van de uiteindelijke moederonderneming goedgekeurde geconsolideerde jaarrekening;
- g) in het geval van een natuurlijke persoon, maximale bestuursrechtelijke geldboetes van ten minste 5 000 000 EUR of, in de lidstaten waar de euro niet de munteenheid is, het overeenkomstige bedrag in de nationale munteenheid op 2 juli 2014;
- h) maximale bestuursrechtelijke geldboetes van ten minste twee keer het bedrag van het aan de inbreuk ontleende voordeel indien dat kan worden bepaald, zelfs indien dat bedrag de in de punten f) en g) genoemde maximumbedragen overschrijdt.

7. De lidstaten kunnen de bevoegde autoriteiten de bevoegdheid geven om soorten sancties op te leggen in aanvulling op de sancties genoemd in lid 6 of sancties op te leggen die de in lid 6, onder f), g) en h.) genoemde bedragen overschrijden.

Artikel 71

Bekendmaking van besluiten

1. De lidstaten schrijven voor dat de bevoegde autoriteiten ieder besluit waarbij een bestuursrechtelijke sanctie of maatregel wegens inbreuken op Verordening (EU) nr. 600/2014 of de ter uitvoering van deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen wordt opgelegd, zonder onnodige vertraging nadat de persoon aan wie de sanctie werd opgelegd van dat besluit in kennis is gesteld, op hun officiële website bekendmaken. De bekendmaking bevat ten minste informatie over het type en de aard van de inbreuk en de identiteit van de verantwoordelijke personen. Deze verplichting is niet van toepassing op besluiten waarmee onderzoeksmaatregelen worden opgelegd.

Indien de bekendmaking van de identiteit van de rechtspersonen of van de persoonlijke gegevens van de natuurlijke personen echter na een per geval uitgevoerde beoordeling van de evenredigheid van die bekendmaking door de bevoegde autoriteit onevenredig wordt geacht, of indien bekendmaking de stabiliteit van de financiële markten of een lopend onderzoek in gevaar brengt, zorgen de lidstaten ervoor dat de bevoegde autoriteiten:

- a) de bekendmaking van het besluit waarbij de sanctie of maatregel wordt opgelegd uitstellen totdat de redenen voor niet-bekendmaking vervallen;
- b) het besluit om de sanctie of maatregel op te leggen op basis van anonimiteit en in overeenstemming met het nationale recht bekendmaken, indien de persoonlijke gegevens in kwestie daardoor doeltreffend worden beschermd; of
- c) het besluit om een sanctie of maatregel op te leggen helemaal niet bekendmaken indien de onder a) en b) vermelde opties als onvoldoende worden beschouwd om te waarborgen:
  - i) dat de stabiliteit van de financiële markten niet in gevaar wordt gebracht;
  - ii) dat de bekendmaking van dergelijke besluiten evenredig is met de maatregelen die als weinig ingrijpend worden beschouwd.

In het geval van een besluit tot bekendmaking van een sanctie of maatregel op basis van anonimiteit kan de bekendmaking van de betrokken gegevens voor een redelijke periode worden uitgesteld indien verwacht wordt dat de redenen voor bekendmaking op basis van anonimiteit in die periode zullen vervallen.

2. Indien het besluit om een sanctie of maatregel op te leggen onderworpen is aan een beroepsmogelijkheid voor de desbetreffende gerechtelijke of andere instantie, maken de bevoegde autoriteiten dergelijke informatie direct bekend op hun officiële website evenals eventuele nadere informatie over de afloop van een dergelijk beroep. Bovendien wordt een besluit tot nietigverklaring van een eerder besluit tot oplegging van een sanctie of een maatregel bekendgemaakt.

3. De bevoegde autoriteiten zorgen ervoor dat alle informatie die overeenkomstig dit artikel bekendgemaakt wordt, gedurende een periode van ten minste vijf jaar na de bekendmaking op hun officiële website blijft staan. Persoonsgegevens die zijn opgenomen in de bekendmaking worden slechts vermeld op de officiële website van de bevoegde autoriteit gedurende de periode waarvoor dat noodzakelijk is in overeenstemming met de toepasselijke regelgeving betreffende gegevensbescherming.

De bevoegde autoriteiten stellen ESMA op de hoogte van alle bestuursrechtelijke sancties die opgelegd zijn, maar niet overeenkomstig lid 1, onder c), gepubliceerd zijn, met inbegrip van elk in dat verband ingesteld beroep en de afloop daarvan. De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten de informatie en de definitieve uitspraak in verband met een opgelegde strafrechtelijke sanctie ontvangen en indienen bij ESMA. ESMA houdt, uitsluitend ten behoeve van uitwisseling van informatie tussen bevoegde autoriteiten, een centrale database van de aan haar meegedeelde sancties bij. Die database is uitsluitend toegankelijk voor bevoegde autoriteiten en wordt bijgewerkt op basis van de door de bevoegde autoriteiten verstrekte informatie.

4. De lidstaten verstrekken ESMA jaarlijks geaggregeerde informatie over alle sancties en maatregelen die overeenkomstig de leden 1 en 2 zijn getroffen respectievelijk opgelegd. Deze verplichting geldt niet voor maatregelen met het karakter van een onderzoek.

Wanneer de lidstaten ervoor kiezen om in overeenstemming met artikel 70 strafrechtelijke sancties vast te leggen voor inbreuken op de bepalingen die in dat artikel worden genoemd, verstrekken hun bevoegde autoriteiten ESMA jaarlijks met anonieme en geaggregeerde gegevens over alle ingestelde strafrechtelijke onderzoeken en opgelegde strafrechtelijke sancties. ESMA publiceert de gegevens over opgelegde strafrechtelijke sancties in een jaarverslag.

5. Wanneer de bevoegde autoriteit een bestuursrechtelijke maatregel, sanctie of strafrechtelijke sanctie openbaar maakt, stelt zij tegelijkertijd ESMA daarvan in kennis.

6. Wanneer een openbaar gemaakte strafrechtelijke of bestuursrechtelijke sanctie betrekking heeft op een beleggingsonderneming, marktexploitant, aanbieder van datarapporteringdiensten, kredietinstelling op het vlak van beleggingsdiensten en -activiteiten of nevendiensten, of een bijkantoor van ondernemingen in derde landen waaraan overeenkomstig deze richtlijn een vergunning is verleend, neemt ESMA een verwijzing naar de openbaar gemaakte sanctie op in het desbetreffende register.

7. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met betrekking tot de procedures en formulieren voor de verstrekking van informatie als bedoeld in dit artikel.

ESMA dient die ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

Artikel 72

Uitoefening van toezichthoudende bevoegdheden en bevoegdheden om sancties op te leggen

1. De bevoegde autoriteiten oefenen de in artikel 69 genoemde toezichthoudende bevoegdheden, met inbegrip van onderzoeksbevoegdheden en bevoegdheden om herstelmaatregelen op te leggen en de in artikel 70 bedoelde bevoegdheden om sancties op te leggen uit in overeenstemming met hun nationale rechtskader, en wel:

- a) rechtstreeks;
- b) in samenwerking met andere autoriteiten;
- c) op hun verantwoordelijkheid door middel van delegatie aan entiteiten waaraan taken zijn gedelegeerd overeenkomstig artikel 67, lid 2; of
- d) door middel van een verzoek aan de bevoegde rechterlijke instanties.

2. De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten bij de vaststelling van de soort en de hoogte van een bestuursrechtelijke sanctie of maatregel die is opgelegd in het kader van de in artikel 70 genoemde bevoegdheden om sancties op te leggen alle relevante omstandigheden in aanmerking nemen, zoals in voorkomend geval:

- a) de ernst en de duur van de inbreuk;
- b) de mate van verantwoordelijkheid van de voor de inbreuk verantwoordelijke natuurlijke of rechtspersoon;
- c) de financiële draagkracht van de voor de inbreuk verantwoordelijke natuurlijke of rechtspersoon, zoals deze met name blijkt uit de totale omzet van de verantwoordelijke rechtspersoon of het jaarinkomen en het netto vermogen van de verantwoordelijke natuurlijke persoon;
- d) de omvang van de door de verantwoordelijke natuurlijke of rechtspersoon behaalde winsten of vermeden verliezen, voor zover deze kunnen worden bepaald;
- e) de verliezen die derden wegens de inbreuk hebben geleden, voor zover deze kunnen worden bepaald;
- f) de mate waarin de verantwoordelijke natuurlijke of rechtspersoon met de bevoegde autoriteit meewerkt, onverminderd de noodzaak te zorgen voor terugbetaling van de door de betreffende persoon behaalde winsten of vermeden verliezen;

g) eerdere inbreuken van de voor de inbreuk verantwoordelijke natuurlijke of rechtspersoon.

De bevoegde autoriteiten kunnen bij de vaststelling van de soort en de hoogte van de bestuursrechtelijke sancties en maatregelen rekening houden met andere dan de in de eerste alinea bedoelde factoren.

Artikel 73

Melding van inbreuken

1. De lidstaten dragen er zorg voor dat de bevoegde autoriteiten doeltreffende mechanismen opzetten om de melding van potentiële of daadwerkelijke inbreuken op de bepalingen van Verordening (EU) nr. 600/2014 en van de nationale bepalingen die ter uitvoering van deze richtlijn worden vastgesteld aan de bevoegde autoriteiten mogelijk te maken.

De in de eerste alinea bedoelde mechanismen omvatten ten minste:

- a) specifieke procedures voor de ontvangst van meldingen van potentiële of daadwerkelijke inbreuken en de follow-up daarvan, met inbegrip van het vaststellen van veilige communicatiekanalen voor dergelijke meldingen;
- b) passende bescherming van werknemers van financiële instellingen die inbreuken melden die binnen de financiële instelling hebben plaatsgevonden, tegen op zijn minst vergelding, discriminatie of andere soorten onbillijke behandeling;
- c) bescherming, in elke fase van de procedure, van de identiteit van zowel de persoon die de inbreuken meldt, als de voor een inbreuk verantwoordelijk geachte natuurlijke persoon, tenzij openbaarmaking krachtens de nationale wetgeving is vereist in het kader van verder onderzoek of een daarop volgende bestuursrechtelijke of gerechtelijke procedure.

2. De lidstaten schrijven voor dat beleggingsondernemingen, marktexploitanten, aanbieders van datarapporteringsdiensten, kredietinstellingen op het vlak van beleggingsdiensten of beleggingsactiviteiten en nevendiensten, en bijkantoren van ondernemingen in derde landen over passende procedures beschikken opdat hun werknemers in staat zijn potentiële of daadwerkelijke inbreuken intern via een specifiek kanaal te melden.

Artikel 74

Rechtsmiddelen

1. De lidstaten dragen er zorg voor dat elk besluit dat is genomen op grond van de bepalingen van Verordening (EU) nr. 600/2014 of uit hoofde van wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen die overeenkomstig deze richtlijn zijn vastgesteld, naar behoren gemotiveerd is en dat daartegen beroep kan worden ingesteld bij de rechter. Een beroepsprocedure voor een rechtbank is ook mogelijk wanneer er binnen zes maanden na indiening van een vergunningsaanvraag die alle vereiste gegevens bevat geen beslissing dienaangaande is genomen.

2. De lidstaten bepalen dat ook een of meer van onderstaande, naar nationaal recht bepaalde instanties zich in het belang van de consument en overeenkomstig het nationale recht tot de rechter of de bevoegde administratieve instanties kunnen wenden om de toepassing van Verordening (EU) nr. 600/2014 en van de nationale bepalingen die ter uitvoering van deze richtlijn worden vastgesteld af te dwingen:

- a) overheidsinstanties of de vertegenwoordigers ervan;
- b) consumentenorganisaties die een rechtmatig belang hebben bij de bescherming van de consument;
- c) beroepsorganisaties die een rechtmatig belang hebben bij een optreden ter bescherming van hun leden.

*Artikel 75***Buitengerechtelijke procedure voor klachten van „consumenten”**

1. De lidstaten zorgen voor de inrichting van efficiënte en doeltreffende klachten- en beroepsprocedures voor de buitengerechtelijke beslechting van consumentengeschillen betreffende door beleggingsondernemingen verleende beleggingsdiensten en nevendiensten, waarbij in voorkomend geval van bestaande organen gebruik wordt gemaakt. De lidstaten dragen er verder zorg voor dat alle beleggingsondernemingen zich aansluiten bij een of meer van deze organen die dergelijke klachten- en beroepsprocedures ten uitvoer leggen.
2. De lidstaten zorgen ervoor dat deze organen actief met hun tegenhangers in andere lidstaten samenwerken bij de regeling van grensoverschrijdende geschillen.
3. De bevoegde autoriteiten brengen ESMA op de hoogte van de in lid 1 bedoelde klachten- en beroepsprocedures die in hun rechtsgebieden beschikbaar zijn.

ESMA maakt een lijst van alle buitengerechtelijke procedures op haar website bekend en houdt deze bij.

*Artikel 76***Beroepsgeheim**

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de bevoegde autoriteiten, alle personen die werkzaam zijn of zijn geweest voor de bevoegde autoriteiten of voor entiteiten waaraan overeenkomstig artikel 67, lid 2, taken zijn gedelegeerd, alsmede accountants of deskundigen die in opdracht van de bevoegde autoriteiten handelen, aan het beroepsgeheim gebonden zijn. Zij mogen geen vertrouwelijke gegevens bekendmaken waarvan zij beroepshalve kennis krijgen, behalve in een samengevatte of geaggregeerde vorm, zodat individuele beleggingsondernemingen, marktexploitanten, gereguleerde markten of andere personen niet herkenbaar zijn, onverminderd de voorschriften van het nationale strafrecht, fiscaal recht of de andere bepalingen van deze richtlijn of van Verordening (EU) nr. 600/2014.
2. Indien een beleggingsonderneming, marktexploitant of gereguleerde markt failliet is verklaard of op grond van een rechterlijke uitspraak moet worden geliquideerd, mogen vertrouwelijke gegevens die geen betrekking hebben op derden, in het kader van burgerrechtelijke of handelsrechtelijke procedures openbaar worden gemaakt indien dat nodig is voor de afwikkeling van de procedure.
3. Onverminderd de voorschriften van het nationale strafrecht of fiscaal recht mogen de bevoegde autoriteiten, of instanties of natuurlijke of rechtspersonen, anders dan de bevoegde autoriteiten, die uit hoofde van deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 vertrouwelijke informatie ontvangen, deze uitsluitend gebruiken bij de uitoefening van hun taken en voor de uitoefening van hun functies, in het geval van de bevoegde autoriteiten, binnen het toepassingsgebied van deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 of, in het geval van andere autoriteiten, instanties of natuurlijke of rechtspersonen, voor het doel waarvoor die informatie aan hen verstrekt was en/of in het kader van bestuursrechtelijke of gerechtelijke procedures die specifiek met de uitoefening van deze functies verband houden. Indien de bevoegde autoriteit of andere autoriteit, instantie of persoon die de gegevens heeft verstrekt daarin toestemt, mag de ontvangende autoriteit de gegevens evenwel voor andere doeleinden gebruiken.
4. Alle uit hoofde van deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 ontvangen, uitgewisselde of doorgegeven vertrouwelijke informatie valt onder het in dit artikel bedoelde beroepsgeheim. Dit artikel belet evenwel niet dat de bevoegde autoriteiten vertrouwelijke gegevens uitwisselen of doorgeven, in overeenstemming met deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 en andere op beleggingsondernemingen, kredietinstellingen, pensioenfondsen, icbe's, abi's, verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen en verzekeringsondernemingen, gereguleerde markten of marktexploitanten, CTP's en CSD's toepasselijke richtlijnen of verordeningen, dan wel met instemming van de bevoegde autoriteit of een andere autoriteit of instantie of natuurlijke of rechtspersoon die deze gegevens heeft meegedeeld.
5. Dit artikel belet niet dat de bevoegde autoriteiten overeenkomstig het nationale recht vertrouwelijke gegevens uitwisselen of doorgeven die niet van een bevoegde autoriteit van een andere lidstaat zijn ontvangen.

*Artikel 77***Betrekkingen met accountants**

1. De lidstaten schrijven ten minste voor dat iedere persoon die is toegelaten in de zin van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾, en die bij een beleggingsonderneming, een gereglementeerde markt of een aanbieder van datarapporteringsdiensten de taak verricht zoals bedoeld in artikel 34, van Richtlijn 2013/34/EU of artikel 73 van Richtlijn 2009/65/EEG, dan wel een andere wettelijke taak, de verplichting heeft aan de bevoegde autoriteiten snel melding te doen van elk feit of besluit met betrekking tot deze onderneming, waarvan hij bij de uitvoering van die taken kennis heeft gekregen en dat van dien aard is:

- a) dat het een materiële inbreuk inhoudt op de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen die de voorwaarden voor de vergunningverlening vaststellen of specifiek de uitoefening van de werkzaamheden van beleggingsondernemingen regelen;
- b) dat het de bedrijfscontinuïteit van de beleggingsonderneming aantast;
- c) dat het leidt tot weigering van de goedkeuring van de jaarrekening of tot het uiten van voorbehouden.

Deze persoon heeft tevens de verplichting melding te doen van feiten en besluiten waarvan hij kennis heeft gekregen bij de uitvoering van een van de taken als beschreven in de eerste alinea bij een onderneming die nauwe banden heeft met de beleggingsonderneming waar deze persoon die taak uitvoert.

2. Melding te goeder trouw aan de bevoegde autoriteiten door de personen die zijn toegelaten in de zin van Richtlijn 2006/43/EG van de in lid 1 bedoelde feiten of besluiten, vormt geen inbreuk op ongeacht welke op grond van een contract of van een wettelijke bepaling opgelegde beperking inzake de openbaarmaking van informatie, en leidt voor de betrokken persoon tot geen enkele vorm van aansprakelijkheid.

*Artikel 78***Gegevensbescherming**

De persoonsgegevens die in de loop van of met het oog op de uitoefening van de toezichtbevoegdheden, met inbegrip van onderzoeksbevoegdheden, overeenkomstig deze richtlijn worden verzameld, worden verwerkt in overeenstemming met de nationale wetgeving tot uitvoering van Richtlijn 95/46/EG en, indien van toepassing, Verordening (EG) nr. 45/2001.

*HOOFDSTUK II****Samenwerking tussen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten en met ESMA****Artikel 79***Verplichting tot samenwerking**

1. De bevoegde autoriteiten van de verschillende lidstaten werken onderling samen wanneer dat voor de vervulling van hun taken uit hoofde van deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 nodig is, waartoe zij gebruikmaken van de bevoegdheden waarover zij hetzij uit hoofde van deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014, hetzij ingevolge nationale wetgeving beschikken.

Wanneer de lidstaten ervoor hebben gekozen om in overeenstemming met artikel 70 strafrechtelijke sancties vast te leggen voor inbreuken op de bepalingen van deze verordening die in dat artikel worden genoemd, zorgen zij ervoor dat de bevoegde autoriteiten via passende maatregelen over de nodige bevoegdheden beschikken om met de gerechtelijke autoriteiten in hun jurisdictie te communiceren om specifieke informatie te ontvangen over strafrechtelijke onderzoeken naar en procedures in verband met mogelijke inbreuken op deze richtlijn en op Verordening (EU) nr. 600/2014, en zorgen zij er daarnaast voor dat andere bevoegde autoriteiten en ESMA zich op dezelfde wijze kunnen houden aan de verplichting om met elkaar en met ESMA samen te werken voor de toepassing van het bepaalde in deze richtlijn en in Verordening (EU) nr. 600/2014.

⁽¹⁾ Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 84/253/EEG van de Raad (PB L 157 van 9.6.2006, blz. 87).

De bevoegde autoriteiten verlenen assistentie aan de bevoegde autoriteiten van andere lidstaten. Zij wisselen voornamelijk informatie uit en werken samen bij onderzoeks- of toezichtsactiviteiten.

De bevoegde autoriteiten kunnen met het oog op het vergemakkelijken van de inning van geldboetes ook met de bevoegde autoriteiten van andere lidstaten samenwerken.

Om de samenwerking en met name de uitwisseling van informatie te vergemakkelijken en te versnellen, wijzen de lidstaten één bevoegde autoriteit aan als contactpunt voor de toepassing van deze richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014. De lidstaten delen de Commissie, ESMA en de overige lidstaten de namen mede van de autoriteiten die zijn aangewezen om uit hoofde van dit lid verzoeken om uitwisseling van gegevens of verzoeken om samenwerking in ontvangst te nemen. ESMA maakt een lijst van deze autoriteiten op haar website bekend en houdt deze bij.

2. Wanneer, gelet op de toestand van de effectenmarkten in de lidstaat van ontvangst, de transacties van een handelsplatform dat in een lidstaat van ontvangst voorzieningen heeft geïnstalleerd, van aanzienlijk belang zijn geworden voor het functioneren van de effectenmarkten en de bescherming van de beleggers in die lidstaat van ontvangst, treffen de bevoegde autoriteiten van het handelsplatform in de lidstaat van herkomst en de lidstaat van ontvangst evenredige samenwerkingsregelingen.

3. De lidstaten nemen de nodige bestuursrechtelijke en organisatorische maatregelen om de in lid 1 bedoelde assistentieverlening te vergemakkelijken.

De bevoegde autoriteiten kunnen hun bevoegdheden ten behoeve van de samenwerking aanwenden, zelfs in de gevallen waarin de onderzochte gedraging niet strijdig is met in de betrokken lidstaat van kracht zijnde regelgeving.

4. Wanneer een bevoegde autoriteit ervan overtuigd is dat er door niet onder haar toezicht staande entiteiten op het grondgebied van een andere lidstaat handelingen worden of zijn uitgevoerd die strijdig zijn met de bepalingen van deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014, geeft zij hiervan zo specifiek mogelijk kennis aan de bevoegde autoriteit van de andere lidstaat en aan ESMA. De in kennis gestelde bevoegde autoriteit neemt de nodige maatregelen. Zij stelt de kennisgevende bevoegde autoriteit en ESMA op de hoogte van het resultaat van haar optreden en, voor zover mogelijk, van belangrijke tussentijdse ontwikkelingen. Dit lid laat de bevoegdheid van de kennisgevende bevoegde autoriteit onverlet.

5. Onverminderd de leden 1 en 4, stellen de bevoegde autoriteiten ESMA en de overige bevoegde autoriteiten in kennis van de details van:

- a) elk overeenkomstig artikel 69, lid 2, onder o), gedaan verzoek om de omvang van een positie of risico te verminderen;
- b) elke overeenkomstig artikel 69, lid 2, onder p), ingestelde beperking op het vermogen van personen om een derivatencontract te sluiten.

Indien zulks relevant is, wordt bij de kennisgeving melding gemaakt van de details van het overeenkomstig artikel 69, lid 2, onder j), gedane verzoek of de overeenkomstig dezelfde bepaling gestelde eis, met inbegrip van de identiteit van de persoon of personen tot wie het verzoek was gericht en de redenen die eraan ten grondslag liggen, alsook de reikwijdte van de overeenkomstig artikel 69, lid 2, onder p), ingestelde beperkingen, met inbegrip van de betrokken persoon, de desbetreffende financiële instrumenten, eventuele beperkingen in de omvang van de posities die een persoon op elk moment kan aanhouden, eventuele vrijstellingen die worden toegekend in overeenstemming met artikel 57, en de redenen die daaraan ten grondslag liggen.

De kennisgevingen vinden uiterlijk 24 uur vóór de geplande inwerkingtreding van de acties of maatregelen plaats. In buitengewone omstandigheden kan een bevoegde autoriteit minder dan 24 uur vóór de geplande inwerkingtreding van de maatregel kennis geven wanneer het onmogelijk is 24 uur van tevoren tot kennisgeving over te gaan.

Een bevoegde autoriteit van een lidstaat die overeenkomstig dit lid een kennisgeving ontvangt, kan maatregelen overeenkomstig artikel 69, lid 2, onder o) of p), nemen wanneer zij ervan overtuigd is dat de maatregelen noodzakelijk zijn om het doel van de andere bevoegde autoriteit te verwezenlijken. De bevoegde autoriteit gaat eveneens over tot kennisgeving overeenkomstig dit lid wanneer zij voornemens is maatregelen te treffen.

Wanneer een optreden uit hoofde van dit lid, eerste alinea, onder a) of b), betrekking heeft op de voor de groothandel bestemde energieproducten, stelt de bevoegde autoriteit ook het krachtens Verordening (EG) nr. 713/2009 opgerichte Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators (Agency for the Cooperation of Energy Regulators — ACER) in kennis.

6. Wat emissierechten betreft, werken de bevoegde autoriteiten samen met openbare instanties die bevoegd zijn voor het toezicht op spotmarkten en veilingen, alsook met de uit hoofde van Richtlijn 2003/87/EG met het nalevingstoezicht belaste bevoegde autoriteiten, registeradministrateurs en andere openbare instanties opdat zij zich een totaalbeeld van de markten voor emissierechten kunnen vormen.

7. Wat agrarische grondstoffenderivaten betreft, moeten de bevoegde autoriteiten verslag uitbrengen aan en samenwerken met de overheidsinstanties die bevoegd zijn voor het toezicht op, en de administratie en regelgeving van fysieke agrarische markten uit hoofde van Verordening (EU) nr. 1308/2013.

8. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 gedelegeerde handelingen vast te stellen om de criteria te bepalen op grond waarvan de werkzaamheden van een handelsplatform in een lidstaat van ontvangst kunnen worden beschouwd als zijnde van aanzienlijk belang voor het functioneren van de effectenmarkten en de bescherming van de beleggers in die lidstaat van ontvangst.

9. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met het oog op de vaststelling van de standaardformulieren, templates en procedures voor de samenwerkingsregelingen zoals bedoeld in lid 2.

ESMA dient die ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

Artikel 80

Samenwerking tussen de bevoegde autoriteiten bij toezichtsactiviteiten, verificatie ter plaatse of onderzoek

1. Een bevoegde autoriteit van een lidstaat kan om de medewerking van de bevoegde autoriteit van een andere lidstaat verzoeken bij toezichtsactiviteiten of voor verificatie ter plaatse of bij een onderzoek. In het geval van beleggingsondernemingen die lid of deelnemer op afstand van een gereglementeerde markt zijn, kan de voor het toezicht op de gereglementeerde markt bevoegde autoriteit verkiezen die leden of deelnemers op afstand rechtstreeks te contacteren; zij stelt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van het lid of de deelnemer op afstand daarvan in kennis.

Indien de bevoegde autoriteit een verzoek met betrekking tot een verificatie ter plaatse of bij een onderzoek ontvangt, zal zij:

- a) de verificatie of het onderzoek zelf verrichten;
- b) de verzoekende autoriteit toestemming verlenen om de verificatie of het onderzoek te verrichten;
- c) toestaan dat de verificatie of het onderzoek wordt verricht door een accountant of deskundige.

2. Om convergentie te brengen in de praktijk van het toezicht kan ESMA deelnemen aan de activiteiten van de colleges van toezichthouders, inclusief verificaties of onderzoeken ter plaatse, die door twee of meer bevoegde autoriteiten gezamenlijk worden uitgevoerd overeenkomstig artikel 21 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

3. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische reguleringsnormen om nader te bepalen welke informatie tussen de bevoegde autoriteiten moet worden uitgewisseld wanneer wordt samengewerkt bij toezichtwerkzaamheden, controles ter plaatse en onderzoeken.

ESMA dient deze ontwerpen van technische reguleringsnormen uiterlijk op 3 juli 2015 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische reguleringsnormen overeenkomstig de artikelen 10 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 vast te stellen.

4. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met het oog op de vaststelling van de standaardformulieren, templates en procedures voor de bevoegde autoriteiten met het oog op de samenwerking bij toezichtwerkzaamheden, controles ter plaatse en onderzoeken.

ESMA dient die ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

Artikel 81

Uitwisseling van informatie

1. De bevoegde autoriteiten van de lidstaten die voor de toepassing van deze richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014 overeenkomstig artikel 79, lid 1, van deze richtlijn als contactpunten zijn aangewezen, voorzien elkaar onmiddellijk van alle gegevens die nodig zijn voor de uitoefening van de taken, vermeld in de uit hoofde van deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 vastgestelde bepalingen, van de bevoegde autoriteiten die overeenkomstig artikel 67, lid 1, van deze richtlijn zijn aangewezen.

Bevoegde autoriteiten die uit hoofde van deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 gegevens uitwisselen met andere bevoegde autoriteiten kunnen op het ogenblik dat deze gegevens worden meegedeeld, aangeven dat die gegevens alleen mogen worden doorgegeven met hun uitdrukkelijke instemming, en in dat geval mogen die gegevens alleen worden uitgewisseld voor de doeleinden waarmee die autoriteiten hebben ingestemd.

2. De overeenkomstig artikel 79, lid 1, als contactpunt aangewezen bevoegde autoriteit mag de uit hoofde van lid 1 van dit artikel en van de artikelen 77 en 88 ontvangen gegevens doorgeven aan de in artikel 67, lid 1, genoemde autoriteiten. Zij geven de gegevens niet door aan andere instanties of natuurlijke of rechtspersonen zonder de uitdrukkelijke toestemming van de bevoegde autoriteiten die de gegevens hebben verstrekt, en dan alleen voor de doeleinden waarmee deze autoriteiten hebben ingestemd, behalve in naar behoren gemotiveerde omstandigheden. In dit laatste geval verwittigt het contactpunt terstond het contactpunt dat de gegevens heeft toegezonden.

3. De bevoegde autoriteiten als bedoeld in artikel 71 alsmede andere instanties of natuurlijke of rechtspersonen die uit hoofde van lid 1 of van de artikelen 77 en 88 vertrouwelijke gegevens ontvangen, mogen deze uitsluitend gebruiken voor de uitoefening van hun taken, met name:

- a) om te onderzoeken of wordt voldaan aan de voorwaarden voor de toegang tot de werkzaamheden van beleggingsondernemingen en ter vergemakkelijking van het toezicht, op individuele of op geconsolideerde basis, op de voorwaarden waaronder de werkzaamheden worden uitgeoefend, in het bijzonder ten aanzien van de in Richtlijn 2013/36/EU gestelde vereisten inzake kapitaaltoereikendheid, de administratieve en boekhoudkundige organisatie en de interne controle;
- b) voor het toezien op de goede werking van handelsplatformen;
- c) voor het opleggen van sancties;
- d) in het kader van een administratief beroep tegen een besluit van de bevoegde autoriteit;
- e) bij rechtszaken die aanhangig zijn gemaakt uit hoofde van artikel 74;

f) in het kader van het in artikel 75 bedoelde buitengerechtelijke mechanisme voor klachten van beleggers.

4. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met het oog op de vaststelling van standaard-formulieren, templates en procedures voor de uitwisseling van informatie.

ESMA dient die ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

5. Dit artikel noch artikel 76 of 88 vormen een belemmering voor een bevoegde autoriteit om aan ESMA, het Europees Comité voor systeemrisico's, de centrale banken, het ESCB en de ECB in hun hoedanigheid van monetaire autoriteit, alsook, in voorkomend geval, aan andere overheidsinstanties die met het toezicht op betalings- en afwikkelings-systemen belast zijn, voor de uitoefening van hun taak relevante vertrouwelijke gegevens mede te delen. Evenzo wordt het deze autoriteiten of organen niet belet om aan de bevoegde autoriteiten de informatie te doen toekomen die deze voor het vervullen van de hun bij deze richtlijn of Verordening (EU) nr. 600/2014 opgelegde taken nodig kunnen hebben.

Artikel 82

Bindende bemiddeling

1. De bevoegde autoriteiten kunnen situaties naar ESMA verwijzen waarin een verzoek in verband met een van de volgende punten is afgewezen, of niet binnen een redelijke termijn gehonoreerd is:

- a) om een toezichtsactiviteit, een verificatie ter plaatse of een onderzoek overeenkomstig artikel 80; of
- b) om uitwisseling van informatie overeenkomstig artikel 81.

2. In de in lid 1 bedoelde gevallen kan ESMA handelen overeenkomstig artikel 19 van Verordening (EU) nr. 1095/2010, zulks onverminderd de in artikel 83 van deze richtlijn vermelde situaties waarin geweigerd kan worden aan een verzoek om inlichtingen gevolg te geven, en onverminderd de mogelijkheid dat ESMA in die gevallen overeenkomstig artikel 17 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 handelt.

Artikel 83

Weigering van samenwerking

Een bevoegde autoriteit kan een verzoek om samenwerking bij het verrichten van een onderzoek, een verificatie ter plaatse of een toezichtsactiviteit als bedoeld in artikel 84, of om uitwisseling van gegevens als bedoeld in artikel 81 alleen weigeren:

- a) indien voor dezelfde feiten en tegen dezelfde personen reeds een gerechtelijke procedure is ingesteld bij de autoriteiten van de aangezochte lidstaat;
- b) indien tegen dezelfde personen en voor dezelfde feiten in de aangezochte lidstaat is reeds een onherroepelijke uitspraak gedaan.

In geval van een dergelijke weigering stelt de bevoegde autoriteit de verzoekende bevoegde autoriteit en ESMA daarvan in kennis, waarbij zij zo gedetailleerd mogelijke informatie verstrekt.

*Artikel 84***Aan vergunningverlening voorafgaand overleg**

1. De bevoegde autoriteiten van de andere betrokken lidstaat worden geraadpleegd voordat een vergunning wordt verleend aan een beleggingsonderneming die:

- a) een dochteronderneming is van een beleggingsonderneming, een marktexploitant of een kredietinstelling waaraan in een andere lidstaat een vergunning is verleend;
- b) een dochteronderneming is van de moederonderneming van een beleggingsonderneming of kredietinstelling waaraan in een andere lidstaat een vergunning is verleend;
- c) onder zeggenschap staat van dezelfde natuurlijke of rechtspersonen die zeggenschap uitoefenen over een beleggingsonderneming of kredietinstelling waaraan in een andere lidstaat een vergunning is verleend.

2. De bevoegde autoriteit van de lidstaat die verantwoordelijk is voor het toezicht op kredietinstellingen of verzekeringsondernemingen, wordt geraadpleegd alvorens een vergunning te verlenen aan een beleggingsonderneming of een marktexploitant die:

- a) een dochteronderneming is van een kredietinstelling of verzekeringsonderneming waaraan in de Unie een vergunning is verleend;
- b) een dochteronderneming is van de moederonderneming van een kredietinstelling of verzekeringsonderneming waaraan in de Unie een vergunning is verleend;
- c) onder zeggenschap staat van dezelfde natuurlijke of rechtspersoon die zeggenschap uitoefent over een kredietinstelling of verzekeringsonderneming waaraan in de Unie een vergunning is verleend.

3. De relevante, in de leden 1 en 2 bedoelde bevoegde autoriteiten raadplegen elkaar in het bijzonder bij de beoordeling van de geschiktheid van de aandeelhouders of de leden en de reputatie en ervaring van de personen die feitelijk leiding geven aan het bedrijf en betrokken zijn bij het bestuur van een andere entiteit van dezelfde groep. Zij wisselen alle informatie uit betreffende de geschiktheid van de aandeelhouders of de leden en de reputatie en ervaring van de personen die het bedrijf van de beleggingsonderneming feitelijk leiden, welke van belang is voor de andere betrokken bevoegde autoriteiten, voor het verlenen van een vergunning, alsook voor de doorlopende toetsing van de naleving van de voorwaarden voor de bedrijfsuitoefening.

4. ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met het oog op de vaststelling van standaardformulieren, templates en procedures voor de raadpleging van andere bevoegde autoriteiten voordat een vergunning wordt verleend.

ESMA dient die ontwerpen van technische uitvoeringsnormen uiterlijk op 3 januari 2016 in bij de Commissie.

Aan de Commissie wordt de bevoegdheid toegekend om de in de eerste alinea bedoelde technische uitvoeringsnormen vast te stellen overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

*Artikel 85***Bevoegdheden van de lidstaten van ontvangst**

1. De lidstaten van ontvangst bepalen dat de bevoegde autoriteit voor statistische doeleinden kan verlangen dat elke beleggingsonderneming die een bijkantoor op hun grondgebied heeft, hun een periodiek rapport over de werkzaamheden van dit bijkantoor zendt.

2. In het kader van de uitoefening van de krachtens deze richtlijn op hem rustende verantwoordelijkheden bepaalt een lidstaat van ontvangst, voor de in artikel 35, lid 8, bedoelde gevallen, dat de bevoegde autoriteit van bijkantoren van beleggingsondernemingen kan verlangen dat zij haar alle gegevens verstrekken die nodig zijn om toezicht uit te oefenen op de naleving door deze bijkantoren van de door haar vastgestelde normen die op hen van toepassing zijn. Die verplichtingen mogen echter niet strenger zijn dan die welke dezelfde lidstaat aan op zijn grondgebied gevestigde ondernemingen oplegt voor het toezicht op de naleving van diezelfde normen door deze ondernemingen.

Artikel 86

Bevoegdheden van de lidstaten van ontvangst tot het nemen van conservatoire maatregelen

1. Indien de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst duidelijke en aantoonbare redenen heeft om aan te nemen dat een beleggingsonderneming die op haar grondgebied door middel van het vrij verlenen van diensten werkzaamheden uitoefent, een inbreuk pleegt op de ter uitvoering van deze richtlijn vastgestelde bepalingen voortvloeiend, of dat een beleggingsonderneming met een bijkantoor op haar grondgebied de verplichtingen schendt die een inbreuk pleegt op uit de ter uitvoering van deze richtlijn vastgestelde bepalingen waarbij aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst geen bevoegdheden worden verleend, stelt zij de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van deze bevindingen in kennis.

Indien de beleggingsonderneming, in weerwil van de aldus door de lidstaat van herkomst getroffen maatregelen, of omdat deze maatregelen ontoereikend zijn, blijft handelen op een wijze die de belangen van beleggers in de lidstaat van ontvangst of de ordelijke werking van de markten kennelijk schaadt, geldt het volgende:

- a) de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst neemt, na de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst daarvan in kennis te hebben gesteld, de nodige maatregelen om de beleggers en de goede werking van de markten te beschermen, met inbegrip van de mogelijkheid om een inbreukplegende beleggingsonderneming te beletten nieuwe transacties op het grondgebied van die lidstaat te verrichten. De Commissie en ESMA worden zonder onnodige vertraging van deze maatregelen in kennis gesteld; en
- b) de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst kan de zaak verwijzen naar ESMA, die kan handelen in overeenstemming met de haar uit hoofde van artikel 19 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 verleende bevoegdheden.

2. Indien de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van ontvangst constateren dat een beleggingsonderneming die op het grondgebied van hun lidstaat een bijkantoor heeft, een inbreuk pleegt op de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen die in die lidstaat zijn vastgesteld ter uitvoering van de bepalingen van deze richtlijn die een bevoegdheid van de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van ontvangst inhouden, eisen zij dat de betrokken beleggingsonderneming een eind maakt aan deze onregelmatige situatie.

Indien de betrokken beleggingsonderneming niet het nodige doet, nemen de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van ontvangst alle nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de betrokken beleggingsonderneming een eind maakt aan deze onregelmatige situatie. Van de strekking van deze maatregelen wordt mededeling gedaan aan de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst.

Indien de beleggingsonderneming, in weerwil van de aldus door de lidstaat van ontvangst getroffen maatregelen, inbreuk blijft plegen op de in lid 1 bedoelde, in de lidstaat van ontvangst geldende wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen, neemt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst, na de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst daarvan in kennis te hebben gesteld, de nodige maatregelen om de beleggers en de goede werking van de markten te beschermen. De Commissie en ESMA worden zonder onnodige vertraging van deze maatregelen in kennis gesteld.

Bovendien kan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst de zaak verwijzen naar ESMA, die kan handelen overeenkomstig de haar krachtens artikel 19 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 verleende bevoegdheden.

3. Indien de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst van een gereguleerde markt, een MTF of een OTF duidelijke en aantoonbare redenen heeft om aan te nemen dat deze gereguleerde markt, MTF of OTF een inbreuk pleegt op de verplichtingen die uit de ter uitvoering van deze richtlijn vastgestelde bepalingen voortvloeien, stelt zij de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst van de gereguleerde markt, de MTF of de OTF van deze bevindingen in kennis.

Indien die gereglementeerde markt of de MTF of de OTF, in weerwil van de aldus door de lidstaat van herkomst getroffen maatregelen, of omdat deze maatregelen ontoereikend zijn, blijft handelen op een wijze die de belangen van beleggers in de lidstaat van ontvangst of het ordelijk functioneren van de markten kennelijk schaadt, neemt de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst, na de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst daarvan in kennis te hebben gesteld, de nodige maatregelen om de beleggers en de goede werking van de markten te beschermen. Daartoe behoort de mogelijkheid om die gereglementeerde markt, de MTF of de OTF te beletten hun voorzieningen beschikbaar te stellen voor in de lidstaat van ontvangst gevestigde leden of deelnemers op afstand. De Commissie en ESMA worden zonder onnodige vertraging van deze maatregelen in kennis gesteld.

Bovendien kan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van ontvangst de zaak verwijzen naar ESMA, die kan handelen overeenkomstig de haar krachtens artikel 19 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 verleende bevoegdheden.

4. Elke ter uitvoering van de leden 1, 2 of 3 genomen maatregel die sancties of beperkingen van de werkzaamheden van een beleggingsonderneming of een gereglementeerde markt behelst, wordt naar behoren met redenen omkleed en aan de betrokken beleggingsonderneming of gereglementeerde markt medegedeeld.

Artikel 87

Samenwerking en informatie-uitwisseling met ESMA

1. De bevoegde autoriteiten werken voor de toepassing van deze richtlijn samen met ESMA, overeenkomstig Verordening (EU) nr. 1095/2010.

2. De bevoegde autoriteiten verstrekken ESMA zonder onnodige vertraging alle informatie die zij nodig heeft voor de uitoefening van haar taken uit hoofde van deze richtlijn en Verordening (EU) nr. 600/2014 en overeenkomstig de artikelen 35 en 36 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

HOOFDSTUK III

Samenwerking met derde landen

Artikel 88

Uitwisseling van gegevens met derde landen

1. De lidstaten en, overeenkomstig artikel 33 van Verordening (EU) nr. 1095/2010, ESMA mogen met de bevoegde autoriteiten van derde landen alleen samenwerkingsovereenkomsten voor informatie-uitwisseling sluiten indien met betrekking tot de verstrekte informatie ten minste gelijkwaardige waarborgen inzake het beroepsgeheim gelden als de in artikel 76 bedoelde waarborgen. Een dergelijke informatie-uitwisseling moet bestemd zijn voor de vervulling van de taken van die bevoegde autoriteiten.

Het doorgeven van persoonsgegevens door een lidstaat aan een derde land geschiedt in overeenstemming met hoofdstuk IV van Richtlijn 95/46/EG.

Het doorgeven van persoonsgegevens door ESMA aan een derde land geschiedt in overeenstemming met artikel 9 van Verordening (EU) nr. 45/2001.

Ook mogen de lidstaten en ESMA samenwerkingsovereenkomsten voor informatie-uitwisseling sluiten met de bevoegde autoriteiten of instanties van derde landen of met natuurlijke of rechtspersonen die belast zijn met een of meer van de volgende taken:

- a) het toezicht op kredietinstellingen, andere financiële instellingen en verzekeringsondernemingen en het toezicht op de financiële markten;
- b) de liquidatie en het faillissement van beleggingsondernemingen en andere soortgelijke procedures;

- c) de wettelijke controle van de jaarrekening van beleggingsondernemingen en andere financiële instellingen, kredietinstellingen en verzekeringsondernemingen, zulks in het kader van de uitoefening van hun toezichttaken of, wat betreft het beheer van compensatiestelsels, in het kader van de uitoefening van hun taken;
- d) het toezicht op de instanties die betrokken zijn bij de liquidatie en het faillissement van beleggingsondernemingen en andere soortgelijke procedures;
- e) het toezicht op personen die belast zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening van verzekeringsondernemingen, kredietinstellingen, beleggingsondernemingen en andere financiële instellingen;
- f) het toezicht op personen die op markten voor emissierechten actief zijn teneinde zich een totaalbeeld van de financiële en contante markten te kunnen vormen;
- g) het toezicht op personen die op markten voor landbouwgrondstoffenderivaten actief zijn teneinde zich een totaalbeeld van de financiële en spotmarkten te kunnen vormen.

De in de derde alinea bedoelde samenwerkingsovereenkomsten kunnen alleen worden gesloten indien met betrekking tot de verstrekte gegevens ten minste gelijkwaardige waarborgen inzake het beroepsgeheim gelden als de in artikel 76 bedoelde waarborgen. Een dergelijke uitwisseling van informatie is bestemd voor de vervulling van de taken van die autoriteiten of instanties of natuurlijke of rechtspersonen. Indien een samenwerkingsovereenkomst het doorgeven van persoonsgegevens door een lidstaat inhoudt, is deze in overeenstemming met hoofdstuk IV van Richtlijn 95/46/EG en met Verordening (EG) nr. 45/2001 ingeval ESMA bij het doorgeven van deze gegevens betrokken is.

2. Gegevens die afkomstig zijn van een andere lidstaat mogen alleen worden doorgegeven met de uitdrukkelijke toestemming van de bevoegde autoriteiten die de gegevens hebben medegedeeld en in voorkomend geval alleen worden gebruikt voor de doeleinden waarmee deze autoriteiten hebben ingestemd. Die bepaling geldt ook voor gegevens die door de bevoegde autoriteiten van derde landen worden verstrekt.

TITEL VII

GEDELEGEERDE HANDELINGEN

Artikel 89

Uitoefening van de bevoegdheidsdelegatie

1. De bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen wordt aan de Commissie toegekend onder de in dit artikel neergelegde voorwaarden.
2. De in artikel 2, lid 3, artikel 4, lid 1, punt 2, tweede alinea, artikel 4, lid 2, artikel 13, lid 1, artikel 16, lid 12, artikel 23, lid 4, artikel 24, lid 13, artikel 25, lid 8, artikel 27, lid 9, artikel 28, lid 3, artikel 30, lid 5, artikel 31, lid 4, artikel 32, lid 4, artikel 33, lid 8, artikel 52, lid 4, artikel 54, lid 4, artikel 58, lid 6, artikel 64, lid 7, artikel 65, lid 7, en artikel 79, lid 8, bedoelde bevoegdheidsdelegatie wordt aan de Commissie toegekend voor onbepaalde tijd met ingang van 2 juli 2014.
3. Het Europees Parlement of de Raad kan de in artikel 2, lid 3, artikel 4, lid 1, punt 2, tweede alinea, artikel 4, lid 2, artikel 13, lid 1, artikel 16, lid 12, artikel 23, lid 4, artikel 24, lid 13, artikel 25, lid 8, artikel 27, lid 9, artikel 28, lid 3, artikel 30, lid 5, artikel 31, lid 4, artikel 32, lid 4, artikel 33, lid 8, artikel 52, lid 4, artikel 54, lid 4, artikel 58, lid 6, artikel 64, lid 7, artikel 65, lid 7, en artikel 79, lid 8, bedoelde bevoegdheidsdelegatie te allen tijde intrekken. Het besluit tot intrekking beëindigt de delegatie van de in dat besluit genoemde bevoegdheid. Het wordt van kracht op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* of op een daarin genoemde latere datum. Het laat de geldigheid van de reeds van kracht zijnde gedelegeerde handelingen onverlet.
4. Zodra de Commissie een gedelegeerde handeling heeft vastgesteld, doet zij daarvan gelijktijdig kennisgeving aan het Europees Parlement en de Raad.

5. Een overeenkomstig artikel 2, lid 3, artikel 4, lid 1, punt 2, tweede alinea, artikel 4, lid 2, artikel 13, lid 1, artikel 16, lid 12, artikel 23, lid 4, artikel 24, lid 13, artikel 25, lid 8, artikel 27, lid 9, artikel 28, lid 3, artikel 30, lid 5, artikel 31, lid 4, artikel 32, lid 4, artikel 33, lid 8, artikel 52, lid 4, artikel 54, lid 4, artikel 58, lid 6, artikel 64, lid 7, artikel 65, lid 7, en artikel 79, lid 8, vastgestelde gedelegeerde handeling treedt alleen in werking indien het Europees Parlement noch de Raad binnen een termijn van drie maanden na de kennisgeving van de handeling aan het Europees Parlement en de Raad daartegen bezwaar heeft gemaakt, of indien zowel het Europees Parlement als de Raad voor het verstrijken van die termijn de Commissie hebben medegedeeld dat zij daartegen geen bezwaar zullen maken. Die termijn wordt op initiatief van het Europees Parlement of de Raad met drie maanden verlengd.

SLOTBEPALINGEN

Artikel 90

Rapportage en herziening

1. Uiterlijk op 3 maart 2019 brengt de Commissie, na raadpleging van ESMA, aan het Europees Parlement en de Raad een rapport uit over:

- a) de werking van OTF's, met inbegrip van hun specifieke gebruik van matched principal trading, rekening houdend met de door de bevoegde autoriteiten opgedane toezichtervaring, het aantal OTF's waaraan in de Unie vergunning is verleend, en het marktaandeel van deze handelsfaciliteiten, waarbij met name wordt onderzocht of aanpassingen aan de definitie van een OTF nodig zijn en of de reeks financiële instrumenten die in de OTF-categorie valt, nog steeds geschikt is;
- b) de werking van de regeling voor mkb-groeimarkten, rekening houdend met het aantal MTF's dat als mkb-groeimarkten is geregistreerd, het aantal daarop aanwezige emittenten en de desbetreffende handelsvolumes.

Met name wordt in het rapport beoordeeld of de drempel van artikel 33, lid 3, punt a), een passend minimum blijft om de in deze richtlijn opgenomen doelstellingen voor mkb-groeimarkten te verwezenlijken;

- c) het effect van de voorschriften betreffende algoritmische handel, met inbegrip van hoogfrequentie algoritmische handel;
- d) de ervaring die is opgedaan met het mechanisme voor het verbieden van bepaalde producten of praktijken, rekening houdend met het aantal keren dat de mechanismen in werking zijn getreden en de effecten ervan;
- e) de toepassing van de bestuursrechtelijke en strafrechtelijke sancties, met name de behoefte aan verdere harmonisatie van de bestuursrechtelijke sancties die zijn ingesteld voor de inbreuk op de in deze richtlijn en in Verordening (EU) nr. 600/2014 vastgelegde voorschriften;
- f) het effect van de toepassing van positielimieten en positiebeheer op de liquiditeit, het marktmisbruik en de voorwaarden voor de ordelijke koersvorming en afwikkeling op grondstoffenderivatenmarkten;
- g) de prijsontwikkeling voor pretransactionele en posttransactionele transparantiedata van gereguleerde markten, MTF's, OTF's en APA's;
- h) het effect van de verplichting om alle provisies, commissies en niet-geldelijke tegemoetkomingen openbaar te maken in verband met het verlenen van een beleggingsdienst of nevendienst aan de cliënt in overeenstemming met artikel 24, lid 9, met inbegrip van het effect daarvan op het adequaat functioneren van de interne markt en grensoverschrijdend beleggingsadvies.

2. De Commissie dient, na raadpleging van ESMA, bij het Europees Parlement en de Raad rapporten in over de werking van de overeenkomstig titel V ingestelde consolidated tape. Het rapport dat verband houdt met artikel 65, lid 1, wordt uiterlijk op 3 september 2018 ingediend. Het rapport dat verband houdt met artikel 65, lid 2, wordt uiterlijk op 3 september 2020 ingediend.

In de in de eerste alinea genoemde rapporten wordt de werking van de consolidated tape beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- a) de beschikbaarheid en tijdigheid van geconsolideerde posttransactionele informatie die alle transacties omvat, ongeacht of zij op dan wel buiten een handelsplatform zijn verricht;
- b) de beschikbaarheid en tijdigheid van volledige en gedeeltelijke posttransactionele informatie van hoge kwaliteit, in formats die goed toegankelijk en bruikbaar zijn voor marktdeelnemers en die tegen redelijke commerciële voorwaarden ter beschikking worden gesteld.

Als de Commissie concludeert dat de verstrekkers van de consolidated tape er niet in geslaagd zijn informatie te verstrekken op een wijze die aan de criteria van de tweede alinea voldoet, doet zij haar rapport vergezeld gaan van een verzoek aan ESMA om na onderhandelingen een procedure in te leiden voor het aanwijzen, via een door ESMA beheerde aanbestedingsprocedure, van een commerciële entiteit die een consolidated tape exploiteert. ESMA leidt de procedure in na ontvangst van het verzoek van de Commissie, op de in het verzoek van de Commissie gespecificeerde voorwaarden en in overeenstemming met Verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012 van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾.

3. De Commissie is bevoegd om, als de in lid 2 beschreven procedure wordt ingesteld, gedelegeerde handelingen vast te stellen overeenkomstig artikel 89 tot wijziging van de artikelen 59 tot en met 65 en afdeling D van bijlage I bij deze richtlijn, en van punt 19 van artikel 2, lid 1, van Verordening (EU) nr. 600/2014 door, ten minste, maatregelen te specificeren om:

- a) de duur van de overeenkomst van de commerciële entiteit die een consolidated tape exploiteert, alsook de procedure en de voorwaarden voor de verlenging van de overeenkomst en de plaatsing van een nieuwe opdracht te bepalen;
- b) te bepalen dat de commerciële entiteit die een consolidated tape exploiteert, dat op exclusieve basis doet en dat geen andere entiteit een vergunning als verstrekker van de consolidated tape krijgt overeenkomstig artikel 59;
- c) ESMA de bevoegdheid te verlenen om te waarborgen dat de via een aanbesteding aangewezen commerciële entiteit die een consolidated tape exploiteert, de aanbestedingsvoorwaarden naleeft;
- d) ervoor te zorgen dat de commerciële entiteit die een consolidated tape exploiteert, posttransactionele informatie verstrekt die van hoge kwaliteit is, in formats die goed toegankelijk en bruikbaar zijn voor marktdeelnemers en in een geconsolideerd formaat dat de gehele markt omvat;
- e) ervoor te zorgen dat de informatie na de handel tegen redelijke commerciële voorwaarden wordt verstrekt, zowel op geconsolideerde als op niet-geconsolideerde basis, en aan de behoeften van de gebruikers van deze informatie in de gehele Unie voldoet;
- f) ervoor te zorgen dat handelsplatformen en APA's hun transactiegegevens tegen een redelijke kostprijs ter beschikking stellen van de via een door ESMA beheerde aanbestedingsprocedure aangewezen commerciële entiteit die een consolidated tape exploiteert;
- g) regelingen te specificeren die van toepassing zijn als de via een aanbestedingsprocedure aangewezen commerciële entiteit die een consolidated tape exploiteert, niet aan de aanbestedingsvoorwaarden voldoet;
- h) regelingen te specificeren waarbij verstrekkers van de consolidated tape die uit hoofde van artikel 59 een vergunning hebben gekregen, als er geen gebruik wordt gemaakt van de in dit lid, onder b) toegekende bevoegdheid of als er via de aanbestedingsprocedure geen entiteit wordt aangewezen, een consolidated tape kunnen blijven exploiteren totdat een nieuwe aanbestedingsprocedure is afgerond en een commerciële entiteit is aangewezen om een consolidated tape te exploiteren.

⁽¹⁾ Verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie en tot intrekking van Verordening (EG, Euratom) nr. 1605/2002 (PB L 298 van 26.10.2012, blz. 1).

4. Uiterlijk op 1 januari 2018 stelt de Commissie na raadpleging van ESMA en de ACER een rapport op waarin het mogelijke effect op de energieprijzen en op de werking van de energiemarkt wordt beoordeeld, alsmede de haalbaarheid en de voordelen van het beperken van tegenpartij- en systeemrisico's, en de rechtstreekse kosten van C6-energiederivatencontracten die onderworpen worden aan de clearingverplichting die is vastgelegd in artikel 4 van Verordening (EU) nr. 648/2012 en de technieken voor de beperking van de risico's die zijn vastgelegd in artikel 11, lid 3 en de opname daarvan in de berekening van de clearingdrempel krachtens artikel 10.

Als de Commissie van mening is dat het niet haalbaar en voordelig zou zijn om deze contracten op te nemen, dient zij in voorkomend geval een wetgevingsvoorstel in bij het Europees Parlement en de Raad. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 89 van deze richtlijn gedelegeerde handelingen vast te stellen om de in artikel 95, lid 1, van deze richtlijn bedoelde termijn van 42 maanden eenmaal met twee jaar en nog een keer met een jaar te verlengen.

Artikel 91

Wijzigingen van Richtlijn 2002/92/EG

Richtlijn 2002/92/EG wordt als volgt gewijzigd:

1) Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

a) in punt 3 wordt het tweede lid vervangen door:

„Met uitzondering van hoofdstuk III bis van deze richtlijn, worden die werkzaamheden, uitgeoefend door een verzekeringsonderneming of een werknemer van een verzekeringsonderneming die onder verantwoordelijkheid van die verzekeringsonderneming handelt, niet als verzekeringsbemiddeling of verzekeringsdistributie beschouwd.”;

b) het volgende punt wordt toegevoegd:

„13. Voor de toepassing van hoofdstuk III bis is een „verzekering met een beleggingscomponent” een verzekeringsproduct waarmee een looptijd of een afkoopwaarde wordt aangeboden, waarbij die looptijd of afkoopwaarde geheel of gedeeltelijk is blootgesteld, direct of indirect, aan marktfluctuaties en hieronder vallen niet:

- a) schadeverzekeringsproducten als opgesomd in bijlage I van Richtlijn 2009/138/EG (schadeverzekeringsbranches);
- b) levensverzekeringcontracten waarbij de contractuele uitkeringen enkel uitbetaald worden in geval van overlijden of bij onvermogen te wijten aan letsels, ziekte of invaliditeit;
- c) pensioenproducten die krachtens de nationale wetgeving worden geacht voornamelijk tot doel te hebben de belegger van een pensioeninkomen te voorzien, en die de belegger het recht op bepaalde voordelen geven;
- d) officieel erkende bedrijfspensioenregelingen die onder het toepassingsgebied van Richtlijn 2003/41/EG of Richtlijn 2009/138/EG vallen;
- e) individuele pensioenproducten waarvoor in de nationale wetgeving een financiële bijdrage van de werkgever vereist is en waarbij de werkgever of de werknemer geen vrijheid heeft in de keuze van het pensioenproduct of de aanbieder.”.

2) Het volgende hoofdstuk wordt toegevoegd:

„HOOFDSTUK III BIS

Aanvullende vereisten ter bescherming van de klant met betrekking tot verzekeringen met een beleggingscomponent

Artikel 13 bis

Toepassingsgebied

Met inachtneming van de in de tweede alinea van artikel 2, lid 3, genoemde uitzondering worden in dit hoofdstuk extra voorschriften vastgesteld voor verzekeringsbemiddelingsactiviteiten en rechtstreekse verkoop door verzekeringsondernemingen, als deze activiteiten worden ontplooid in verband met de verkoop van verzekeringen met een beleggingscomponent. Deze activiteiten worden verzekeringsdistributieactiviteiten genoemd.

Artikel 13 ter

Voorkoming van belangenconflicten

Een verzekeringstussenpersoon of verzekeringsonderneming treft en handhaaft doeltreffende organisatorische en administratieve regelingen om alle redelijke maatregelen te kunnen nemen teneinde te voorkomen dat de belangen van de klant door belangenconflicten, als bepaald in artikel 13 quater, worden geschaad.

Artikel 13 quater

Belangenconflicten

1. De lidstaten schrijven voor dat verzekeringstussenpersonen of verzekeringsondernemingen alle passende maatregelen nemen om belangenconflicten te onderkennen die zich bij het verrichten van verzekeringsdistributieactiviteiten voordoen tussen henzelf, met inbegrip van hun bestuurders, werknemers en verbonden verzekeringstussenpersonen of een persoon die rechtstreeks of niet rechtstreeks met hen verbonden is door een zeggenschapsband, en hun klanten of tussen hun klanten onderling.

2. Indien de door een verzekeringstussenpersoon of verzekeringsonderneming overeenkomstig artikel 13 ter getroffen organisatorische of administratieve regelingen voor het beheer van belangenconflicten ontoereikend zijn om redelijkerwijs te mogen aannemen dat het risico dat de belangen van de klant worden geschaad, zal worden voorkomen, maakt de verzekeringstussenpersoon of verzekeringsonderneming op heldere wijze de algemene aard en/of de bronnen van belangenconflicten bekend aan de klant alvorens voor zijn rekening zaken te doen.

3. De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 13 septies gedelegeerde handelingen vast te stellen tot:

- a) omschrijving van de maatregelen die redelijkerwijze van verzekeringstussenpersonen of verzekeringsondernemingen mogen worden verwacht om belangenconflicten bij het verrichten van verzekeringsdistributieactiviteiten te onderkennen, te voorkomen, te beheren en/of openbaar te maken;
- b) vaststelling van adequate criteria ter bepaling van de soorten belangenconflicten die de belangen van de klanten of potentiële klanten van de verzekeringstussenpersoon of verzekeringsonderneming kunnen schaden.

Artikel 13 quinquies

Algemene beginselen en informatieverstrekking aan klanten

1. De lidstaten zien erop toe dat een verzekeringstussenpersoon of verzekeringsonderneming zich bij het verrichten van verzekeringsdistributieactiviteiten op eerlijke, billijke en professionele wijze voor de belangen van hun klanten inzet.

2. Alle door de verzekeringstussenpersoon of verzekeringsonderneming aan klanten of potentiële klanten verstrekte informatie, met inbegrip van publicitaire mededelingen, is correct, duidelijk en niet-misleitend. Publicitaire mededelingen zijn duidelijk als zodanig herkenbaar.

3. Lidstaten kunnen de aanvaarding of ontvangst verbieden van provisies, commissies en geldelijke tegemoetkomingen die aan verzekeringstussenpersonen of verzekeringsondernemingen worden betaald of verstrekt door een derde partij of een persoon die in verband met de distributie van verzekeringen met een beleggingscomponent aan klanten voor rekening van een derde partij handelt.

Artikel 13 sexies

Uitoefening van de bevoegdheidsdelegatie

1. De bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt aan de Commissie toegekend onder de in dit artikel neergelegde voorwaarden.

2. De in artikel 13 quater genoemde bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen wordt aan de Commissie toegekend voor onbepaalde tijd met ingang van 2 juli 2014.

3. Het Europees Parlement of de Raad kan de in artikel 13 quater bedoelde bevoegdheidsdelegatie te allen tijde intrekken. Het besluit tot intrekking beëindigt de delegatie van de in dat besluit genoemde bevoegdheid. Het wordt van kracht op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* of op een daarin genoemde latere datum. Het laat de geldigheid van de reeds van kracht zijnde gedelegeerde handelingen onverlet.

4. Zodra de Commissie een gedelegeerde handeling heeft vastgesteld, doet zij daarvan gelijktijdig kennisgeving aan het Europees Parlement en de Raad.

5. Een overeenkomstig artikel 13 quater vastgestelde gedelegeerde handeling treedt alleen in werking indien het Europees Parlement noch de Raad binnen een termijn van drie maanden na de kennisgeving van de handeling aan het Europees Parlement en de Raad daartegen bezwaar heeft gemaakt, of indien zowel het Europees Parlement als de Raad voor het verstrijken van die termijn de Commissie hebben medegedeeld dat zij daartegen geen bezwaar zullen maken. Die termijn wordt op initiatief van het Europees Parlement of de Raad met drie maanden verlengd.”.

Artikel 92

Wijzigingen van Richtlijn 2011/61/EU

Richtlijn 2011/61/EU wordt als volgt gewijzigd:

1) In artikel 4, lid 1, punt r wordt het volgende punt toegevoegd:

„vii) een lidstaat, die niet de lidstaat van herkomst is, waar een EU-abi-beheerder de in artikel 6, lid 4, bedoelde diensten verleent;”.

2) Artikel 33 wordt als volgt gewijzigd:

a) de titel komt als volgt te luiden:

„Voorwaarden voor het beheer van EU-abi's die in andere lidstaten zijn gevestigd en voor het verlenen van diensten in andere lidstaten”;

b) leden 1 en 2 worden vervangen door:

„1. De lidstaten zorgen ervoor dat een vergunninghoudende EU abi-beheerder hetzij rechtstreeks hetzij middels vestiging van een bijkantoor:

a) in een andere lidstaat gevestigde EU-abi's mag beheren, mits de abi-beheerder een vergunning heeft om dit type abi te beheren;

b) in een andere lidstaat de in artikel 6, lid 4, genoemde diensten te verlenen waarvoor een vergunning is verleend.

2. Een abi-beheerder die van plan is voor de eerste maal de in lid 1 bedoelde activiteiten te verrichten en diensten te verlenen, deelt de bevoegde autoriteiten van zijn lidstaat van herkomst de volgende informatie mede:

- a) de lidstaat waarin hij rechtstreeks abi's wil beheren of een bijkantoor wil vestigen en/of de in artikel 6, lid 4, bedoelde diensten wil verlenen;
- b) een programma van werkzaamheden waarin met name wordt vermeld welke diensten hij wil verlenen en/of welke abi hij wil beheren.”.

Artikel 93

Omzetting

1. De lidstaten stellen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen vast om uiterlijk op 3 juli 2016 aan deze richtlijn te voldoen, en maken deze bekend. Zij delen de Commissie onverwijld de tekst van die bepalingen mede.

De lidstaten passen deze maatregelen toe vanaf 3 januari 2017, met uitzondering van de bepalingen tot omzetting van artikel 65, lid 2, die van toepassing zijn vanaf 3 september 2018.

Wanneer de lidstaten die bepalingen vaststellen, wordt in die bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor deze verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten. In de bepalingen wordt tevens vermeld dat verwijzingen in bestaande wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen naar de bij deze richtlijn ingetrokken richtlijnen, gelden als verwijzingen naar de onderhavige richtlijn. De regels voor die verwijzing en de formulering van die vermelding worden vastgesteld door de lidstaten.

2. De lidstaten passen de in artikel 92 toe vanaf 3 juli 2015.

3. De lidstaten delen de Commissie en ESMA de tekst van de belangrijkste bepalingen van nationaal recht mede die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 94

Intrekking

Richtlijn 2004/39/EG, als gewijzigd bij de in bijlage III, deel A, van deze richtlijn vermelde handelingen, wordt ingetrokken met ingang van 3 januari 2017, onverminderd de verplichtingen van de lidstaten met betrekking tot de in bijlage III, deel B, van deze richtlijn genoemde termijnen voor omzetting in nationaal recht van de aldaar genoemde richtlijnen.

Verwijzingen naar Richtlijn 2004/39/EG of naar Richtlijn 93/22/EEG gelden als verwijzingen naar de onderhavige richtlijn of naar Verordening (EU) nr. 600/2014 en moeten worden gelezen volgens de concordantietabellen in bijlage IV bij deze richtlijn.

Verwijzingen naar begrippen die worden omschreven in, dan wel artikelen van Richtlijn 2004/39/EG of Richtlijn 93/22/EEG worden gelezen als verwijzingen naar het overeenkomstige begrip omschreven in, dan wel het overeenkomstige artikel van deze richtlijn.

Artikel 95

Overgangsbepalingen

1. Tot 3 juli 2020:

- a) zijn de in artikel 4 van Verordening (EU) nr. 648/2012 neergelegde clearingverplichting en de in artikel 11, lid 3, van die verordening neergelegde risico-inperkingstechnieken niet van toepassing op C6-energiederivatencontracten die zijn aangegaan door niet-financiële tegenpartijen die voldoen aan de voorwaarden in artikel 10, lid 1, van Verordening (EU) nr. 648/2012 of door niet-financiële tegenpartijen die voor de eerste keer een vergunning krijgen als beleggingsonderneming vanaf 3 januari 2017; en

- b) worden dergelijke C6-energiederivatencontracten niet aangemerkt als otc-derivatencontracten met het oog op de clearingdrempel van artikel 10 van Verordening (EU) nr. 648/2012.

De C6-energiederivatencontracten waarop de in de eerste alinea uiteengezette overgangsregeling van toepassing is, vallen onder alle andere voorschriften die zijn vastgelegd in Verordening (EU) nr. 648/2012.

2. De in lid 1 bedoelde vrijstelling wordt door de relevante bevoegde autoriteit verleend. De bevoegde autoriteit stelt ESMA in kennis van de C6-energiederivatencontracten waarvoor een vrijstelling is verleend in overeenstemming met lid 1, en ESMA publiceert op haar website een lijst van deze d C6-energiederivatencontracten.

Artikel 96

Inwerkingtreding

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 97

Adressaten

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel, 15 mei 2014.

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

M. SCHULZ

Voor de Raad

De voorzitter

D. KOURKOULAS

BIJLAGE I

LIJSTEN VAN DIENSTEN EN ACTIVITEITEN EN VAN FINANCIËLE INSTRUMENTEN

DEEL A

Beleggingsdiensten en -activiteiten

1. Het ontvangen en doorgeven van orders met betrekking tot een of meer financiële instrumenten.
2. Het uitvoeren van orders voor rekening van cliënten.
3. Het handelen voor eigen rekening.
4. Portefeuillebeheer.
5. Beleggingsadvies.
6. Het overnemen van financiële instrumenten en/of het plaatsen van financiële instrumenten met plaatsingsgarantie.
7. Het plaatsen van financiële instrumenten zonder plaatsingsgarantie.
8. Het exploiteren van een MTF.
9. Het exploiteren van een OTF.

DEEL B

Nevendiensten

1. Het bewaren en beheren van financiële instrumenten voor rekening van cliënten, met inbegrip van bewaarneming en daarmee samenhangende diensten zoals contanten- en/of zekerhedenbeheer en met uitsluiting van het aanhouden van effectenrekeningen bovenaan de houderschapsketen.
2. Het verstrekken van kredieten of leningen aan een belegger om deze in staat te stellen een transactie in een of meer financiële instrumenten te verrichten, bij welke transactie de onderneming die het krediet of de lening verstrekt, als partij optreedt.
3. Het adviseren van ondernemingen op het vlak van kapitaalstructuur, bedrijfsstrategie en daarmee samenhangende aangelegenheden, alsmede het verlenen van advies en van diensten op het gebied van fusies en overnames van ondernemingen.
4. Valutawisseldiensten voor zover deze samenhangen met het verlenen van beleggingsdiensten.
5. Onderzoek op beleggingsgebied en financiële analyse of andere vormen van algemene aanbevelingen in verband met transacties in financiële instrumenten.
6. Diensten in verband met het overnemen van financiële instrumenten.
7. Beleggingsdiensten en -activiteiten alsmede nevendiensten van het type vermeld in deel A of B van bijlage I die verband houden met de onderliggende waarde van de derivaten, als bedoeld in de punten 5, 6, 7 en 10 van deel C, voor zover deze in verband staan met de verlening van beleggings- of nevendiensten.

DEEL C

Financiële instrumenten

1. Effecten.
2. Geldmarktinstrumenten.

3. Rechten van deelneming in instellingen voor collectieve belegging.
4. Opties, futures, swaps, rentetermijncontracten en andere derivatencontracten die betrekking hebben op effecten, valuta, rentevoeten of rendementen, emissierechten of andere afgeleide instrumenten, financiële indexen of financiële maatstaven, en die kunnen worden afgewikkeld door middel van materiële aflevering of in contanten.
5. Opties, futures, swaps, termijncontracten en andere derivatencontracten die betrekking hebben op grondstoffen en in contanten moeten of mogen worden afgewikkeld naar keuze van een van de partijen, tenzij de reden het in gebreke blijven is of een andere gebeurtenis die beëindiging van het contract tot gevolg heeft.
6. Opties, futures, swaps en andere derivatencontracten die betrekking hebben op grondstoffen die kunnen worden afgewikkeld door middel van materiële levering, mits zij worden verhandeld op een gereglementeerde markt, een MTF of een OTF, met uitzondering van voor de groothandel bestemde energieproducten die zijn verhandeld op een OTF die door middel van materiële levering moet worden afgewikkeld.
7. Andere, niet in dit deel, punt 6, vermelde opties, futures, swaps, termijncontracten en andere derivatencontracten die betrekking hebben op grondstoffen, die kunnen worden afgewikkeld door middel van materiële levering en niet voor commerciële doeleinden bestemd zijn, en die de kenmerken van andere afgeleide financiële instrumenten hebben.
8. Afgeleide instrumenten voor de overdracht van het kredietrisico.
9. Financiële contracten ter verrekening van verschillen („contracts for differences”).
10. Opties, futures, swaps, termijncontracten en andere derivatencontracten met betrekking tot klimaatvariabelen, vrachttarieven, inflatiepercentages of andere officiële economische statistieken, en die in contanten moeten of mogen worden afgewikkeld naar keuze van een van de partijen, tenzij de reden het in gebreke blijven is of een andere gebeurtenis die beëindiging van het contract tot gevolg heeft, alsmede andere derivatencontracten met betrekking tot activa, rechten, verbintenissen, indices en maatregelen dan die vermeld in deel C en die de kenmerken van andere afgeleide financiële instrumenten bezitten, waarbij o.a. in aanmerking wordt genomen of zij op een gereglementeerde markt, een OTF of een MTF worden verhandeld.
11. Emissierechten bestaande uit eenheden waarvan is vastgesteld dat deze in overeenstemming zijn met de vereisten van Richtlijn 2003/87/EG (emissiehandelssysteem).

DEEL D

Datarapporteringsdiensten

1. Het exploiteren van een APA.
  2. Het exploiteren van een verstrekker van de consolidated tape.
  3. Het exploiteren van een ARM.
-

BIJLAGE II

PROFESSIONELE CLIËNTEN IN DE ZIN VAN DEZE RICHTLIJN

Onder professionele cliënt wordt verstaan een cliënt die de nodige ervaring, kennis en deskundigheid bezit om zelf beleggingsbeslissingen te nemen en de door hem gelopen risico's adequaat in te schatten. Om als professionele cliënt te worden aangemerkt, moet de cliënt aan de onderstaande criteria voldoen.

I. CATEGORIEËN CLIËNTEN DIE ALS PROFESSIONEEL WORDEN AANGEMERKT

Voor de toepassing van deze richtlijn moeten alle onderstaande entiteiten als professionele cliënten op het gebied van beleggingsdiensten en -activiteiten en financiële instrumenten worden aangemerkt.

1. Entiteiten die een vergunning moeten hebben of gereguleerd moeten zijn om op financiële markten actief te mogen zijn. Onderstaande lijst moet worden gezien als een lijst van alle vergunninghoudende entiteiten die de karakteristieke werkzaamheden van de genoemde entiteiten uitoefenen: entiteiten waaraan een lidstaat uit hoofde van een richtlijn vergunning heeft verleend, entiteiten waaraan een lidstaat vergunning heeft verleend of die door een lidstaat gereguleerd zijn, zonder dat zulks uit hoofde van een richtlijn geschiedt, en entiteiten waaraan een derde land vergunning heeft verleend of die door een derde land gereguleerd zijn:

- a) kredietinstellingen;
- b) beleggingsondernemingen;
- c) andere vergunninghoudende of geregleerde financiële instellingen;
- d) verzekeringsondernemingen;
- e) instellingen voor collectieve belegging en de beheermaatschappijen daarvan;
- f) pensioenfondsen en de beheermaatschappijen daarvan;
- g) handelaren in grondstoffen en grondstoffenderivaten;
- h) plaatselijke ondernemingen;
- i) andere institutionele beleggers.

2. Grote ondernemingen die op individueel niveau aan twee van de onderstaande omvangvereisten voldoen:

- balanstotaal: 20 000 000 EUR;
- netto-omzet: 40 000 000 EUR;
- eigen vermogen: 2 000 000 EUR;

3. Nationale en regionale overheden, met inbegrip van overheidsorganen die op nationaal of regionaal niveau de overheidsschuld beheren, centrale banken, internationale en supranationale instellingen zoals de Wereldbank, het IMF, de ECB, de EIB en andere vergelijkbare internationale organisaties.

4. Andere institutionele beleggers wier belangrijkste activiteit bestaat uit het beleggen in financiële instrumenten, inclusief instanties die zich bezighouden met de omwisseling van vermogen in effecten of andere financiële transacties.

Bovenstaande entiteiten worden als professionele cliënten beschouwd. Zij moeten echter om behandeling als niet-professionele cliënt kunnen verzoeken, en beleggingsondernemingen kunnen ermee instemmen hen een hoger beschermingsniveau te bieden. Indien de cliënt van een beleggingsonderneming een onderneming is als hierboven bedoeld, moet de beleggingsonderneming, alvorens enigerlei diensten te verlenen, de cliënt ervan in kennis stellen dat hij op grond van de informatie waarover de beleggingsonderneming beschikt, als professionele cliënt wordt beschouwd en derhalve als zodanig zal worden behandeld, tenzij de beleggingsonderneming en de cliënt anders overeenkomen. De beleggingsonderneming moet de klant er tevens van in kennis stellen dat deze om een wijziging van de voorwaarden van de overeenkomst kan verzoeken teneinde een hoger beschermingsniveau te genieten.

Het is de verantwoordelijkheid van de cliënt die als professionele cliënt wordt beschouwd om een hoger beschermingsniveau te verzoeken wanneer hij zichzelf niet in staat acht de gelopen risico's adequaat in te schatten of te beheren.

Dit hogere beschermingsniveau zal worden geboden wanneer een cliënt die als professionele cliënt wordt beschouwd, met een beleggingsonderneming een schriftelijke overeenkomst aangaat om voor de toepassing van de geldende gedragsregels niet als professionele cliënt te worden behandeld. In deze overeenkomst moet worden aangegeven of deze behandeling voor een of meer specifieke diensten of transacties, dan wel voor een of meer soorten producten of transacties geldt.

II. CLIËNTEN DIE OP VERZOEK ALS PROFESSIONELE CLIËNT KUNNEN WORDEN BEHANDELD

II.1. Criteria aan de hand waarvan wordt bepaald of een cliënt als professioneel aan te merken is

Ook aan andere dan de in deel I vermelde cliënten — onder meer overheidsinstellingen, lokale overheden, gemeenten en particuliere individuele beleggers — kan worden toegestaan afstand te doen van een deel van de bescherming die hun door de gedragsregels wordt geboden.

Het moet beleggingsondernemingen derhalve toegestaan zijn bovengenoemde cliënten als professionele cliënt te behandelen, mits aan de onderstaande toepasselijke criteria is voldaan en de hieronder beschreven procedure wordt gevolgd. Er mag evenwel niet worden aangenomen dat de marktkennis en -ervaring van deze cliënten vergelijkbaar is met die van de in deel I genoemde categorieën professionele cliënten.

Er kan slechts op geldige wijze van de door de gedragsregels geboden bescherming afstand worden gedaan indien een door de beleggingsonderneming verrichte adequate beoordeling van de deskundigheid, ervaring en kennis van de cliënt in het licht van de aard van de beoogde transacties of diensten redelijke zekerheid oplevert dat de cliënt in staat is zelf zijn beleggingsbeslissingen te nemen en de daaraan verbonden risico's in te schatten.

De toetsing van de geschiktheid van managers en bestuurders van entiteiten waaraan uit hoofde van richtlijnen op financieel gebied vergunning is verleend, kan als voorbeeld dienen voor de beoordeling van de deskundigheid en kennis. Bij kleine entiteiten moet de persoon die aan bovengenoemde beoordeling wordt onderworpen, de persoon zijn die gemachtigd is om transacties voor rekening van de entiteit te verrichten.

In het kader van bovengenoemde beoordeling moet blijken dat ten minste aan twee van de volgende criteria is voldaan:

- tijdens de voorafgaande vier kwartalen heeft de cliënt op de desbetreffende markt per kwartaal gemiddeld 10 transacties van significante omvang verricht;
- de omvang van de portefeuille financiële instrumenten van de cliënt, die zowel deposito's in contanten als financiële instrumenten omvat, is groter dan 500 000 EUR;
- de cliënt is gedurende ten minste een jaar werkzaam of werkzaam geweest in de financiële sector, waar hij een beroepsbezigheid uitoefent of heeft uitgeoefend waarbij kennis van de beoogde transacties of diensten vereist is of was.

De lidstaten kunnen specifieke criteria vaststellen voor de beoordeling van de deskundigheid en kennis van gemeenten en lokale overheden die verzoeken om als professionele cliënt te worden behandeld. Deze criteria kunnen een alternatief voor of aanvulling op de in de vijfde alinea opgesomde criteria vormen.

II.2. Procedure

Diecliënten kunnen slechts van de bescherming door de toepassing van de gedragsregels afstand doen mits de volgende procedure wordt gevolgd:

- zij moeten de beleggingsonderneming schriftelijk laten weten dat zij als professionele cliënt wensen te worden behandeld, hetzij in het algemeen, hetzij met betrekking tot een specifieke beleggingsdienst of transactie, dan wel een categorie transacties of producten;
- de beleggingsonderneming moet hen aan de hand van een duidelijke schriftelijke waarschuwing in kennis stellen van de bescherming en beleggerscompensatierechten die zij kunnen verliezen;
- zij moeten in een document dat los staat van de overeenkomst schriftelijk bevestigen dat zij zich bewust zijn van de gevolgen die aan het verlies van deze bescherming verbonden zijn.

Voordat een beleggingsonderneming een verzoek om afstand te doen van de toepassing van de gedragsregels mag inwilligen, is zij gehouden alle redelijke maatregelen te nemen om zich ervan te vergewissen dat een cliënt die om behandeling als professionele cliënt verzoekt, aan de in deel II.1, gestelde toepasselijke voorwaarden voldoet.

Het is echter niet de bedoeling dat de betrekkingen tussen beleggingsondernemingen en cliënten die reeds uit hoofde van soortgelijke parameters en procedures als die welke hierboven zijn beschreven als professioneel zijn aangemerkt, worden beïnvloed door eventuele nieuwe voorschriften die uit hoofde van deze bijlage worden vastgesteld.

De beleggingsondernemingen moeten passende, op schrift gestelde interne gedragsregels en procedures toepassen om cliënten in categorieën onder te brengen. Het is de verantwoordelijkheid van de professionele cliënten om de beleggingsonderneming in kennis te stellen van elke wijziging die van invloed kan zijn op hun huidige categorie-indeling. Indien de beleggingsonderneming evenwel tot de bevinding komt dat de cliënt niet langer voldoet aan de initiële voorwaarden op grond waarvan hij voor behandeling als professionele cliënt in aanmerking kwam, dan moet zij passende actie ondernemen.

BIJLAGE III

DEEL A

Ingetrokken richtlijn met overzicht van de achtereenvolgende wijzigingen ervan
(als bedoeld in artikel 94)

- Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 145 van 30.4.2004, blz. 1)
- Richtlijn 2006/31/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 114 van 27.4.2006, blz. 60)
- Richtlijn 2007/44/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 247 van 21.9.2007, blz. 1)
- Richtlijn 2008/10/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 76 van 19.3.2008, blz. 33)
- Richtlijn 2010/78/EU van het Europees Parlement en de Raad (PB L 331 van 15.12.2010, blz. 120).

DEEL B

Termijnen voor omzetting in nationaal recht
(als bedoeld in artikel 94)

Richtlijn 2004/39/EG

Omzettingstermijn	31 januari 2007
Uitvoeringstermijn	1 november 2007

Richtlijn 2006/31/EG

Omzettingstermijn	31 januari 2007
Uitvoeringstermijn	1 november 2007

Richtlijn 2007/44/EG

Omzettingstermijn	21 maart 2009
-------------------	---------------

Richtlijn 2010/78/EU

Omzettingstermijn	31 december 2011
-------------------	------------------

BIJLAGE IV

Concordantietabel als bedoeld in artikel 94

Richtlijn 2004/39/EG	Richtlijn 2014/65/EU	Verordening (EU) nr. 600/2014
Artikel 1, lid 1	Artikel 1, lid 1	
Artikel 1, lid 2	Artikel 1, lid 3	
Artikel 2, lid 1, letter a	Artikel 2, lid 1, letter a	
Artikel 2, lid 1, letter b	Artikel 2, lid 1, letter b	
Artikel 2, lid 1, letter c	Artikel 2, lid 1, letter c	
Artikel 2, lid 1, letter d	Artikel 2, lid 1, letter d	
Artikel 2, lid 1, letter e	Artikel 2, lid 1, letter f	
Artikel 2, lid 1, letter f	Artikel 2, lid 1, letter g	
Artikel 2, lid 1, letter g	Artikel 2, lid 1, letter h	
Artikel 2, lid 1, letter h	Artikel 2, lid 1, letter i	
Artikel 2, lid 1, letter i	Artikel 2, lid 1, letter j	
Artikel 2, lid 1, letter j	Artikel 2, lid 1, letter k	
Artikel 2, lid 1, letter k	Artikel 2, lid 1, letter i	
Artikel 2, lid 1, letter l	—	
Artikel 2, lid 1, letter m	Artikel 2, lid 1, letter l	
Artikel 2, lid 1, letter n	Artikel 2, lid 1, letter m	
Artikel 2, lid 2	Artikel 2, lid 2	
Artikel 2, lid 3	Artikel 2, lid 4	
Artikel 3, lid 1	Artikel 3, lid 1	
Artikel 3, lid 2	Artikel 3, lid 3	
Artikel 4, lid 1, punt 1	Artikel 4, lid 1, punt 1	
Artikel 4, lid 1, punt 2	Artikel 4, lid 1, punt 2	
Artikel 4, lid 1, punt 3	Artikel 4, lid 1, punt 3	
Artikel 4, lid 1, punt 4	Artikel 4, lid 1, punt 4	
Artikel 4, lid 1, punt 5	Artikel 4, lid 1, punt 5	
Artikel 4, lid 1, punt 6	Artikel 4, lid 1, punt 6	
Artikel 4, lid 1, punt 7	Artikel 4, lid 1, punt 20	
Artikel 4, lid 1, punt 8	Artikel 4, lid 1, punt 7	
Artikel 4, lid 1, punt 9	Artikel 4, lid 1, punt 8	

Richtlijn 2004/39/EG	Richtlijn 2014/65/EU	Verordening (EU) nr. 600/2014
Artikel 4, lid 1, punt 10	Artikel 4, lid 1, punt 9	
Artikel 4, lid 1, punt 11	Artikel 4, lid 1, punt 10	
Artikel 4, lid 1, punt 12	Artikel 4, lid 1, punt 11	
Artikel 4, lid 1, punt 13	Artikel 4, lid 1, punt 18	
Artikel 4, lid 1, punt 14	Artikel 4, lid 1, punt 21	
Artikel 4, lid 1, punt 15	Artikel 4, lid 1, punt 22	
Artikel 4, lid 1, punt 16	Artikel 4, lid 1, punt 14	
Artikel 4, lid 1, punt 17	Artikel 4, lid 1, punt 15	
Artikel 4, lid 1, punt 18	Artikel 4, lid 1, punt 44	
Artikel 4, lid 1, punt 19	Artikel 4, lid 1, punt 17	
Artikel 4, lid 1, punt 20	Artikel 4, lid 1, punt 55	
Artikel 4, lid 1, punt 21	Artikel 4, lid 1, punt 56	
Artikel 4, lid 1, punt 22	Artikel 4, lid 1, punt 26	
Artikel 4, lid 1, punt 23	Artikel 4, lid 1, punt 27	
Artikel 4, lid 1, punt 24	Artikel 4, lid 1, punt 28	
Artikel 4, lid 1, punt 25	Artikel 4, lid 1, punt 29	
Artikel 4, lid 1, punt 26	Artikel 4, lid 1, punt 30	
Artikel 4, lid 1, punt 27	Artikel 4, lid 1, punt 31	
Artikel 4, lid 1, punt 28	Artikel 4, lid 1, punt 32	
Artikel 4, lid 1, punt 29	Artikel 4, lid 1, punt 33	
Artikel 4, lid 1, punt 30	Artikel 4, lid 1, punt 35, letter b	
Artikel 4, lid 1, punt 31	Artikel 4, lid 1, punt 35	
Artikel 4, lid 2	Artikel 4, lid 2	
Artikel 5, lid 1	Artikel 5, lid 1	
Artikel 5, lid 2	Artikel 5, lid 2	
Artikel 5, lid 3	Artikel 5, lid 3	
Artikel 5, lid 4	Artikel 5, lid 4	
Artikel 5, lid 5	—	
Artikel 6, lid 1	Artikel 6, lid 1	
Artikel 6, lid 2	Artikel 6, lid 2	
Artikel 6, lid 3	Artikel 6, lid 3	
Artikel 7, lid 1	Artikel 7, lid 1	

Richtlijn 2004/39/EG	Richtlijn 2014/65/EU	Verordening (EU) nr. 600/2014
Artikel 7, lid 2	Artikel 7, lid 2	
Artikel 7, lid 3	Artikel 7, lid 3	
Artikel 7, lid 4	Artikel 7, leden 4 en 5	
Artikel 8, letter a	Artikel 8, letter a	
Artikel 8, letter b	Artikel 8, letter b	
Artikel 8, letter c	Artikel 8, letter c	
Artikel 8, letter d	Artikel 8, letter d	
Artikel 8, letter e	Artikel 8, letter e	
Artikel 9, lid 1	Artikel 9, leden 1 en 3	
Artikel 9, lid 2	Artikel 9, lid 5	
Artikel 9, lid 3	Artikel 9, lid 4	
Artikel 9, lid 4	Artikel 9, lid 6	
Artikel 10, lid 1	Artikel 10, lid 1	
Artikel 10, lid 2	Artikel 10, lid 2	
Artikel 10, lid 3	Artikel 11, lid 1	
Artikel 10, lid 4	Artikel 11, lid 2	
Artikel 10, lid 5	Artikel 11, lid 3	
Artikel 10, lid 6	Artikel 10, lid 3, artikel 11, lid 4	
Artikel 10 bis, lid 1	Artikel 12, lid 1	
Artikel 10 bis, lid 2	Artikel 12, lid 2	
Artikel 10 bis, lid 3	Artikel 12, lid 3	
Artikel 10 bis, lid 4	Artikel 12, lid 4	
Artikel 10 bis, lid 5	Artikel 12, lid 5	
Artikel 10 bis, lid 6	Artikel 12, lid 6	
Artikel 10 bis, lid 7	Artikel 12, lid 7	
Artikel 10 bis, lid 8	Artikel 12, leden 8 en 9	
Artikel 10 ter, lid 1	Artikel 13, lid 1	
Artikel 10 ter, lid 2	Artikel 13, lid 2	
Artikel 10 ter, lid 3	Artikel 13, lid 3	
Artikel 10 ter, lid 4	Artikel 13, lid 4	
Artikel 10 ter, lid 5	Artikel 13, lid 5	
Artikel 11	Artikel 14	

Richtlijn 2004/39/EG	Richtlijn 2014/65/EU	Verordening (EU) nr. 600/2014
Artikel 12	Artikel 15	
Artikel 13, lid 1	Artikel 16, lid 1	
Artikel 13, lid 2	Artikel 16, lid 2	
Artikel 13, lid 3	Artikel 16, lid 3	
Artikel 13, lid 4	Artikel 16, lid 4	
Artikel 13, lid 5	Artikel 16, lid 5	
Artikel 13, lid 6	Artikel 16, lid 6	
Artikel 13, lid 7	Artikel 16, lid 8	
Artikel 13, lid 8	Artikel 16, lid 9	
Artikel 13, lid 9	Artikel 16, lid 11	
Artikel 13, lid 10	Artikel 16, lid 12	
Artikel 14, lid 1	Artikel 18, lid 1, artikel 19, lid 1	
Artikel 14, lid 2	Artikel 18, lid 2	
Artikel 14, lid 3	Artikel 19, lid 4	
Artikel 14, lid 4	Artikel 18, lid 3, artikel 19, lid 2	
Artikel 14, lid 5	Artikel 18, lid 6, artikel 19, lid 3	
Artikel 14, lid 6	Artikel 18, lid 8	
Artikel 14, lid 7	Artikel 18, lid 9	
Artikel 15	—	
Artikel 16, lid 1	Artikel 21, lid 1	
Artikel 16, lid 2	Artikel 21, lid 2	
Artikel 16, lid 3	—	
Artikel 17, lid 1	Artikel 22	
Artikel 17, lid 2	—	
Artikel 18, lid 1	Artikel 23, lid 1	
Artikel 18, lid 2	Artikel 23, lid 2	
Artikel 18, lid 3	Artikel 23, lid 4	
Artikel 19, lid 1	Artikel 24, lid 1	
Artikel 19, lid 2	Artikel 24, lid 3	
Artikel 19, lid 3	Artikel 24, lid 4	
Artikel 19, lid 4	Artikel 25, lid 2	
Artikel 19, lid 5	Artikel 25, lid 3	

Richtlijn 2004/39/EG	Richtlijn 2014/65/EU	Verordening (EU) nr. 600/2014
Artikel 19, lid 6	Artikel 25, lid 4	
Artikel 19, lid 7	Artikel 25, lid 5	
Artikel 19, lid 8	Artikel 25, lid 6	
Artikel 19, lid 9	Artikel 24, lid 6, artikel 25, lid 7	
Artikel 19, lid 10	Artikel 24, lid 13, artikel 24, lid 14, artikel 25, lid 8	
Artikel 20	Artikel 26	
Artikel 21, lid 1	Artikel 27, lid 1	
Artikel 21, lid 2	Artikel 27, lid 4	
Artikel 21, lid 3	Artikel 27, lid 5	
Artikel 21, lid 4	Artikel 27, lid 7	
Artikel 21, lid 5	Artikel 27, lid 8	
Artikel 21, lid 6	Artikel 27, lid 9	
Artikel 22, lid 1	Artikel 28, lid 1	
Artikel 22, lid 2	Artikel 28, lid 2	
Artikel 22, lid 3	Artikel 28, lid 3	
Artikel 23, lid 1	Artikel 29, lid 1	
Artikel 23, lid 2	Artikel 29, lid 2	
Artikel 23, lid 3	Artikel 29, lid 3	
Artikel 23, lid 4	Artikel 29, lid 4	
Artikel 23, lid 5	Artikel 29, lid 5	
Artikel 23, lid 6	Artikel 29, lid 6	
Artikel 24, lid 1	Artikel 30, lid 1	
Artikel 24, lid 2	Artikel 30, lid 2	
Artikel 24, lid 3	Artikel 30, lid 3	
Artikel 24, lid 4	Artikel 30, lid 4	
Artikel 24, lid 5	Artikel 30, lid 5	
Artikel 25, lid 1		Artikel 24
Artikel 25, lid 2		Artikel 25, lid 1
Artikel 25, lid 3		Artikel 26, leden 1 en 2
Artikel 25, lid 4		Artikel 26, lid 3
Artikel 25, lid 5		Artikel 26, lid 7
Artikel 25, lid 6		Artikel 26, lid 8

Richtlijn 2004/39/EG	Richtlijn 2014/65/EU	Verordening (EU) nr. 600/2014
Artikel 25, lid 7		Artikel 26, lid 9
Artikel 26, lid 1	Artikel 31, lid 1	
Artikel 26, lid 2	Artikel 31, leden 2 en 3	
Artikel 27, lid 1		Artikel 14, leden 1 t/m 5
Artikel 27, lid 2		Artikel 14, lid 6
Artikel 27, lid 3		Artikel 15, leden 1 t/m 4
Artikel 27, lid 4		Artikel 16
Artikel 27, lid 5		Artikel 17, lid 1
Artikel 27, lid 6		Artikel 17, lid 2
Artikel 27, lid 7		Artikel 17, lid 3
Artikel 28, lid 1		Artikel 20, lid 1
Artikel 28, lid 2		Artikel 20, lid 2
Artikel 28, lid 3		Artikel 20, lid 3
Artikel 29, lid 1		Artikel 3, leden 1, 2 en 3
Artikel 29, lid 2		Artikel 4, leden 1, 2 en 3
Artikel 29, lid 3		Artikel 4, lid 6
Artikel 30, lid 1		Artikel 6, leden 1 en 2
Artikel 30, lid 2		Artikel 7, lid 1
Artikel 30, lid 3		Artikel 7, lid 2
Artikel 31, lid 1,	Artikel 34, lid 1	
Artikel 31, lid 2	Artikel 34, lid 2	
Artikel 31, lid 3	Artikel 34, lid 3	
Artikel 31, lid 4	Artikel 34, lid 4	
Artikel 31, lid 5	Artikel 34, lid 6	
Artikel 31, lid 6	Artikel 34, lid 7	
Artikel 31, lid 7	Artikel 34, leden 8 en 9	
Artikel 32, lid 1,	Artikel 35, lid 1	
Artikel 32, lid 2	Artikel 35, lid 2	
Artikel 32, lid 3	Artikel 35, lid 3	
Artikel 32, lid 4	Artikel 35, lid 4	
Artikel 32, lid 5	Artikel 35, lid 5	
Artikel 32, lid 6	Artikel 35, lid 6	

Richtlijn 2004/39/EG	Richtlijn 2014/65/EU	Verordening (EU) nr. 600/2014
Artikel 32, lid 7	Artikel 35, lid 8	
Artikel 32, lid 8	Artikel 35, lid 9	
Artikel 32, lid 9	Artikel 35, lid 10	
Artikel 32, lid 10	Artikel 35, leden 11 en 12	
Artikel 33, lid 1	Artikel 36, lid 1	
Artikel 33, lid 2	Artikel 36, lid 2	
Artikel 34, lid 1	Artikel 37, lid 1	
Artikel 34, lid 2	Artikel 37, lid 2-	
Artikel 34, lid 3	—	
Artikel 35, lid 1	Artikel 38, lid 1	
Artikel 35, lid 2	Artikel 38, lid 2	
Artikel 36, lid 1	Artikel 44, lid 1	
Artikel 36, lid 2	Artikel 44, lid 2	
Artikel 36, lid 3	Artikel 44, lid 3	
Artikel 36, lid 4	Artikel 44, lid 4	
Artikel 36, lid 5	Artikel 44, lid 5	
Artikel 36, lid 6	Artikel 44, lid 6	
Artikel 37, lid 1	Artikel 45, leden 1 en 8	
Artikel 37, lid 2	Artikel 45, lid 7, tweede alinea	
Artikel 38, lid 1	Artikel 46, lid 1	
Artikel 38, lid 2	Artikel 46, lid 2	
Artikel 38, lid 3	Artikel 46, lid 3	
Artikel 39	Artikel 47, lid 1	
Artikel 40, lid 1	Artikel 51, lid 1	
Artikel 40, lid 2	Artikel 51, lid 2	
Artikel 40, lid 3	Artikel 51, lid 3	
Artikel 40, lid 4	Artikel 51, lid 4	
Artikel 40, lid 5	Artikel 51, lid 5	
Artikel 40, lid 6	Artikel 51, lid 6	
Artikel 41, lid 1	Artikel 52, lid 1	
Artikel 41, lid 2	Artikel 52, lid 2	
Artikel 42, lid 1	Artikel 53, lid 1	

Richtlijn 2004/39/EG	Richtlijn 2014/65/EU	Verordening (EU) nr. 600/2014
Artikel 42, lid 2	Artikel 53, lid 2	
Artikel 42, lid 3	Artikel 53, lid 3	
Artikel 42, lid 4	Artikel 53, lid 4	
Artikel 42, lid 5	Artikel 53, lid 5	
Artikel 42, lid 6	Artikel 53, lid 6	
Artikel 42, lid 7	Artikel 53, lid 7	
Artikel 43, lid 1	Artikel 54, lid 1	
Artikel 43, lid 2	Artikel 54, leden 2 en 3	
Artikel 44, lid 1		Artikel 3, leden 1, 2 en 3
Artikel 44, lid 2		Artikel 4, leden 1, 2 en 3
Artikel 44, lid 3		Artikel 4, lid 6
Artikel 45, lid 1		Artikel 6, leden 1 en 2
Artikel 45, lid 2		Artikel 7, lid 1
Artikel 45, lid 3		Artikel 7, lid 2
Artikel 46, lid 1	Artikel 55, lid 1	
Artikel 46, lid 2	Artikel 55, lid 2	
Artikel 47	Artikel 56	
Artikel 48, lid 1	Artikel 67, lid 1	
Artikel 48, lid 2	Artikel 67, lid 2	
Artikel 48, lid 3	Artikel 67, lid 3	
Artikel 49	Artikel 68	
Artikel 50, lid 1	Artikel 69, lid 1, artikel 72, lid 1	
Artikel 50, lid 2	Artikel 69, lid 2,	
Artikel 51, lid 1	Artikel 70, leden 1 en 2	
Artikel 51, lid 2	Artikel 70, lid 5	
Artikel 51, lid 3	Artikel 71, lid 1	
Artikel 51, lid 4	Artikel 71, lid 4	
Artikel 51, lid 5	Artikel 71, lid 5	
Artikel 51, lid 6	Artikel 71, lid 6	
Artikel 52, lid 1	Artikel 74, lid 1	
Artikel 52, lid 2	Artikel 74, lid 2	
Artikel 53, lid 1	Artikel 75, lid 1	

Richtlijn 2004/39/EG	Richtlijn 2014/65/EU	Verordening (EU) nr. 600/2014
Artikel 53, lid 2	Artikel 75, lid 2	
Artikel 53, lid 3	Artikel 75, lid 3	
Artikel 54, lid 1	Artikel 76, lid 1	
Artikel 54, lid 2	Artikel 76, lid 2	
Artikel 54, lid 3	Artikel 76, lid 3	
Artikel 54, lid 4	Artikel 76, lid 4	
Artikel 54, lid 5	Artikel 76, lid 5	
Artikel 55, lid 1	Artikel 77, lid 1	
Artikel 55, lid 2	Artikel 77, lid 2	
Artikel 56, lid 1	Artikel 79, lid 1	
Artikel 56, lid 2	Artikel 79, lid 2	
Artikel 56, lid 3	Artikel 79, lid 3	
Artikel 56, lid 4	Artikel 79, lid 4	
Artikel 56, lid 5	Artikel 79, lid 8	
Artikel 56, lid 6	Artikel 79, lid 9	
Artikel 57, lid 1	Artikel 80, lid 1	
Artikel 57, lid 2	Artikel 80, lid 2	
Artikel 57, lid 3	Artikel 80, leden 3 en 4	
Artikel 58, lid 1	Artikel 81, lid 1	
Artikel 58, lid 2	Artikel 81, lid 2	
Artikel 58, lid 3	Artikel 81, lid 3	
Artikel 58, lid 4	Artikel 81, lid 4	
Artikel 58, lid 5	Artikel 81, lid 5	
Artikel 58 bis	Artikel 82	
Artikel 59	Artikel 83	
Artikel 60, lid 1	Artikel 84, lid 1	
Artikel 60, lid 2	Artikel 84, lid 2	
Artikel 60, lid 3	Artikel 84, lid 3	
Artikel 60, lid 4	Artikel 84, lid 4	
Artikel 61, lid 1	Artikel 85, lid 1	
Artikel 61, lid 2	Artikel 85, lid 2	
Artikel 62, lid 1	Artikel 86, lid 1	

Richtlijn 2004/39/EG	Richtlijn 2014/65/EU	Verordening (EU) nr. 600/2014
Artikel 62, lid 2	Artikel 86, lid 2	
Artikel 62, lid 3	Artikel 86, lid 3	
Artikel 62, lid 4	Artikel 86, lid 4	
Artikel 62 bis, lid 1	Artikel 87, lid 1	
Artikel 62 bis, lid 2	Artikel 87, lid 2	
Artikel 63, lid 1	Artikel 88, lid 1	
Artikel 63, lid 2	Artikel 88, lid 2	
Artikel 64	—	—
Artikel 64 bis	—	—
Artikel 65	—	—
Artikel 66	—	—
Artikel 67	—	—
Artikel 68	—	—
Artikel 69	—	—
Artikel 70	—	—
Artikel 71	—	—
Artikel 72	—	—
Artikel 73	—	—
Bijlage I	Bijlage I	
Bijlage II	Bijlage II	